

VAS ISTVÁN

Mégis

Szántó Piroska

RAJZAIVAL

VAS ISTVÁN

Mégis

VÁLOGATOTT VERSEK

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST

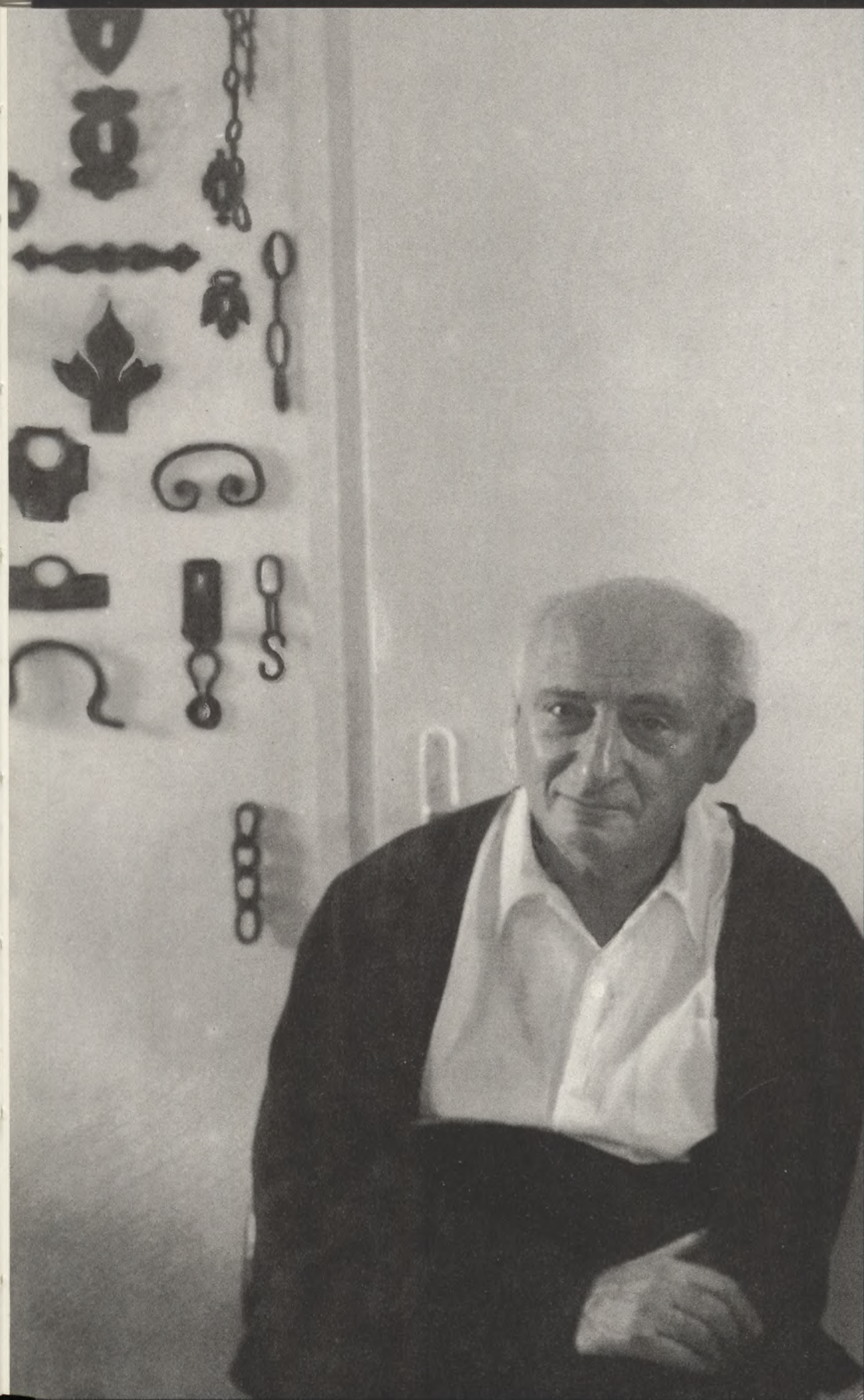
© VAS ISTVÁN, 1985

MC85.564

1985

– Ne törődj semmivel. Sem a kritikusok, irodalomtörténészek véleményével, sem a szavalók előszeretetével, sem a tankönyv- és antológi szerkesztők döntéseivel. Fricskát adhatsz az egész irodalmi közvéleménynek. Azokat a verseidet vedd be a kötetbe, amiket te szeretsz. Úgy láttasd magadat, ahogy te akarod, hogy lássanak.

Ezekkel a szavakkal nyújtotta át Illés Endre azt a szép születésnap ajándékot, hogy én magam választhatom meg válogatott verseim kötetének darabjait. Ezt az engedélyt – vagy felszólítást – már ott helyben kissé megszeppenve hallgattam végig. Tudtam ugyanis, hogy amennyire önálló (és legtöbbször határozott) véleményem van más költőkről, magyarokról és idegenekről, annyira elbizonytalanodom, ha magamról, a saját verseimről van szó.

Ez a bizonytalanság végig kísért egész költői pályámon, sőt olyan korán kezdődött, amikor még rendkívül valószínűtlen volt, hogy egyáltalában lesz költői pályám. Nem tartoztam azok közé a boldog poétai alkotók közé, akikről első látásra nyilvánvaló, hogy költők. Zsenge koromban engem senki sem biztatott versírásra – pontosabban úgy kellene mondanom, a versírásban – mert ha hiányzott is a biztatás, nem tudtam verset nem írni. Körülöttem a középiskolás ifjúság egy sokszorosított folyóiratot szerkesztett, szervezett, terjesztett – ha jól tudom, Radnótinak itt jelent meg először verse. De majdnem mindenkit közöltek, fölfedeztek, csak engem nem, még a barátaim sem. Ez a csőd olyan mély sebet ütött belém, amely máig sem akar behegedni. Igaz, arra viszont jó volt, hogy később minden irodalmi mellőztetést, kudarcot, sérelmet aránylag könnyedén tudtam elviselni – mik voltak ezek ahhoz képest, hogy a *Haladás* – ez volt a neve az akkori kamaszok folyóiratának – nem közölte versemet, csak az enyémet nem? És én hittem nekik! Hittem nekik, de azért írtam tovább a verseimet.

Többször is elmondtam már, de elégszer el nem mondhatom, hogy milyen váratlan kapunyitás volt Kassák ítélete a Magyar Korona kávéházban, az „Uram, maga költő”. Igen ám, csakhogy e megváltó szavak után másfél év sem telt el, és Kassákkal már összekülönböztünk, az életben is, a költészetben is. A továbbiakban sok mindent csináltam, csak olyasmit nem, amire áldását adta volna Kassák.

Voltaképpen költői „pályám”, a valamelyest folyamatos, Kosztolányi felragyogó napsütésével kezdődött. De ez a napsütés sem tudta végleg eloszlatni kételyem ködképét. Hiába biztatott, hogy ha egyszer pesti költő vagyok, éljek bátrabban mindazzal, amit

csak Pesten kaphat a költő: nem tudtam elhinni, hogy a Gyár utcában vagy a Sas utcában, Újpesten vagy Angyalföldön is lehet igazi költészetet csinálni. Kertelés nélkül szólva: azt nem tudtam elhinni, hogy igazi költő vagyok. Alig írtam verset, amelyet elkészültekor jónak találtam – csak akkor kezdtem hinni benne, ha akadt, akinek tetszett, vagy aki éppen szerette. Közel ötven évvel ezelőtt egy tekintélyes esztéta, aki addig nem sokat hederített rám, valahol megszólított: – Szép volt a versed a *Nyugat*-ban. – Azóta is, mindhaláláig, valahányszor találkoztunk az uszodában, fölemlegette: – Hallom, megint megjelent valamid. Hanem az volt a szép vers, a *Nyugat*-ban – és még a címére is emlékezett. Hát hogyan vettem volna be ebbe a válogatásba, az ő emlékezetére, ha már úgy ragaszkodott hozzá?

Én soha sem voltam „hallgató” költő, csak elhallgattatott. Vállalt vontam, és: „Nem kell költőnek lennem mindenáron” – írtam 1949-ben. A dacos közönynek ebből a visszhangtalan gödréből évek múlva Juhász Ferenc húzott ki – sajnos, csak képletesen mondhatom, hogy a hajamnál fogva. Ezek a viszonytárságok sem voltak alkalmasak arra, hogy bizonytalansági tényezőmet kiküszöböljék.

Félek hát, hogy Illés Endrének némi csalódást okoztam a válogatással: hiába, nem járt rá a kezem a fricskára, inkább a visszaköszönésre. De azért az évtizedek folyamán voltak kivételek is: néhány vers, amelyikről azonnal és biztosan tudtam, hogy jó versek, és legalábbis nekem fontosak, és később sem éreztem okot, kételkedni bennük – de senki sem figyelt fel rájuk. Ezeket mind bevettem válogatásomba – hátha most lesz, aki észreveszi őket.

Mégis – a kötet címe sok mindent jelent, sok mindenre utal. Többek közt arra, hogy úgy látszik, mégiscsak költő lettem. És ha méltányos akarok lenni, azt kell mondanom, hogy kritikussaim, teljességükben véve, inkább segítettek, semmint akadályoztak ebben. De azért persze senkire sem gondolok vissza olyan hálával, mint Sárközi Györgyre, aki első kötetemről írt a *Nyugat*-ban, és kritikájában leírta ezt a mondatot: „Aki ezeket a verseket írta, ember és költő a talpán.” És ha erre az előlegezett bizalomra a közben eltelt jó félszázad alatt sem cáfoltam rá, akkor ezt a válogatást reménykedve nyújtom át az olvasónak.

SZERELMES FILOLÓGIA

Mint Magyarország rég elmúlt idejét jövevényi
Féltékeny szeretettel idézgetem újra magamnak,
Múltja nyomát keresem vaskos történeti könyvben,
Elképzelve, milyen lehetett vajon abban a korban,
Még mikor őseim Európában tétova lábbal
Délről zord északra meg újra keletre vetődtek
S régi elődöm nem sejtette, hogy él a Dunánál
Egy kis nemzet, amelyben majd késő unokája
Verseket ír, átvéve a nem vér által elődök
Drága örökségét, s aki hont nem lelhet a honban,
Versében leli föl s ott vált vele ifju szerelmet –
Ugy kutatom gyermekkorodat most, kedvesem, és az
Irkák, hajfonatok csupa drága ereklye szívemnek.
Elnézem, miket írtál polgárista korodban,
Kis betűid s amiket rajzoltál képzeletedből,
Sok fiatal lányt, nagy hegyeket meg tarka virágot,
Ugy kutatok köztük, mint vad fiatal filológus
Régi ruhából, ékszerből s néhány feliratból
Visszaidézi a rég elsüllyedt, messze világot.
S mintha a történész egy egész templomra találna,
Ugy nézem néhány fényképedet én is időnkint.
Félénk arcu, sovány kislány néz itt a szemembe
(Őrizték még éltedet ekkor a zordon apácák),
Mily szomorú lehetett a derengő hajnalidőben
Kelni, hidegben s percek alatt térdelni imához,
S kis fejed akkor hányszor ütődött a zárdai rendbe!
Ezen a képen már mosolyogsz kedves, kerek arccal
És Hollandia szőke derűje lebeg körülötted
(Mert oda juttatott ekkor a vándor, kósza szegénység),
S képzellek, kislányt, egyedül idegenben utazva
S Anglia kormos városait bámulva vonatból.

Uj kép, rajta merengve szelíd, de komoly fiatal lány
Néz a szemembe, ruhája fehér, a vonásai néhol
Gyermekiek, de a száj, a szemek meg a domború homlok
Bús szépsége megérett már és ifju mosolynak
Árnyékába szelíden meghúzódik a bánat.
Mért nem is ismerhettelek ekkortájt, amikor még
Jártam az utcákat csavarogva kamaszkori búval
És a magány mázsás terhét hordozva magammal?
Hányszor jártam a várost Vártól a Berlini térig
S nem tudtam, hogy odébb, a szegényebb utcasorokban
Rád lelhettem volna, magány a magányra s a forró,
Zúrzavaros lélek hűsítőül drága barátira...
Meg ne neheztelj rám, amiért így a multba merültem,
S amit a mult tagadott meg, hozd azt vissza nekem most:
Voltál bölcsen anyás, mikor az volt vágya szívemnek,
Légy most nekem az ifjú lány, ki merengett a képen,
S hogyha öllelek, benned a multat is, azt is öleljem,
S új vágy, új játék hadd szítsa a régi szerelmet!

EGY ÚRILÁNYHOZ

Márta, magát én ismertem már évek előtt, mint
Bájos, karcsu, finom, jónevelésű leányt.
Emlékszem még zsúrokon elragadó mosolyára,
S jégen ahogy körözött, látom a szőke fejét.
Most forradalmár lett, de sokat nem változott így sem,
Régi kecsességét megtartotta ma is.
Megbotránkozott akkor is énrajtam csudamódon:
„Fuj, milyen illetlen, durvabeszédű fiú!”
Most ha új illemrendszere ellen vétkezem, épp így
Hord le: „Hiszen maga túl szkeptikus és dekadens!”
Mondja, miért is akar bőréből szökni, kibújni,
Amikor oly finom és rózsaszínű ez a bőr?

EGY TUDOMÁNYOS ELMÉHEZ

Ritka sötét korszak nyitott Európára, a győztes
Ellenforradalom ül ma kaján diadalt.
Ámde te nem búsulsz, nem esel kétségbe miatta,
Mind szükségszerű volt, hirdeted is komolyan.
Mert te nem érzelmekből ítélsz, de komoly tudományod
S új dialektikád büszke szabálya szerint.
Igy mindent, ami történik, meg tudsz magyarázni.
Ez gyönyörű vigaszod s én irigyellek ezért.
Jó neked így! Mert lásd, ha nagyot rúgnak fenekedbe,
Nem fáj majd a rugás bölcs magyarázat után.

LEVÉL A SZABADSÁGRÓL

Nekem is int a szabadság, végre, barátom, az ám,
Munkátlanság, szellemem üdve, valódi hazám!
Persze te fitymálsz most, amiért két hét az egész,
Ám van pillanat is, mi megáll, soha el nem enyész.
Futnak az évek a porban az élet elúnt ütemén,
Oly sebesen surrantak el, észbe sem is vehetém.
Mind elmosta a munka szabálya, szokott hivatal,
Két hétig most hosszú az élet és oly fiatal!

Kérdezed erre, hogyan fogom én kiszínezni időm,
Tengeri társas uton ha hajózva-e délszaki hőn,
Hol feltárul előtted a sokszinű, régi vidék,
S csillan a tenger tiszta kedélye, a földközi kék,
Zúg derűsen körülöttes a tenger örök, monoton
Bölcs fecsegése s az útasoké a hires romokon,
S tárgyilagos pompájú teremben rakva eléd
Hét teritékes, ingyenc izü, francia módi ebéd?

S hogy milyen olcsók mind eme szép utazások, igaz,
Ám akinek nincs semmije sem, mondd, mit tehet az?
Igy vagyok én magam is, lásd, nem más, ez csak az ok,
Hogy nem messze hajózva, hanem Pesten nyaralok.
Csak magyarázni akartam, nem panaszkodni, ne hidd:
Szép a szabadság, bárha szegényes, bárha rövid.
Szép a szabadság, bárha belőle egyéb se marad,
Árnyékkép, hiu ábránd, és ha a gúnyneve csak!

Aztán meg, no hisz itt születék, itt telt el időm,
Pest levegőjét szíttá be kissé satnya tüdőm.
Van költő, aki verssel idézi az ifjukorát,
S élnek előttünk száz üdefényű hasonlaton át

Nyáj és pásztor, ház körül apró csirke, galamb –
Én körülottem nem vala természet, csak a gang.
Emlékem ma az elmúlt éveken át idehajt
Nagyságát, szobalányt, egy egész nagy pongyolarajt,
Házmesterszót, vad porolást és konyhaszagot –
Jó emléket az egy kávépörköltde hagyott.
S bár nem nyílt nekem erdők zöld sűrűsége, se rét,
Jól ismertem a város minden sétaterét.
Csókokat is Szent Margit jól ápolt szigetén
Váltottunk később, szívem első hölgye meg én.
Szénakazal nem volt körülöttünk, más e világ,
Áltermészet, sétautak, sok kerti virág.

Izlés nélküli, szürke, cikornyás épületek,
Ez honom, otthonos én már csak köztük lehetek.
Itt a lakóság rossz, cinikus, s a beszéde kevert,
Itt a magyar szó nem száll tisztán, torz, kitekert.
Álelegancia illeg az utcán, pompa, hamis,
Ó, hogy utálom, bárha hazámul vállalom is.
Később a munka a város más részébe sodort,
Ott, hol az új templom sem tudta a régi nyomort
Szépíteni, s hol a rongyos lázadózók tömegét
Fegyver, kardél és lovasattak kergeti szét.
Sűrű, kormos füst feketíti a rossz levegőt,
Kettős őrszem a tőkét védi a gyáarak előtt...

Most legalább Budapestet látom nappal is én,
Munka között idegen lett nekem a nappali fény.
Az sem bánt, ha kegyetlen tűz le napos, heves ég,
Kánikulában nincs hűsítőbb, mint a henyeség.
Majd felüdít uszodában a víz, nagyokat ha uszom,
Víznél jobban régi kötésű Horatiusom.
Nem tenger vize, jól tudom én, e medence, de lágy
Habja ma úgy takar, úgy ölel át, mint télen az ágy.
Selyme ha véd, mit is árt, hogy az égen nagyzol a nap?
Óráim ma baráti mosollyal imígy mulanak.

Ámde ne hidd, hogy csak pihenéssel múlik a hét:
Új nyelvet tanulok, s képzeld csak, az angolokét.
Emlékszel, hogy e nyelvet gyűlöltem valaha,
Mert a szememben az üzleti élet nyelve vala.
Bosszut azonban úgy állok e kalmár nyelvezetén,
Nyelvtanomat mindjárt költői felé vezetem,
S bár tele durva hibákkal könnyű gyakorlataim,
Érzékem tüzesül már Shelley nehéz dalain.
Igy eme nyelvet, amely tudományom elől elinal,
Majd utolérem a költészetnek szárnyaival.

Úgy képzeld, hogy míg neked írom e verslevelet,
Estefelé már kedvesem erkélyén heverek.
Látszik egész Budapest a Dunával a balkon alatt,
Bámulom a hegyeket meg a gyárakat és hidakat.
Lám, mi szokatlan idill! Mert vágyam s képzeletem
Íly ravaszul diadalmas a városi környezeten.

Alkony. A fák közt már a nap éji sötétbe ivel.
Tőlem e két hét és a szabadság így mulik el.
Ámde panaszra időm minek is pazaroljam el én?
Nézem a napsugarat, hogy játszik a fák tetején.

EGY NAP TÖRTÉNETE

Elég korán fekszem le mostanában.
Nem olvasok. Fáradt vagyok nagyon.
Még nézek némely holmit a szobában,
S ha megmozdulnak: este van, hagyom.
Az írógép megáll a levegőben,
Rá visszanézek én is, süllyedőben.

Felébredek, a torkom szomju-száraz,
Az órán éjfél, nemrég este volt.
Nem is tudom, az asztalon pohár az,
Vagy csak valami kétes, szürke folt?
S elalszom újra, szomjasan, hitetlen,
Hisz annyi szomjuságom enyhítetlen.

Únt szörnyeteg, a keltőóra csönget.
Ott túl az utcán még az éj suhan.
A langy homályt, az álmot és a csendet
Lemossa rólam a hideg zuhany.
Teát iszom s utána dideregve
Megindulok a reggeli hidegbe.

A villamosra futtában kapok fel,
Itt múlik csak a reggeli közöny,
A kocsiban oly ismerős a sok fej,
S kemény kalappal álmosan köszön,
De túl a dombok más irányt mutatnak
Az érzékeknek és a gondolatnak.

Még kipihent a szervezet, s a vérben
Ilyenkor még kering az ifjuság,
Most érdekel az élet és megértem

Komoly derűjét, méla ritmusát,
És kedvelem, ha újra visszatérnek
Ütemei a napnak és az évnek.

Most örülök mindennapos utamnak,
Még megragyog a szem, ha szétekint,
És jólesik, hogy konokul rohannak
Az órák és majd este lesz megint,
S az ember, aki erre-arra vágyik,
Nem jut tovább, hanem a vetett ágyig.

És jólesik, hogy látható a pára,
És tudni, hogy az utakon a sár
Majd csilló jéggé fázik nemsokára,
S jó, hogy utána nyár jön, újra nyár,
S így napról napra menni, visszajönni –
A végén mégis illik elköszönni.

Mint függöny, mit egy lusta kéz tovább ránt,
Ugy vonul el a táj fölött a köd,
Az ablakon át kiröpi az ábránd,
Csapong a szürke tengerár fölött,
S alámerül a télies lapályra,
Hol elhagyottan áll a labdapálya.

Itt fön, a három emelet magasban
A megszokás s a kellemes meleg
Felhője száll, és egy-egy óra lassan
És kézzelfoghatóan ellebeg.
A számok sorakoznak a papíron.
Hosszú a nap – de biztosan kibírom.

Tisztul a köd, hogy elmegyünk ebédre,
S a téli, vékony napsugár ragyog.
Félóra csak. Lehet nyújtózni végre,
S egy percre még tán boldog is vagyok.
Szegényes itt a föld, a füst, a gyárak,
De színe oly finom a napsugárnak.

És jó ilyenkor járni, inni, enni,
A hús, a bor, a fák, a szél, az ég,
De rossz utána újra visszamenni,
De most az élet visszas semmiség.
Mi volna most a lélek legszebb álma?
Csak egy magányos pámlagot kívánna.

Az évek alól fölbuzog az emlék:
Hisz így hevertem én ebéd után...
Ha egyszer még oly gondtalan pihennék
Egyéniségem cifra trónusán,
S amíg a szív fanyar szeszélye tombol,
Ha udvarolnék merő unalomból.

De elmúlik a nyűgös, furcsa szájíz,
A hős szeszélyhez nincs ma már közöm.
Az emléket legyűröm és ha fáj is.
Hat óra elmúlt. Lassan öltözöm.
S már önmagamban sem kettős a dalnok
Alakja meg a lomha hivatalnok.

Mert eggyé válik minden, ami kettő,
S mi nem találkozott, de küzde csak,
Már bennem minden egyesülni-kezdő,
Inog, remeg s omolni összecsap,
Hullámverése csapkodja a múltat,
Az öntudat is egyre elfogultabb.

De így helyes. Hisz únom már a részek
Határait, a büszke tényeket,
Inkább a zűrös, áradó egészet,
A köd mögül kisejlő lényeket,
S bár bennem is feszeng a szégyenérzet,
Elvállalom, amit kínál a végzet.

Vállalhatom, hisz nincs okom panaszra,
Nem kell szaladni már a nők után,
Szeszélyt keresni minden új tavaszra,

És csavarogni Pesten és Budán.
Télen hevét és nyáron enyhe hűsét
Kinálja most az édesízű hűség.

Igy élek bástyájában önmagamnak,
A kifelé-vágy visszaveretett,
A régi jóbarátok messze vannak,
A vonzó, oldó férfiszeretet.
A kiábrándult, fájdalmas sötétnek,
Korszaka ez a mélybarlangi létnek.

Mint barlangba, úgy lépek a szobámba,
S mint rejtett fényű mécses, úgy lobog
Az asztalon a zöldernyőjű lámpa.
Papírok, könyvek, tárgyak, bútorok,
Unalmas, semmi limlom volna minden,
Ha nem járnál itt, kedves, könnyű ingben.

Hát megtanultam élni. Ámde könnyebb
Aludni. Ott künn kék az éj, az ég.
Testőreim bólintanak, a könyvek,
És néhány árva cigarettavég.
Az ágyban fázva felhúzzom a lábam.
Korán, korán fekszem le mostanában.

HOLD UTCA

Száz keskeny hegyi út volt, hol ingadozva jártam,
Hevültem és lehültem a fagyban és a nyárban,
De már oly messze minden, mi volt és ami voltam:
A Hold utcában élek s úgy élek, mint a holdban.

Miként a lenge holdban!... bár leple durva látszat,
Szemedbe nem mutat mást: szegényes, ósdi házát,
De ha szobámba lépnél, ott elbűvölve, lassan,
Te is velem lebegnél egy emelet magasban.

Halovány, híg aranyfény a tájon már elomlott,
Sötétkéi esti szellő köszönti már a lombot,
Ott szemben azt a kertet oly mélán, messze nézem,
Sötét sziget, elúszik tengernyi, sárga mézben.

Majd felhők lassú népe lepi az égi rétet,
Elmenekül a csillag, a mélyben is sötétebb,
Elfárad az öreg szél, lehelle se hallszik,
Az éji kert fűvére ledől és máris alszik.

Az éj fekete tenger: hol van a lomb, az árnyék?
Ezüstös, nagy madárra ébren hiába várnék.
Az éj vizéből mélyebb és sűrűbb tóba lépek,
Elalszom én, de élnek a szörnyű-tarka képek.

Majd hirtelen elégnek, a fény esőzve hull rám,
A semmibe emel már egy édesízű hullám,
Virágaim, világom – már mindet elfelejtem.
A szél hátán ki nyargal? már megnyugodva sejtem.

Itt mellettem suhan már, de fél szemem se retten,
Mert ami ellenem tör, én azt is megszerettem.
Remegő, messzi ködben eltűnik, aki voltam –
A Hold utcában élek s úgy élek, mint a holdban.

ÉNEK A MAGÁNYRÓL

Finom, bonyolult szöveteknek
Szép színei kopva lazulnak,
Kényes, fiatal szeretetnek
Lágy szirmai fagyva lehullnak.
Ez képe a férfiú télnek,
Mert szívem akárhova szított,
Ha mihez vonzódott a lélek,
Minden csak visszataszított.

Akikhez egy eszme vezet még,
Azok is mind rendre kivetnek,
Igy lettem – más se lehetnék –
Én üldözött, árva eretnek.
Ahol égtek az ifjui lángok,
Én is melegedni akartam.
Hogy történt? Hem tudom. Állok
Most fázva, tünődve, zavartan.

Kit sűrű magány, tömör éj vár,
Ne hidd, hogy a karjai késnek!
Egykedvűen indulok én már
Jegyesül a sötét feledésnek.
Ott látom elúszni a kéklő
Fiatalság távoli kedvét,
S úgy élek, mint a sötétlő
Barlangban az északi medvék.

Egyedüllét, ifjui bánat!
Te védj, egyedüli vitézség!
Hűs balzsama büszke magánynak,
Te csitítsd a szívem remegését,

Hogy azt, amit itt vetek el még,
Ne akarjam aratni a porból,
Adj bátor szívet és elmét,
Vígan kimaradni e korból!

A GYŰLÖLKÖDŐ

Úsd a magyart! – Latyakos vígan veled indul a harcba.

Úsd a zsidót! – Latyakos már feni ócska vasát.

Sznob vagy? szidd a parasztot, s ünnepe lesz Latyakosnak.

Pór vagy? szidd a nemest, majd helyesel Latyakos.

Szidhatsz bárkit, örül, de dicsérj csak előtte akárkit:

Mérget okádva terád köpködi sanda nyilát.

ŐSZI ÉJ

Csattog az ősz, aranyos láncon fut utána kutyája,
Zeng keserű vonítás, reszket alatta a lomb.
Fázik a Hold, bíbor tunikája fölé kerit immár
Szürke köpenyt, mely alól néha ragyog csak a Szűz.

AMOR FATI

Szíved dobban, hánykolódik
Köddel illó éjszakákon,
Egyre messzebb fut előled
Semmiúzó, könnyü mákony.
Látom reggel, sápad ajkad,
Két szemed az égre réved.
Mondd, mit láttál álmaidban?
Szörnyűséget, éji rémet?

Napjaidnak fojtott láza
Álmaidban lángra gyúllad,
Szürke gondja pokolmélyi
Zöldes színt szemedre hullat.
Ami éjjel villog, éled,
Nappalodnak szörnyű mása,
Mit megtudni nincs erőd már,
Álmaidnak látomása.

Ahogy eltűnt, mit jelentett
– Reggel van már – lassan érzed,
Ködös éjből, puha képből
Tisztán látszik már a végzet.
Ne nézz messze, éjed, álmod,
– Látod, édes – bármi sűrű,
Körülöttünk – merre futnál? –
Láthatóvá lett a gyűrű.

Ott világlik sárga lánggal,
Itt a jel szemünkben égve,
Magad ellen semmi gyógyszer,
Igy kell élned, lásd be végre.

Mindhiába, önmagunktól
Megpihenni hol van ünnep?
Hidd el, nincs, csak egy menekvés:
Megszeretni végzetünket.

Vasnál zordabb rács a végzet –
Nekimennél gyöngé testtel?
Dohogásra, zokogásra
Kis időd ne vesztegesd el.
A miénket, azt kell élni,
Ami másé, fene bánja!
Miért nézzem, hogyan élnek
Krózus meg a cifra lánya?

Több nekem a kínom ködje,
Mint e gazdag fényű szépség,
Minden kéjükért sem adnám
Egy napomnak szenvedését.
Mindig vallom – lenn a sárban –
Többet ér egy sejt a soknál.
Mit jelent a boldog élet,
Hogyha én nem én vagyok már?

Téged is e csontos Törvény
– Nézze szemébe! – kínra szerzett.
Mennyi szenvedésbe mártott!
Lágy anyag te, hogy kicszerzett!
Felkapott s a tűzbe tartott,
Edző lángba épp elégszer,
Mily kegyetlen megkovácsolt,
Igy lettél te, drága ékszer.

Ami gyöngé, mind elégett,
Ami csillog, mind leromlott,
Igy jött létre ez a lényeg,
Ez a száj meg ez a homlok.
Hangod minden remegése,
Mosolyodnak minden árnya
Igy szövődött szenvedésből.
Megfizetted, ez az ára.

Igy lett – aztán újra nem lesz,
Pusztul lassú lánggal égve,
Mosolyog egy pillanatra,
S eltűnik a semmiségbe.
Eltűnik, de ne zokogjál,
Mert egészen sose veszhet,
Itt marad a testi emlék
Látomásnak, régi szesznek.

Régi szesznek, melyből egy csöpp
Lángra gyúllad benn a vérben,
S ősz hajadban ifjúságod
Illatát majd újra érzem.
Vénre torzult arcod mélyén
Szemedet, a régi drágát,
Látom száraz ráncaidban
Tested ifjú símaságát.

Elmaradni, elrohadni
Az remeg csak, aki gyáva.
De mi ketten egyenesen
Hullunk majd a lenge lángba.
Az megőrzi lényegünket,
Láthatatlan szene lángol,
Benne ég egy csepp örökre,
Volt szerelmeink savából.

Lángja, mint az éj sötétje,
Lágy derengés csöndes árnya.
Erre hajlik mind, ki fázik,
Erre indul minden árva.
Sűrű lángnak, éjszakának
Földi képe, enyhe mása!
Visszahív az éjszakából
Két szemednek villanása.

ELÉGIA A MOZIRÓL

Miként megőrizünk ködös gyerekmeséket,
És nem felejt szívünk néhány varázsigt,
Ugy bennem él a láz, mely kiskoromban égett,
Gomolygó hősvilág, sok régi mozikép.
Miként megőrizünk ködös gyerekmeséket...

Igy nőttem nagyra én, efajta ócska ponyván,
Petőfi és Arany csak azután nevelt.
Ha jött a délután, hazulról elosonván,
Ott ültem és szemem mindent magába nyelt.
Igy nőttem nagyra én, efajta ócska ponyván.

Ki emlékszik ma még a régi híg zenékre?
Emlékük néha még szívembe visszajár.
S a vásznon megjelent – a nők rajongtak érte –
Vállán sötét köpeny, Psylander Waldemar.
Ki emlékszik ma még a régi, híg zenékre?

Remegni idegem nem szűnt egy pillanatra,
A cowboy jó lován repült, akár a nyíl,
És ugrott vakmerőn gépkocsiról vonatra
Az ördögi merész kalandor, Harry Piel.
Remegni idegem nem szűnt egy pillanatra.

Ekkortájt nők után futottam, ám hiába,
S nem láttam meztelen, csak egy cselédleányt.
De ott fönn villogott a Messalina lába
S húsával elbűvölt a szép Laura la Plante.
Ekkortájt nők után futottam, ám hiába.

Mint régi képeken a táncosnő Camargo
Tündéri fénye él, de ő a föld alatt,
Úgy él tán egykoron a vásznon Greta Garbo,
Ha majd forogni kezd a tépett filmszalag.
Mint régi képeken a táncosnő Camargo...

Öreges mélabúnk egyszer majd visszahína,
Holott lebegsz ma még sok százezerszer itt.
Te vagy nekünk, te vagy ma Anna Karenina,
Királyi Krisztina és Gautier Marguerite.
Öreges mélabúnk egyszer majd visszahína.

Hiába szép szemed, hiába minden éked,
Európa csillaga, addigra hol leszel?
Majd hordoz már a föld egy másik nemzedéket,
S téged a feledés nagy felhője főd el.
Hiába szép szemed, hiába minden éked.

S hiába száz szerep, száz régimódi fátyol,
Miénk vagy, képedet később ki érti meg?
Történelem leszel, szívüktől ó de távol!
E haj, e karcsúság, ti epedő szemek.
S hiába száz szerep, száz régimódi fátyol.

Ahogy mi bámulunk sok régi, női képre,
Paróka, hústömeg, királyi szeretők,
És nagy szemük előtt állunk, csak félig értve,
E furcsa bábukon mit is szerettek ők.
Ahogy mi bámulunk sok régi, női képre...

Talán a kései korokba elsodorja
Egy vándorkedvű szél szépséged fűszerét,
Mint amikor a föld alatt görög szoborra
Talált egy büszke kor, mely szépséget cserélt.
Talán a kései korokba elsodorja.

De azt az életet, a remegést, a lázat,
Melyet sötét mozik mélyén éreztem én,
Azt nem találja meg ezentúl semmi század,
Nem őrzi szó, se könyv, se kép, se költemény,
Az ifjú életet, a remegést, a lázat.

ESTE – HAJNAL

A keserű kórházból hazatértem.
Ki mindenem lett, fekszik ott az ágyon.
Még szólt hozzám, de tudtam, hogy nem értem,
Mert a betegség behálózta lágyan.
Csodát meg nem tesz semmi isten értem,
Egy sem akarja, hogy örülve áldjam.
A földön, égben, vízben mennyi isten!
És nincs közöttük egy, aki segítsen.

Holott én kész vagyok imádni mindet,
Ha görög isten, egyiptomi állat,
Azt, aki istene volt őseimnek,
És azokat is, kik nevetve szálltak.
Ha egy közülük néha visszaintett,
Örültem én, bár tudtam, hogy csak áltat,
Mert tetszett a sok isten, istenasszony,
És nem kutattam soha, mi a hasznom.

Imádtam én az egyedüli, rejtett,
Féltékeny Urat s valamennyi hellén
Istent, s akit a világ elfelejtett,
Demeter maga ringatott a mellén.
Mikor az élet nagyon mélyre ejtett,
Egy középkori költő ült le mellém,
S magamnak néha büszke, torz haragban
Egész külön bálványokat faragtam.

De nem jönnek, csupán egy pillanatra.
Ha bajba jutsz, hát úgy kell járnod, árván,
Lásd, téged is most rábíztak magadra,
Hogy egyedül vívd csatádat a párnán,

S az istenektől sorra megtagadva
Az egyedüllét ébersége vár rám.
De ha az isten közeledni sem mer,
Ilyenkor lesz csak emberebb az ember.

Ez hát a szoba, melyet úgy szerettem,
Még benne ragyog a te tisztaságod,
Itt játszottunk egy hét előtt mi ketten,
Az erkélyen még tudják a virágok.
Lefekszem, bárha vacsorát sem ettem,
Sajnálunk is a gesztenyefaágak.
Mert nélküled oly üres itt ma minden,
Most el kellene menekülnöm innen.

Már megyek is, egyedül, mintha régen,
De közben érzem, vége már a nyárnak,
Felhő szalad az augusztusi égen,
Lent bánatosak mind a kerti árnyak,
A csillag, az is bánatosan ég fenn,
A lombok is az őszi szélre várnak.
Szakállas úr áll furcsa kis köpenyben,
S úgy néz felém ott, mintha várna engem.

Belém karol s megyünk. Az esti kertet
Elhagyjuk és belépünk nemsokára
Egy nagy terembe, hol sokan hevernek,
Fejük fölött bíborló, lenge pára.
Egy hosszúhajú ifjú, szinte gyermek,
Borokat tölt sok szépmívű pohárba,
Van, aki dalol, van már, aki részeg,
Fuvoláznak a szakállas zenészek.

Mert mindenkinek van ám itt szakáll,
Sőt, amint arcomat kezemmel érem,
Megállok, mintha sóbálványra válva,
Egy régi álmom teljesült be, érzem:
Sűrű szakáll borítja végre állam,
Vigyázni kell, a levesbe ne érjen.
Már a levest is meg kell enni lassan.
Ó, gyönyörűség! Hisz itt rákleves van!

Ilyesmit ettem egy strassburgi, drága
Kis étteremben – de tíz éve is van –
Utána pedig könnyűízű, sárga
Rajnai borokat vidáman ittam.
A mai bornak lassú bíbor árja
Nehezebb, mint amit nyakaltam ifjan.
Nem is tudom, mely torkomat fürösztí,
Falernumi ez vagy Lacrima Christi?

De úgy képzeltem, csak a déli bornak
A színe ilyen bíborfénnel ékes,
Amint a kortyok olajosan folynak,
Az íze olyan fanyar, mégis édes.
Köröskörül a részegek dalolnak,
Hozzáfogunk a vadhoz, pecsenyéhez,
Pedig hát azzal kezdtem el az estét,
Hogy meggyötört a gyomoridegesség.

S mint régi görög szobrokon figyeltem,
De nyitott szemmel, élénk mozdulattal,
Belép öt asszony, fehérszínű, telten,
Az asztalra lép, megremeg az asztal,
Az arcom lángját poharamba rejtem,
Vajsínű hús, rubint bor így vigasztal.
Ti domborodó karok, mellek, combok!
Ti hívogató, bujaívű dombok!

Mellettem heverészik utitársam.
A citerás elhallgat, újrahúroz.
„Ó, megbocsáss, de kicsiny a tudásom”
– Így szóltam ehhez a szokatlan úrhoz –
„Ki vagy? Az agyamat hiába ásom.
Sokrates? Empedokles? Epikuros?
A nevedet ne tagadd meg ma tőlem.”
„Minek az neked?” – szólt rá megvetően.

„Mert tudnom illik, milyen lakomának
Vendége voltam? Kik közé kerültem?
Részegek, költők, bölcselők valának?
Vagy álszakállú tündérekkel ültem?

Hová tűnt az a vadhomályú bánat,
Amelybe nemrég – rémlík – elmerültem?”
„Csak ennyit mondok neked: Itt és egyszer.
Igyál tehát, igyál!” – felelt a mester.

És iszom újra. Bíborszínű mámor!
A fenti pára lassan tovaterjed.
A fuvola még szól hozzám, de távol.
A kezemből is kiesik a serleg.
Ott még egy nőnek drága lába táncol.
És újra látom azt a régi kertet,
Bár Epikuros – mert ennél maradtam –
Eltűnt, és megmozdult a föld alattam.

Most hirtelen aranyló, hosszú hajjal
– A megszokott díványon fekve látom –
Kilép a térre már az ifjú hajnal,
Arany kezével simogat a fákon.
Az ébrenlét megindul – mennyi bajjal.
De hol voltam? Miféle lakomákon,
Hogy cseppjei a bíbor, éji bornak
Lelkemben újabb eszméltre forrnak?

Köszönöm neked, olajos, csodás bor!
Igaz, igaz! Csak itt és egyszer élek.
Mi volt e ritka éberségű mámor?
Csak itt és egyszer. Senki sem cserélhet.
Csak itt és egyszer! Soha, soha máskor.
Arany a színe a hajnali szélnek,
Mely illatát az ablakon befújja.
Az erkélyre kilépek, élni újra.

Te meg, ki fekszel messze-messze tőlem,
Ne vedd zokon te sem, hogy ily vidáman
Mulattam nélküled az éjjelben,
S az öröm is kiárad most a számon,
Mint titkos áram száll a levegőben,
Lebeg, lebeg egy szép arany fonálon,
Tán, kedvesem, még téged is elérhet,
Ha szétnézel most, biztosan megérzed.

Elér hozzád, egész közel az ágyhoz,
A kívánságom száll remegve benne.
Símulj, símulj a hajnali sugárhoz,
Mely behatol a lázas kórterembe.
A betegséggel soha se barátkozz!
Ugy nézz rá, ahogy szoktál, szem a szembe,
Mielőtt minden átalakul köddé.
Csak itt és egyszer! Soha, soha többé!

SZEPTEMBERI VALLOMÁS

Még az előbb füstöltek a dombok fellegeket,
Bővizű, vad rohanás hasította a dúlt egeket,
Szálltak a színek a mély feketétől a sűrű fehérig,
Melyben a jég csontos, kopogó keze bennefehérlik.
Láttam az őskori sárkány megretegő taraját
Elkanyarogni a méla, dunántúli dombokon át,
Gyászszerű torka időnkint gyors villámot okádott,
Zúgtak a régi diófák, féltek a kerti virágok.
Gyorsan elért a hegyekről egész a Dunáig a köd,
Eltűnt lassan a város a zápor fátyla mögött.
Dörgött a nagyfejű szörny és szétfoszlott azután,
Könnyű szivárvány játszik már odalent a Dunán.
Vízben a tengeri, sírnak a kettétört venyigék,
S már odafönt megzendül a menny színe, távoli kék.

Szebbre színezte a városkát ez a búcsuvihar.
Hogy remeg ott sok temploma ódon tornyaival!
Földerül asszonyi, lányivelésű mosollyal a messze,
Már a vidéket a szép magyar ősz arany övvel övezte.
Mintha aranszerű méz leperegne a nyílt, üde szájba,
Úgy hull e kései nap finom édessége a tájra,
S úgy csordul ki a hála arany remegése belőlem:
Szép is e tájat nézni az őszi napon heverőben!

Erre meg arra utaztam, gondtalan ifju valék,
Láttam a gótivű Prágát s régi zsidónegyedét,
Jártam a Burgban, jártam a császárlombok alatt,
S láttam az új diadalt is, a munkásvárosokat,
Láttam a valcer bölcsőjét, a bécsi nagy erdőt,
Jártam Svájcot, az Alpesekeket s a sok alpesi fürdőt,
Láttam, az ég meg a tó színe arra milyen lebegő kék,

Szíttam a büszke, ripacs havasok meredek levegőjét,
Jártam a Rajnavidéken s enyhe Vogézeken át,
Láttam a drága Velencét, régi, regés Veronát.
Hát amiket bekalandozott egykor a képzeletem!
Járt az a Vadnyugaton s utazott a vadabb Keleten.

S most, ahogy itt heverek, most árva szívembe hasít –
Rég kigunyoltam e szót – hogy nem lehet élni, csak itt.
Úgy, ahogy itt, lélegzeni, látni sehol se lehet,
Nincs ilyen ég se, csupán Pannonia földje felett.
Párás, őszi időben kékszinű, zöldszinű dombok,
Halk, aranyos szél és ti pirosló, sárga falombok!
Lent a Dunán megvillan a lassu, ezüstszinű hab –
Vergilius Múzsája se volt ennél finomabb.
Lejjebb csónakok úsznak a római part közelében,
Újszerű villák állnak a farkasok ős szigetében.
Csillog az alkonyi fényben a sárga, a kék, a piros,
Tarka színük s ez a táj s ez az élet olyan latinos!

Közben a falvakon ott tündöklök a mélytüzű bánat,
Az veri vissza a fényt tetejéről a rótszinű fának.
Ballag a dűlőúton a lomha paraszti szekér,
Nyúlik a két ló, míg a halom tetejére felér.
Már továtűnik az út egyenetlen hajlatain,
Véle a bú döcög és körülötte a táj se latin.
Míg a dió meg a szőlő várnak a fürge szüretre,
Fél lelkével a táj vágyódik messze, keletre.
Visszatekint a futó nyár s még egy percre megáll:
A Duna és a hegyek közt Berzsenyi szelleme száll.

Megszelidült lobogás, keserűség, mélyen elomló,
Nincs a világon még, ami hozzád volna hasonló,
Érett mérték, széptüzű forma, lazulni nem enged,
Hetyke szeszély, de amely kanyarogva teremti a rendet.
Tőled kaptam a dalt, még gyermeki lantomon én is,
Itthoni Múza te, barbár klasszika, szittya poézis!
Őseim egykori végzete erre a földre vetett,
Oly gyönyörű, hogy ez alkonyi fénynél itt lehetek.
Elmém lángja, dalom fiatal muzsikája tiéd,
Már elhagytam a régi, nagy utat, az őseimét.

Visszataszít-e karod, vagy símogat és befogat?
Számkivetetten is így vagyok, így leszek én a fiad.

Mindent, mindent, még ami itt a tiéd, szeretek,
Szép, nemes arcokat, ősi, de elfinomult fejeket,
Földeidet szeretem meg a népét s népe dalát,
Búzavetések nyári színét, gyönyörű mosolyát.
Éjt-napot átölelő vigadás, amely ünnep a szemnek,
Lassú mozdulatok, melyek erre, csak erre teremnek!
Bánom is én, hogy e vágy oly félszeg, olyan felemás!
Meggűvölt ez a fáradt, alkonyi, mély ragyogás.
Mind feketébb-feketébb lesz a kert, megnőnek a fái,
Jó itt a domb tetején a vidék fölött este is állni.
Hegytől a vízig a sors száll csöndesen, éjfeketén.
Ég a szívemben örökre a méla, dunántuli fény.

MENEKÜLŐ MÚZSA

Csak lassan süllyedek álomba most naponta,
Ideges felszínén sötét gond visszafog,
Ágyamból végül is finom hálóvagonba
Csöndesen zökkenek, s a gyorsvonalat robog
Amerikába vagy messzebb, gyerekkoromba.

Vagy lövegben ülök, ahogy megírta Verne,
A Holdba repülök a tiszta úrron át,
Mellettem ül s beszél, vidáman elheverve
– Tűz járja át szemét – egy kedves jóbarát,
Akit bezárt hideg, kegyetlen, barna verme.

Pacifik, Afrika... akárhol, csak ne itten,
Borulj reám, ravasz, áttetsző, lágy szövet.
Egy lélegzet elér és megremeg a szívben.
Ki mellettem pihen, az is velem jöhet,
Nyugodt, erős, fiús leány, akiben hittem.

Mert tudj meg, ami van, én mindazt elvettem.
Létezel? nem tudom. Rád nézek, nem te vagy.
Lappangó, sűrű láz sorvaszt, a lehetetlen,
Tűzében imbolyogsz, te kedves, szép alak.
Minden inogni kezd, alighogy észrevettem.

Nekem sírsz, kedvesem? A könnyed mindhiába:
Nem rajtad búsulok, mikor panaszkodol,
Sosem taposhat el a végzet szörnyű lába,
A képzelet merész dagálya elsodor
Más végzetekbe, más, nemes tragédiákba.

Gyávulok, elfutok. Szégyen? miért tagadjam?
Mindjobban elmaradsz, erős, való világ.
De aki fojtogat, nyakamat annak adjam?
Oda menekülök, hol senki meg se lát.
Ott megnyugszom talán, a ködben, a szabadban.

S ha bizton bujdosom nemlétező vadonban,
A most meg a jövő szívemről lepereg,
Mert azt az igazat, amelyről álmodoztam,
Nem éri el se ész, se nép, se fegyverek.
De képzeletemet a börtönből kihoztam.

Versemből tűnjön el az áradó valóság,
Te Múza, fogj kezen, hogy innen elvigyél.
A szép mezőkre fuss, hol nyílnak még a rózsák,
Hol senkit nem követ, nem üldöz, nem ítél
Detektiv és ügyész, szegénység és hatóság.

Vezess te, képzelet, álomnál könnyebb álom,
Hol nem tudom, mi az, hogy engedély, adó,
Hol nem faggat, mi volt vallásom és családom,
Nem néz le megvetően komor fogalmazó,
És Ujpest kolduló gyermekeit se látom.

Tündéri szép alak, te áltató, te drága,
Te egyetlen hazám, te szépséggel teli!
Nem jelen arcod az, mely szívem élő vágya,
Szerelmem Magyarország, a képzeletbeli,
Arany, Balassi, Zrínyi, kurucok szebb világa.

S kik harcoltok ma még, barátaim, ti bátrak,
Hát Isten veletek, én messze költözöm.
Ha rátok nézek is, talán már sose látlak,
És nem láttok ti sem, mert ködbe öltözöm,
És álomból verek a pusztán tarka sátrát.

Mely engem fogva tart, nem épült meg a börtön,
Nem jöhet háború, mely végezzen velem.
Ne szánjon senki sem, akármilyen e földön,
Mert a homály mögött majd földerül szemem,
S úgy leszek boldogabb, ha sorsomat betöltöm.

RÉGI ESTÉK UTÁN

Finom kezével többé sose csönget:
Mi minden este vártuk, amig élt.
Mint páncélját, úgy ölti fel a csöndet
A karosszék, amelyben üldögélt.
Márványból vésett, dombos homlokára
Leszállt a síma, tiszta szeretet,
Szép, nagy szeme előtt a teapára,
Piros-aranyló fátyol, lebegett.

Napközben sárba gázolt karcsú lába,
Ügyes és éles, koldus dáma volt,
Itt méreg nem vegyült a mosolyába,
Ha símogatva néha rád hajolt.
Kint féltve illesztgette újra össze
Az ifjúságnak széttört cserepét,
De itt próbálta horgolgatva, kötve,
Mebékült, késő mama-szerepét.

Langyos derűben léhán mért fürödtünk,
Míg tréfa csengett, jóleső beszéd?
Nem sejtettük, mi tündöklük közöttünk:
Az áldott perc is szép volt, csodaszép.
Az utcakőre, sírkeresztre, rögre
Majd nemsokára újra hull a hó,
De ő nem látja, eltűnt már örökre
Sötét szeme, a törten ragyogó.

Már – „lányka, lányka” – többé nem kiáltoz,
Megvillogtatva hófehér fogát,
Szemérmes, új nagymama-mosolyához
Nem kér ezentúl tőled unokát.
Most messzebb van, mint Erdély és Velence,
Ahova akkor vágytunk, ostobán.
Mert álruhában járt itt a szerencse,
És nem láttuk a fényt a homlokán.

KESELYŰ IDŐ

Gyanútlanul mosolygó, szőke Bécsben
Találkoztam először teveled,
Ott hallottam, keringős, könnyű éjben
Mongol zenével édes nevedet.
A két karod ragyogott meztelen,
Kamasz szívemnek oszlott már homálya,
Hogy belenézett téveteg szemem
Bogárszemednek bölcsebb bársonyába.

Éreztem én, hogy hangodnak, szemednek
Szép sugarán sötétség suhan át,
Árván mosolygott bátor, ifjú kedved:
Sem istened, sem apád, sem anyád.
Nem volt meleg kabátod, kalapod,
A téli szél, mint ostor, arcbavágott,
Födetlen fejed, lenge alakod,
Hevített mégis engem ifjúságod.

Gyümölcs voltál te, hamvas, árva, édes,
Amelynek szívtam rejtett jóízét,
A lángoló perc első öröméhez,
Hullám hullámra, hömpölygött tíz év.
Az öröm tarka szigetét neked
Már megköszönte néhány lassú ének,
De hadd daloljak most köszönetet
A szenvedések mélyzöld tengerének.

Mert engem régesrég valamely áldott
Folyóba márthatott az én anyám,
Vagy tán egy isten. Szenvadás nem ártott,
Nem is hatolt át közönyöm falán.

Úgy jártam, új Achilles, félszegen,
Trójához értem, megpillantva téged,
Bástyád fokáról intett már nekem
A dicsőséges és fekete végzet.

Magány, szegénység nem sebezhet engem,
Se mérgezett nyíl, csak teáltalad.
Hogy megremegtem, amikor a tenger
Első hulláma rajtam átszaladt!
A bronzkapukon zölden zörgetett,
Betört a kertbe rohanó dagállyal,
Panaszolja, hogy szennyet, szörnyeket
És vad tritonokat sodort magával?

Hiába már, hogy felövezve vérttel
A mindenséget vígan nézem én,
Valaki, aki engem sosem ért el,
Rajtad keresztül közeleg felém.
Eszem, iszom még, nevető bolond,
De már az áldozatra kifaragtál,
Te szenvedések szobrásznője, mondd,
Tudod-e hát, hogy engem kinek adtál?

Csak bábjátékot játszunk itt mi ketten?
Már akkor is valaki vezetett?
Tudod-e, mondd, te gyönyörű hitetlen,
Ki húzza drótján drága kezedet?
Tán mosolyogva tervet tervre szőtt,
Hogy megalázza páros büszkeségünk.
Nem hittünk benne. Most már látjuk őt,
Ha egymás megzavart szemébe nézünk.

A világban, e kotyvasztó fazékban,
A történelem gőzölögve fő,
Fölöttünk, egyre keskenyebb karéjban,
Keringve száll a keselyű idő.
Mi vár reánk ezen túl, ne keresd,
Ne gondolj már, csupán a jelen évre,
A többi pedig bízzuk egyenest
A szenvedések árva istenére.

BUDAPESTI KÖRKÉP

Cseresznyefák, barackfák, almafák
Között megállok ringó, zöld magasban,
A város lent fekete sóhaját
Leheli napra nap, hogy égre hasson.
A balparton Pestet a rónaság,
Mint nagy gályák raját, úsztatja lassan.
Szelíd lapály aranyló tengere
A messzeségbe lomhán leng vele.

A századok lassankint összehordták
– Latinok, svábok, zsidók, magyarok –
E tenger várost, amely Magyarország
Közepén cifra habbal kavarg,
Sorsok, egyének és emberi hordák
Sötétlő árja idekanyarog,
Enyésző arcát a kövekre írja,
S a régi habnak új hullám a sírja.

Szenvedve és szeszélyesen dobog –
Hogy szeretem rendetlen szívverésed!
Új kávéházat, ócska templomot,
A beképzelt és drága keveréket,
Bár lényeged, mint léha lim-lomot,
Ugy gyűlöli az újabb gazdaréteg:
Elmúlt szerelmek illatos hevét,
Az utcák lelkes, megszokott nevét.

Mert nem tudták a véres, régi vészek
Szépségedet végképp lerontani,
Sem ötven év alatt az építészek
S a hivatalok görbe gondjai,

Nem változott meg lelke az egésznek,
Bár porladoznak régi csontjai,
S a századoknak nemes maradéka
Rámosolyog a szürke habarékra.

Egy régi, jó királynak szelleme
Tán fintorogna ennyi változásra,
Ha örök honából kilengene,
Hogy régi palotáját újra lássa,
És szellemsarkantyúja pengene
Az utcákon, hol – sok szépmívű násfa –
Templomok, házak öreg arca int,
S nézné a várból városát megint.

De megbékülne biztosan, ha Pestre
Vonulna aztán, át a Lánchidon,
És hallgatózna nappal is, meg este,
Ülne a nép közt némely alkonyon,
És meglátná, hogy nincs közöttte egy se,
Kit ne láthatott volna egykoron,
Fajták, beszédek épp olyan keverték,
A dombokon se csúnyábbak a kertek.

És látná őket nyáron is, amint
Rágondolnak a szőlővenyigére,
A búzára, mely érlelődve ring,
S aggódva néznek az esőtlen égre.
A kerti vendéglőkben enne kint
Paprikás csirkét, melytől újra égne,
És eloltaná a királyi szomjat
Bora Egernek, Mádnak, Badacsonynak.

Hát még ha tudná azt is, hogy mi minden
Történt itt, amióta ő leszállt!
Ott fürdött a török basa és innen
Petőfi ostromozta a királyt,
Hol nők derülnek kirakati kincsen,
Vörösmarty is gyakran arra járt,
S ahol most üdül pénzes idegen,
Arany merengett ott a szigeten.

És itt volt nemrég az a nagy szüret,
Bő termését egy ország ideadta,
Ajándékul legszebb gyümölcsüket
Küldték el Szekszárd, Szeged és Szabadka,
És mennyi kedvet, nedvet és tüzet
Öntöttek át az újszerű szavakba!
De benned zengett legszebben a dal,
Te öreg város, örök fiatal!

Tavaszi szellő száll és enyhe lázban
Megborzolja a kövek erdejét,
Ott, arra felé ül egy kávéházban
A parasztköltő s mennydörög feléd.
Mert nem tud élni, – minek magyarázzam? –
Csak ha tebenned tölti idejét,
S míg feketét, csigát kíván a gyomra,
Átkokat szór a bűnös Babilonra.

Az utcában, hol Petőfi lakott,
S boldogan sétált felesége karján,
Nézem a házat és az ablakot,
Ahol az anyám élt mint fiatal lány,
Látom a régimódi alakot,
Sötét szeme ábrándos, arca halvány,
Ugy sétált, fején tollas, nagy kalap,
A Stefánia úti fák alatt.

És ott, ahol most újsütetű, sárga
Színekkel gazdag városrész nevet,
Életem társa, tövise, virága
Taposta rég a proletár füvet.
Arrébb a gimnáziumok királya,
Mely viseli a Berzsenyi nevet,
Mert nincs tanítás, nyújtózik most éppen
A törvényszék s a börtön közelében.

S hol szembenéz a kültelki nyomor
Arcával gyáarak beton büszkesége,
Hol Budapest fekete szennye forr,
S fekete füstje csap fekete égre,

Hol ősszel sár ül, nyáron sárga por,
A levegőben száll a munka mérge,
Mely rajtam is hagyott néhány nyomot:
Nyolc éven át mindennap jártam ott.

És jártam irodába másfelé is,
Hol németes a házak új sora,
Az ajkakon fitogtatott beszéd is,
A nők ruhája, szobák bútora.
Mert magánhivatalnok voltam én is,
Nem is kívánnék szebb pályát soha,
De most, úri körükből kivetetten,
Lézengő költő, más nem is lehettem.

Balkéz felé, a kis templom fölött,
A Rózsadombon ott a ház, amelyben
Mint rózsák sűrű bokra, úgy fődött
Az ifjúságom, kedvem és szerelmem.
Tavaszi estén, örömek között,
A lenti villanyfényeket figyeltem.
Az erkélyen tán most is száz titok
Vidám emléke halkán játszik ott.

Szerényen bújva paloták sorába
Ott a lakásunk szemben egyenest,
Homlokzatán romantikus ciráda,
Rózsáiban mereng a régi Pest.
Te múlt századnak hervadó virága,
Melyet most kettőnk élő lelke fest!
A sorsunk minden szenvedése, tánca
Illeszkedik százados fényű láncba.

Hatalmas lánc, te zárd be életem!
Fogadj magadba, tág, gyönyörű korsó!
Te zúrós város, te vagy énnekem
A szülőföld, a bölcső és koporsó.
Hol ábrándoztam nyári éjeken,
Tarkán tündöklök lent a Dunakorzó.
Bárány szereti úgy a legelőt,
Mint ülni én e teraszok előtt.

A zsarnok zűrzavarban, suta rendben
Aranyszabályom, bűvös, bölcs ígém!
A szenvedély, mely szenvedett szívemben,
Hányszor pihent a város nagy szivén!
Hát ringass tömény ütemedben engem,
Párizsom, Trójám, Rómám, Ninivém!
A Duna habjai beléd szeretnek,
Rólad mesélnek messze tengereknek.

A BÉKE TÉRI KRISZTUS

Piros téglás gótika a téren,
Belül kedves, falusi fehérrel
Szent Lászlónak temploma.
Zsongó koradélelőttben
Az utcáról ideszöktem.
Szenvedélyes csend hona.

Nem díszített téged szobrász, festő,
Nem kínálja szépségeit freskó,
Fal és lélek meztelen.
Magam vagyok, nem zavarnak.
Oldozz ki a zűrzavarnak
Hálójából, Istenem!

Minden ima elakad a számon,
Te voltál a virradati mámor
Első, boldog hajlama.
Megjelentél, elsuhanál,
Felvillantál, elvillantál,
Hajnaloknak hajnala!

Hogyha lángom csak tehozzád szállna,
Miért ölel itt egy álom álma,
Fák és nők és csillagok?
Mért nem tudom megtagadni?
Mért lobogok megragadni
Ízt és színt és illatot?

Mosolyog a kis templom fehérén,
Pirosodik arcomon a széken,
Indulok s a menny ivén

Kis felhő száll, könnyű, boldog,
Suta szemmel csak hunyorgok:
Földön-égen mennyi fény!

Átlehelnek a budai dombok,
Ráfelelnek a zizegő lombok,
Felhevül a kövezet.
Köröskörül gépek, gyáarak,
Szabályozott áru árad,
Vasak, bőrök, szövetek.

Dombokon túl – innen nem is látni –
Gazdagoknak tarka, szép villái
Tündökölnék csöndesen.
Azon túl a zengő napnak
Aranyában most aratnak
Dunántúli földeken.

Béke-téren lombos béke suttog,
A világban gyilkos, sűrű titkok
Érlelődnek. Jaj nekünk!
Ragyogó nyár, kaján katlan,
Forral benne mondhatatlan,
Hajthatatlan végzetünk.

Most látom, hogy kereszt mellett álltam,
A mosolygó világragyogásban
Fekete és szomorú.
Itt van! Itt van! Őt kerestem!
Krisztus teste kőkeresztben,
Fején töviskoszorú.

Feje körül vassfekete tüskék,
Nem látja az aranytenger tükrét,
Csak azt, aki szenved itt.
Most egy fáradt nő ígézi,
Ki ott térdel, Jézust nézi
S átöleli térdeit.

Rongyos fiú jön a téren, karcsú,
Barna testű, álmodozó arcú.
Egyetlen, nagy ékszerét
Lányos bájjal hízelegve
Emeli a feszületre:
Éjfekete, mély szemét.

Elfelejtik pártok, birodalmak
Őket, akik árván élnek, halnak,
Te vagy hozzájuk közel.
Te tudod, hogy minden egyért
Mégfizetik majd a nagy bért,
S azokért is könnyezel.

Te tudod, hogy árvák a királyok...
Lábaidnál virágok, virágok,
Bazsarózsa, szarkaláb.
Rózsa színe a Te véred,
Liliom a fehérséged,
Te vagy minden tarkaság.

Te a Pásztor és Te vagy a Bárány,
Te vezess majd halálom óráján,
Szó és Tett és Mennyország!
Te békéje minden térnek,
Add, hogy vissza-visszatérjek
Mindörökké Tehozzád.

AMOR REDIVIVUS

*A malomnak nincsen köve,
Mégis gyöngyöt jár,
Tiltják tőlem a rózsámat,
Mégis hozzám jár.*

NÉPDAL

Poharamra hull a villany,
Reszketnek a régi árnyak,
Szép színében, mély ízében
Nehéz borok párlatának.
Kifogy, töltök, iszom újra,
Őszi, sötét ködbe lesve:
Tiltják tőlem a rózsámat,
Mégis eljön minden este.

Már a ködben selyme lebben,
Karcú, fehér lova táncol,
Testén fehér burnusz, lábán
Úticsizma kordovánból.
Térdenállva húzom róla,
Csillog büszke szín alatta,
Elefántcsontszínű bőre
Hívja ajkam hódolatra.

Szeme, szája, hangja, bőre,
Ölelése csupa bársony.
Minden izmod ismerős már,
Én egyetlen utitársam,
Aki eltűnt, aki nincsen,
Akit nedves földbe tettek.
Hova múltál? Meggyógyultál?
Nem tűnődöm, csak szeretlek.

Barna hajad ezüst szállal...
Te lehetsz csak, nincs ilyen más:
Ez a tűz és ez a márvány,
Ez az örvény, ez a ringás,

Ez a napfény, ez az éjféli,
Ez a kerek, drága hajlat,
Ez a mámor, ez a mákony,
Ez a vágy, hogy belehaljak!

Szemed nézem, hadd becézzen.
Ez a béke, ami lángol.
Hova szöktél? Honnan jöttél?
Mennyországból? alvilágból?
Szép anyaggal teli forma!
Ott öllek, ahol érlek.
Nem jöhettél alvilágból,
Ilyen édes nincs kísértet.

Milyen ország az, hogy engem
Nem tudtál még elfeledni?
Üdvösség, hol semmi sem kell,
Csak szeretni, csak szeretni.
Ez a kincs, mely nem fogyott el,
Akárhogy is tékozoltuk,
Ez az édes szomjúság, mely
Ugy üdít, ha el sem oltjuk.

Ott szeretnék a karodban
Élni örök mosolyodban.
Alig maradt már a szeszből,
Künn az éjben patkó dobban.
Már a ködben selyme lebben.
„Holnap este visszavárlak!”
Reszketnek a poharamban
Régi esték, földi árnyak.

HÚSVÉTI ÉNEK A TESTRŐL

Tavaszi vad szelek vizet árasztanak,
Vadak, madarak most társat választanak,
Körül égen-földön gyürkőzik az élet,
Tavaszi fűszer száll, vérszaga a szélnek,
Véré, mely élvezni, nemzeni türemlik,
Gyönyörű vére, mely szelíden kiömlik,
Erő ágaskodik, ölelve meg ölte,
Férfiak hullanak, ki sírba, ki ölbe,
Részeg ködben úszik minden, ami közel,
Az tudja, mi a test, aki árnyat ölel.

Megtudja, mi a test, ha éjszaka retteg:
Hol van most az asszony, kit ősszel temettek?
Komor olvadáskor, vakult-rideg órán
Látja befolyni a vizet koporsóján.
Az tudja, mi a test, aki külön-külön
Mereng el egy bokán, egy hajfürtön, fülön.
Nem játszik már rajtuk koratavaszi fény...
Mi maradt, mi maradt barna szeme helyén?
Egy bece-szót mormol, de senki se felel.
Az tudja, mi a test, aki árnyat ölel.

Ifjú nő a sírban, ifjú rügy az ágon,
Tavaszi szél fújja, virágom, virágom.
Tavaszi szél... messze földek illatával
Csábított hajdan, most fiatal halállal.
Jobb volna sötétbe elomolni, mint te,
Hullani a mélybe, teveled egy szintre,
De az a forma, mely odalent enyész el,
Ragyog idefönt is örök epedéssel,
Fű, fa, virág, tavasz színe tőle tüzel,
Az tudja, mi a test, aki árnyat ölel.

Az tudja, mi a test, aki szenved vele,
Te tudod, Istenem, szenvedés istene,
Te tetted, a lélek jogát el nem veszi,
Bár a tavaszi szél vérszagban fürösztí,
Kezed alkotását szeretni se bűn még,
Mielőtt e földről végképp tovatűnnék,
Alkony rózsaszínét, reggel kékjét, zöldjét,
Az embert, akinek testét itt felöltéd,
Amit teremtetél, szereted, szeretted
Akkor is, mikor már vitted a keresztet,

Szeretted akkor is, mikor már szögeztek,
Szenvedés istene, Te tudod a testet,
S amióta láttam, mi érte a váltság,
Elhiszem már én is test feltámadását,
Nekem is az kellett, mint régen Tamásnak,
Hogy hitetlen ujjat drága sebbe mártsak,
Megtanultam én is, amióta láttam
Édes-dacos arcát feketedni lázban –
Igy szállt el a lélek... utána azonban
Felragyogott a test bátor nyugalomban.

Elárvult testének büszke biztonsága
Mosolyogva indult sírba, őszi sárba,
Mosolyát őrzi az újuló kikelet,
Hegyek, habok, hosszú útra hívó szelek.
Tavaszi szél zendül, mintha az az angyal
Szólana belőle vad, tavaszi hanggal,
Aki rég a nőknek – amikor kerestek
S nem lelték fűszerrel kengetett tested –
Kiáltott. Most nekem zeng, zenél, zúg, zizeg:
„Holtak közt az élőt miért keresitek?”

Hol van most az asszony, kit ősszel temettek?
Csak Te tudod, aki vitted a keresztet
Vérben, verítékben Koponyák Helyére,
Mit kapott gyönyörű testéért cserébe,
S felzendülő fűben, felzendülő szélben
Tudom halálodat, őérte, énértem,

Dárdának dúlását, tavasz gyors múlását,
Szép erős ifjúság hirtelen hullását:
Keresztre feszülni, borulni a rögre,
Aki elveszíti, az nyeri örökbe.

Kereszten, olajban, vérben a szent sereg:
Bűnhődik a földön, aki nagyon szeret.
Tavaszi szél fújja, hozza a szép hitet:
Szétomló testünket szebben megépítéd.
Engem is merítsél, bár el is veszítsél,
A vérszagba, melyet hordoz ez a víg szél,
Virágzó sebedet ültess el testemben,
S áldani foglak majd csúf, hörgő estemben.
Szomjazó, bomlasztó gyönyörűség, jövel!
Az tudja, mi a test, aki árnyat ölel.

TE AKARTAD?

Te akartad? én akartam? vagy a sors csak tévedett,
Amikor a közelembbe hozta szőkeségedet?
Csak te tetted, hogyha újra telet érzek, nyarakat,
Csak te, hogy a régi húron pengetek új éneket.
Elhiszem, te nem akartad és most félsz és gyöngöng vagy
S elfutnál a láng elől, mert eddig sosem égetett,
Csakhogy amit fukar szájad sápadt szóval megtagad,
Megigéri fehér bőröd, szőke hajad, kék szemed.
Amit adtál, visszavennéd, hajlasz hozzám és kibújysz,
Pedig hidd el, azért kaptad szép hideg szemérmedet,
Amiért gyümölcs a burkát, gubóját a pillangó:
Hadd veszítsd el szerelemben, ameddig a vér meleg.
Nyisd ki kelyhed, szőke rózsza – minden rózsza hervadó –
Halvány, rózsaszínű szádat, páros, hósín térdedet.

SZENTENDREI ELÉGIA

A templomokra rávillan az alkony,
A kúsa város csillog bíborában,
Csobban a Duna lassú vize halkan,
Mint amikor még őmellette álltam,
Hajlik a nyár a hirtelen viharban
És mosolyog, akár az ő korában.
Az út, a domb, a lomb is ugyanaz még,
Járok, mintha a múlt felé utaznék.

A tátikának arany még a hamva,
És törökszekfű nő a buja kertben,
Hol akkor még gyönyörű, árva hangja
Megszólalhatott minden drága percben.
S ilyenkor töltött kávé édesanyja
A tornácon, hol mellette hevertem.
A boldogság de hamar elvirágzik!
A fák mögött új pár szerelme játszik.

Már lehullottak anya és leánya.
Két szép gyümölcs, a két egytest a földé.
A boldogság a leggyöngébb palánta,
De illata az esteket betölté
És megtanított bús, pogány dalára:
„Csak itt és egyszer! Soha, soha többé!”
A tücsökszóból, a suhanó szélből,
Ezt hallottam ki dobogó szívéből.

És ragyog újra hajnali színekben
A táj, de hol a valóság varázsa?
És hol van már az akkori hitetlen,
Ki pogányul néz a pogány parázsba?

Megtanult hinni a csodás hírekben,
Mert szellemét a kétség megalázta,
S most áll és néz az útmenti keresztre:
A semmi nincs, – de nem vigasztal ez se.

Mert mit is ér, ha róla szól az álom?
Szörny, csillag, állat – mindig ő az, érzem.
Oly édes érzés, hogyha alva látom,
S oly keserű, ha visszanézek ébren.
Tán így lelünk egymásra a halálon
Túl is abban a százalakú éjben?
A változásokban, az új szerepben
Mi marad abból, amit itt szerettem?

S az éj mögött ha Isten mennye vár ránk,
Mely nem méltatlan se hozzánk, se Hozzá,
S a megszabadult lélek bontja szárnyát,
Lehet-e, hogy majd ne is szomjúhozná
Szava hatalmát, mosolyának árnyát,
S lesz-e ott szépség, amely visszahozná
A villanást vigasztaló szemébe?
Csak egyetlenegy esténk visszatér-e?

MINDEN JELBEN

Minden jelben tegnap óta csak te vagy.
Új dalomnak ringatója csak te vagy.
Reggel, délben, alkonyatkor néztelek,
És most minden gyöngyszem-óra csak te vagy.
Leng szívemben rózsakendőd, kék ruhád,
Csillag hull sötét folyóba: csak te vagy.
A virágok szép nevére megtanítasz:
Kosbor, bükköny, mályvarózsa csak te vagy.
Bőröd, ajkad, lélegzésed boldog íz:
Életemnek fűszersója csak te vagy,
Zöld szemedből vígarany rezeg felém:
Nap ha fényét lombra szórja, csak te vagy.
Élet fája, hajtsd ki ágadat fölém!
Kajszinarcod néz le róla: csak te vagy.
Nyár és hajnal, rét és erdő, Duna, domb:
Versem édes csattanója csak te vagy!

HIDEG NYÁR

Jöttél, mintha hozzám hajlanál.
Olyan voltál, mint e csalfa nyár.
Tammúz hava hideget hozott.
Zúg a megcsalt földnek jajja már.

ZÖLD LÁNG

Zöld láng szemed alján, remeg és fényleni nem mer.
Jó így nekem, édes, ne siess a szerelemmel.
Figyelnek az istenek.
Mint erdei úton, köveken, holdtalan estén,
Lépj lassan, a mélybe tekereg majd ez az ösvény
S lesz majd egyre keskenyebb.

Láttam puha lomb közt kanyarogni a halálba,
Mindent, ami színes, behullni ama lángba –
Kivillant a puszta csont.
Szárnyas szerelemtől nehezült meg, ami könnyed,
Sejtés lett a fátyla a finom bőri örömmek,
Oly pontosan egybefont.

Zöld láng szemed alján, le ne csapjon a szivedre!
Két sors ha kibomlik, ölelésben tüzesedve
S két lélek egy igaz láng:
Boldog lobogásuk csupa illat a halálnak –
Bűnhődnek a földön, akik egymásra találhatnak.
Bár magasra ne szállnánk!

Nyár van, de az ős vad oboái belezengnek.
Szökjünk – mire jó, mondd, ha a könnyű szerelemnek
Szép rácsain túllátunk?
Kezd már komolyodni ez a perc is, de te fékezz.
Őrizd meg az első napokat. Hadd legyen édes
A föld felé hullásunk.

GYERTYASZENTELŐI ELÉGIA

Barlangját elhagyja ilyenkor a medve, sovány még,
Bánatosan szimatol,
Nem megy vissza, mivel nem látszik az árnyék,
A ködökbe fény se hatol.
Imbolyog, indul, vár kikeletre ő is – könnyü neki!
Télidejét barlangban alussza. Megteheti.
Medve-szivem de irigyli! Nekem
A homályt kell élni tudattal,
Este hiába teszem le fejem,
Engem álom se vigasztal.
Agyam ég, vérembe fájva nyilall
Az emlék, mélytüzü, halk láz,
Nehéz az éjszaka, árnyaival,
S nehezebb lesz egyre az alvás.
Ciripel a bánat: „Jaj, hol a nyár?”
Varju-eszem rádünnyögi: „Kár!”
S én hallgatom ezt a beszédet.
Hova lett, hova lett a gyümölcs, a virág.
A kert a tömött fürtök, teli ág,
Az illat, az íz hova széledt?
A nyári gyümölcs, a sudár szerelem,
Lázálmok gyermeke volt csak?
Keskenyebb egyre, ami eleven,
S növekednek bennem a holtak.
Tömény íze részegít engem a halálnak,
Az életet nem őrzi már, csak e párlat,
Kihull a világ a goromba szitán.
Csontvázam hasonlít az árva kereszthez,
Ideges vonzás, majd ha eleresztesz,
Indulhatok én is az árnyam után.

Csordul a hókupacok szennyes leve, enged a téli
Keménység, elfeketül.
Laza sár a világ. Nehéz nekem élni
Keményen és egyedül.
Szép volt a kemény élet teveled,
Csupa gőg, csupa tömb, csupa kristály –
Én már az a forma nem lehetek,
Amivé gonddal kifaragtál.
Forma, hol a síkos, laza titok
Jelképpé nemesül –
Az életed engem úgy szoritott,
Mint abroncs dongákra feszül.
Képzeletem kipirult a szavadra
S most magaddal megelégszel?
Te neveltél férfiuvá s a fiadra
A sötétből vissza se nézel?
Nézd, a lélek alig tartja magát,
Csapkodja a zajlás árja,
Lazul a kötés, oldódik a gát,
Úgy hullok a sűrű homályba.
Segíteni nyujtsd ide csontkezedet,
Szoríts vele össze keményen,
Míg végülis fehérén megmeredek
S nem kell formátlanul élnem.
A lucsokból, a sárból kikelet éled.
Várnak változatok. Ne cseréljek?
Csak én ne cseréljek soha már?
A határon, tavaszi szél, te sodorj át,
Mert énnekem újszerű, mesteri formát
Nem hozhat, csak a halál.

HIRTELEN NYÁR

Minden a tűz! Fodros, lebegő felhő fut az égen,
Ég, mosolyog. Zöld láng reszket a földön, a lomb.
Tegnapelőtt fáztunk, tegnap naphosszat esett még,
Szél és zápor alól ránk lobogott ez a nyár,
S most csupa láng a világ, a katángok lángban enyésznek,
Sárgul a búza, pipacs gyúllad a rozs közepén,
Kéklík a búzavirág, vigan ég, darazsak parazsával
Telve a lég, duruzsol. Lobban a réten a fű.

Csak forrald agyamat, szép nyár, tüzesítsd pocsolyáját,
Érzem a Lényeg elé szállani rest anyagát.
Gőzöl a bőr meg a vér, elkúszik a lomha kívánság,
Nagy lobogásra felel bennem a tiszta parázs,
És körülöttem ezer szerelem tündöklík a parton,
És az ezüst folyamon leng arany Aphrodité.

Énnekem is ragyogott tavaly, itt, szentendrei parton,
Lomb közt, domb tetején még idelátszik a ház.
Ó az a kert, az a nyár, az a lány, telihold ragyogása!
Süppeteg éjbe, sötét, téli mocsárba merült.
Reszket a város már, szép tornyai égre lobognak,
Emlék, tétova fény, ég el a nyár olaján.

Így diadalmas a láng! A halál egy percre juházik:
Testben a nedvek, a vér, szívben a régi homály.
Lángol a nagy Duna is, kék tűzbe hasít be a csónak,
Pattan a szikra, ahol csobban a gyors evező.

S megjön az alkony, a láng lelohad, szomjas lesz az ember,
Ízlik a kedv meg a nedv, könnyü sör és szerelem.
Most kezdődik a nyár, rövid éj jön, ölelni siessünk,
Mától nő meg az éj, mától lankad a láng.
S megjön az ősz, az eső beszivárogoz az ócska koporsón,
S győztesen ül a kukac majd a csupasz koponyán.

VÉRSZÍNŰ MOST A VILÁG

Vérszinű most a világ, feketednek az alkonyi árnyak,
Reszketnek a fények az este előtt.
Fél a világ, mert már az idő nagy tengere árad
S partjára kidobja a lomha jövőt.

Lassan mozdul már a jövő csodaállata – mit hoz?
Semmit sem ígérhet a lépte nekem.
Én nem ajándékért kelek át – ha kibírom – e piszkos,
Vad, kultura-alkonyi tengereken.

Én viszem át adományomat arra a partra. Kivárom,
Mivé alakulnak az őselemek,
S akkor majd a világ megujult arcába bevájom
– Hogy messze ragyogjon – az én jeletem.

Nem magamat, magamét kell arra a partra kirakni.
Az én jelem ősmintája halott.
Félredobott anyagot, kezdett engem kifaragni
S félbemaradt művet, abbahagyott.

Így lettem felemás. Némely szöglet, suta görbe
Még visszaeped szobrásza után.
Szándékát belevéste. Halott ura büszke nyakörve
Tündöklük az ázott, árva kutyán.

Ott a távoli partokon is csak róla mesélnék:
Ki volt, hogyan élt, s hogy a semmibe fúlt.
Azt akarom, hogy majd ha nem élek, örökre megértsék,
Hogy felragyogott s beborult. Beborult.

KÉRDEZED, BARÁTNÉM...

Már beborult. Csavarogsz-e Budán még? Én sem igen.
Drága barátném, hol van a nyár? Csak a képeiden.
Kint és bent zug a szél, bús télire-takarítás,
Lobog a vásznon a fény, a torony meg a kukoricás.
Mért sikerült nekik az, ami nékünk nem sikerült?
Kettőnk szép lobogása a sáros anyagba merült.
Tűz mellett, ha a tél jön el és megnő a sötét,
Nem teveled fogom inni a bort, a teát, feketét.
El sem bírta az őszt mosolyod könnyű anyaga,
Te vagy a nyár, csak a nyár tündöklő pillanata,
Perc, mely alatt a szegény szív századokat mulat át,
Elhoztad Tammúz hava tündér kábulatát.

Elleplezte e mákony a lét keserű velejét –
Jó, hogy végre leszoktam zsongó bűvöletét,
Jó, hogy a lét vad örületét már bírja szemem:
Kell a halál meg az élet szörnyü egésze nekem.
Kell a valóság. De ami nincs, az még igazabb.
Úz a halál meg az élet is, úznek a gyors agarak.
Az, ami van, és az, ami nincs. Köztük te legyél
Tarka szivárvány életemen, te Ezeregyéj!
Drága barátném, mi ez a fátyol? A lélek, a test?
Egyik sem. S hogy mért van ez így, most azt se keresd.
Csak ne szakadjon szét mosolyod párája, ne még,
Mégis kell a világ könnyelmű felszine még.
Elmulik úgyis az ősz, majd csillog a jég a szíven.
Drága barátném, hol van a nyár? Csak a képeiden.

ANGYALFÖLDI ELÉGIA

Emlékszik még a rég lehullt esőkre
A föld, amelyet tapodok megint,
A szürkesség szítál a szürkiségre,
A villamos a kárhozatba ring.
A szürke földre szürke köd szítál,
Szívembe fáj az őszi szél fűrésze.
Te proletár ős, kemény őszi táj,
Te lelkemnek már örök alkatrésze!

Ha téli reggelen a nap kigyúllad,
Felmosolyog a sár, az árva rög,
A szürke fal mögött a tébolyultak
Fanyar fejében megragyog a köd.
Te lesbenálló, új, parázs idő!
Rőtszínű szesz, amelyet rejtve isznak!
Te nehéz ködön, kormon átsütő
Komor ígéret, imbolygó, vörös nap!

Az életemmel mért hogy egybeforrtak
Telepek, házak, gyér fű, farakás?
Az emberek szeme alatt a sorsnak
Únt képlete, otromba faragás?
A szegyenkező templom, feszület?
(Hisz voltaképpen mért áll itt? Vigasznak.)
Ezen a fakó földön született,
Akivel örülhettem a tavasznak.

És átsütött ragyogó évszakán
E komor nap s figyelte a világot,
S ott hallgatott zárt, kemény ajakán
E kemény táj, e hétszer megalázott.

Ha mosolygott is, ez a zárt szigor
Oly fényt villantott, rövid, görbe kardot,
Hogy lehajtottam fejemet, mikor
A munka először e tájra hajtott.

Ha másért nem, hát érte is szívembe
Fogadtam volna ezt a földet és
Az emberét. Gondoltam, könnyű lenne
Feloldani e szürke szenvedést.
Hát nem néztem a mélyére sokat –
Nem érdemes már e kevés időre.
Csillogva csalt a hűtlen gondolat,
S tekeregtek a szép eszmék előre.

De hol maradtak és én hol maradtam
Szép vadászkutya-eszméim mögött?
Süppedni kezdett az idő alattam:
S e táj belém szitált, akár a köd.
Amit már szétrágott a kétkedés,
A törvényt mégsem tudtam nem-kívánni –
Csak istenésszel lett volna kevés
E színjáték végét vígan kívánni.

És felkapott és fojtogatni kezdett
– Nem is tudom – egy óriási kéz,
És hirtelen megláttam a keresztet
És azt is, aki fájáról lenéz.
Szégyelltem persze. Szégyellem ma is.
És szégyenkezve fogok elenyészni.
De így járt Athén, így járt Róma is,
Mikor már nem bírt a halálra nézni.

Szégyelltem és nem tudtam, hogyan élek
S az emberek szavát megértem-e.
A homlokomon ott sütött a bélyeg,
A szenvedés magányos szégyene.
Iker-magány volt... aztán végetért.
Magam maradtam s nem hulltam a rögre.
Élnem kellett, még nem tudom, miért.
E táj gondját is rám hagyta örökbe.

Én könnyű lettem volna s észrevétlen
A vállamon volt terhének fele.
Ő könnyű lett már, könnyű a sötétben.
Én most lettem csak súlyos, ővele.
Én szöktem volna. Gyász és szerelem
Két mámorában menekvést kerestem.
Nem lehetett. Ő ott maradt velem
És most ez őselembé visszaestem.

Ha már a sors megint idetaszított,
Minek nekem az irgalmas homály?
A táj is faggat, hogy mire tanított
Engem a szerelem meg a halál.
A nap utolsó, téli sugara
Visszaragyog nekem, hogy mélybe lássak,
És példázza a fán a zuzmara,
Hogy nincs helye már az ellágyulásnak.

ÖNELEMZÉS

Az önelemzés keskeny üregében
Itt heverek sanyarú ágyamon.
Bűnök parázsán forgok, a sötétben,
S az alvilágról gyakran álmodom.
És visszanézek képek zavarára:
Hol lelhetnék lelkemnek csavarára,
Mely túlel majd rút halálomon?

De oly hínáros, rontó szövevény ez,
Mely átitkokat csillant álnokul,
Ha egyik percben megdőbbent a lényeg,
Rá rögtön kertelő homály borul.
Elmém és szívem elnyomott salakja
Így rakódik e mély futószalagra
És éjenkint előttem elvonul.

S van úgy, hogy a tengeralatti álmon,
Mint kábelén, titkos hír suttog át –
E jelenéseket nem én csinálom:
Valami más mutatja meg magát.
Lehet-e hát, hogy gyermeteg mesékkal
Üzenne a hatalmas Mene-tékel,
Mely ép agyamba vágta vad fogát?

De túl az álmon és elemző eszmén
Egy hang zokog s fülemben felhatol.
Bennem zokog – léleknek sem nevezném,
De van és él és vinnyog valahol,
S én nem találok írt sehol sebére,
Csak fordítgatom emberi beszédre,
Amit rejtelmes nyelven így dalol:

„Fekete tölcsér nyílik meg alattam
S csavarmenetben örvénylik velem.
Te, akitől már régen elszakadtam,
Te szabadíts meg, örök őselem!
Bekerítették engem – hova futnék?
Ó jaj, ha egyszer emlékezni tudnék,
Ki vagy Te és hol vagy Te, Istenem?
Ki vagy Te és hol vagy Te, Istenem?

De nem lehet, mert összekeveredtem
És bonyolódtam, oldódtam vakon,
És nem fogok már emlékezni itt lenn,
Mivel a bűn, a bűn lett lovasom.
És megnyergelt és nem tudom ledobni,
Ezért fogok majd összezsugorodni,
Ha lent lakom, ha árnyak közt lakom
Ha lent lakom, ha árnyak közt lakom.

És ott fogok a vérre várni, lengve,
Emlékezésre várni odalenn,
S akit most szeretek, majd éjjelente
Zihálva, kínban álmodik velem,
S ha bort iszik vagy idegent ölelget,
Eszébe jut, hogy én ott hogy didergek,
És így leszek egy percre eleven,
És így leszek egy percre eleven.

Lehet-e, hogyha egyszer majd lehulltam,
– Hozzád vagy Tőled – ne lehessen én?
De nem felejttem, amit itt tanultam,
Se mennyekben, se poklok fenekén.
Ha énrtem is haltál a kereszten,
Ne vedd el tőlem, amit itt szereztem,
A változások konok kerekén,
A változások konok kerekén.”

Így szól vagy így se. Fűrész az agyamban
És megborzong, előre didereg.
Mint barlang mélyén, elnyúlok magamban
És kopogok s a hangra figyelek.
Még elrejt az éj, de rejtelemmel
A fal mögött morajlik már a tenger,
És csillognak a messze szigetek.

ÉNEK A FÉLELEMRŐL

Kökörcsin a földből alig bújt ki, szegény,
Alig nyílik virág az almafa hegyén,
Későn jött a kikelet.
Felhőkön át alig süt az arany évszak,
Vadvizek áradnak, idelehel Észak,
Fáznak az új levelek.

Gyümölcsből, búzából idén se lesz bőven,
Benne járunk a hét sovány esztendőben –
Talán hét se lesz elég.
Vadvizek áradnak, seregek dobognak,
Föld és ember érzi a csillagzatoknak
Rosszhatalmú delejét.

Csak *félni* nem félek. Már nem is szégyellem.
Hánykódó rettegés nappalom, éjjelem –
Vonulnak a katonák.
Lidérc-álom kínál kígyó-kosarából:
Esélyek villanak – börtön, munkatábor
Tekergeti iszonyát.

Zokog, vacog, fél a tavaszi természet,
Nem készíti ágát gyönyörű termésnek
E sátáni vetésen.
Lesz még jó sugárzás, lesz, hogy újra örül?
Hány fog visszatérni a mieink közül
Helytállni a sötétben?

Eső zuhog. Ágyúk, lovak és katonák
Vonulnak kifelé a Kárpátokon át –
Bár *fél*ni ne félnének!
Föld, víz, ég, siratja őket minden elem.
Szívemre, agyamra zuhog a félelem,
S pusztulnak a vetések.

1942

KEZED

Ránézek csontos, gyermeki kezedre:
A munka görcse barna bogain.
Szép ujjaidat nem-múlón színezte
A sok festék, a nap, a nikotin.

Játékos kéz: ez feszített keresztre,
És duzzadó dalt gyöngyözött a kín.
Az agy, a szív *egy* hangszer újra. Kezdd te
A játékot figyelmes húrjain.

Ne félj, csak érh hozzá és újra peng,
A véges ütemből a végtelent
Lobbantja égni ez a könnyű szikra.

Érintsd merészen. Én meg figyelem,
Mit válaszol gyakorlott idegem
Kiváncsi és szeszélyes ujjaidra.

FANYAR SZONETTEK

A BUJA FÉNY...

A buja fény, a puha rózságy,
Lásd, nem nekünk való, szegény szerelmem.
Ráfújtál és a hamvadó zsarát
Nem lobbant boldogító lángra bennem.

Nem érzem mámorodnak jószagát,
Minek hát kígyó-testedet ölelnem?
Mélyebb szívem bolondos óhaját,
A titkos vágyat, mondd, hová tereljem?

Tudod-e, mondd, mi az, ami parázna
Szívünket ilyen vágyakba alázza?
Mért ég agyunk, s ha meddő, mért e láng?

De így van ez. E dörzsölő csuhából
Nem szabadulhatunk. A fattyú Ámor
Bandzsítva és röhögve néz le ránk.

KOVÁSZ

Gyönyörű ízek, finom falatok,
Vad csordulása duzzadó gyönyörnek –
Utána mint a seb, melyet gyötörnek,
Sajgok megint s új vérre fakadok:

Üres szememre villan alakod,
Kígyózó karod, könnyű, karcsú törzsed,
A szomjúságra emlékszem s a könnyed
Mosolyra is, amellyel itatod.

Te kút, mely szomjúsággal így itat!
Te illatozó, napkeleti váza!
Már minden vágyon lassan túlmutat

E vágy, amelynek nincsen nyugovása.
Hát így erjeszted szép nyugalmamat,
Te lomha szívem keserű kovásza?

POGÁNYOKAT VÁLASZTOTT...

Pogányokat választott térítésre
A kegyetlen és legfőbb szeretet:
Vígán parázsló, vad-zöld szemedet
Használta fel bonyolult törvetése.

Téged is így aláz. Vesz-e észre,
Dacos vidámság, hova vezetett?
Szerelmünk, amely annyit veretett,
Így lett a gyönyör lassú temetése.

S ez a lemondás, ez lesz majd az estém?
De idebent egy árva és sovány
Vadállat vonít boldogsága vesztén,

Mivel a törbe futott ostobán.
Szerelem? Így lesz végül két pogány
Vergődve és kedvetlenül keresztény.

BOLDOG HÍRADÁS

KETTŐS FOGAT

Te voltál az a fehérebbnél fehérebb,
Éjnél sötétebb cikázás karomban?
Te voltál, akit habzsolt szörnyű szomjam?
Te személytelen tengere a vérnek,

Beléd torkolltak az egyéni mérgek,
És kihúnytak a fények a toronyban.
A nyáj, amelynek sorsáért szorongtam,
E legelőre ugrándozva tért meg.

Te voltál az? ilyen határtalan?
Ó nem lehet, hogy pusztán általam
S tőlem tudod e bösz liturgiákat!

Most az ragyogja körül arcodat,
Hogy mi voltunk a kettős, vad fogat,
Mellyel a lét az őrületbe vágat.

A MÁMOR TENGERÉBŐL

Rajtad a szépség biztos vonalát
Most látom csak, mert oszlik már a köd,
Szívembe fut merész szemöldököd,
Szeszélyes ív a félhomályon át.

Borús szemem arany szemedbe lát,
Már csillog párás pilláid mögött,
S derengni látom rózsával szövött
Kis hasadt ajkad halvány mosolyát.

Az édes formát vékonyodó fátylon
Keresztül egyre élesebben látom
Lábújjadtól hullámozó fürtödig.

Aphrodité habból-felmerülését
Nézem tebenned. Mert a tiszta szépség
A mámor tengeréből születik.

A MÁMORBÓL SZÜLETETT

Vérzett a menny, s a nemző cseppeket
Felfogta lent a szörnyek óceánja.
A szépség, a mámorból született,
Valami másra utal, nem magára.

Ha áhítattal nézem szemedet,
Arany sugara magasabb arányra
Mutat, mivel a földi szeretet
Az égi szépség sugarát kívánja.

Minden tagod valamit közvetít,
A homlokod, a hátad, fürtjeid,
Betűi egy bonyolult ékírásnak.

A testednek is szépséget az ad,
Amiről szól. És egész te-magad
Egy felvillanó, boldog híradás vagy.

A BOA ETETÉSE

Mély szédülés az agyban és torokban.
A gőzben alig pislákol a szem.
Utáltam őket már, hogy ki se robban
A fáradtságuk kínja még. Hiszen
Émelyítő, erős dögbűze szállt
A kevert, állati nyersanyagoknak,
A két kazán pokoli hőt zihált,
A szemgolyók beestek, kiugortak.

A munka tegnap reggel óta tartott
Egyhuzamban s már múlt a délután.
A fakó, piszkos, szőrös férfiarcok
Csak tátogattak némán és bután.
S az asszonyok! Némelyik kiaszott
Testtel a zsírt nagy bödönökbe rakta.
A testesebbek duzzadt, viaszos
Arcán áradt a könnyek szennypatakja.

A mesternőtől kérdeztem, miért
Sírnak. „Hisz látja, nem is bántom őket.
Látott már ilyen hitvány, vézna vért?
A fáradtságtól! Két nap és kidőltek!
Hé, ne aludjon! Valaki cibálta
A kontyát most, hogy hatfelé vadul?
Mit néz rám úgy? No, ostoba libája,
Ugy reszket, végül még majd térdre hull.”

Ő virgonc volt még. Takaros fejét
Szellőzni vitte néha. Kis bekecsben
Állt odakint. Kemény volt, mint a jég,
A levegő az esti, kék hidegben.

De hamarosan visszament. „No, mert még
Ott álltukban mindjárt elalszanak.”
S a levegőnél jobban üdítették
A villogó és gyors parancsszavak.

Megnéztem őket jól. Mi ez a hajsza?
Hogy bírják ezt a munkát, munkabért?
Nem saját szervezetük heve hajtja
Őket az életért, az ételért.
Hisz annyi erő soha se marad
Bennük, hogy még a másnapot kivívja.
Valami nagy, idegen akarat
Az, ami őket mindig visszahívja.

És rájuk szegeződött a szemem.
A gőznél szédítőbb volt már a kétség.
És éreztem, hogy épp úgy figyelem
Őket, akár a boa etetését.
Egy kecskegida állott épp előtte.
A kicsi, gyöngye állat remegett,
Mivel a hulló előbb rávetette
A kemény, hideg kígyószemeket.

És állt és nem bírt megmozdulni sem,
Csak ürített a boa lágy ebédje.
Kemény akarat, híg engedelem –
S az óriáskígyó megmozdult feléje.
Azóta évek múltak. A kívánság
Ködösebb lett és keményebb a Van.
A boa meg a gida tanítását
Megérti már öregedő agyam.

A mi földünkön e gyönyörű rendet
Megtartani a fegyver túl kevés.
Van, aki akar, van, aki csak enged.
Ez a Törvény. A többi fecsegés.
Kiléptem aztán. Rég-reménytelen
Hadat visel e két szomorú fajta.
A Göncöl-szekér fénylett odafenn,
De nem látszott, hogy van-e, aki hajtja.

MONÁDOK

Véletlen őseit, a vére vak folyóját,
Eredet ágbogát, hagyom, kutassa más –
A perc határain elmém ma este túllát,
Életem messziről cikázó villanás:
Az évezredekben csak *énem* hangja szól át.

Minden családom és elődöm, nemzedékem,
Eredet, folytatás, magamnak én vagyok.
Lehet-e múltidő, amelyben én nem éltem?
Eszméletem megint sejtelmesen vacog.
Milyen kevés a Most, milyen nagy úr a Régen!

Világtörténelem csak az, amit megélek.
Ez származásom és arisztokráciám.
Halványzöld lombon át a kerti ünnepélyek
Renaissance-napja süt tavasszal néha rám.
Aranybrokát ruhák, tengerszaga a szélnek...

Ha testemet vad nyár aszalja déli strandon,
Szívem delejtűje Karnak felé mutat,
S álomban éjszaka, meghitt borzalmú hangon,
Holtak közt, föld alól, Anubis felugat.
Lelkem temetkező barlangokban barangol.

És szél és téli ég, ködös, nagy búcsúzások,
És csók és indulás és vissza még feléd.
Kucs nád, karmantyúd és szép szempillád megázott,
Hosszú felhő födi a fázó hold felét,
Mint vállamat köpeny. Kezemből vér szívárogo.

Homályos út... paták süppednek sűrű sárban...
S csupán gondolni rád, tűz mellett, pamlagon...
Emlékszem, volt ez is. Hol is volt? Merre jártam?
Weimar volt vagy Siráz? Varsó vagy Trianon?
Jaj, mennyi mozzanat! S mind megtörtént korábban.

Magas törvénye egy nagy csillagfordulásnak
A lenti dolgokon finoman átdereng.
Tudod-e, mit jelent e valószerű látszat,
Hol összeér a múlt s a most, a fent, a lent?
Szívemben ó tudás borogat ifjú lázat.

Semmi se múlik el szívemben és szívedben,
És fáj és fölbuzog az, ami rég letűnt.
A saurusok korát megéltük már mi ketten,
És tudjuk már, hogy ott reszket majd életünk
A föld halálakor, a végső, nagy hidegben.

Ha emlékezetünk vissza, a ködbe néz is,
Évmilliókon át kezdetre nem lelünk.
A föld, a víz, a nap, a Káosz, a Genézis
– Ujjong az öntudat – nem történt nélkülünk,
Mert ott voltunk mi már a dolgok kezdetén is.

Kosztümök, korszakok, dallamok, merre szálltok?
Mi marad? atomok, éonok... te meg én.
Te már talán tudod – ugye, te hétszer-áldott? –
Milyen szabály szerint keringünk, mint szegény
Göröngyök, csillagok, boldogtalan monádok.

TIZENÖT ÉV

Igen, barátom, tizenöt éve már
A hivatalok járma alatt nyögök,
Napjaim csak úgy menetelnek
Szürke köpenyben üres halálba.

Az udvaron kint ládahalom, zsiros
Gumikötényben torzfejű asszonyok
Dobozok fénylő sokaságát
Földre dobálják érczörejjel.

Földön fagyasztott kis kacsá-, pulyka- és
Nagy birkahullák nyersvörös és fehér
Kibelezett rendjei várnak,
S fortyog a lé s véreznek a kések.

Látod, barátom, az anyag ez – belül
Értelme vibrál, sok kicsi, fürge szám.
Az ablak piszkos üvegén át
Nyüzsgeni látom a két világot.

Ajtó csapódik, állati bűz, gyanús
Főzési pára, rossz-szagu női száj.
Szól: „Kezicsókolom... kisasszony...”
„No mit akar?” – nyafogó fölénnyel.

A másik ajtón többnyire testesebb
Ügynökök, éber libakereskedők
Lépnek ki: lomha, lágy mosollyal
Kebelezik be a százalékot.

A perzsabundás, benti világra én
Már nem haragszom. Tán nem is undorít.
Csak nézek rá s a „szervezetlen”,
Kinti, mogorva, lesúnyt szemü népre.

Hát hivatalnok, ez kategóriám?
Hátam mögött a kollega-gágogás.
Tudják, hogy nem akármifélék.
„Férjem után vagyok úriasszony.”

A vénkisasszony férfitagok helyett
Fonák hevével kartonokat kever.
– „Halló, itt a főkönyvelő” –
S rebeg az áldozatos szerelemről.

Játékba fognak korcs, fiatal kutyák.
Borostás arcon vad veriték csorog.
Itt is kitörnek majd megint a
Vágy s az anyag keserült csatái?

Én meg gőzölgő, friss feketét iszom,
A Média kék vígaszu füstje száll,
S tizenöt éve az anyagból
Párlom a szeszt elmém italának.

Nincs itt rossz dolgom. Már sose bántanak.
Nem nyomorít sem szolgál-, sem úr-szerep.
S ha rátok gondolok, barátom,
Mintha a hercegi udvarokban

Valódi verssel telt fülü, boldogabb
Társakra gondol az, aki átkozott
Végvár fokáról néz alá a
Gyaur meg igazhitű tetemekkel

Rakott mezőre, hol keselyűk komoly
Ebédje zajlik, strázsza kiált, dobog
A had a hídon, ő pedig csak
Bort iszik és könyököl könnyel

S tollat fog: „Ámor” – írja, de fintorog,
A régi dallam csikorog, érdesül.
Csak bámul és Ámor helyett a
Fátumot érzi hűlő szívében.

FÜSTÖN ÁT

A szivarfüstön át,
Az esti ködön át,
A téli holdpárákon át, az esőfátylon át,
Az első álom könnyű, bizonytalan,
Zöldarany
S bíbor meg ében
Jelenetében,
S ha számvetés meg fordítás között
Tíz percre ledülök,
És hálót sző a pók, a fáradt agy,
Mindig te vagy
A szép zöld dongó, akit megfogok,
A lehetetlenség, mely fellobog,
És te vagy minden kép és gondolat
Húnyt szempillám alatt.

MÁRCIUSI ESŐ

Fölvettem a könnyebbik kabátot,
Holott hideg eső verdesi
Az utcákat s kalapom peremét.
Hol vagy ilyenkor? Tudsz-e még
Utolsó estéinkről? Kergeti
Hideg szél az úrben a világot

S bennem a vért. Jólesik a fázás,
Éreztet jövőendő meleget.
A zörgő eső hosszú fátylai...
Mögötte már aranyban vár a mi
Kegyetlen kerítők, a kikelet.
Tar ágak az esőt borzongva rázzák.

Galléromba víz csöpög, zizeg
A függöny, lent a sárcipő
Cuppog a tócsában – milyen romantika!
Elmúlt séták fanyar hangjaira
Utal ez a filozófus idő.
Meglátogassalak? Minek?

Zöld is lesz meg rózsaszín az ég.
Jársz alatta messzi alkonyatban.
E nagy esőtől duzzadt patakok
Sárga habját hol hallgatod?
Ki gyönyörködik hosszú hajadban?
Szemed baljós gyűrtűjét

Idegen gond mélyíti most csúnyábbra.
Már majdnem mindegy. Nincs köztünk jelen,
Csak ami volt és lesz és egyre tart.

Fenyegető keleti kard
Fejünk fölött e szerelem.
Hideg és mégis misztikus ábra.

Csúnya vagy? Szép vagy? Magyarázhatatlan.
Hol így, hol úgy villant elém a perc.
Görbe vonal? kihívó, szép szeszély?
Fondorlatok, Ezeregyéj...
Mindent elvesztesz, mindent visszanyersz.
Sötétség szikrázik hajadban.

Hajadban és az esti esőben,
Mely szálaival összefűz veled.
Az utca egyre sötétebb.
Árnyék a világ, de téged
Áruló, bűnös tűzjelek
Villantanak föl bennem és előttem.

PERON

Az asztalon hivalkodik
A rózsaszínű tulipán.
Amikor nyílni kezdett,
Tegnapelőtt délután,
Még álltak egyre veszteg
A német csapatok Hegyeshalomnál.
Mi nem is sejtettük. De most tudom már,
Hogy az a szombat este búcsú volt.
Ugy várok, mint peronon utazásra,
És kezemben elegáns útitáska
Tacitus új, kétnyelvű kiadása.
Tömeg tolong. Kaján rikkancs rikolt.

RÁD GONDOLOK

Rád gondolok most is, mikor
Szégyenhalált tapint az ujjam,
Rád gondolok napnyugtakor,
Ha töprengek, hogy hol aludjam.

De jó, hogy nem vagy most közel,
Hogy életeddel újra másnak
Szolgálsz, hogy nem engem ölel
Karod s talán többé se látlak.

Ezért te vagy minden, ami
Veszendő és elérhetetlen,
Szemed vidám villámai
Lobbannak fel a rémületben.

Nem nézhetsz énrám, messze vagy,
De szemedtől vagyok ma bátrabb.
Milyen fekete a hajad,
És milyen büszke hosszú hátad!

Olyan fehér a homlokod,
Az arcod olyan gyöngé rózsza...
Sötétedik. Rád gondolok.
És mindegy már, hogy tudsz-e róla.

A FÉLELEM

A félelem előbb a gyomromat
Keríti be, aztán a térd alatt
Bújik be gyöngé ímbe,
Alattomosan sündörög
Szívem fölött,
Egy percre mintha
Lebegő árnyék volna csak,
De visszatér és ott marad,
Szárad ínyem, kezem meg izzad.
Asszonyra nézek, szégyelem,
Hogy megbénít a félelem:
Idegem, vérem belezsibbad.

NEM A HALÁL

Tiberius kifinomult korát
Kívánom egyre vissza mostanában,
Az egyszerű és ártatlan halált,
A mérgeket s nyitott eret a kádban.

De végzetem modern mocsokba ránt
A gázkamrák s a klórmész korszakában –
Múzsám, segíts, hogy elmém undorát
Korom szemébe viszont kiokádjam.

Nem a halál, csupán az út oda
A gyávaság kegyetlen cinkosa:
Árnya szívemre száll, rabolni rangját.

Gépkocsi berreg. Beteg idegek.
Ha összefognak, mit készítenek
A német rendszer és honi bitangság?

ANCIEN RÉGIME

Neufeld úr még a telefont
Nyaggatja egyre. Nem bolond
Lemondani a százalékról.
Kés készül, forró víz zubog,
De kapirgálnak a tyukok,
És konok kakas kukorékol.

Mert ők baromfiak. Ezek
Tudják, mit várnak, vesztenek,
És hogy halált huhog a holnap.
De most még mind rejt és szerez,
Cipők, szövetek, ékszerek
Titokzatosan vándorolnak.

Én sem cselekszem mást. Finom
Szivaromat még elszivom
És kékesszürke fellelégén át,
Míg gyávaságom engedi,
Igyekszem rímbe menteni
A percek kétes hozadékát.

És ők meg én – cudar dolog –
Most összefüggünk valahogy
Ugyanegy félelemben zártan.
A grófok és költők talán
Igy függtek össze hajdanán
A kibékítő Saint Lazare-ban.

Még elérik a németek,
Ha folytatják, hogy én no meg
A kövér Neufeld úr – ki hinné? –
Míg a halálra készülünk,
Mégiscsak együtt szépülünk
Groteszk és bús *ancien régime*-mé.

BUDAPEST BALLADÁJA

Egész alacsony szintre szálltak,
Hidak és házak közelébe
A bombázók. „Terrorizáltak.”
A város meglapult, szegényke.
Megtelt, majd kiürült az utca.
Az autók túszoikat kerestek.
Vasárnap vették birtokukba
A megalázott Budapestet.

Azóta hó lepi a Várat
S a várost is. Ruhát cserélve
A kikelet is bújdosásnak
Adja fejét. Fut vissza, Délre.
A költő fél, hiába futna.
Hetykén rímek, de gyomra reszket.
Talán csak ő az, aki tudja,
Hogy megalázzák Budapestet.

Szegény vendéglők, kávéházak!
Zuhan a város csúf sötétbe.
A hódítók gót gajdja árad
S a bennszülöttek rettegése.
Nekik szolgál a Vár, a Posta
– Hipnotizőrnek rossz idegzet –
Egy gyors, gyakorlott kéz kifosztja
A megalázott Budapestet.

AJÁNLÁS

Lehetsz herceg vagy kommunista,
De szégyenünket már ne vesd meg.
Tekintsétek szánva, ne szidva
A megalázott Budapestet.

ÁPRILIS

Április. Furcsa tréfa járja:
Szívem fölött kanárisárga
Csillagot illik hordanom.
Igy rendelik azok a szittyák,
Akik a gótokat behívták
– Ó, ritka szittyá szorgalom!

De nem is ritka. Volt ilyenben
Részünk, mikor negyvenkilencben
Jártak a „muszkavezető”
Erdély felé készítve sanda
Utát, akárcsak ez a banda
A német gépkocsik előtt.

Nézd az újat, olvasd a régít:
Miniszterektől a vicékig
Oly ismerős e csőcselék.
Préda kevésre jut, a többi
Lesi, lehet-e már röhögni.
Ezeknek cirkusz is elég.

De nincs mód bőrömből kibújni,
Hiába nézem most az úri
És szolga nemzet rongy hadát.
Hisz undorít, de mit tagadjam,
Csak úgy, akár saját magamban
A kiirtandó rondaság.

Ha azt kívánom, bár kitörne
A pusztulás: saját bűnömre,
Mely öngyilkos, vad fényben ég.
Nem azokét, akik ma hordják:
Foltom alatt hordom az ország
Egész nagy, sárga szégyenét.

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG

A független Magyarország
Őrült fejek búboréka,
Mely a hömpölygő valóság
Színét beragyogja néha.

Harcok, hadak, határok...
Fellobban, s egyszerre vége.
Jó, ha továbbszivárog
Tíz-hús bolond szívébe.

Tíz-hús bolond szívébe,
Kik képbe, dalba zárják –
Mégfesti százezrek vére
A szertefoszló párát.

UGYANAZ

L. L. tudj' Isten, mi fenét
Félt úgy az oroszról?
Azt mondja, az SS-be lép,
Németországba iszkol.

Én pedig várom, jön-e tatár,
Ki megment az SS-től,
Nem bánt, ha hull a bomba, bár
Az én Budapestem füstöl.

Kiki saját maga sorsát...
Tudom. Minden vita úntat.
Független Magyarország?
Röhögni, leköpni magunkat.

KIVÉTEL

Reggel még, irodába jövet,
Szívem fölött égetett,
De megjelent egy új rendelet
S eloltotta ezt a sárga tüzet.

Igy lettem újra „kivétel”,
Kit e törvény nem szorít.
Felnyúlt hát csontkezevel
Az, aki máskor is.

És megint csak megmentenek
Nem-vér-rokonaim:
Munkások és földművesek,
Simon András, Nagy Benjamin,
Ugróczi Katalin.

NE IGAZSÁGOT!

Ha igazság ítéli meg,
Nem irgalom, a bűnömet,
Jaj, hova lennék? –
Sokasodnak a bosszúállók:
Magyarországnak ne igazságot
Adj, de szerencsét.

NAGYSZÜLŐK

Az íróasztalon Arany
Fényképe néz tanácstalan,
Ideges töprengéseimre.
Szabályosan kemény az inge.
„Biztos a nagypapája volt ő
Az úrnak” – ezt kérdezte rég
Egy tudatlan takarítónő.
Ma, mikor elmerítenék
Új lelkemet a régi vér
Örök s öröklött ősókaiba –
Megértem, ez a kép mit ér,
És ma tudom csak igazán:
Ő volt valódi nagyapám,
És én vagyok dekadens unokája.

KI MÁST SE TUD...

Torz tettek, ránk parancsolt forradalmak,
Vagy úri rend és pimasz pihenők...
S mért lennének különbek éppen ők,
Akik most várnak s bosszúról szavalnak?

Majd döntenek, de mindig más hatalmak,
És ölnek újra s rombolnak a rőt
Fényben, és fornak ferde agyvelők.
Ki mást se tud, csak az marad magyarnak.

De nem lehetek albán kecskepásztor,
Sem angol költő, se szláv, se zsidó.
Nem örököltém kincsemet apától,
De nem is nyúlhat hozzá hódító.

Költő vagyok, csak egy rögeszme köt meg.
Jobbágy se volt soha röghözkötöttebb.

1944. JÚNIUS 6

Zöld autó, zöld egyenruhában szőke tiszt,
Míg mellette vígan figyel vadászkutyája,
E város életét Párizs és Moszkva közt
A német szelíden, de láthatón utálja.

Fékez a gépkocsi. Piros fény. Tilos út.
A tiszt maga elé néz, vár és messzegondol.
Egy lelkes úriember látja, odafut.
Ragyogni kezd kopasz feje a buzgalomtól.

Töri a szót: „*Sie fahren nach Astoria?*”
A tiszthez görnyed, az felé se nézve, hümmget.
Az úritök fején verejték-glória:
Most ő is segített nagy szövetségünknek.

A jelzőlámpa már pirosból zöldre vált.
Az úr még hadonász hebegve és hadarva.
Barbár, de csöndes és zárt és civilizált
Szigorral néz a tiszt a hevülő magyarra.

Már teuto-nordikus göggel a barna eb
Visszatekint, az úr még ott mered makogva.
Felhők mögül a nap már egyre melegebb,
Tört, sárga fénye süt a sárga csillagokra.

A fogcsikorgatás, a kín, a döghalál,
Szóval a huszadik Krisztus-utáni század
Vad szívverése egy pillanatig megáll.
Rikkancs fut. Nagy betűk. Hajnalban partra szálltak.

JÚLIUSI JEGYZETEK

Kelletlenül süt az idei nyár,
Nem készül vidám szüretelésre.
Kávéházban ülök, zsebemben a nátri-cián.
Miért élek még, nem tudom én se.

★

Nem mondhatom, hogy sokszor gondolok rád.
Rossz szagú gőzzel ront a szédület.
Húgocskám, hogy vagy? Hol leng tarka szoknyád?
Üres terászon ülök. Nélküled.

★

A fényben a város, mint egy idióta,
Végzete elé szép fejét lehajtja.
Tombol a téboly benne tavasz óta,
És nézd, a tetvek hogy nyüzsögnek rajta.

★

Kövezeten kopog a hosszú hűvös
Zápor a nyár közepén –
Fázva figyel rá csontjával a bűnös,
A föld is most eszmél, szegény,

Megérti, hogy a nap egyszer letűnhet,
Hogy sose lesz fiatalabb –
Mi volt ez veled? Őrület vagy ünnep?
Mint majdan a föld alatt,

Úgy vagyok nélküled, elbújt napocskám:
Hozd vissza a nyarat –
Jaj lesz annak, aki szüretje múltán
Magára marad.

★

Mi az, amit találtál? Pár papírlap,
Melyekből az örület kicsap.
Te is bolond vagy. Három éve bírlak
S alig tudom, ki vagy.

★

Cherbourg, Siena, Minszk... a végzet
Három felől egy célba fut.
Azaz döcög. A bosszúval mit érek,
Ha meggyilkolták már Anyut?

★

Anyuska olyan kicsi volt
És csúnya is volt. Zokogott.
A rettegés meg pakolás
Közben megcsúfult, lefogyott.
Gömbölyű, tréfás arca most
Megnyúlt s a csontokig apadt.
Könnyzacskó gyúlt és ferde ránc
Csillogó, szép szeme alatt.

★

Azóta sárgacsillagú
Házban lakik. Látom naponta.
Még nem akadok a kapú
Előtt kivont csendőrszuronyra.

Ha bejutok hozzá, osonva,
Nem sír, még néha mosolyog.
Még nem zárták be zárt vagonba
A németek, a magyarok.

★

Pecsét mögött zsúfolva állnak
Volt bútoraink a sötétben,
A perzsa szőnyegek, az ágyak,
Az ingaóra, mintha régen,
Még bong az üresölű csendbe,
Megreccsen a halfarkú lámpa,
Még érintetlen a kelengye,
Húgom damasztja, porcelánja.

★

Csak én maradtam az üres lakásban.
Ha járok, kongnak a termek. Csak én fürdök a kádban.
A kávéházban egyedül merengek,
A többiek vagy bújdosásba mentek,
Vagy hurcolja őket a hadigép,
Igaz, hogy csak rabszolgaképp.
Aki szerencsésebb, az engem nem keres.
Nem rendezett a helyzetem, csupán kivételes.
Öt éve halt meg az, akit szerettem.
Most halni készülnek azok, akiktől eredtem.
De undoromat ők sem értenék.
Minden közösségnek csak szégyenét
Érzem. A szép összhang vijjogva vész el.
Az élet partján füstölök, félszeg és torz kivétel.

★

Képzeletem mindent megízlel, eszem mindent megért,
És rettegek a gyilkostól és rettegek a gyilkosért.

A BÉKE ELÉ

Ha lesz még egyszer kedvünk énekelni,
Tudja fene, mi fog majd érdekelni.
Vagy folytatjuk talán a régi nótát:
A természetet, a szép idiótát,
Az örök fát, a tompa tengerit?
Vagy tán az általános emberit?
Majd örvendünk, hogy akik eddig öltek,
Most visszatérnek művelni a földet,
A védtelenek gyilkosai holnap
Dolgoznak, andalognak, udvarolnak,
Humánusan horkolnak, isznak, esznek,
A megmaradt zsidók megint szereznek,
És aki most aranyát ontaná,
Hogy engedd elbújni az ágy alá,
Holnap – mivel ő nem barbár – nem öl meg,
De tőle ugyan hatszor megdöglölhetsz,
Mielőtt csak egy ezrelék haszonról
Lemondana? Bőség és béke tombol.
Szóval, a század újra kivirul.
Talán tovább is szólhatsz magyarul,
Ha lesz, aki figyel rád és vizet
Nem zavarasz. Mint a tappok, birtizek,
Oly függetlenek lehetünk. A népi
Kultúrának jut még szerep a gépi
Alatt. S a holtakra ki nézne vissza?
Ezért leszek majd én is dadaista.

RÁDIÓ MELLETT

Nem utazom el. Hátha ezalatt
Történik éppen az, amire várok,
És nem látom a német tankokat,
Amint robajjal hagyják el a várost,

És nem hallom az érdes hangokat,
Ha fékeznek majd az őrjöngve gyártott
Gépek, s a régi téboly lepad,
A percnyi csöndből új téboly szivárogo.

És nem érdekel az emberen túli
Természet, és nincs kedvem elvonulni
Erdők, mezők és jelképek közé.

A rádiót lesem most este-reggel
És nem tudok betelni új hirekkel:
Az ördögé vagyok, az ördögé.

A TECHNIKA

Bevallom nem tudok előkelően
Lenézni, mint nemrég, a technikára,
Kívánom már az autókat előttem,
Hogy tomboljon a zöld reklám cikázva,

Hogy Budáról lámpák tejfénycsókában
Ragyogjon át az őszi éjszakába,
Benzinszagot a nyári, gyors esőben,
Pókhálóselymet a finom bokára,

Szeretném, ha az evező pihen,
A hangraforgó hangját a vizen,
Ha télen Greta Garbót újra látnám,

És tavasszal magános gyönyöröm
Az utcákon, a feltépett kövön
Szagolgatni, amikor fő a kátrány.

NYITOTT SZEMMEL

Lehet, hogy én is majd meggyávulok,
És érdekel megint a tiszta szépség,
És hallgatom a hullámok verését
És fákat és virágot bámulok,

És vonzanak a faunok, ámorok,
És nem bírom a nyitott szem veszélyét –
Most szenvedem a látás szenvedélyét,
A lét förtelmének kitárulok,

A nyers valóságot, csalódva, csalva,
Nem szűri már metaforába, dalba
A párászemű, gyöngéd ifjuság,

De diadalt ülök a ronda lázon:
A pusztulás fölött táncolni látom
Értelmem örült nihilizmusát.

ÉVFORDULÓ

Szabad vagyok, szabad. Fejemet
Lehajtom: hát mégis teveled
Múlt el ez a három nap meg éj.
Veled, habár elválasztva rácsok
Közt, és mindkettőnkre őr vigyázott,
Őrök között súgtad át: Ne félj.

Nem is féltem. Tudtam, valahogy
Kivezetsz majd innen. Alakod
Betöltött. Még három nap előtt
Szöktem volna tőled. Már hiába.
Úgy gondoltam rád, mint Máriára
Régi rabok, spanyol szenvedők.

Nem volt könyvem, nem volt papirom.
Szótlán kellett ülni a padon,
Padlón nyújtóztunk ki éjszaka.
Elgondoltam: éppen három éve
Ismerlek. Évfordulónkon ért e
Förtelmes börtön-romantika.

Ó, de téged giccses pózai
El nem csábítottak. Prózai
Voltál most is. Bőröd és ruhád
Kisímult a porszagú pokolban.
Én meg rémült ideggel doboltam
Sápadt szépségednek himnuszát.

AUGUSZTUSI JEGYZETEK

A korsó sör, a kutyahő
Aszaló, buta évszakában
Európa új kását fő
A történelem fazekában.
Fásult vagyok és kritikátlan,
De agyam kárörvendve fürkészk:
Amit tíz éve kiokádtam,
Azt melegíti föl e földrész?

★

Mi esne jól ma némelyeknek?
Menjünk neki a németeknek.
Mit ígérnek ezért cserébe?
Kesztyűs kézzel leszünk herélve.

★

Borzas a pitypang, reszket a pelyhe.
Arany szálon száll a szél vele.
Magyarország... ez az a veszett fejsze,
Amelynek nincs nyele.

★

Tombol a hőség, mégis véget ér
A háborúnál hamarabb.
Adagjukon felül töltöznek a kövér
Férgek, legyek, dögmadarak.

★

Nem tudja ezt orkán, se sakál, se majom:
Ez a veszett vezér, ez a démoni gép
Példázza emberi fajom
Szomorú lényegét.

★

A világban nem vész el, ami rossz:
Tanult a német, tanul az orosz.

★

Szaporodnak a hasztalan halottak.
Az ember csak cinikus, ásít.
A megfertőzött elme rothad
És únja a gigászit.

★

Ma öt hónapja jöttek Budapestre
A németek.
Nem is gondoltam volna akkor este,
Hogy ma még élhetek.

Élni mit ér nekem e sivatagban,
És milyen áron?
Az élet kincse csak használhatatlan
Gyémánt e Szaharákon.

Egyetlen hasznom van, amire várjak:
A förtelem,
És semmin se tudok mulatni már, csak
A szörnyeken.

Az, aki szeret engem, megijed,
Ha ijedt szemmel a szemébe nézek.
Szeretnék verset írni – nem ilyet,
Hanem kerek egészet.

PÁRIZS

Óarany láng, francia konyak.
Ó, hogy illik Párizs ünnepéhez!
Igyunk hát, igyunk. Milyen nehéz ez,
Ez a terhelt, magyar alkonyat.

Kint a mély, nyugat felé tűnő fény –
Bent az öröm félszegen buzog.
Iszunk, mint idegen koldusok
Boldogabbak gazdag esküvőjén.

Bent rövidhullám, harang, zsolozsmák,
Szabadság, feltámadó csodák –
Kint a végzet és a kapkodás:
Nyögi már a jós szellő Kolozsvárt.

A DIADAL

Nyugaton és keleten vereség vereségre.
Délien is pusztulnak a szép seregek.
Elbukik, de a lényegesebb
Harctereken diadalmas a németek szörnyű vezére.
A győztesek agyában és szívében
Termékeny sírját maga ássa:
Már az egész világ hisz a vérben.
Örületére felelt a hívő, hülye horda –
És most következik a Rossz felhalmozása:
Az új korba a gyűlölet elszabadult zuhatagja sodorja
Őstotemeknek vén igazát,
A hús meg a vér igazát.

SZEPTEMBERI JEGYZETEK

Tegnap még olyan meleg volt,
Hogy majdnem elolvadt a hold
A háztetők hegyén.
A párák közt, félig csoda,
Félig szétfolyó kocsonya,
Csak remegett szegény.

★

Lángolt a nyár és hirtelen
Ma szinte novemberre járt:
Vad szél, hideg ködök.
Nem láttam még ilyen határt
Az évszakok között –
Mi lesz velünk? Mi lesz velem?

★

Sor kerül a melegebb ruhákra,
Már a télre gondolunk.
Sárcipő-korszak köszönt be. Hátha
Minden ellen, ami jön,
Volna dupla ballonunk,
Ha más nem, a közöny.

★

Az alkonyatból este lett.
Tudtam, hogy elvesztettelek.
A vörös levelek hegyén
Néhány esőcsepp reszketett.

★

Milyen fekete volt a hajad
Az ezüst eső fátyla alatt!
Mosolyogtunk, de elzokogták
A fák, hogy sose látjuk egymást.

★

A négy égtáj felől vadmérgű gőzt ont
S versenyt fut minden akarat:
Fejem fölött már a Baromfiközpont
Töreti, bontatja a falakat,
A kőművesek hada közeleg,
Hogy elfoglalja ostromlott szobámat –
Én pedig lesek a hírekre: bárcsak
Jönne már a felmentő sereg.

S míg elvész vassal és vasnál erősebb
Delejezéssel szerzett hódítása,
Még ontatja a vért, bár sose győzhet,
Az akarat tajtékzó óriása.
Jaj, meddig bírja ez az akarat?
Most attól függ, a mienkből mi pusztul –
A Baromfiközpont is, ha marad
Ideje még, lakásomból kituszkol.

★

Magam körül, amerre fordulok,
Éles agyakban csupa ferde ok,
Mint amikor az őrült magyaráz,
Mielőtt fegyvert önmagára fog.

★

Barátaim, látjátok, mennyi érvvel
Bizonygatjuk, hogy pusztulnunk miért kell.
Sírunkon szégyen ül, röhög a bosszú,
És önvádunk örjögő árnya térdel.

★

Kérditek, mért tör – szégyenemre –
Egyre több próza énekembe?
Az értelmetlen zűrzavar
Rákényszerít az értelemre.

★

Esik. Hidegszik. Gyűlik az avar.
Piros az ősz, de idén meg se nézem.
Nem írok, nem is fordítok. Zavar
És úntat már beteg kételkedésem.
Ki ne útalná ezt a szót: magyar?
Vagy ki hisz az európai mesékben?
Forradalom, szabadság: szertefoszló
Szavak. Csak poshadok, mint egy bűdös tó.

★

Nemcsak a vidék avult el, hanem
Az egész állat- és növényvilág:
Minden, amit a természet terem,
Valami unalmas melódiát
Zümmög fülünkbe hosszan, esztelen.
Mit tudnak a katángok? csukni, nyitni.
Még a sakál se tudja azt, amit mi.

★

Barátaim, látjátok, súlypontja már a mélybe
Zuhintja ezt az inga-tájat,
De nem, hogy a mélyben majd megpihenne végre:
Átlendül, amerre újabb rögeszme támad.
Történelem-asszony de léha!

És mennyit ér a földrajzi szerencse –
Töredék-népek hordaléka
Ez az egész Duna-medence.
A bitangság, a lakáj-lapulás,
Ringyó-riszálás, hógöli gyász,
Gyom-termékenység, úri kihalás,
Nyugat, Kelet itt torz, groteszk hatás.
Fent Varsó jelzi a határt,
Odalent Macedónia meg a trák
Szenvedély, kerge vadság
Szelet vet egyre és vihart arat,
S mint a csibész rongyból gyúri a labdát,
A keleti szél vagy germán akarat
Mind egybegyúri s felhajtja olykor
A sárból, a porból,
Aztán lehull és szétesik a rongy.
Itt minden tenyészet bolond.

★

Haza?
Ha-ha! –
Ez volna a rím rá.
Hasztalan és buta kinná
Nyomorodik itt a rajongás.
Az örült szégyen-ingát
A bölcsőbbek megúnják
És szökni készülnek nyugat felé.
Nyugat felé, nyugat felé!
Csakhogy ez nem segít a költőn,
Mert őt ki értené,
Ha nem ezen a földön?
Miérthogy csak e vad és ismeretlen
Anyanyelv bolond fia érthet?
Milyen rögeszmés összeesküvésnek
Részese lettem?

★

Lódulj hát, inga, vékony
Fonálon tart a végzet.
A tchettlenség nyomatékon
Győz majd lendületed: a véglet.

OKTÓBERI JEGYZETEK

Az őrsemek közt, kint, az őszi ködben,
Az éjszakában mennyi árny suhant!
Bolond remény... reggelre visszadöbben:
Ez az egész? e néhány ágyúhang?
E ritka gépfegyverzaj? egy maroknyi
Úr-karaván a horda holt porában:
Magyarország... hozzá lehet-e szokni,
Hogy agyrém volt csak néhány koponyában?

★

Még nem tudom, ma hol alszom. Naponta újabb
Ötlet: ládába vagy cserépkályhába bújjak?
Orroperáció kellene vagy paróka?
Beágyaztak dohos dunyhákba, takarókba.
Mindig megrezzenek, ha reccsen némi hang,
Utcán, ha szembe jön három nyilas suhanc.
Rendőr, csendőr, detektív és halálfejes,
Útdöött bandita most mind engem keres.
Túl élesen ragyog az októberi nap
És éppen rám. Mi lesz, ha megállítanak?
És este hasztalan örülnék már a ködnek:
Mögötte óriás gépkocsik dübörögnek,
Fényszóró villan egy percig. Mi lesz, ha látják,
Vetülve a falon, óasszír orrom árnyát?

★

Nem duzzad a vérem szomoru tengere már, ha
Meglátom néha dombos térdedet,
De mély idegemben a félelem árja
Csitul, ha hozzád érhetek.

Ha most nem pusztulok el, azután vigan élni
Ahhoz futok megint – tudd meg! – aki
Az életemet nevetve megérti,
Nevetve el is engedi.

De most egyedül ülök és idegen lakásban,
A sötétben rejtőzve remegek,
Hogy itt légy holnap és újra lássam
Arannyal párás szemedet.

★

Idén is majd együtt ülünk-e téli,
Teázó, fával fűtött esteken?
Jó szöknöd, még jobb visszatérni
Hozzád. Nem érted? Ne légy esztelen,
Hiszen nekem még Isten is csak addig
Kell, míg szabadon enged és megért,
Míg érzem biztosan, hogy nem haragszik,
De elmosolyodik szökésemért.

Én vissza-visszatérni szeretek
Istenhez is. Te bűnössé teszel csak,
Bocsánattal telítéd szemedet,
Hogy jószágodban újra meglakoljak.
Nem mondhatok le semmiről. De meglásd,
Ha megmentesz, megint el fogsz ítélni.
A pusztulás előtt se vallhatok mást:
Megszöknöd jó, de még jobb visszatérni.

NOVEMBER

Három hét óta nem jártam az utcán.
Most is csak épp egy napra hagytam el
A sötétlő színekkel tarka könyvtárt.
Fekete ég volt, fekete november.
A városban jobbra fosztogattak,
Rendőrok, katonák és nyilasok,
Németek és magyarok. Szekerek,
Nagy teherautók, kézi talyigák
Vitték a szajrét föl a Várba és
Mindenfelé. Néha egy robbanásnak
Vagy ágyúszónak *méne-tékel*-ét
Hallhatta az elbarmult pesti nép,
De már hozzászokott, hülye közönnyel
Haladt a hevenyészett fahídon.
Először láttam a Dunába térdelt
Margit-hídat, a pesti pusztulásnak
Hasztalanul könyörgő hírnökét.
Egy napra jöttem el rejtekhelyemről:
Csak épp egyszer akartam látni még
A Hold utcát, a Szabadság teret,
A kávéházakat, a Lánchídat. De
Erre se jutott már idő. Anyámat
Láttam. Alig bírt lépést tartani:
Sokakkal együtt hajtották. Tízéves
Fiú ugrott ki hirtelen a sorból.
Szökni akart. Egy fegyveres suhanc
Utána lőtt. A fiú elbukott.
Hozzá ugrott az anyja is, de ő
Épp csak megsebesült. Egy nő a járdán
Így szólt fiához: „Nini, a zsidókat
Hajtják ott!” A gyerek bámult. A hajtók

Között kevés volt sváb. Sokan ízes,
Vasi, alföldi vagy nógrádi nyelven
És győztes kedvvel nógatták a zsákmányt.
Nem mentek lassan. Mire én hajón
Budára értem, ott voltak batyukkal.
A sötétben, a zuhogó esőben
Anyám kicsiny alakja fekete
Ruhában és kifúlva tipegett
Újlak felé. Este a társaság
– Tán vígaszul? – arról beszélt, kiket
Kell majd akasztani. De én Anyut
Már szívesen képzeltem volna el
A sárban végignyúlva gyors golyótól.
A délutáni nő tán nemsokára
Majd így szól gyermekéhez: „Nini, hajtják
A nyilasokat!” Elgondoltam azt is,
Lehet, hogy még tíz-húsz évig elélek,
És hogy a magyarrá ítéltetés
Életfogytiglan tart. Éjfél után
Behallatszott a zuhogó eső,
És tudtam, hogy a téglagyár szabad
Udvarán épp ez az eső szakad
Anyámra is. Fűtöttek. Ittam-ettem.
Vörös bort, húst. Marika sírt helyettem.

JANUÁRI JEGYZETEK

Most este mindig ételekről
Beszélgetünk, szomjazva, étlen,
Kivilágított szép telekről
Ábrándozunk a vaksötétben.
Ülünk cigarettaparáznál,
Atlantisaink elmerültek,
Szemünk előtt vígan, paráznán
Lebegnek torták, kacsasültek.

★

Rakéta villan az éjben a hóra.
Halk ágyu a táj peremén.
A fehérret, a zöldet szikrázva beszórja
A rózsaszínű fény.

★

Kilenc hónapja szinte sohasem
Gondolok rád.
Most látom, tánc közben s kereveten
Hogy villogott bokád.

★

A szégyen pörzsöl engem, hogy utánad
Is van mit féltennem.
(Kint havas éjben a rózsaszín árnyak
Reszketnek, életem

Remeg az ágyuk torkolattüzén és
A pusztulás fölött,
Az ég alján baljóslatu égés,
Ott füstölög.)

Tűnődöm. Nem arra vagyok kíváncsi,
Mi lett veled.
Feszülő idegem nem győzi kívárni,
Mikor mehetek

Pest felé. (Kint most narancsszinű szikra
Pattog, nagy szomorú hold száll.)
Olyan nagyon szeretnék élni, mintha
Bennem te volnál.

★

Lesz-e még, hogy a hársfa virágzik,
A tavasz zöld tánca a táj? –
A havon és fagyon át is
Rohadó tetemek szaga száll.

★

Te, akit majdnem elvesztettem,
Mikor leszek megint együtt veled,
Egyedül egy szobában és a kályha
Túlfűtve tűzne be a félhomályba?
Délután lenne, tűnődő idő,
Az asztalon új, sárga terítő.
Én heverek, te karosszékbe ülsz le.
Szárított szőlő tompa fényű fürtje,
Dió, narancs. Szivarom vígan ég.
Nehéz vörösbor. Épp fordítanék,
Egy régi angol sorral bíbelődve,
Míg villany villan, és a tea gőze
Mögött aranylóbb fényre gyúl szemed.
Mikor leszek megint együtt veled?

FEBRUÁRI JEGYZETEK

Hosszú utakat járok meg naponta
És egyszer sem találkozom veled.
Befújja a szél törött ablakomba,
Hogy nem lehet, hogy nem lehet.

★

Kályha még mindig nincs. A kezem átfagy,
Lávás agyamban terjed a hideg,
És megértem a szél konok szavát, hogy
Nincsen értelme semminek.

★

Fölébredek a hosszú éjszakában:
Oly értelmetlen, hogy nem vagy velem.
Fázom, éhes vagyok, romantikátlan.
Nem csalom magam: nem a szerelem

Hiányzik most, csak hogy veled lehessek.
És szeretnék egy-két szót váltani
Veled, mielőtt holt agyamnak esnek
Mélyebb szívem hiéna álmai.

★

Pest felszabadult romjai.
Jaj, nem tudok ujjongani.

KÉRDEZŐ IDŐ

Nem emlékeznek tavalyi kínomra
A zöldarany, tavaszi levelek –
Lehet-e, hogy a rikkancs is kimondja,
Amit tavaly nekem se lehetett?
A régi, titkos, tiltott szavakat
Most lobogó meg hangszóró kiáltja –
A szabadult rab tompán tapogat
S tanácstalanul néz az új világba.

A kábult költő hunyorogva néz szét:
Jaj, mennyi régi szenvedés és mennyi új tabu!
És reszket és kitörni kész a részvét,
De meggyávul, gödrébe visszabú.
És érdesül az édesség, zokog a régi hang,
Bent vergődik – odakint hogy fogadnák?
A vénülő és gyötrött húrú lant
Hiába próbálgatna már hozsannát.

A koranyár kint új életet érlel,
Bent forr az érett szesz, a régi ész –
Hogy érje be a lelkes töredékkal,
Akinék még a minden is kevés?
Mehet-e hát egy sorban veletek,
Ki lépést tartani sohasem értett?
Ki fájni és kérdezni született,
Zengje dalát a megelégedésnek?

De mégis ez az én korom. Tűnődni
És holtakat siratni nincs idő.
A fák alól is eltűnt rég az őszi
Avar, már új szőlő duzzadva nő.

S a kérdezőtől választ követel
A lét. A magány most ölelni gerjed.
A kérdező időnek így felel,
S ó századok és új csírák figyelnek:

„Nem reszket már a sorsom vak kezében,
Személytelen, szeszélyes akarat –
Az életem, a pusztá, rendezetlen,
A bonyolult, a bűnös, megmaradt.
Örüljek most a nemvárt folytatásnak,
Mely egyre kúsább s érthetlenebb?
Az életemnek nincs értelme más, csak
Hogy nem volt, nem lesz és egyetlenegy,

Hogy nincsen párja sem a Térítőkön,
Se tegnapelőtt, se holnapután –
Én nem a gőzölgő kis sejtet őrzöm,
Mely szaporodni, osztódni kíván.
Én nem azért rejtőztem csalva, szökve,
Hogy megmentsem a pára-életet,
De nem lettem az ember-kása csöppje,
Nem bírtam el, hogy én ne *én* legyek.

Hát megmaradt, és tartozom vele
A szabadító, vergődő időnek,
Hogy ott legyen majd életem jele
Az emberség új arcán, hogyha győznek
Azok, akik a mélységből epednek.
A múltnak és jövőnek tartozom.
Nem csaphatom be őket. Kevesebbet
Nem adhatok, csak minden birtokom.

Nem kis kincset halmoztak bennem össze
A tönkrement, tékozló századok –
A néha még értetlen örökösre
Aranyló lángjuk rajtam át ragyog.
Te arany áram, melynek nincs határa!
Jövőbe-múltba nyúló életem!
Formátlan korom új ábrázatába
Tömör valódat beleégetem.

Mik biggyesztett nullákkal növekednek,
Sok bárgyú szám engem nem érdekel,
Nekem a milliárd magányos egynek
Gőgös-szegény testvérisége kell.
Te üldözött, örök testvériség, mely
Nagy tömeg éjszakákon villog át!
Te teremteni duzzadt, kényes émely,
Te véd a milliárdnyi egy jogát!

Fogalmi téboly, reménytelen egység,
Monádokból lett, tág emberiség! –
A port, a piszkot, a romok szemetjét
Hirtelen selymes zápor veri szét,
És tiszta és édes szagot Budáról
Nyáresti szél hoz, mintha azelőtt –
Tüdőm s elmém tágul és kitárul,
Beszívja a csíráztató időt.

A szabad szélre bennem is *igennel*
Felel a lágy, rejtelmes akarat,
Mely engem kedvem ellen élni rendel –
Mint ez a szél, szabad leszek, szabad.
Ha milliók lépése dobban is,
Nem tűröm el, hogy zárt rendbe tereljen,
Szabad leszek, ha kell, magamban is,
Szabad leszek, ha kell, majd magam ellen.

Ha agyam szövevénye megmaradt,
Nem lehetek új vallás ócska papja –
Nem táplálhat unalmas mocsarat
Az életem bolond bűvópatakja.
Segíts tovább, kíváncsi akarat!” –
Az Idő tágranyílt szemébe látok.
Vad tükrei felém villámlanak:
Új szépségek és örök pusztulások.

A BÉKEKÖTÉS ELÉ

I

A tél átmeneti kegyelme olykor
Ha ránk csurgatja langyos aranyát,
Az ég, a föld, amely előre gondol
A még-jövendő havon, fagyon át,
A téli alkonyat, ha barna köd száll,
A csatakosan csapdosó eső,
Amely az alvó, megfagyott rögöt már
Az új tavaszra készíti elő,

A szervezet, ha éhe-szomja reszket,
Az ín, a gyönyörökre epedő,
A didergő és meggyötört idegzet,
A gyöngé csont, a csenevész tüdő,
A szív, amely újjongani szeretne,
A hosszasan haldokló gyűlölet,
A pincéből tántorgó, vézna eszme,
Az értelem, az újjászületett,

Az anyák, akik gyermeket nevelnek
S kiket búvöl a kisdéd tejszaga,
A fiú, aki először szerelmes
És szeretne ölelni éjszaka,
A férfi, akit sürget már a munka,
Ki elveszített éveket sirat,
A költő is, aki hiába únja,
Hogy honfibú zeng ujjai alatt,

A ház, melynek sötét hiánya tátog,
A rom, mely értelmetlenül borong,
A parkokban elhanyagolt virágok,
A híd helyén a halott, ferde csonk,

A törött vagon, a vaspálya tépett
Síne, az árva rög mélyén a mag,
Az anyagot sóvárgó, fürge gépek,
A gépeket kívánó, új anyag,

„A Kárpátoktól le az Aldunáig”
Népek hazája, mely békére várt,
Hol minden, ami él vagy élni áhít,
A férfi, nő, a gondolat, a tárgy,
A föld, a víz, a lég, a láng az agyban,
Minden, ami a halált ízlelé –
Fordul megint, tudva vagy öntudatlan,
Párizs felé, Párizs felé!

2

Nem az a szittya vár új életére,
Ki sorsa elé díszmagyarban állt,
Egy-egy várért háromszor is cserélve
Országot, vallást, pártot és királyt:
Velünk együtt hozzátok az kiált,
Akit a röghöz vastörvény kötött,
S mindegy volt, német, magyar vagy török
Az, akinek szántott-vetett, kapált,

Míg tatár, kuruc, labanc *katonák*
Vonultak el a színpadon robogva,
Azt leste, mikor viszik új robotra,
És rejtegette megmaradt lovát,
Batyúval ballagott a havon át,
Ha a *hazáért* égni látta házát,
Rég elvesztette minden rokonát,
Ha magyarul szólt, gyakran megalázták,

S ki levetette testőrzubbonyát, hogy
Legyen a nyelv rögeszmés remetéje,
S az, aki tőle átvette az átkot,
A konok folytató, s korán kiégve,

A ráboruló éjben vette észre,
Hogy éneke magányos őrület,
És gyanutlanul úgy keveredett
A nyelvbe, mint vad összeesküvésbe,

És az is, aki idegenbe hajtva,
Ki tudja, hol s milyen gödörbe tűnt,
Akinek kitagadott, lila ajka
Magyar verssel búcsúzott – életünk
Visszhangzik rá – ha félve csüggedünk,
Ő kételyünkre titkosan felelve
Jelen van, érzem, és másik szerelme,
Párizs felé most így fordul velünk:

3

„A Kárpátoktól le az Aldunáig”
Milyen mohóság, hány néptörmelék!
Az szól hozzátok, aki többet áhít,
Akinek csip-csup konc-föld nem elég,
Kinek szeme a tengerekig ér, ki
Kamaszvillongások közül kilát
És únja már ezt a dunavidéki
Határhúzó tragikomédiát.

Oly mélybe hulltunk: vágyunk az egészre
Céloz. Többet kér, mint egy-egy falut:
Miországunknak örök alkatrésze
A délibáb s az éjféli tejút.
Éveket kérünk, melyek záporozzák
A tudatot, hogy miénk a világ:
Adjátok vissza nem csupán Kolozsvárt,
De Párizst, Londont, Rómát, Indiát,

A vérkeringést, amely minden eddig
Lekötött, zsibbadt országot bejár,
A bőséget, mely osztva csak növekszik,
Az áramkört, amelyben nincs határ,

Megsemmisíti a csatájavesztett
Tébolyt, mely nem felejtett, nem tanult,
A hódítást, mely fegyverkezve reszket,
A határokat zároló gyanút,

Az idült önkényt, mely torz mániáit
Tilalmakkal, drótokkal őrzené,
A konok birtoklást, mely gátat állít
A lágyan áradó jövő elé,
Az elfojtott bosszút, a béke mérgét,
A rombolást, az örök csábítót,
A gyilkolást, a szívek rejtett érvét,
Végső érvét, *ultima ratio*-t!

TERÉZ KÖRÚTI ELÉGIA

Zakatol a villamos odalent, motorok pöfögése
Riaszt fel néha még éjszaka is.
Nem szoktam meg a zajt még, nem úgy, mint valaha régen,
Mikor ez a forgalom nekem az élet
Természetes lélegzetvétele volt.
Hűvös, ezüst telehold
Októberi fénye süt az utcákra, ahol
Gyerekkorom lefolyt.

A gyerekkor és a kamaszkor, igen, szégyennek
Nincs helye itt:
Ez volt gyermekidőm környéke, a táj, ahová most
A sorsom visszatelepít.
Nem költői vidék, tudom, nem falusi udvar,
Nem Krisztina ez, se Vár.
Ó, ti sötét bérházak, csúf, szégyenteli gangok!
Igen, a fényre-sóvár
Gyermek bennetek élt és a ház kapuján ha kilépett –
Ó, Gyár utca, szagok,
Boltok előtt a libák, jércék, odabent a lapockák,
Fűszerek, nyersanyagok!
Nyersanyagok, mint este a lámpa alatt a kövér kéj,
Nyersanyag ez az egész.
Itt eszméltem e mellékutcák közt, az anyaghoz
Tapadt a révedezés.
Ez volt az a vidék, amely elvonttá finomulni
Sose hagyott,
Ez bontotta először elém és mindig ez idézte
A nyers Anyagot.

És a homályos utca után a Nagykörút,
Az tanította fényre, ütemre a kisleányt.
Reklámok, mulatók, híg slágerek és muzik:
Éreztem, hogy mind egy ütemhez tartozik,
Ahhoz a lányhoz, szinkópás ütemhez, amely
Értelmem, idegem dobogó ütemére felel.
Koldusok és katonák és parvenüik, utcai nők –
Ezt az egészet akartam, az újkori, kúsza időt
Felcsillantani, azt, amitől már undorodom,
És átnyújtani fényben a kései újkorokon,
Fényben a forgatagot s a homályos, sűrű világot –
Ó, az a régi magány, mely megváltásra sóvárgott!
Ó, az egyesülés, a beteljesülés, az a húsz év!
Mintha a lassú, szeszélyes Idő hullámain úsznék
Visszafelé... Mi maradt a kamaszkor forgatagából?
Tán az a kék, piros és zöld fény, mely a sarkon lángol.
Annyi vak év után már izzani kezd a neon,
Élesztőt, mulatókat hirdet az Oktogonon...

Jaj, a sorsom vissza ide
Miért is kanyarít?
Mire való ostoba ellipszise?
Nem érthetem szándékait.
De ha éjszaka villamos zakatol,
Vagy felhangzik a motorpöfögés,
Kinézek és tudom, hogy valahol
Összefügg ez az egész.
Hogyan és miért és mit jelent –
Kérdezni is érdemes?
Tudom, hogy kint és idebent
Semmi se végleges,
A hold sem, amely romantikusan
Most mindent beragyog –
De hiszem, hogy ami van, az van
És lesz is valahogy.

VIDES UT ALTA STET

Nézd, hópaplan alatt szunnyad a Rózsadomb,
Szikrát vet a csönd a befagyott Dunán,
A Nagykörút jeges kövén most
Óvatosan cammognak az autók.

Menjünk fel hozzám, nálam a tűz lobog.
Van hús, sajt, kenyér, van feketém, teám.
Burgundi bordó csillogása...
Kapsz konyakot, whiskyt, Thaliarchus.

Szívunk szőke szivart, nem búsulunk, hiszen
Nem várunk behívót. Tölts, Thaliarchus, tölts,
És jaj, ne légy kíváncsi, holnap
Robban-e bomba a dzsungelekben,

Sárga sivatag zöld peremén, sziklán,
Próbálgatnak-e már háborút új bandák,
Vár-e még pince, munkatábor,
Nagy birodalmak gyarmatáért.

Holnappal ne törődj, úgyse törődik az
Soha veled. Kéklő éjszaka, február.
Hó hull megint. Hát ma talán már
Nincsenek is fiatal bolondok?

Bízd a holnapot, mint a szerelmet is,
Új agyak, új szívek gondjaira. Veséd
A halálnak lett műhelyévé,
Felzakatol szerszáma fejedbe.

Holnappal ne törődj, bízd a világ forgó
Törvényeire. Bőjti szelet, tavaszt
Meghoznak idejében. Árvíz
Hirdeti és zápor zokogása

Vagy szelid olvadás és fakadó faág,
A tavaszt – többé májusi éjszakán
Első szerelmeddel az utcán
Már sose sétálsz, forradalomról

Beszélve ketten hajnalig, és csigás
Hajához nem nyúlsz, barna bogárszemét
Csillogni nem látod, se karját
Meztelenül ragyogni az éjből.

Téged vastagabb ködbe takar ma már
Minden új kikelet, – tölts hát, úgyse magad
Iszol: kortyolnak egyet-egyet,
Nézd, konyakos poharadból az árnyak.

ÓDA AZ ÉSZHEZ

A párzás, gyilkolás, a néma ősanyagnak
Ős kapzsisága és a zsarnokszívű, vak
Rajongás, melyet a föld mélyén bujtogatnak,
A lét kezdete óta erjedő salak –
Nézzétek e világ-vén, korbácsos erőket:
Magára mind pihés ifjúságot erőltet,
Bakugrást mímel és táncol, szökell, szalad.

Közöttük halkán szól egy elfogódott, új hang,
Öregnek tetteti növendék szellemét.
A legifjabb erő, mely a világba villant,
Üveggel leplezi szép, csillogó szemét,
És álszakállt ragaszt és óvatosan lép még,
Szürke ruhát is ölt – a vadak összetépnék,
Ha tudnák, hogy milyen zsenge és gyenge még.

Ó ész, te ifjú ész, te ötszázezeréves,
Teérted nőttetett emlősökben az agy!
Most sejteinkbe marnak már az okok, érvek:
A lét konok-szelíd, nagy forradalma vagy.
Téged nem sejthetett a kő, sem az amőba,
Nélküled boldogult a tenyészet, amíg a
Pliocén földön át nem pusztított a fagy.

Katasztrófák után, természetvágta résen
Léptél be csendesen. Vajúdva görcsözött
A hold, a víz, a föld. Kétlábra állt merészen
Az ember, pusztuló ősállatok között.
Azóta hallatik hangod s halk türelemmel
Nem hallgat el, amíg meghallgatásra nem lel.
Szűkölnék torz hitek, megsértett ösztönök.

Te vagy a lét kamaszkori, kíváncsi láza,
A villám vagy, amely a mélységbe hasít,
A természet a te ollód nyomán csirázza
Legérthetlenebb, legszebb virágait.
Nem az, ami örök, nem az, ami múlandó,
Csak az, ami lehet, a megvalósulandó –
Tévelygő, szilaj ész, te vagy nekem a hit!

Téged dícsérlek a börtönben, háborúban,
Terád emlékezem tetvek közt, föld alatt,
Hasadt tudattal és mély szégyenbe borultan,
Dadogva, esztelen majd téged áldalak,
Mikor a szabadult lélek az úrbe táncol,
Téged kereslek a fényben, az éjszakán túl:
Isten sem kell nekem, ha nem teáltalad.

Mint párzások után a gyönyör mákonyát
A tisztuló tudat formáira cserélve:
Vad alvilágokon, nagy éjszakákon át
Veszélyes úton ne hagyj el, te kísérsz le.
A sírgödrök fölött, a csillagok alatt
Te nemvárt összefüggés, örült kapcsolat,
Emberi életünk legbátrabb szenvedélye!

SZENT MÁRK

Esztelenül halmozza itt
Habos cikornyáit Velence.
Cukrozott márvány, arany, mozaik,
Csupa óriás zsuzsú.
De állj meg csak a homorú,
Tároló kupolák alatt:
Milyen hatalmas tereket
Teremtett itt az akarat,
Nő-cicoma mögött a férfi-rendszer.
Matematikus üregek
A formát gyönyörködve sokszorozzák,
Hogy Velencét,
A hódító, kalóz okosság
Diadalát
Kurtizán bujaságon át
Jelentsék.

NÉGY KŐLOVAG

SZENT MÁRKUS TEMPLOM

Milyen ostoba mozdulat,
Ahogyan egymást ölelik!
Elnézem piros arcukat,
Olyan ismerős mindegyik.

Csak összefogni! – erre vall
Merev-kemény mozdulatuk.
– És mienk lesz a diadal! –
Ezen ma már csak mulatok.

Nem mulatnék bezzeg, ha éppen
Uralmuk alatt kéne élnem.

Négy kései cézár meg imperátor
Ez a négy vörös kőfigura.
Összefutott a világ négy tájáról
A világ négy ura.

Az arcukon barbár erő ül,
De a mozdulatuk
Korabizánci:
Kenetteljes, hazug.

Hogy ez a négy itt kire bősziül,
Arra ma senki sem kíváncsi.

Nagy dolog készül itt – ezt hirdeti
E póz. De mi volt ez a nagy dolog?
Ki tudja, kik ezek a kezdeti
És máris hanyatló diktátorok?

SZENT MÁRK TÉR

Berzsenyi, Arany, József Attila
Ezen a téren nem ültek soha.
Hát Zrínyi, Babits? Gondolom, alig
Időzhettek itt három-négy napig.
Négy esténél több nekem se jutott
E teraszokon inni vermutot,
Vad évek után, vad évek előtt
Szívni a lágy éjt, a lágy levegőt,
Mint szivacs, melyet a Lidón vetett
Elém a tenger, szívja a vizet.
Majd szikkadtan, halálos-szárazon
Erre a térre s éjre szomjazom.

IMA A SZENT PÉTER
TEMPLOMBAN

Te naponta megfeszített
Mi Urunk, aki még itt is jelen vagy,
E márvány-, arany-, hatalomdagályban,
Tégy értünk csodát, add meg minekünk,
Hogy a mi hitünk
Ne füljön ilyen cikornyás kudarcba.
Ne engedd, hogy hiába
Higgyünk. A történelem önmagába
Visszaforuló, sötét,
Nevetséges csavarmenetét
Törd te szét,
Hogy a gondolat nagy lendületét
Meg ne akassza
Terpeszkedő beteltség,
Ostoba pompa
A nagy kupolát,
A tér komoly oszlopsorát,
Szentjeid küzdelmét, a tiszta
Mesterek szigorú tervét.
Nem irgalomra
Lesz szüksége a földnek.
A buta bestiát, a gőgöt öld meg
Bennünk, Uram,
Különben minden hasztalan.
Óvj meg minket a hatalomtól!

EZ AZ ÚT...

Ez az út, ez az út csupa búcsúzás,
Búcsúzunk, ég huga, tisztaság.
Velence, Róma... delelő
Ez a déli táj, ez az őszelő.
Latin táj, érett fény hevít.
Utam már innen a mélybe visz.
Emlék lesz Róma, Velence is.
Te voltál nekem a szerencse is.
Látom az este ormait,
Elzüllik tőlem a forma is.
Arany ősz... ólom lesz a tél.
Milyen szép, hogy ide eljöttél.
Alkonyi fény, sötét ciprus,
Minden oly fájó-klasszikus.
Őrizni hiába akarom.
Rómában is legszebb a rom.
Szökőkút, pínéák, pálmafák.
Búcsúzunk, ég huga, tisztaság.

HÁROM CSÁSZÁRSZOBOR

A Kapitólium terén
Marcus Aurelius szobor:
Ércfilozófus érclovon.
Lehet-e? Volt idő, mikor
Bölcsesség meg a hatalom
Egyesült birodalmakat
Teremteni, megmenteni?
Vagy talán ez is csak a mi
Legendánk, kései vigasz,
Történelem... mit tudom én,
Ebből mi igaz, nem igaz,
Mit tud a regényes-makacs,
Javíthatatlan képzelet?

De ezt a letört kőfejet,
Konstantin kolosszus-fejét,
Ezt ismerem. A bölcsesség
Az illyr arcból kimaradt,
Csak összefogó akarat,
Mely csal és öl és fenyeget,
Barbár, alattomos erő,
Az élteti e holt szemet,
Hozzá a megújult idő
Hatalmi eszköze, a hit,
A megtért és a térítő,
Mely megvakul és megvakít.
A császár egyik kőkeze
Is megmaradt s most látható,
Külön. A megnyúlt mutató-
Újj mintha éppen intene –
Talán a világnak javallt

Valami újat, eszmeit.
Mellette még egy lényeges
Kőtag: az óriási talp,
Mely tapos, és ha kell, kitart:
Az eszmének érvényt szerez.

S a harmadik! Constantius penészes
Zöld vasfeje.
Itt nincs erő már, csak erőszak. Ős
Bizánc. Jaj, ez is milyen ismerős!
Modern Bizáncok mestere
E fej s meredve vallja az egészet:
A hazugságot, borzadályt,
Kenetteljes szemforgatást,
Képmutatássá vált hitet,
Eunuchokat, spicliket,
Zsinatot, máglyát, hitvitát,
Császári döntést, intrikát,
Gyáván gyilkos tekintetet,
Összeroppant gerinceket,
A jámbor ölni-buzdulást
S az észrevétlen pusztulást.

FORUM ROMANUM

EZ VOLT AZ A MOCSÁR...

Ez volt az a mocsár, ahol egykor Romulus és Remus
Menedékre talált.

Ide bújtak és innen csaptak ki a Mars és Vénusz
Kedvelte haramiák.

Ide vonultak az élni és halni tudó, talányos
Etruszkok hódítani,
De tudásukat átadva elbuktak – ebből született a Város.
Idelátszanak ó falai.

Dallamos, izgalmas nagy lelkét haldokló Hellas
E rablókba lehelte ki.
De falnál erősebb volt már a római jog meg a vallás,
A józan, a nyugati.

A szenátus boltja alatt a márványon kiabálva
Próbáltuk, hogyan hangzott a szó,
Amikor tógáját összefogva Catilinára
Mennydörgött Cicero.

Karthago és Kleopátra s utánuk kifosztva, leverten
Az egész Kelet
Ideöntötte mesés kincsét. És láttam a keskeny,
Augustusi diadalivet.

Tágabb a Severusé, s ide látszik tagbaszakadtan
Egy óriási ív, a Konstantiné,
Barbár díszeivel. És Róma hódítva, lassan
Romlott keletivé.

Augustus hiába akarta kemény szándékkal a végzet
Lendületét megállítani:
Legyőzik mindig az akaratot meg a bölcsességet
A történelem szabályai.

Áll még a dombon majdhogynem épen a Livia háza,
S Augustus mértékére vall,
De Tiberius palotáját egyiptomivá csigázta
Zsarnok arányaival.

Császárok császárok után, paloták palotákra,
Követni alig tudom.
Márványpadlót, íveket, oszlopokat bejárva
Bolygok a Palatinuson.

Íveken, oszlopokon és ciprusokon, pineákon
Gyors tüzijáték-alkonyat.
Itt ülök napra nap, hol a romokon szikrázni látom
Eszményemet és sorsomat.

ÍVEK, OSZLOPOK...

Ti ívek, oszlopok, komoly kőfaragások,
Miféle pára száll ma is belőletek,
Hogy fényetekre és hanyatlásomra látok,
Ha a két ősi domb közé betérhetek,
Ti ívek, oszlopok, komoly kőfaragások.

Már hűvös és kemény formátok átderengett
A pőre tanterem első latin szaván,
Megsejtetvén velem a szépségben a rendet,
A kamasz képzelet forró ködfátyolán
Már hűvös és kemény formátok átderengett.

Ó, az az ifjúság, tündöklő, büszke szégyen,
Mely minden zűrzavarba bátran belevág,
Vígán merül alá a tapadó veszélyben
És vasfalként veri fejét a netovább.
Ó, az az ifjúság, tündöklő, büszke szégyen!

És a homály után a hirtelen kigyúlt fény,
Ti ívek, oszlopok, ti voltatok velem:
E dallamos szigor, e bűnnélküli törvény,
Kivétel és szabály és nedv és fegyelem
És a homály után a hirtelen kigyúlt fény.

A puha vágnak, a formátlan fájdalomnak,
Ti ívek, oszlopok, ti adtatok erőt,
Mikor a nyomorult esztendő sárba nyomtak,
Szándékom és eszméletem fölébe nőtt
A puha vágnak, a formátlan fájdalomnak.

Ó, rend és képzelet, komoly latin kezesség,
Reményem romjai, ti ívek, oszlopok,
Egy hete köztetek várom az őszt, az estét,
Maradatok velem, míg bomlok, pusztulok,
Ó, rend és képzelet, komoly latin kezesség.

Saturnus temploma, Caesar bazilikája,
Ti ívek, oszlopok, ti kirabolt falak,
Tömör formátokat idegzetem kívájta,
Most látlak meg, mikor már elárultalak,
Saturnus temploma, Caesar bazilikája.

Örök, kemény arány, édes-szigorú szépség,
Áve és búcsúzó, Flavia, Vesta-szűz!
Hitemet keselyű évek zabálva tépték,
Márvány tekinteted rámvillan, messze űz,
Örök, kemény arány, édes-szigorú szépség.

A SKARLÁT ASSZONY

Titus ívén hétkarú gyertyatartó,
Rab zsidók, diadalmenet:
Rómába még rabszíjra fűzve tartott
A hódító Kelet.

A Via Appián át egyre többen,
Bújdosva Péter, büszkélkedve Pál,
Bérházakban, elmékben, börtönökben
Terjedt a szent ragály.

Szemben a Mamertin börtöne, Péter
És Pál ott bent raboskodott,
A szentek vére csúcsotokig ért fel,
Ti ívek, oszlopok.

Hány vajákos hagyta próféta-nyálát
Hús homlokodon!
Ó, márvány Róma, így lettél a skarlát
Asszony a fenevadon.

Egy hete már a vad fűvön kinyúlva
Köztetek, ívek, oszlopok,
Visszanézek a régre, az újra,
Mindkettő én vagyok.

Én halok kínhalált, a vést tirátok
Én, én hozom, az izgatott Kelet,
Ti ívek, oszlopok, komoly kőfaragások –
És én védlek, amíg lehet.

Győz a pusztulás földöntúli érve
Énbennem is: a hit,
Elárullak ma is, mint másfélezer éve
Legjobb fiaid.

FLAVIA

Nem tudtatok szembe-
Nézni a halálnak,
Ti ívek, oszlopok.
Én sem tudok.
És pusztulás csapott a rendre.
Fejükvesztetten állnak
A Vesta-templom szűzei.
Csak Flavia tudott megküzdeni
Idővel, vésszel,
Már sose vész el,
Amit romokból
Kikelve mond itt.
Szigorú-gyöngéd,
Arra hasonlít,
Akiért egykor
Vállaltam önként
Abroncs-fegyelmet.

Ó, gyönyörűség,
Tragikus hűség,
Ti visszasajgó,
Mindig kihajtó,
Hitet jelentő,
Törvényt teremtő
Első szerelmek!

SANTA MARIA ANTIQUA

A boltozatos augustusi könyvtár
Helyén a legrégebb keresztény oltár,
A rombadőlt Antik Szűz Mária.
A Vesta templom tere mellett épült,
Itt áll csonkán is emlékeztetésül:
Mit kell minden Rómának várnia.

Falain együtt éltek, tönkrementek
Keleti szentek és nyugati szentek,
Zuhogó esők, háborúk alatt,
De felizzik egy-egy csupasz falon még
És lángol elmosódva is a szentkép:
Élet és eszme, szín és áhítat.

Egymás mellett állnak, ledőlve már rég,
És Vesta templomát és Máriáét
Kövek helyett a századok földik.
Minden tovább él, csak valami másban.
Az örök Isten is a változásban,
A forradalmakban gyönyörködik.

Évezredek egymásba bogozódnak –
Az örök egynek, örök változónak,
Dicsőség neked, Róma dzsungele!
Mi se rekedjünk meg a szűk időben –
A változás, a változás időtlen.
Hatalmas ár, vessük magunk bele.

Évezredes sorsunkba belelátok,
Ti ívek, oszlopok, kőfaragások:
Elárullak, hogy megmenthesselek.
A dombon végső szikrát vet az alkony,
A száraz fűvön végigdőlve hallom,
Hogy fordul halkan nyugat és kelet.

RÓMAI RABLÁS

Nyugatot, keletet, elevent, holtat
Durván vagy szeliden kiraboltak
A latinok.
Piramisok
És obeliszkek
Költöztek, szöktek
A Földközi-tengeren át.
Idementette kincse javát
Nyíltan vagy titkon
Hellas, Egyiptom.

Az istenek vesztén
Vidult a keresztény.
Rómát, a régít,
Még élve félig,
Földbe temették,
Rabolt a kegyesség.
Láttad-e, mondd,
A Pantheont?
Teteje vaksin pislogat:
A bronzlapokat
Elvitette a pápa
Szent Péter templomába.

A Piazza Navona
Egy régi aréna
Ellipszisére:
Igy épült Róma
A régi helyére,
Hitet cserélve.

Obelisz k tetején,
Traianus oszlopán
Kisajátító angyalok.
Milyen heterogén!
De ami pogány,
Már korán
Így kaphatott
Keresztény polgárjogot.

Augustus oltára
Ma vajon hol várja
A kíváncsi utast?
Megmaradt.
No igen,
Az Ara Coeliben,
Krisztus oltára alatt.
Tetején arany
Mécses és angyal és bárány.
Stilustalan.
De ha ennek árán
Adhattak gazdagabb, tágabb
Rómát a világnak?

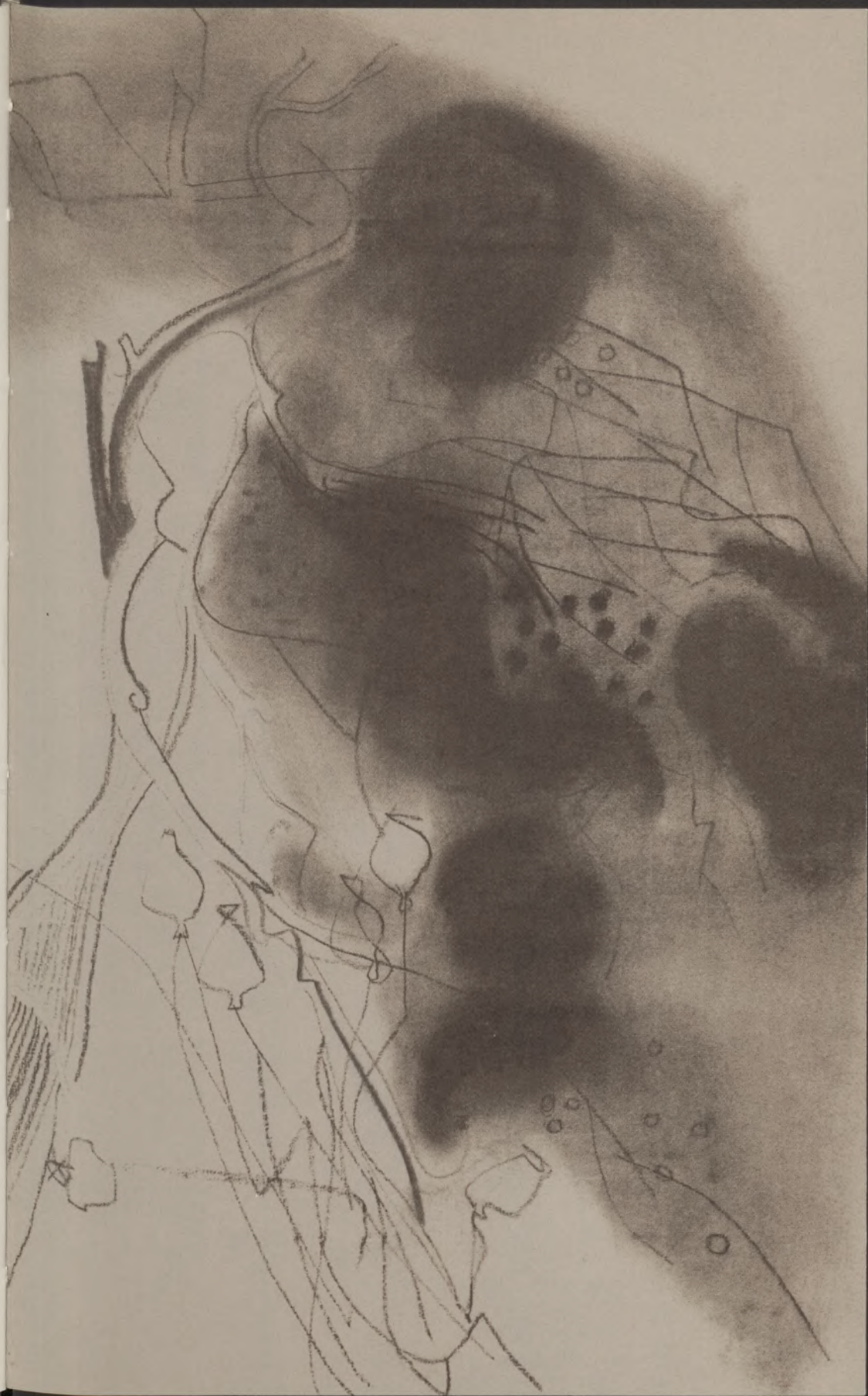
Barátaim,
Nekünk is mi marad más?
Felel a rím:
Csak ez a római rablás.
Mint a régi és régebbi rómaiak,
Raboljunk mi is, maiak.
Tiszta a munka
Javukra, javunkra.
Nyitva Európa sírja,
Az marja, aki bírja.
Az élőké lesz a haszna,
Bitang, aki elmulasztja.
Előtted
A példa:
A prédálóból préda.
Hát tedd, ahogy tanultad,
És rabold ki a multat
A jövőnek.

NICOLAÛS CUSANUS SÍRJA

„*Coincidentia oppositorum...*”

CUSANUS

Ellentétek keresztezési pontja
Ez az egész világ, a végtelen sok
– Lényeiben, és mégis oszthatatlan
Egység. Az Isten is, az abszolút nagy,
Ki mindent átfog és az abszolút
Parány, melyet a legkisebb dolog
Magába foglal. Minden lény, egyed,
Ellentétek keresztezési pontja:
Az ember kis világa – *parvus mundus* –
Melyben találkozót ad újra s újra
A halhatatlanságnak a halál,
A léleknek a test – e kis világ
Tud is a rengeteg találkozásról.
Ellentétek keresztezési pontja
Vagy magad is, aki ezt megtaláltad,
Te, Cusanus, bíboros és eretnek,
Istenkereső világfi, utolsó
Skolasztikus és első forradalmár,
A vallás és a tudomány, a dogmák
És misztikák nagy összebékítője,
Ki őrizted a régit és az újat
Fellobbantottad. Hogy kerültél el
A máglyahalált, a kiátkozást?
Hogy tudtál élni Róma gyanujában?
Most itt vagy Rómában, a *San Pietro*
In Vincoli-ban, márványlap mögött.
Félezer éve fekszel itt, Cusanus,
És a márványon át erőd merész
Sugara megtalálja új meg új
Ellentétek keresztezési pontját.

RÓMAI PILLANAT

Milyen buta, milyen kiállhatatlan
A Fórum fölött ez a pöfögés!
Hamarosan millió szilánkra pattan
Ez a szörny-tákolmány, ez az egész

Antik modernség, e zsúfolt, e kerge,
E hordalék-civilizáció,
A Vatikánvár barokk-buja kertje
Végében a rádióleadó,

A Kapitólium tere alatt a
Neonfények, a kirakati láng,
Mikor a tengert meglátjuk: *thalatta*,
A bárokban a bugi-vugi tánc.

Amerikai autó fénye villan
Este Scipio villája előtt –
Mi mindent őrzünk szívünkben, agyunkban,
Hány Atlantist, eleven temetőt,

Szent Terézt és Kommunista Kiáltványt,
Horatiust, Bartókot, Tiziánt,
Entrópiát, egyiptomi királylányt
És végső menedékül a ciánt.

Emésztési zavara a világnak,
Villog fölé már a sebészi kés.
A népek nagytakarításra várnak,
Hogy jöjjön a szent egyszerűsítés.

Ti dekadens, halálos ellentétek,
Már megszámlálva minden napotok,
Ameddig élek, ti is addig éltek,
Addig vagytok, ameddig én vagyok.

Világok közt, világok fordulóján,
Hogy most lehetek, milyen nagyszerű,
Mikor veszély és pusztulás zuhog rám,
Most, most, mikor semmi sem egyszerű!

Elhallgatás, börtön, háború, szégyen?
Megéri ez a pillanat,
És hogy e részeg perceket megértem,
Rómában, a Göncöl-szekér alatt.

SIENA

Siena, Siena! A mély középkor
Komor szeszéllyel építette rendjét,
És keveretlen él e férfi-téboly,
E gótikus, kemény kőképtelenség.

Ravasz rendjünkkel három görbe dombon
Át tekeregnek szűk zegzugai,
És legfelül a tigris-csíkú templom
Áll, mintha most készülne ugrani.

Ugye, a dombokon sötétben félnél,
A boltívek alatt, ha nem lennék veled?
Látod, ez volt a középkori éjféli,
A lélekben ez a sejtelmes rémület.

És reggel és a templom-tigrisen,
A tornyokon kigyúl a teli fény. Fény!
Valami nagy és szikrázó *igen*
Pattant ki itt az idők szűzi mélyén.

A homályos Palazzo Publico
Falán két vár között csillogva nyargal
A középkor. És páncélban a ló,
A lovag inge pikkely, orra karvaly.

Ahol a három sienai domb
Egymásba fut, ott mint rőtfényű kagyló
Belseje, mélyül lefelé bolond
Építkezéssel a főtér, a Campo.

Mint kagylóból a nagy tengermorajt
Hallhatja néha sóvárgó füled,
Nekünk e kagyló-térből zúg ki majd
A guelf téboly, ghibellin őrület.

Ha otthon leszünk, ne sóhajts: „Hová szállt?”
A mi nyarunk múlása sem múlandó.
Mint kagyló mélye holt tenger zúgását,
Őrzi szerelmünk búcsúját a Campo.

NYARAK

Hányadik nyár ez, mely itt lobog?
Ezek a nyári alkonyatok!
Hegyek mögött űrült lobogás,
Csitító Duna-csobogás,
Ez a hirtelen tűz a víz színén,
Narancs-lila felhők, esti fény,
Domb, árvalányhajjal borított,
Vihar utáni illatok,
Pacsirta csapdosó szárnyai,
Mákvirág halvány szirmai,
Bíbor felhőben telehold –
Hányadik már? Mi volt, mi volt?
Háború volt a kezdete,
Fényeket oltott lehellete,
A félelem a folytatás,
Rettegett hírek, vesztett csaták,
Azután villám, szikkadás,
Felismerésre szakítás,
Vad érvek, suta helyzetek
És álarcok és rejtekek,
És közben mindig visszatér
A télre nyár, a nyárra tél,
Új menekülés, új hurok,
Ösvények, erdők, nyáralkonyok,
Levendula, zsálya illatok,
Mindig a tücskök, csillagok,
Mindig a hőség, enyhülés,
A szem, a száj, az ölelés,
Sötétedő vidék felett
Kigyúlladó önkívület.
Új nyár lobbantja lángjait,

Ne kérdezzük, hogy hányadik.
Ne kérdezd – úgyis hasztalan –
Előttünk nyár még mennyi van.
Ha az őszi eső megered,
Apadnak a tündöklő tengerek,
A parton majd megállsz velem:
Kagylók a fekete fövényen.
Számold meg akkor, hány maradt:
Csillognak a kihűlt nyarak.

A MÉRGEZETT VETÉS

Hogy rettegek minden felismeréstől,
Mely védekező agyamba hasít!
Mi jöhet még? Mi maradt? Van-e rés, hol
A romok között megbújhat a hit?

Ez volt a tengely? Ez hozott idáig?
Az általaj, a hamis hordalék
Emelte bennem még a tagadást is,
Hitem termékeny ellentétét.

Önáltatásunk mérgezett vetése
Hogy szárba szökkent! Meg se tagadom.
A felismerés nehéz jégverése
Kopog a póre, szikkadt talajon.

ROMANUS SUM

Romanus sum – kezem a tűzbe tettem,
Mely csontomig hatolt húsz éven át.
Eljátszottam egy még megszületetlen
Róma előtt Mucius Scaevolát.

Egyszerre itt állt. Bent dagad idétlen
Falai közt, amit a múlt kihányt.
Róma nem épült fel, de a helyében
Pöffeszkedik egy új, hazug Bizánc.

És máglya lett a pünkösdi sugárból,
Arany dísszé torzult a feszület.
Az eleven húst elégetni kár volt
Egy Városért, mely halva született.

A LÁTHATATLAN ELEM

A láthatatlan, vegytani elemhez,
Mely megvalósulásainkba szállt,
S amit a vágy és a tudás teremtet,
Ellentétére fordította át –

Mit szólhatnál? Hogy tervünk tettbe érik,
És eszménk itt már formává kövül?
Az embereket bölcsőtől a sírig
Elgondolásaink veszik körül.

És a hazugság bacilusa honnan
Fertőzte meg a megvalósulást?
Vagy benn csírázott már a gondolatban?
Nem ezt vártuk? De várhattunk-e mást?

Mit tudsz erről? Mit szólhatnál, ha élnél?
Vagy neked, neked se volt igazad?
Ó, némaság! Szebb az üdvözülésnél
Ez a ragály, veled-egy kárhozat!

CSIKÓK

Negyvenötben az aranyhárga Sári
Túl vékony lábán itt ugrádozott.
Nevettünk rajta, hogy nem tud megállni
S ügyetlen bájjal táncol, tántorog.

Míg *Harmadik Richárd*-ot fordítottam,
Játék közben megállt hátam mögött
És ijesztgetni a sötét lugasban
Selymes pofával vállamon bökött.

Negyvenhatban meg Pajkos vihorászott.
Vad csődörcsikó, barna volt, sötét.
Emlékszem, két hátsó lábára állt, hogy
Villámmal szembe szegje fel fejét.

Most felnőtt ló lett már szegény. Herélten
És megbékélten húzza a kocsit.
De vasalatlan patával a réten
Megint egy új csikó ugrádozik.

Fehér folt homlokán, fekete vessző
A lábai közt. Pejcsikó: Sanyi.
Törleszkedő s hirtelen futni kezdő.
Megáll, visszanez, úgy hív játszani.

Negyedik nemzedék ez már, mióta
Figyelni kezdtem. Hát még a kocák!
Karácsonykor majd nyöszörögve ontja
Az új disznó új rakás malacát.

Új borja lesz jövőre a tehénnek.
A változásokban milyen csodás
Egyformaság! De ha magamba nézek,
Az egy életben mennyi változás!

Mit hiszek abból, amit ma egy éve?
Csalódásom is tűnőbb, mint a hab.
Gondolataim új s új nemzedéke
Ágaskodik s a régibe harap.

Hány élet született meghalni bennem!
Egymásba csapnak gyászom-vígaszom:
Csupa halál egyetlen életemben
S örökélet ugrál az udvaron.

Ó, Valóság, halálos dalú Múza!
A lét hétszeres fátyola föd el.
De minden évben újra nő a búza
És minden évben új csikó szökell.

NÁSZDAL

Tu ne quaesieris...

HORATIUS

Ne kérdezd, jobb lesz, tudni ne akard,
Mi lesz, Leukonoé, mához egy évre.
Ezerkilencszázmillió éve tart
A világ őrjöngő terjeszkedése.

A naprendszerek, terek, tejutak
Így távolodnak világrobbanásban.
Leukonoé, ne törődj vele, csak
Ti fonódjatok szorosan a nászban.

Nincs völgy, se domb, se párás Dunapart,
Csupán elektronok bűvészkedése?
Ezerkilencszázmillió éve tart
A világ őrjöngő terjeszkedése.

Ne kérdezd, – másra nézz, Leukonoé –
Hogy ez a csillagrobbanás hová hull.
Elindult már az őrület felé,
Aki e világszédületbe bámul.

Csak az ember, ki tervez és szeret,
S hogy a világűr-robbanást kivédje,
Atomot és galaktikus teret
Tud sűríteni dobogó szívébe.

Ó, honnan jött az élet, tudod-é?
Csillagtávolon át meteoritról,
Vagy robbanógázból? Leukonoé,
Sejted-e, amit sejted magja titkol?

A mag, mely halon, hullón át akart
A nászotokban várni foganásra?
Ezerkilencszázmillió éve tart
A világ terjeszkedő robbanása.

Meddig, hová fokozza ütemét?
És mivé fog még sejtet magja válni?
Leukonoé, ne kérdezd, jön-e még
Egy másik világ, egy ember-utáni.

S a végén, ha a robbanás kihűl
S a világfagy éónos szárnya lebben?
Állj meg, Leukonoé, és nézz körül,
Fogadd el, ami tükrözik szemedben.

Ha napjait megszünni szórta szét
A világmag őrjöngő robbanása,
Majd megteremti újabb rendszerét
Az, ami ma titeket hajt a nászra.

Leukonoé, ne félj. A szerelem
Megint új csillagrendszereket ér el,
Szívetekben a világegyetem
Romolhatatlan, régi kezdetével.

FELELET A FORGÓSZÉLBŐL

Hát te meg hol voltál, amikor a földnek
Alapját kimértem
S újjongó csillagok karban énekeltek
A hajnali égen?

No mondd csak, ha tudod, ki rakta szegelet-
Kövét a világnak?
Méhéből kitörő tengerre ki vetett
Erős kaput, zárat?

Én adtam rá felhőruhát, én pólyáltam
Puha sötétségbe.
Raktam sziklareteszt, amely zabolátlan
Habjait kivédje.

Talán amióta születted, a hajnal
Helyét kijelölted?
Te parancsolod meg, milyen útvonallal
Fedje be a földet?

A halál kapuját te talán kitártad
S oda bementél-e?
Eljutottál csak a halál árnyékának
Háza közelébe?

A fényhez, az éjhez milyen út visz innét?
No mondd meg, no mondd meg!
Oly régen születted, hogyan ismernéd
Lakhelyét a csöndnek?

A fagy, a jégverés, a hó tárházába
Betekintettél-e?
Láttad, mit tároltam a csaták napjára,
Nyomor idejére?

Ki szabta adagját a szélnek, a nyárnak?
Vagy talán magától
Csattan el a villám, ha a víz kiárad
S lezuhog a zápor,

Melytől megelegül az ember, az állat
Nem ismerte pusztá,
S mely a sivatagban a gyenge fűszálak
Növését kihozza?

Van-e az esőnek, a jégnek apja? Vagy
Méhében ki tartja?
Kövek alá bújnak a vizek, ha befagy
A mélységek arca.

Te vagy-e, aki a reszkető Plejádok
Fékjét meglazítod?
Te vagy-e, aki az Oriont bevárod
S útba igazítod?

Te szerzel-e zsákmányt, ha barangol éhen,
A vad oroszlánnak,
Akire kölykei a barlangi mélyben
Leselkedve várnak?

Ki ad a hollónak, ha kicsinye étlen
Kiált fel az égre?
A kőszáli zergék ellését a bérce
Te veszed-e észre?

Megszabhattad-e a szarvasok fajzását?
Kínjukat kimérted?
Fiaikat egyszer útjukra bocsátják,
Vissza sose térnek.

Hát a vadszamarat szabaddá ki tette?
Vagy pedig gyeplőjét
Te oldottad el tán? Sós föld a lakhelye
S a tágas mezőség.

Hegyre fut s a város zaját kineveti.
Legeli a hajtást.
Röhögne, ha szídnád. Hiába megy neki
Ostorral a hajcsár.

Kérdezd az egyszarvút, akar-e szolgálni?
Jászladhoz betér-e?
Barázdát előtted szánt-e? No, próbáld ki,
Fogd csak az ekédbe!

Kérkedik a páva, tündöklök a szárnya,
Te adtad-e dísznek?
Strucc ha a tojását homokban elhányja,
Tán te melegíted?

Hogy a levegőben leng a héja szárnya,
A te bölcsességed?
Tán te parancsoltál rá a sasmadárra,
Sziklán rakni fészket?

Kőszálon a fészke, prédára lesve ül
S prédát hozva tér meg.
Ki tette, hogy már a kicsinye is örül
A vérnek, a vérnek?

PERZSA DALOK

I

A táncdobom felét kitepted, szétziláltad: egyremegy.
A megmaradt felét, nekem csak azt kínáltad: egyremegy.
Tépett dobbal jöttünk a táncba. Ó, ki így, ki úgy.
Boldog, ki célba jut s ki célba nem jut nálad: egyremegy.

2

A világ okosa te vagy? A szerelem bolondja légy!
Ha az ég teliholdja vagy, inkább országút pora légy.
Ifjúval-vénnel, jóval-rosszal együtt, egy uton haladj:
A sakktáblán ne csak király – futár, paraszt is sorra légy.

3

Tűz és lég és ital, étel, minden ő.
Dobban szívvel, lüktet érrel, minden ő.
Hitvitátok engem már nem érdekel.
Nem fér ide hit és kétely: minden ő.

4

A mámort, ha még józan vagy, nem éred el,
A lelket, ha béklyóba vagy, nem éred el,
Ha szerelemben égve meg nem semmisülsz,
Léted hűlő folyóba fagy: nem éred el.

A mindenség Nagy Óceánja lényegem,
Minden rész szépségét meglátja lényegem.
Lobog szerelmem, földünk minden korszaka
Eggyéolvad s e gyertya lángja lényegem.

Én nem vízcsepp, én óceán-egész vagyok,
Én látni. merni támadt ember-ész vagyok,
Ha szólok, jajszavamban zúg a nagyvilág,
Minden paránya jajgat: én nem rész vagyok.

Hát azt hiszed, hogy én egyéniség vagyok?
Hogy csak egy pillanatra magamé vagyok?
Ugy mozgok, mint a papíron a tiszta toll,
Labdaverők közt szálló labda én vagyok.

A szerelem, az otthoni sosem kell.
Nem ismer az határt, ami nekem kell.
A sír túlsó szélén az égi kertek
Ezer kapuját nyitja ki – ilyen kell.

A szerelemre szomjazó megleli italát, ne félj.
Kincs vagy, bár rombadőlt a ház, gazdád már megtalált, ne félj
Nézd, nem remeg, ha vékony is, a bűrű, amely átvezet.
Ébredj, no ébredj, ne időzz. Csak álom a világ, ne félj.

Edény vagyok, te meg a bor, mely benne vagy.
 Meghaltam, túlvilági kedvesem te vagy.
 Nyisd ki a hűség ajtaját! De ki bocsát
 Házába egy bolondot, amilyen te vagy?

Sírom fölött az idegen járókelő berúg,
 Emlékemtől, míg a világ, minden jövő berúg,
 Híremtől ittasulnak a hajók és tengerek,
 Érintésemtől minden sír és szemfödő berúg.

Nem bortól, ópiumtól, én az észtl lettem mámoros.
 Ne háborgass! Így lettem én bolond, illetlen, mámoros.
 Forróságom kiárad és felforral száz Oxus folyót,
 Forgok, forgásomtól az ég, az ég felettem mámoros.

JELEK A PORBAN

S a farizeusok, a vének,
Az írástudók, hivatalnokok
Egy asszonyt elébe vívének,
Ki parázñaságban találtatott.

S középre állíták s kegyetlen
Így szóltak: „Mester! Ezt a nőt
Találtuk a cselekedetben!
Bujálkodott szemünk előtt.

S törvényben parancsolta Mózes,
Hogy az ilyenek
Kővel agyonveressenek.
De, Mester! Mit mondasz te? Jó lesz?”

S ő értette: kérdőre vonták,
Hogy vádolják vagy ő is öljön.
Fáradt volt már, aláhajolt hát
S újjával ír vala a földön.

S válaszolt fölegyenesedvén:
„Aki bűn nélkül való köztetek,
Az vessen őrá először követ.
S kezdjétek hát, ha ez a törvény.”

S viszontag lehajol vala
S megint jeleket ír a porba.
Nem hallotta a véneket meg a
Fiatalokat elhúzódni sorba.

Csak csönd. Jeleket ír és jeleket ront.
Mire fölegyenesedett,
Szétnézett és nem látott egyebet,
Egyedül a parázna asszonyt.

És szólt: „Hol vannak az írástudók
S a farizeusok, kik elítéltek?
Asszony, nem maradt vádolód?
Senki nem kárhoztat-e téged?”

„Nem, senki, uram, senki sem!”
S ő szólt: „Nem kárhoztatlak én sem.
Többé ne vétkezzél. No, menj!”
És egyedül maradt a téren.

VÁLTOZATOK EGY CSUVAS

DALLAMRA

ERDŐ

Május, május gyűjtogat
Sötét erdő közepén,
Platánlevelek alatt
Indultunk el, te meg én,
Erdő, erdő, új szerelem.

Sárga lombon rozsdá, dér,
Hulló platánlevelek,
Mikor közelít a tél,
Elengedted a kezemet,
Erdő, erdő, régi szerelem.

ESTE

Száll az este, aludnál,
Hadd üljek az ágyadnál,
Hajad omlik, fekete,
Rózsa, rózsá, te, te, te,
Zöld láng, zöld láng, zöld a szemed.

OKTÓBER

Októberi ködön át
Vonulnak a katonák,
Kopognak a köveken,
Búvik, retteg a szerelem.
Bal, jobb, bal, jobb – látlak-e még?

CSILLAGOK

Isten tudja, ki vagyok,
Azt tudom, hogy meghalok,
Remegnek az illatok,
Halványulnak a csillagok,
Vénusz, Véga, vén Orion.

NEM A VERS

Nem dacosan, könnyel hallgatok.
Rossz anyagot kaptam, rossz anyagot.
Ajkam, fülem rosszul tanulta meg
A magyar nyelvet, anyanyelvemet.
Torz fordulatok, kitekert szavak,
Rossz hangsúlyok, lipótvárosiak.
E némettel kevert, textilesek
És tőzsdések körében ellesett
Nyelven akartam dalba kezdeni?
A dac és szégyenkezés évei –
Ez volt az ifjúság. Előtte meg
A töprengés, rossz lelkiismeret
Rontotta gyermekkor – ez a talaj,
Melyből fel szokott szökkenni a dal?
Később is, mikor tenyésztve fakadt,
Gyakran megrágtá már a föld alatt
A kétkedés.

Tizennyolc évesen
Kezdődött csak igazi életem.
Amit akkor akartam, az a múltam:
Élni, költőnek lenni csak *tanultam*.
Én nem az vagyok, aminek születtem:
Az az enyém csak, amit megszereztem.
Miért legyek szerény? Elég sokat
Szereztem e huszonkét év alatt.
Amiből nem volt, megtoldottam ésszel,
Elég jól gazdálkodtam a kevéssel.
Elég sokszor meglett a lehetetlen:
A rossz anyagot megneemesítettem.
Sikerült, és ezért nem érdekel,
Hogy éppen most már elhallgatni kell,

És nem is szólhatok talán soha.
Ez kellett csak, az erő tudata.
Megtanultam, azért vagyok nyugodt.
Beszélni, hát hallgatni is tudok.
Szólhatok-e többé vagy sem, kívárom.
Nem kell költőnek lennem mindenáron.
Tudnék, de nincs kedvem dalolni. Mert
Az ember a fontosabb, nem a vers.

1949

NAPLÓ

ELMÚLT EGY NAP

Elmúlt egy nap. Mennyit sírtam, nevettem!
Az ötödik fröccs aranylik előttem.
Képtelenség, hogy nem vagyok veled.
Február egy. Ezerkilencszázötven.

JÓ ÉLET

Minden – a rossz is, amit veled éltem,
Jó életté lesz, mihelyt megemészttem,
Elvesztett boldogsággá alakul
Szívem vegykonyhájában észrevétlen.

KIS ARS POETICA

Olyan verset szeretnék írni, hogy
Ne legyen sem megoldás, sem titok,
Olyat, hogy minden szavam, mondatom
Tárgy s tény legyen, ne kép és fogalom.

VÁCI UTCA, FEBRUÁR 18.

A fény, a szag, egy percre mintha régen!
Mit siratok a tűnt tavaszi képen?
Nem a „békét”, a Horthy-korszakot,
Csak azt, hogy éltél, azt, hogy veled éltem.

GYOMOR

Most mindig röhöghetek valamin.
Mindig működnek gyomorizmaim.
Hasam reng bele, aztán észrevétlen
Okadásba megy át a nevetésem.
Reggeltől estig hányok, röhögök:
Fejem gyengült, gyomrom erősödött.

NÉPFI

Népét árulja ez a nyomorult.
Milyen ízesen, milyen magyarul!
Hazát árulni nem tud senki sem
Ilyen hetykén, ilyen hitelesen.

HEGEDŰSZÓ AZ UDVARON

Versunkenes Kulturgut

Húsz év előtti slágert nyúz. De ma
Szívembe vág groteszk-bús dallama.
Akkor divat volt, meg kellett utálni –
Ma tiltott honvágy, szabadság-utáni.
Hogy megváltoztak únt ütemei!
Ma koldus játssza, cseléd figyeli.

FELELET

Minden verssor, amelyet leírok,
Minden szivar, amelyet elszívok,
Minden pohár bor, mely kellemesen
Árad szét romló szervezetemen,
A nyugalom, minden jó vacsora,
A szeretet eszmélő mosolya,
Nyújtózás reggel vízsugár alatt,
Este minden ellopott pillanat,

Mind új vigasztalás, új győzelem
Azon, ami hadba szállt ellenem,
Még el sem fogott, máris elítélt.
És felelet, hogy most is van miért.

BÉKE

Nincs szebb, mint ha összeér
Villanyfény és falevél.

AUGUSZTUSI KÁNIKULA

Nagyokat lobban a nyár,
Végére jár.
Kiül nemsokára
A rozsda a fákra.
Nagy esők illata száll.

HÁROM NÉGYSOROS EGY FRANCIA LEMEZRŐL

GITÁR

Egy egész dzsesszbend – átírva gitárra.
Párizs, kissé amerikanizálva.
Nemcsak a gitár húrja sír, eped:
A szinkópákat visszaveri fája.

FANYAR KERINGŐ

Szakszofont pótol ez az árva húr.
Hallod? Keringő. Milyen fanyarul!
○○ – / ○ ○ ○ ○ / ○ ○ – /.
Ujjunk kopog, szívünk összeszorul.

KOZMOPOLITA

Hogy fáj ez a csempészett muzsika!
Mereng a szegény kozmopolita.
Túl későn érti meg, hogy többet ér
Egy keringő, mint minden hitvita.

MŰVÉSZET

I

Nézd, a művészetet legtöbbje játszva győzi,
Mint a jóféle ringyó, vérbeli,
Már önkívületét, mámoros ájulását
Lassankint érzi, nemcsak mímeli.

Hogy értettek ezek egykor a hallgatáshoz!
Zengett a sok átszellemült kölyök
Virágról, halról és csillagról, fellegekről
A fagyhalál, az éhhalál fölött.

Most aztán megtanult folyékonyan beszélni
E tanulékony, boldog nemzedék.
Az ölelésekhez, a fogcsikorgattatáshoz
Szolgáltatják a kísérőzenét.

És milyen könnyedén, pimaszul, elegánsan
– A te nehéz nyelveden, ó, magyar! –
Percenként létrejön, mindig új rendelésre
Egy-egy induló, himnusz, norma-dal.

2

Nem így a kényesek, a valóságfeletti
Ábrázolások megszállottjai:
Szögletes síkokért, halandzsás, új dagályért
Hajlandók vért és lángot ontani.

A börtönt, robotot, háborút, munkatábort,
A megalázott emberéletet –
Mit is bánnák ezek, ha szabadon, magában
Állhatna tótágast a képzelet?

Hazudnák szívesen dicsőséggé a szörnyet,
Ha világra nevelhetnék saját
Kis szörnyeiket és túrné a diktatúra
A szentelt abrakadabrák jogát.

Góg görcse, kerge kör! Nem volt soha a művész
Tragikumánál nevetségesebb!
Te kövessed az ős forrást, a bedugultat:
A meggyalázott átlagéletet.

BADACSONYI ŐSZ

Esik, a köd vastagszik a tavon.
Alig látszik ki már a Balaton.
De idejövet elkaptuk, ahogy
Akarattyánál élénk ragyogott
Előbb az a hirtelen, résnyi víz,
Aztán egy forduló után kinyílt,
Csillogtak a vékony, őszezdeti
Napsütésben kékjei, zöldjei.
A kék eltűnt, a zöld sötétedett,
Sötéten áll a badacsonyi hegy,
Piroslik rajta esőverte lomb,
Boltozata, a gyúrt bazalt borong,
Nem látni, csak szürkés-zöld fátylon át
Szigligetet, Csobáncot, Tátikát.
Zokog a lomb, suhog a szél, oda
Ez a nyár is, az eső illata
Száll szét a szélben, mélyen beszivom,
A magam nyaratól is búcsúzom:
Ahol a szél, a köd, az ősz is édes,
Ezen a heggyen lettem negyven éves.

ESZMÉK ÉS TÁNCLEMEZEK

Hol vannak már húsz év előtti
Eszméink? Megvalósulóban.
Bár ne tudnám, hogy az egészben
Valaha én is benne voltam!

Hogy kettőnknek valaha ez volt
A legszebb ifjúság, az élet!
Ha élnél, e teljesedésből
Átkarolva kimentenélek.

De most már hordoznom kell őket,
Mert bennük téged is, a sírig –
Volt eszméink számban, szívemben
Emlékedet megkeserítik.

De mosolyod mézét megőrzi
Az, amire nem is figyeltem:
A kopott lemezen recsegve
Forog: „Legyen a Horváth-kertben...”

Nem tudtunk mi táncolni erre,
Ütemei hozzánk verődtek,
Ahogy a Dunán lecsurogtunk,
Pihentettük az evezőket.

Meghallottad, elmosolyodtál,
A bukó napra visszanéztél.
Mosolyod húnyó napsütését
Nem tudta betemetni húsz tél.

JELENI DŐ

Az ide-oda rángatott, naponta
Ezerszer meggyalázott, kalodába
Gyömösözt, életét mentő, pojáca-
Ruhás magyar nyelv nem azokban él,
Kik odakint megcsillogtatva régi
Fényét vagy idebent dugdosva, féltve
A történelem mocskából kimentik,
Hanem azokban, akik a mocsokba
Vitték magukkal szívben, észben, ajkon,
És torzítják, tekerik öntudatlan,
A szörnyűségnek úgy mondanak ellent,
Hogy csontjuk ropog, felfordul a gyomruk,
Lélegzetük zihál a szorításban:
A kertelő vagy hallgató parasztban,
A munkásban, ki meggyötörten is
Nyíló ésszel, szemmel lép fölfelé,
Az orvosokban, hivatalnokokban,
A cinkosan hunyorító szemekben,
A felvillanó, néma jelbeszédben,
A megpróbált, megromlott szerelemben,
A fertőzetben, a jelenidőben,
A szörnyállat hatalmában, amely
Mindennap újra elnyel s kiokád,
Mert nem juthatunk levegőre, csak
E cethal gyomrán át – és nem lehet
A behemótot megkerülve élni.

A FORDÍTÓ KÖSZÖNETE

Köszönöm nektek, nyájas óriások,
Hogy elnémulva sem hallgattam el,
Hogy tiltott hangom hangotokon át szólt,
Schiller és Goethe, Shakespeare, Molière!
Én nem zengettem el teli torokkal
A hazugság dagályos énekét,
Inkább csak lopva, idegen sorokkal
Rejtett tudásom egy-egy részletét.

Míg Nero rémuralmát fordítottam,
Előttem működött a mostani,
A tacitusi tömör mondatokban
A magamét tudtam elmondani.
Vak szorongásom ott talált magára,
Feszült fölénnyé fájó undorom,
Villon magányos vércsevijjogása
Azt hirdette, hogy én nem alkuszom.

A rég megírt szöveghez hű maradva
Utat talált az új tapasztalat:
Csak amit láttam, az bírta szavakra
A *Tell Vilmos*-ban a parasztokat.
A magam dühén egyet fordítottam,
Én is elértem a mélyútra, mert
Láttam a kalapot, amelyet száz alakban
A császár várnagya utunkba cövekelt.

Új tudásom s újuló szenvedélyem
Régi remekművek ötvözetébe forrt.
Mit préseltem bele, hogy észrevétlen
Eggyé kevertem a *Tartuffe*-öt és e kort?

Mig rímem Molière ostorát megsuhintva
Elcsattant a gyanútlan szinpadon,
Lestem, veti-e már a „szent hurkot” nyakamba
A képmutatás, a vakbuzgalom.

Mert nem tudtam közösre felcserélni
Természetem rejtendő hajlamát,
Az, ami bennem üldözött-egyéni,
Az őrizetlen titkos úton át
Szökött napfényre, rég letűnt időkbe,
A remegő zavar, a kései,
És onnan hozták újra vissza Goethe
És Shakespeare és Racine hősnői, hősei.

A láthatatlan falon át hiába
Néztem Nyugat felé, Nyugat felé?
De felültetett postakocsijába,
Vitt magával nyugatra Thackeray.
A magam vágyait napfényre csalva
A *Henry Esmond* mondatain át
Kalandos úton vittem diadalra
A büntetendő elegenciát.

Hazudik, aki él, nálunk csak az beszélhet,
Akiről azt hiszik, balzsamos múmia,
De titeket magyarul újraéltet
Akaratom eleven árama.
Nektek köszönhetem, hogy hű lehettem
Nemcsak hozzátok, önmagamhoz is:
Viszitek már jövőendő tengerekben
Szívem bűvópatak-hullámain.

Köszönöm azt, amit rajtatok át hatottam,
A rajtatok át visszanyert időt,
És a ragálytól párolgó napokban
A tengeri szelet, a szabad levegőt.
Köszönöm, hogy a börtönből kilátok
S üzenetemet rátok bízhatom,
Ti biztató, ti nyájas óriások,
S közös hazánk, világirodalom!

A SÜKETNÉMA KISLÁNY

Sok volt a gyerek a szőlőhegyen
A kőkunyhók, sziklák, tőkék között,
Szépek voltak, erősek, kedvesek,
És eleinte nem is vettem észre,
Hogy nem szólal, csak szebb a többinél.
Nem, eleinte nem tudtam, mitől
A komolyság nagy, sűrűkék szemében,
Hogy mosolygása mitől telített,
Nem tudtam, hogy a természet kegyetlen,
Kanyargó árama mit alakított
Mivé, nemcsak a kicsi koponyában,
De tökéletes teste minden apró
Izmában úgy, hogy ötéves korára
Megérjen benne, amit nagy színésznők
Tudnak csak felmagasult perceikben,
És homlokig maszatosan, mezítláb,
Minden nézése jelentős legyen,
Minden mozgása rögtön több magánál:
Szépséggé nőtt emberi kapcsolat.
Ó, milyen volt a mosolya! Akárcsak
A kihűlt láva-táj szüret előtti,
Kínálkozó, önfeledt ragyogása,
A földi boldogság ígérete.
Kérdő szeme, kérdőn kinyújtott ujja
Sem volt már gyermeki, hanem a minden
Titok előtt fájó kíváncsiság.
Ha *nem*-et intett, maga a titok,
A szerelem volt, az elérhetetlen,
A *nem*-et mondva is fájdalmas, édes,
Minden, amit az élet megtagad,
A *meg kell halni* termékeny tudása.

És az *igen!* ahogy valakihez
Odaszaladt, kezét kezembe adta,
Tekintete, a nyílt, a védtelen,
Ajándék volt, biztonság, bizalom,
Hogy ember és ember közt van remény.
És búcsúzása! Állt a poros úton,
A Balaton fölött, sziklák alatt,
Körülötte a táj, melyből kinőtt,
A hegyoldalba bújt kis ház, ahol
Megszületett, család, sövény, kutya,
És gyönyörű kezével mintha az
Idő maga, a visszahozhatatlan
Intene még utólszor. És nekem
Több volt, mint lent a szikrázó öböl,
És több volt, mint mögötte Szigliget
Hegyén a várrom, fönt a gyűrt bazalt,
Mellette a bástyázott teraszok,
Több, mint a szőlőlevelek közé
Bújt, tömör, sárga fürtök, mert nekem
Te vagy legtöbb, természetből kinőtt,
Természetten, fájdalom, pusztuláson
Túlnövő lélek. Nekem a világ
Értelme csak te vagy, emberi szépség!

KAKASSZÓ

Kardját, mellyel a főpap szolgájának fülét
Levágta hetvenkedve – elhajította rég.
Már csak ketten maradtak: János meg ő maga.
Körül fustélyos örök, kihűlő éjszaka.

A főpap kapujában megállt és remegett.
Az udvaron a szolgák megraktak nagy tüzet.
János, a könnyű János már bejutott előbb
S kiszólt az őrizőknek, hogy engedjék be őt.

Egy szolgáló kaput nyit, ránéz, amint belép,
Meglátja zavarát és vidéki külsejét.
„Ez is a Názáreti embere! Mind ilyen.”
S ő szól: „Kiről beszélsz te, asszony? Nem ismerem.”

A tornácon, poroszlók és vallatók között
Meghallja ezt a Mester, a megvert, leköpött,
És gyúladt szemhéja mögött lobog a láz:
Még mennyi kínhalál jön, még mennyi vallatás!

A tűzhöz odakullog, kezét melengeti.
Egy papiszolga látja és odaszól neki:
„Azok közül való vagy, hiába tagadod.”
Mellére ütve mondja: „Ember, nem, nem vagyok.”

És tudja fenn a Mester, hogy elvégeztetett,
S föléje hengerítik az irdatlan követ.
És görgetheti félre, nem másul a jövő:
Lesz Törvény, Főpap, Egyház, és kő és újra kő.

És megszólal egy másik: „Beszédjén hallani,
Hogy ez is csak aféle vad galileai.”
„Mit is beszélsz? Nem értem. Egyiptomi fene
Az Isten egy fiába, a Názáretibe!”

Röhögnek a cselédek a rémült bugrison.
A Mester visszanézett. Mert Róma, Babilon
És Jeruzsálem egy már – halál, feltámadás! –
A Szikla, az Alapkő csak te lehetsz, Kaifás!

Te lészel itt a kőszál, te kötsz vagy oldozol.
Mindig kilép az Ember Fia a kő alól.
És pofoz a poroszló, röhög a konyhalány,
Felhangzik a kakasszó a főpap udvarán.

És felszáll a kakasszó és feljebb száll a köd
Az Olajfák Hegyéről, a Jozafát fölött.
„Istennek fia vagy hát?” „Te monád.” Hátranéz:
A nap vérezve kel föl, mint az elvégezés.

És nevetnek a lányok, és fut a volt halász,
Fújtatja, rázza izmos mellét a zokogás,
És tengerek, jövődők hallják a jós-panaszt:
„Mielőtt a kakas szól, háromszor megtagadsz.”

RAPSZÓDIA A HŰSÉGRŐL

I

RADNÓTI NAPLÓJÁT OLVASVA

Milyen kevés élet, mennyi irodalom!
És hogy átszap az élet a meddő szavakon!
Három napja nézem, hallgatom, amint
Felcsapnak tajtékozva régi napjaink,
Átszűrte, átszellemült fény villózik, minthacsak
Áttündökölné rajtuk egy hajdani alkonyat,
És mintha a régi erkélyen ülnék újra vele,
Előttünk a Duna a hídakkal, és napjaink szégyene
Szívünkéből, szavainkból felcsapna hirtelen –
Egy országnak, egész világnak szégyene kiben
Élt akkor úgy, mint bennünk? És hallgatom dühét:
Ez volt az ifjúságunk, ez a keserűség?
Ez a becsület-próbája, ez a megszegyenítő,
Gondolatot szorító, csapdába csaló idő?
Ezek a félszeg helyzetek, ezek a kínos érvek,
Bemocskoló bizalmak? Ezek a rettegek!

És szemérmes, irodalmár dühök
Tanácstalan sistergései mögött
Hiába hősies igyekezet az ész:
Terjed, mint a mocsár, az ólom nehézkedés.
És akármilyen más volt, az övét meg az enyémet
Összefonták örökre a napok, az események,
A szörnyszülő folyó, a múlttá vált jelen
Tajtékai között fel-felbukó nevem
S az első háborús őszebe kövült kinszenvedés.
És az a ravatal! És az a temetés!
Az a mellékmondatban felhörgő éjszaka,
Hogy ott voltál, hogy a sírtól együtt jöttünk haza.
Ó, az a halálhörgéstől hangosodó világ!
Egymásba kulcsolódó, testvér agóniák!

S a lapok közt, ahol az övé végetért,
Ott látom haldoklásod lopódzó kezdetét.

Soha senki hozzám hűséges ne legyen,
Ha kínjaitokat valaha feledem.
Ne legyen soha többé egy derűs pillanatom,
Ha azt, amit akartunk, valaha megtagadom.
Világtalan legyek és süket, mint a föld,
Ha valaha visszakívánom azt, ami titeket ölt.
Ti szegények, ti szentek, ti bátrak, kedvesek!
Száradjon el az agyam, ha hozzátok hűtlen leszek!

2

KÉT NAP MÚLVA

Ha azt, amit akartunk, valaha megtagadom...
De akartad-e, amit akartunk, meredek utadon?
Az evangéliumi, utolsó ösvenyen?
Ha szememmel követném, belekáprázik eszem.
Terád a kínhalál várt, a végső tisztaság.
Én szöktem, menekültem a szennyen, a törökön át.
Mennyi bűjkálás, színlelés, mennyi csel és csalás!
Aztán az a világvég, az a szabadulás!
Később a kénköves mocsár, dögvésszel vert öböl!
A hagymáz, mely mindennél alattomosabban öl!
És az, amit akartunk, így-úgy valóra vált,
A szándékot a teljesedés szégyennel itatta át,
S ez a szégyen, az elkárhozás már vérünkben kering,
Kiki másképpen süllyed el, öntörvénye szerint,
Mert visszájára fordul itt a védekező akarat,
Itt még a rettegéshez is a cinkos bűn ragad,
Nyálkájával bevonja a tiszta eszméletet –
Ehhez kell hűnek lennem, hogy hozzátok hű legyek?

Én szöktem, menekültem és életben maradtam.
Baráti és idegen kéz hány segített utamban!
Hány bízó, biztató arc ragyogott rám azóta!
Felnyló új szem, új szív mentett meg mosolyogva.

Mennyi új lehetőség ölelt magához engem,
 Hány erős új szövetség az újabb förtelemben!
 És az, amit akartunk, özönvíz ellenük,
 Már lassan öli őket, vagy azt, ami lényegük,
 Mint ahogy ölné azt is, ami legszebb volt bennetek –
 Lehetek-e hű hozzátok, hogy hűtlen ne legyek?

Nekem egy és oszthatatlan az idefenn, odalenn,
 És köt az, ami meghalt, és köt, ami eleven,
 És hűnek lenni ahhoz, amit akartunk, nem elég,
 Mert minden, amit élek, új és új kötelék,
 Hiába tudom, hogy minden hűségem mást jelent,
 Hiába fogadna magába két ádáz csatarend,
 Mert nem az az én dolgom, hogy rendet teremtsék itt,
 Agyam, szívem őrzi ellentmondó hűségeit,
 Két pillanattá válik minden pillanatom –
 Száradjon el az agyam, ha az egyiket megtagadom!

3

SUMMA FIDEI

Két pillanattá válik minden pillanatom
 És engem kétfelé feszít egy időtlen kínpadon,
 S én nézem pontosan, józanul, mert nem az öntudat:
 A hűség, létem tengelye az, mely bennem meghasadt.
 Mondják, a karóba húzott, hajdani magyarok
 Között nem egy akadt, aki a karón pipázgatott –
 Így kínpadra feszített, keserű tudatom
 Erőt vesz még a kétfelé igyekvő pillanaton.
 Az egyik hűség ide ránt, a másik húz oda.
 Feszít a kín: „Vagy ezt, vagy azt!” – De nem és nem! Soha!
 Nem, amíg én vagyok én, amíg érzem, hogy egy vagyok,
 Egy hűségemet sem nyelik el ezek a „vagy-vagy”-ok.
 Ha szorít az egyik förtelem és beleroppan az öntudatom,
 És szűkül létem lényege, és magamat feladom,
 És felhördül rettegésem, hogy „akármi, csak ne ez”,
 Ha csak a kívánságom is a *másik* cinkosa lesz,
 Vagy félek attól, ami jön, és elborul agyam,

S azt mondom a pillanatnak: „maradjon az, ami *van*” –
Nem én vagyok, nem én vagyok, csupán a rettegés:
Nem változik a hűség, az időtlen, egy, egész.
Hűségölő, tébolybavivő, sátáni „vagy-vagy”-ok –
Száradjon el az agyam, ha egyet is elfogadok.

Két pillanattá válik minden pillanatom –
Ne hagyd széthullani őket, megtartó Irgalom,
Te mindenkihez másképp hűséges Szeretet,
Te, kihez minden új szív újképpen hű lehet,
Te rejtelmes Megértés, te sugárzó Titok,
Te, aki a hűtlenséget is hűségre fordítod,
Te, akihez a százfelé húzó hűség vezet,
Fogadd szívedbe ellentmondó hűségeimet,
Te, akiben tudásra talál a tévelygő tudat,
Vezesd magadba annyifelé elveszett útjaimat,
Te minden hűség pásztora, fogadj be oda, ahol
Egésszé egyesülhet az, ami itt részekre hull,
Ahonnan kinnrekednek a zsarnoki „vagy-vagy”-ok,
Hol mindent megtalálok, amihez hű vagyok,
Hogy ami kétfelé hasadt, örökre egy legyen,
Te ezer alakban Egyetlen megváltó Szerelem!

SZÜLETÉSNAPI ÓDA

Akkor születél, amikor a nyár születik.
Szűk életemben te gyújtottad a nyár tüzeit.
Voltál a hirtelen napfény, az érlelő,
Teremtő-aszaló koranyár, szigorú-szép erő.
Voltam a rosszfajta rög, a fényedre sóvár,
Te meg a tékozló, túl hamar ellobbanó nyár.
Rám tékozoltad termékeny, szertelen ősz-tüzedet:
Korai termés volt, még kicsit fanyar és elsietett.
Akkor jöttél hozzám, amikor a nyár volt születőben.
Burjánzó, mérgező gyomokat égettél ki belőlem!
Felgyújtottad a börtönző, fullasztó, puha kacatot,
Amibe engem a szomorú gyerekkor beleszorított.
Ígéret voltál és ítélet: önmagam ellen ítéltél.
Ó, milyen láng voltál, perzselő, csontomig értél!
Tiltottad, irtottad, új törvényt teremtő láng-akarat,
Élni a megszabott anyagot, megújtál önmagammat.
Tisztító tűz voltál, csontomig égetted életedet,
Hogy néha a csúcsokon önmagam ellentéte legyenek,
Szívembe ültetted túl hamar ellobbanó nyaradat,
Te tündöklő, tékozló, életet fakasztó tűz-akarat!

Uj nyár lobban, az ég meg az utca tüzes –
Láng a világ, te lobogsz ma megint, a te évszakod ez.
Aszaló, teremtő láng-törvény, könyörtelen!
Éltető, égető, szigorú, szép erő, hős szerelem!
Süt a nyár, perzsel már, felel rá, szemébe néz
Bennem egy régi nyár, még mindig lobogni kész.
Az, ami bennem a legjobb – nem én vagyok:
Te lobogsz bennem, eleven törvény-akaratod,
Kérlelhetetlen igény, aki szüntelenül követel,
Próbálni küldesz és próbára felővezel,

Csak te szorítasz rá, hogy félve se féljek,
Szívemben, eszemben te az egészség, te vagy az élet,
Az ad erőt, ami benned tizennégy éve megállt,
Gyűlölni, megvetni örökre a halált, a homályt.
Égen és földön és bennem is újra a hajdani tűz ég:
Merni, ragyogni – tehozzád csak ez a hűség.
Lobogj, nyár, öreg nyár, lobogtasd szerelmünk tűzjeleit!
Mindig megszületsz bennem, mikor a nyár születik,
Amikor rövid az éj, hosszan tündöklük a fény,
Szűkül a halál, mint a mi nyarunk elején.

A HANG

A villanyfényes ködben mendegél
Lassan, köhögve – majdnem öregúr.
Teára gondol, mert a téli szél
Kedélytelenül gallérjába fúj.

A szél kíséri, kéretlen szava
Csak régen hallott híreket jelent.
A hazatérőt bor, sötét tea,
Karosszék várja, könyv is odafent.

Ekkor nevén szólítják hirtelen,
Tréfásan kurtított nevén, ahogy
Ma már nem szólíthatja senki sem.
A hazatérő csöndben megvacog.

A túloldalról szólhatott neki
A hang, az össze nem téveszthető.
Honnan került oda, nem kérdezi.
Egyszerre visszazökken az idő.

Egyszerre minden oly természetes,
Megbénító, ujjongó félelem.
Csak áll, a fénnel átszótt ködbe les.
Vár. Megmozdul. Nem, nincs ott semmi sem.

Szégyenkezik. Elindul hirtelen.
A szél megint hűlő szívébe fúj.
Fellélegzik: nem, nincs ott senki sem.
És fájni kezd, gyógyíthatatlanul.

MOSTANÁBAN

Ha dolgozom, hiába várom,
Egyszer se mégy át a szobámon.

Se lágyan pattogó, hibásan görgetett
R betűiden nem derülhetek.

Hamutartód is mindig tiszta:
Nem gyűlik benne cigarettacsutka.

Nem szídhatlak, mennyit dohányzol.
Elmegyek, akkor is hiányzol.

Ha napközben haza igyekszem,
Most nem gondolkodom, otthon leszel-e, vagy sem.

És hajnali homályban hetek óta
Nem látom hajadat összegubancolódva.

ELÉGIA EGY SZERELMI ANTOLÓGIA SZERKESZTÉSE KÖZBEN

Ezek a Déliák, Laurák és Lalagék
Királyoknál, híres vezéreknél nagyobbak,
Haj, száj, szem, váll, kebel, mosoly, kéz, láb, fenék,
Hány köteten, sötét századon át ragyognak
Ezek a Déliák, Laurák és Lalagék.

Cythere szigete, bárkák és ünnepélyek,
Vagy kis tanya, füzes, folyópart, rét, kazal,
Derék pásztorderű, látványos szenvedélyek,
Találkozás, búcsú, udvarlás, diadal,
Cythere szigete, bárkák és ünnepélyek.

Paraszi, lovagi sirám és kérkedés,
Éjfélsötét verem, tengerek tündöklése,
Az éden, a pokol, ez volna az egész?
Dal, disztichon, gázél, szonett ötezer éve
Paraszi, lovagi sirám és kérkedés.

Vár, strand, park, bár, lebuja, nyakfodor, tóga, turbán,
Márkíz és kurtizán, cseléd, szalónvirág,
A gálás ünnep, idillek elavulván
Kulisszaszagató, új dekadenciák,
Vár, strand, park, bár, lebuja, nyakfodor, tóga, turbán.

Minden kosztümben és a föld négy égővén
A tüzes nyelveken csak ez a szó: „Szeretlek!”
És „Milliók közül csak ez! Csak te meg én!”
Nagy jelenetei a szép önkívületnek
Minden kosztümben és a föld négy égővén.

De hol maradtak a hatalmas árulások,
Nem az elszenvedett: a véghezvitt család,
A lét csodája, mely elszállva visszakárog,
Hogy sötét „soha már” lett az a „soha más”?
Ó, kimaradnak a hatalmas árulások!

Ha ez elmúlhatott, hogy élhattünk tovább?
Ami egyetlenegy, hogy lett belőle még egy?
Ismétlőpisztoly a megváltás? Délibáb
Vagy szappanbúborék a vastörvényű végzet?
Ha ez elmúlhatott, hogy élhattünk tovább?

S ha már elmúlhatott, miért áll mozdulatlan?
Véget miért nem ér, ha elvégeztetett?
Hány hőforrás buzog a szív mélyi kutakban?
Ha becsapott, miért hisszük a végzetet?
S ha már elmúlhatott, miért áll mozdulatlan?

Mit titkolnak, milyen talányt, történetet
A makacs köhögés, fejfájás, szédülések,
Szégyellve szenvedő ráncok mit rejtenek,
A cigarettafüst, görcsoldó, boros éjek
Mit titkolnak, milyen talányt, történetet?

A világ titkosan tárolt energiája,
Hány hőforrás buzog, áramlik szüntelen
Új észbe, versbe és táncokba, technikába,
Hűtlenné lett hűség, eljátszott szerelem
A világ titkosan tárolt energiája.

Minden feláldozott, megkínzott szerelem,
A dolgok gyökerét szívünkben ez itatja,
Valahol felbuzog és áttör mindenben
Megművelt életünk erős bűvópatakja,
Minden feláldozott, megkínzott szerelem.

Bűvópatakja az életnek, a halálnak,
Mely mindent elrabol és mindent visszaad,
Az egység, amire schol sincs magyarázat,
Az, ami kimaradt, az, ami elmaradt.
Bűvópatakja az életnek, a halálnak.

PESTI ELÉGIA

Micsoda város! Mocsokkal vastagon loccsan a sár.
A gyász bíborát latyakkal igyekszik befedni február.
Az ólmos esővel szüntelen szaporodva szemét szítál.

Koromtól feketéllnek erjedve a hókupacok.
Fölsebzett, csonkított teste a lucsokba belevacog
A Városnak, amellyel a sárban is egy vagyok.

A Körút sebeit mint rossz hadivatta borítja a köd.
A Royal, az Emke még fekete, üszkös – már nem füstölög.
A New York új villanya vibrál a tátogó romok között.

A Városnak, mely a városölő éghajlatot kiállta,
Tápázkodik, kigyúlad meggyötört léhasága,
Nem fullad bele most sem a malteros, terjedő sárba.

Tíz óra. Az élet villanya vibrál még – nem sokáig.
A csüggedés gyámoltalanul berúgva a sárba okádik.
Gyér gépkocsizaj rebbenti Pest gubbasztó éjszakáit.

De micsoda hangok szálltak a Város utcáin át!
Sosevolt remény hallatta itt fiatal füttyszavát,
Szikráztatta föl érveit a végső tisztaság.

Emlékszik fényeire még egymásra villanó szemünk –
Ugye, szegény barátaim, mi mindenre emlékezünk?
A Város kihagyó kőszíve együtt dobog velünk.

Kihagy a Város kőszíve, de meg nem áll soha,
Ha minden követ lerontaná a Végzet valaha,
Az Időben épül újra föl, mert van hozzá joga.

Mert nem a kövei teszik, traverzei, falai,
Ha százszor leromboltatik, megmarad annak, ami:
Meg tudta örök életét a Haláltól váltani.

A Város megváltotta magát és meg tudott váltani engem:
Ott úsznak minden bűneim a februári szennyben.
Meglett a nagy Feloldozás, a földön, a jelenben.

S kihull szívemből a kárhozat, a magányos bélyegű bánat:
A Város megváltotta magát és megváltott magának.
Sebeiből felém ragyog a nem remélt bocsánat.

Kihúnyt már minden villany és dereng a ködben a hit:
Tudom, valahogy, valahol majd beszámíttatik,
Hogy itt éltem és egyszer sem akartam élni máshol, csak itt.

1957

EGY RÉGI DAL VISSZHANGJA

Egy gödölye, egy gödölye,
Apám vette két garasért,
Egy gödölye, egy gödölye.

Apám vette két garasért,
Szökölt, mikor házukba ért.
Együtt láttuk, emlékszel-e?
Egy gödölye, egy gödölye.

Jött a macska, jött a macska,
Sárga szemét villogtatta,
Üztük, visszasurrant hátul,
Házi herceg, éjjel bátor,
Megölte a kis gödölyét,
Kit apám vett két garasért,
Aranyidő tűnt öröme,
Egy gödölye, egy gödölye.

Szállt a szaga már a vérnek,
Ólálkodott kint a véreb,
Átugrotta a kiskaput,
Macska visítani se tud,
Szikra szeme ólmos üveg,
Vére vérrel keveredett,
Macskavér és gödölyevér,
Kit apám vett két garasért,
Piros lett az udvar földje.
Egy gödölye, egy gödölye.

Ki botja is volt az a bot,
Mely már fölötte suhogott?

Nem emlékszel, édes húgom?
Én sem tudom, már nem tudom.
Lendült föl-le egyet-kettőt,
Jól forgatták, gerincet tört,
Két ütéssel agyoncsapták
A gödölyeölő macskát
Torkonragadó lovagot,
Egyet nyikkant, megállt a bot,
Többet nem ütöttek vele,
Egy gödölye, egy gödölye.

Ki gyújtotta azt a tüzet,
Melybe a bot beléveszett?
Azt hitted, hogy voltál bíró?
Voltál bárdolatlan bunkó.
Aki használt, tűzre vetett,
Agyonverted azt az ebet,
Mely a macskát megharapta,
Mert széttépte az a macska
A gödölyét, akit apám
Vásárolt a két garasán,
Lobogott a tűz ideje,
Egy gödölye, egy gödölye.

Nem lobogott szakadatlan,
Volt elég víz a kutakban,
Teli vödörök zuhogása
Fullasztotta pocsolyába,
Amikor már elhamvadott
Benne az a vadbuta bot,
Amely leütött egy ebet,
Ki egy macskát kivégezett,
Egy gödölyét az a macska
Marcangolt szét darabokra,
Azt a fehér kis gödölyét,
Kit apám vett két garasért,
Tűz ereje, víz ereje,
Egy gödölye, egy gödölye.

Víz ereje szerteáradt
Udvarunkba pocsolyának,

Arra jött egy büszke ökör,
Egykedvűen hörpölte föl
A pocsolyát, mely korábban
Legyőzte a zabolátlan
Tüzet, amely elégette
A botot, mely a vérebre
Ütött, arra, amely ugrott,
Átharapni macskatorkot,
A macskáét, mely hősileg
Egy gödölyét leterített,
Apám vette a gödölyét,
Két garasért, két garasért,
Mindig új vér, régi mese,
Egy gödölye, egy gödölye.

Egyszer voltak, hol nem voltak?
Régi mesét új vér folytat.
Új kéz próbálja az ősit,
Örök tagló emelődik.
Mi történt a bús ökörrel?
A mészáros maga jött el.
Levágta a büszke ökröt,
Ki tűzőlő vizet hörpölt,
Ökör vizet, víz a tüzet,
Tűz a botot, bot az ebet,
Kutya irtotta a macskát,
Hatalmat a hatalmasság,
De az soha nem ontott vért,
Kit apám vett két garasért,
Ártatlanul került bele
Egy gödölye, egy gödölye.

Aki hátra van még, hova
Indul a Halál Angyala?
A mészáros dagadozik,
Mutogatja bűsz izmait,
Henceg, iszik, úgy énekel
A székálló legényekkel,
Vér megalvad, tagló pihen,
Elszunnyad a balsejtelem,

De te itt vagy ébren, közel,
Sötétarcú angyal, jövel,
Leteríti erős öklöd
Azt, ki levágta az ökröt.
Mely felhörpölte a vizet,
Mely eloltotta a tüzet,
Mely elégette a botot,
Mely a kutyára lecsapott,
Gyilkosára a cicának,
Mely a gödölyére támadt,
Kit apám vett két garasért,
Azt a vért, a gödölyevért
Felírta a Szentek Szentje,
Egy gödölye, egy gödölye.

A gödölyét, a gödölyét,
Kit apám vett két garasért,
Azóta az öröklétig
Szikraszemű macskák tépik,
Kutya ugrik, macskát öli,
Kutyát a bot agyonveri,
Tűz égeti a botokat,
Bosszútüzet víz oltogat,
Sárrá lesz a víz, a tiszta,
Pocsolyát az ökör issza,
Büszke ökröket azóta
A mészáros letaglózza,
És míg dagad diadallal,
Levágja a halálangyal,
De majd őt is elbocsátja
Szentek Szentje, Élet Fája,
Hull a Halál Angyala is,
Ahová a tűz meg a víz,
Honnan a bot, macska, kutya
Nem jön fel a fényre soha,
A mészáros, sem az ökör
Ütni, bögni nem támad föl,
De nem múlik, de visszatér,
Kit apám vett két garasér,
Felszökell a világ szíve,
Egy gödölye, egy gödölye.

SZABÓ LŐRINC HALÁLÁRA

Meghalt... A legnagyobb volt
Közöttünk, akik élünk –
S amire ő megérett,
Mi is már arra érünk.
Megérett testi-lelki
Kínok és szégyenek közt –
S mit tudjuk, hogy nekünk még
Mit tartogat a nagy köd?

Volt, amikor hitetlen
Vakhitű harcba pártolt,
De ellenségnek is jó
Erőt adó barát volt.
Ha van, ki jogot érez
Fölötte, hadd ítéljen –
Mesterünk volt a szóban,
Szégyenben, szenvedésben,

S eltűnt a mesterekhez,
Kik előtte leszálltak,
És körülveszik újra
A modern magyar árnyak.
Tündöklő férfikorban
Szoktak oda leszállni –
Nem öregebb ott nála
Ady, se Kosztolányi,

Babits, se Tóth... Miért is
Folytassam? Ez a század
Tanúja volt a költők
Látványos kárpadozásának,

És akiket e földön
Sietve meg nem öltek,
Azok is hogy siettek
Ölelni ezt a földet,

Ahol a történelmi
S az élettani végzet
Egy működés lett abban,
Kit magyarrá ítélték.
Önző, nehéz tudású
Sejtelmünk sír utána.
Előttünk jár a ködben
Szegény, titáni árnya.

EZÉKIEL

S lett rajtam a Kéz, melynek nehezét érezte sokszor a vállam,
És Lélek emelt, beszívott, kilehelt, egy völgy közepette álltam.
Mind rakva volt csontokkal a holt völgy szomjas szíkje köröttem,
Mind koponya, láb, szótlán sokaság vigyorgott, amerre jöttem.
Csont, csontra csont, hús nélkül a comb, kibontva a kapcsok,
a száraz,
Forgók, perecek, dudorok s üregek, és mind felette kiszáradt.

És Valaki már rámszólt a kopár völgyben, a keleti szélben:
„Ember Fia, mondd, lesz-e még, hogy e csontsereglet újra éljen?
Lesz-e még, hogy ezek a konok tetemek felállnak s újra mozognak?”
Így fújta felém a Hang, s felelém a csontok közt: „Te tudod csak.”

„Mondj jóslatot”, így szólt, „az aszott vázának énhelyettem.
Hallják, hogy az Úr így szólt: Leszen új élet a tetemekben.
Mert húst, ínakat, lobogó hajakat hozok én csupaszult tagokra,
S majd lesznek az elesett vázak, tetemek fiatal bőrrrel beborítva.
Ti száradt tetemek, lelket lehelek a halál odvába, belétek.”

S én ott a mezőn halkan, hebegőn elmondtam ezt a beszédet.

És zúgni kezdett a völgy és nőtt a csikorgás, zörgés, csont a csonttal
keveredett,
Fordulva, pörögve, zörögve talált kéz, láb, fej a törzsre: összeálltak
a tetemek.
Már rajtok ínak valának, feszültek a kezek, a lábak, a testnek hús
adaték,
S a húst a bőr feszesen borította, de a tetemekben a Lélek nem
vala még.

És szólt, aki szólni kezdett: „Ember Fia, hívd a Lelket! Szólítsd, ezt
mondd neki: Jőjj!
Az Ő nevében idézlek, szállj ebbe a völgybe, Lélek, a négy szelek
felől.
Jőjj és lehelj ezeknek tetemébe, kik megölettek, hogy megéledjenek.”

S én szóltam, és szállt a Lélek, lehelte, és megéledének, fölötté nagy
sereg.
S mozogni kezdtek a lábak, szájak szavakat kiabáltak, és kinyíltak
a szemek.
S hallottam újra a Hangot. Így szólt: „Ember Fia, hallod, mit
mondanak a tetemek?
Hogy „Az élet fája hol van? Kivágattunk magunkban! A Halálnak
völgye ez itt!”
E tetemek, ez az én népem, és megtartom, amit ígértem – Ember
Fia, mondd nekik.
És megteszem a sosevoltat, kijönnek a sírból a holtak, és vagyok,
aki vagyok.”

Ezt hallottam, amikor a Lélek felemelt s a csontok közé tett,
s elszállt és otthagzott.

1957

ÖTVEN FELÉ

EGY NAP TÖRTÉNETE

Későn fekszem le mindig mostanában:
Ezt-azt megnézek, kicsit fordítok.
Most épp Ben Jonson hangját intonáltam,
A furcsa kapcsolást, az okos szavakat
– Még mindig izgat az új feladat,
Még mindig a szakmai titok –,
Aztán felvillant bennem, hogy mi vár rám,
S a cigarettámat elnyomva gyáván,
Izgatott képzeletemet
Altatóval csendesítettem.

Most hamar alszom el, de rendszerint fölébredék
Háromkor. Többnyire ijedten.
Lecsillapodtam: még itthon vagyok.
De agyam őrlötte a holnapot,
És eszembe jutott,
Hogy éhgyomorral kell röntgenre mennem.

És tudtam, hogy milyen távoli minden,
A szeretet, a gyűlölet,
A kételyek, a misztikák,
Az utazás utáni vágy,
Szerelmeim, hitem, hazám,
Minden, ami lehetett volna tán,
És minden, ami elveszett –
Mert nem élek most, csak a sejtjeimben,
A nedveimben, szerveimben,
Mintha legbelül nem volna semmi más,
Csak szűkülés, szűkülés, zsugorodás,
Ahogy érteni kezdik a helyzetet.

Most nincs zuhany, hogy lemossa az éji
Homályt, mert nincs víz a negyediken.
Gyors borotválkozással kell beérni.
Kint még köd. Régen nem járok ilyen
Korán az utcán. Nem vagyok már magánhivatalnok.
De bizonytalanabb bennem mégis a dalnok.

Szűköl, zsugorodik a dalnok és a dal:
Már végetért a szerelem idénye,
Unja a siratást, lejárt a fiatal
Elégiák sora, új hitetésre
Sóvárog még a régi szív, tengerre újra –
S helyette megnyílik a minden testnek útja.

A klinikán, ahogy azt a fekete, szép
Fiatal nőt hordágyon odatolták,
Fölvetette ijedt, kintől megtört szemét,
Azt példázta az is: a minden testnek útját;
S a két öreg barát, ki egymást támogatta
Röntgenre, egyikük még vidor kedvű vén –
„Megvárjuk, míg lemegy” – a másik csak mogorva
Közönnyel nyálazott, bólogatott hülyén;
S a férj és feleség, ki reszketve, totyogva,
Egymást karolva jött – miért van, hogy kibírják?
Ki életnek, halálnak egyszerre lesz a foglya,
Mért vánszorogja végig a minden testnek útját?

(Az üdvösség nekem mi más lehetne?
Megérteni, amit szívem s eszem nem ért.
Az Isten is velem mi mást tehetne?
Ezt megérteti, vagy elkárhoztat ezért.)

Már én tekergek groteszkül a gépen,
A húson átvilágít a sugár
A mélybe, ahol az emésztő székelyen
Kínlucskos gépe akadozva jár,
S elzárják az utat a régi-régi
Rosszul forrt hegek... *ulcus duodeni*.

Mikor történt, hogy ilyen észrevétlen?
Amikor fuldokoltam a számok erdejében?
Vagy később, mikor a magántisztviselői
Életbe kezdtem már beletörődni,
S a kétségbeesést csak a gyomoridegesség
Alattomos rohamai jelezték?
Vagy épp amikor a hivatalnoki lét
Kis örömeiben kerestem enyhülést?
Egy zónára, egy fröccsre leugrani titokban,
A félórás ebéd az újpesti stadionban!
A külvárosi koszt férfias íze ártott?
A disznótorosak, a jó borsos tokányok,
Ebéd előtt a töpörtyűs pogácsa,
A hegyes paprikák tűzharapása,
A bográcsgulyáshoz a sűrű lé,
A káposztaleves hajnal felé?
Söntésnél inni milyen jólesett,
Az olcsó borok, a kisüstiek,
S a Levente füstjét örökre érzem
Agyamban, a sóvárgó televényben!
Ha pusztító nyomát ez véste be a mélybe,
Most, nyomorékkul is, azt mondom, hogy megérte.

„Ez bizony csúnya röntgen, mit is mondjak...
Végső soron úgysem rám tartozik.
A műtét még nem feltétlen javallat:
Manipulálni még lehet kicsit.”
Kint még mindig hideg homályú köd van:
Mélyen beszívom, mint ifjúkoromban.

S az szívja be a ködöt, aki régen,
De öreg köd, nem ködös ifjúság.
Úgy, mint egy régi divatú regényben –
Egy hőse van három köteten át:
Botorkál, s mire élni megtanulna,
Végéhez ér a minden testnek útja.

Most már telik orvosra, patikára,
Nem úgy, mint hajdan, amikor *neki*
Tanácstalan akartam legalább a
Végső vergődést megkönnyíteni.
Ó, a szégyenletes, ügyetlen nyomorúság,
Mikor ő kezdte járni a minden testnek útját!

Emlék és félelem kettős képzeletében
Oly kísérteties tud lenni a testiség:
Mire a kávéház szokott termébe léptem,
Émelygett létem, és kivert a veríték.
Végignézttem a szőke, vörös, fekete főkön,
A kedves röhögőkön, az utánam jövőkön.

Ha holnap nem leszek köztük, ki kérdi: „Hol van?”
Ki kérdi, hol vagyok, ha el kell maradni végleg?
Ki vette észre gyors, szemérmes szervuszomban
A lemondást, a félénk, didergő búcsúvételt?
És akik elmaradtak, évekre, búcsúvétlen?
Egyedül támolyogtam hideg ködű sötétben.

Vacogott látem apálya.
Kedvetlen készültem az Operába,
De hullámaival az elmaradó tengert
Pótolja majd, gondoltam, s érzelmes búcsúzásnak
A kések, csövek, a kórházi ágyak
Előtt jó lesz a koncert.

De a szép nők és ruhák, a látszat-kellemesség
Túlontúl is betöltötte az estét,
S Mozart zenéje valahogy
Nem érte utól izgatott
Figyelmemet.

Hanem szünet után Schubert következett,
A hetedik, a C-dur,
S az allegróból és az andantéból
Hirtelen összeállt
Az, ami volt, az ifjúság.
Ölelkezik, motívumot cserélve,

Az ereje, az édessége,
Az idill trillázása a viharban,
Minden, amit akartam,
És minden, ami nem lehet.

S a második tétel kürtje bűg,
Hogy jól van így, hogy jól van úgy,
És minden tétel szövevénye
A földallamhoz visszatérve
Kizengeti a mámort, a finálét,
Együtt az életét meg a halálét.

Míg bent ültünk, a tél ereje megtört:
Könnyű szél fűtyült át a városon.
A néptelen utcán hogy fénylenek fönt.
A hencegő lámpák, az új neon,
Hetyke, felvágó fénye Budapestnek –
Örök-új Város, most is hogy szeretlek!

Ti öreg, nagy szobák a Város közepében,
Hogy szeretlek, könyvekkel tarka barlang!
Benned nyolc éven át szerettem, írtam, éltem,
Ha így, ha úgy – élet, most is akarlak.
Nézni a villanyt a Károlyi-kertben!
Érezni téged, utolsó szerelmem!

Érezni téged és benned az évek
Áldását, rettegését, a minden ölelések
Ölelését, egyetlen éjszakán át
Szerelmeink integrálszámítását,
Azt, ami nyomorék napok után kigyúl
És beragyogja olthatatlanul
Vissza s előre is a minden testnek útját.

Még utóljára ezt a cigarettát!
Egy Kossuthot, hogy jó mélyen beszívjam...
Ne sajnáljatok engem se kórházban, se sírban.
Ki most kinéz az éjbe, örökké az vagyok:
Ne higgyetek nekem, ha jajgatok.
Még egy pohár badacsonyi vöröset,

Ezt az utolsót, aztán soha többet!
Lassan iszom, mivel a búcsú ez,
Arra, ami volt, van, és újra lesz.

Készülhet a pokol, bennem, ha nem alattam:
Én tudom, hogy jobb részem halhatatlan,
S minden bomláson és átváltozáson át
Viszi magával ezt az éjszakát
Kések, csövek közé, kínokba, csillagokba –
És elfogyott az éj, a bor, a cigaretta.

EGY ESTE A NÉGY SZÜRKÉBEN

A Négy Szürkében ültünk, vacsoráztunk.
Emlékszel? Negyvenkettő nyara. Hogy lobogtál!
Akkoriban sosem volt nyugovásunk.
Csavarogtunk. Sokat ültünk vendéglői asztaloknál.
Sokat beszélünk. Arról is, ami
Megtörtént közöttünk korábban.
Szikrát vető okokkal magyaráztuk, miért nem
Szerethetjük egymást mi ketten.
Közeli sejtelemmel, távoli
Tudással terhelt, villódzó homályban,
A villanyfénnel, rettegéssel remegő nyári éjben
Külön, vad lüktetés volt a szívünk, a megfejthetetlen.
A fal mellett ültünk egy kerti boxban.

És hirtelen valahol valami robban,
Minden villany kialszik, vaksötét
– Pest nem ismerte még a bombák rémületét –
Megreng a fal, hull ránk a vakolat,
S egyszerre némaság.

Aztán az első bombázás abbamaradt,
Elhúzó repülő k zúgtak az éjen át,
Elkésett női sikolyok,
Ijedt morajlás, evőeszközök
Csörömpölése, széktologatás között
A feketeség életre kapott.

És az oldódó rettenetben
Egy boros hang bőföggve reccsen:
„A parancsnokságot átveszem!
Első a fegyelem!

Meg ne merjen mozdulni senki sem,
Mert agyonlövöm itt a helyszínen!”

Elhallgatunk. Tán olyan is akad,
Aki már bújik az asztal alatt –
Pisz sem hallatszik a vendéglőudvaron.
Ekkor egy hang, egy második
Rikácsolóan felcsapott:
„Mi a fene! Ki parancsol itt?
Én százados vagyok!”
És rá a másik kapatos hang:
„Százados urnak alázatosan
A parancsnokságot átadom.”
A százados egy ideig még prelegált
És lelkünkre kötötte legkivált
Ő is csak a fegyelmet.
Aztán fizettünk gyertya mellett,
És mert a villany már nem gyúlt ki akkor éjszaka,
Kibotorkáltunk a feketeségbe
S a Margithídon át gyalog mentünk haza
Megint reménytelen szerelmünkről beszélve.

Hány bomba hullt azóta, és hány részeg parancsnok
Tántorgott, és pattogtak a parancsok,
Hányszor kihúnytak már a fények –
És a Négy Szürke hova lett?
Bizony, kettőnket is a sorsunk
Inkább vonszolt, mint vezetett.

De megvagyunk még, és bennünk a Lényeg
Felragyogott a rettenetben,
Meg is fejtettünk a Megfejtethetlen
Titkaiból egy keveset,
S éltük, nem azt, amit akartunk,
Csak amit lehetett.

MIKOR A RÓZSÁK NYÍLNI KEZDTEK

Emlékszel? amikor a rózsák nyílni kezdtek,
Már nem voltunk fiatalok –
Házunk körül virágzó sírkeresztek,
Szívünkben sok friss halott.

Tudtuk, hogy a boldogság lopott jószág,
Akkor is, ha férj-feleség
Nézi, hogy bomlanak bokron a babarózsák,
Fogják egymás kezét.

Sok hajszálad lett ősz éppen abban az évben –
Emlékszel? volt is oka.
De ami fekete maradt, még feketébben
Ragyogott, mint valaha.

Szemedbe, a töretlen csodájú, vad tükörbe
Tört fényeket rejtett a rémület,
És zavarosabb lett tiszta, haragos zöldje
S attól lett édesebb.

Újjongó áhítattal ébredtünk reggelente,
Te a kertre, én terád –
Ez az öreg nyarunk szelíden betemette
Velencét s Angliát.

Mint furcsa ráadást vagy veszélyes messzeséget
Kezdtük nézni a holnapot –
Ez volt az a nyár, mikor a tél szele szíved
Koszorújába kapott.

Volt vidámabb nyarunk s merészebb azelőtt,
De emlékszel? ez volt a legszebb.
Némán kertünkbe hajoltak a szomszéd temetők,
Mikor a rózsák nyílni kezdtek.

ELŐHANG

Igen, tudom, gyász-zene illenék
Koromhoz, annyi nyomorult körülmény,
Életem vérkörébe lekerülvén,
Siralmához hangolná ütemét.
Horatius gondlovasa, a Törvény
Érezteti mögöttem erejét:
Áporodott árnybúzával nekem dől,
Ha nem vigyázok, kivet a nyeregből.

Mint árammal a koponyás cövek,
A szívem úgy telítve van halállal,
De ilyen magasfeszültséget áttal
Bevallani az ember, ha öreg,
Hát még, amikor ifjan is a gyászdal
Nem játék volt, amit húrjára vett:
Nem csoda, ha az ilyesmit megúnja –
Fintorogni kezd minden tragikumra.

Sötét lovas mögöttem, átkarol,
A tépett húrt új fortéllal cibálja,
Hogy versenyjajt feleljen – már hiába,
Szökést tervez a halni szánt fogoly,
S míg vele nyargal a hideg homályba,
A Napba néz és másnak válaszol:
Ha egy perc is, míg nyergemből ki nem vet,
Kezdem dalát az élő szerelemnek.

Nem, amíg fal vagy rög be nem temet,
Míg lélegzetem tart, míg látok, érzek,
Míg el nem vesztelek, gyönyörű Érdek,
Míg szét nem hullanak az elemek,

Én nem fordulok arccal a sötétnek,
Hol várnak alvilági istenek –
Míg elmém el nem árul, nem jajongok,
Míg van szemem, én nem leszek vakondok.

Én életem, előre, míg lehet,
Mert nem lehet, hogy végül meg ne lássam
Tragédiátlan és komédiátlan,
Mindent megfejtő, titkolt lényeged.
Én úgysem tudok hinni a halálban
És abban sem, hogy én ne én legyek:
Kiragyog majd az én Napom a ködben.
Hiába ülsz, sötét lovas, mögöttem.

RAPSZÓDIA EGY ŐSZI KERTBEN

Csapzottan tarka lett az a fényteli kerted,
Későn süt fel a nap, hamar homálylik,
Elfagytak, feketednek
Napraforgóid, dáliaid,
Még nyílnak, őszen égnek – már nem sokáig –
Napszomjas, késő helianthusok:
Az elmúlásból is itt körül az világít,
Ami nekünk meg nem adatott.

Piroslik már a kis meggyfád – milyen lesz,
Ha jön a nagy esőzés hirtelen?
Szebbek a rótt levelek, ha kerengnek
Nedves szelekben is tündérieren.
Már várja a nemes. növényi sejtelem
Novemberi esők verését:
Itt győzni fog minden enyészeten
A szépség.

Magunkra gondolok – a szívre, a gyomorra.
Nem a haláltól félek, féltelek.
De miért kell nekünk magunktól undorodva
Megérni – ha megérjük – a telet?
Szépségben boldogult virágok, levelek –
Ha holdba, csillagokba ér az ember,
Csúnyán közelítő telében mire mehet
Ezzel a földi förtelemmel?

Elfagyott rózsák, dáliaák: a kertünk
Új és új szépség akkor is, ha pusztul.
Meglátjuk most, hogy mit szereztünk
Bőrön, beleken, szerveken túl?

Ez még az ősz, ha jól, ha rosszul,
Most vívj, most védd magad,
Míg végső hódításra el nem indul
A sejtjeinkbe zárt tudat.

Hát lett-e a tízezer éveken át
Szépség, ami nem a miénk?
Vagy tud-e ilyet a lomb, a virág:
Eltenni télire a fényt?
Nincs miért adnunk a szerényt:
Még csúf estünkben is több szépségünk marad,
Mint amit valaha pompáztak élénk
Virágok, madarak.

Mi más értelme van az időben a szépet
Halmozni, ha nem ez,
Hogy mikor nyomorultul vergődik az élet,
Akkor is szép lehess?
Nem tréfából teremtetett tartós és nemes
Szépséget annyi mesterünk és őünk:
Azért, hogy te is vele védekezz,
Míg alantas elmúlással vesződünk.

Mit tud a virág, mit tud a tenyészet?
Rettentő szép rakéták, robbanva repüljete!
Mindig nekünk teremtik a földöntúli szépet
Az emberi évezredek,
És mindig te leszel, és mindig én leszek,
Holdban, Marson, ki tudja, hol,
Míg meg nem leljük azt a képletet,
Nem nyughatom, nem nyughatol.

És új energiává lesz a múltó idő,
Új csillagmáglyát gyújt meg érted,
Végasztalóvá lesz a rémítő,
Mindent meglátsz, mindent megértek,
És érthetetlen szenvedésed
Hétszer boldog szépségre válik:
Mosolyodban kinyílnak a régen semmivé lett
Napraforgóid, dáliaid.

PARLAMENT

Láttam a *speaker*-t pápaszemmel,
Bodros parókával fején.
Két komoly, térdnadrágos ember
Fogja talárja szegélyét.
Ahogy a boltív alatt áthaladt,
Valami érthetetlen áhítat
Fékezte idegen szívem hitetlen nevetését.

Áhítat, persze, nem enyém,
Azoké, akik körülálltak.
Éreztem, hogy a némaságnak
Elektromos töltése lett:
Nekik az ódon maskarából
Szikrák csaptak ki, s ami régen
Valamikor megtétetett,
Az most a jelkép közegében
Parókásan közeledett,
És megborzongtak a hívek,
Mint templomokban úrfelmutatáskor.

Míg a nevetséges kísértet
Az ünnepélyes termen átvonult,
Képzeletem tudatra ébredt,
A véres parlamenti múlt
Bennem is élt,
Dobogtak Cromwell skárlát hadai.

Mert mi volt az elfeledett
Misztérium, az a régi tett,
Mely a jelképet élteti?

Az a furcsa dolog,
Hogy legelőször épp az angolok
Vágták le királyuk fejét.

Bizony, a parlament
Sem az volt, amit nekünk ma jelent –
Nem mindig játszották e „*fair play*”-t.
Ezt a rendet, a nyugodt
Tapintatot, jogot
Eltombolt harcok közt keverték.

Tetszik vagy nem tetszik, hiába,
Bárhogy is tétováz a rím:
A nagy dolgokat e világra
A vér hozza, a vér,
S a józanság, barátaim,
Hit nélkül semmit sem ér.

VELAZQUEZ VÉNUSZA

NATIONAL GALLERY

Micsoda hát! A barna és tömött,
Fölfésült kontytól és a meredek,
Izgalmas nyakszirttől a kissé hosszúkás far
Két hívó gödröcskéjéig vezet,
Méltóságteljes ív, komoly testszín varázssal,
Mert átvezetett minden örömet
A velők s idegek törvényei szerint
Ez a merész vonalú, nyugodt gerinc,
Míg e nemes formába öltözött.

Lehet hiszen,
Hogy a görög márványok között
Ennél még szebb hát is akad,
De énnekem
Nem pótolja semmi e törött
Szürkét, a síma húson a foltokat.

Mert ez a testszín nem ragyog,
Ez nem a röneszánsz édes zománca,
Mellyel a megújhodott
Emberiség a húst bevonta,
Mikor a szépségért rajongva
A földi megdicsőülést kívánta.
Ez nem az „édes, új stíl” százada,
Mely egyszerre volt akarat és álom,
Ez nem a Rafael káprázata,
Egyértelmű diadal a homályon,
Nem is az a már kissé irizálva
Mocsári hús-zöld, melyet Rafael
Festett végülis a sötét Fornarinára,
Mikor már tudta, hogy búcsúzni kell,

Hiába veti szalagon a karra
A birtoklás jeléül: „Raffaello”,
Hogy e veszendő húst még, még akarja,
Zöldell a hús, a máris szertehulló –

Nem, ez a talp nem fehérpuha párna,
Látszik sarkán, hogy megszokta a földet,
Feszülő, izmos lábaszára
Szemünket ahogy vonzza följebb
A gödrös tomporig, megint
A hosszú hídat ívelő gerinc
Vezeti vissza a titokzatos fejig,
A testen végig a nápolyi sárga
Víz-szürke foltokba törik –
Igen, ez a komoly, természetes beszéd,
Ahogy hozzánk is szólt a szerelem,
Nem álom, nem megszépült messzeség,
Akárkitől kaptuk, áldott legyen,
Mert ennél többet és nagyobb, komolyabbat
A sors és a művészet úgysem adhat,
Ha van megváltás, csakis ezen át,
S a tükörben az arc
Talán azért oly elmosódott,
Hogy ne is lehessen csalódnod,
Hogy azt lásd benne, amit te akarsz,
Bárki vagy, megbékülve gondold:
Igen, ilyen volt, a mienk volt
És megér egy halált.

CAMBRIDGE-I ELÉGIA

Az íves boltozat alatt,
A legyező-gótika alatt,
Eszembe jutott Sárospatak,
Nem is tudom, miért.

Talán az együgyű kis boltozat
Jutott eszembe,
Ahol a faragott rózsza alatt
Négy tehetetlen magyar nagyúr
Vergődve, megromolva és bizalmatlanul
Egymással *sub rosa* beszélt,
Hogy mi lenne, ha... mi lenne...

És jártam, néztem, álltam
Kollégiumi parkvilágban,
Rododendronok, gótikák,
Röneszánsz kutak, azaleák,
A pázsit meg az Erasmus-ablak
Gyöngéd izzással felragyogtak
Hűvös, tengeri, szürke szélben.

Ezt is megéltem, ezt is megértem...
Hányszor gondoltam erre a veszélyben,
Mikor üldözve, zaklatottan
Diákjait, költőit fordítottam,
Börtönök, razziák közt, angol bombaverésben,
S háromszáz év után
Az ő lelkükkel egyetértve írtam,
Suckling, a gavallér, Marvell, a puritán,
Nyakfodros, régi angolok
Adtak erőt, hogy azt kibírjam.

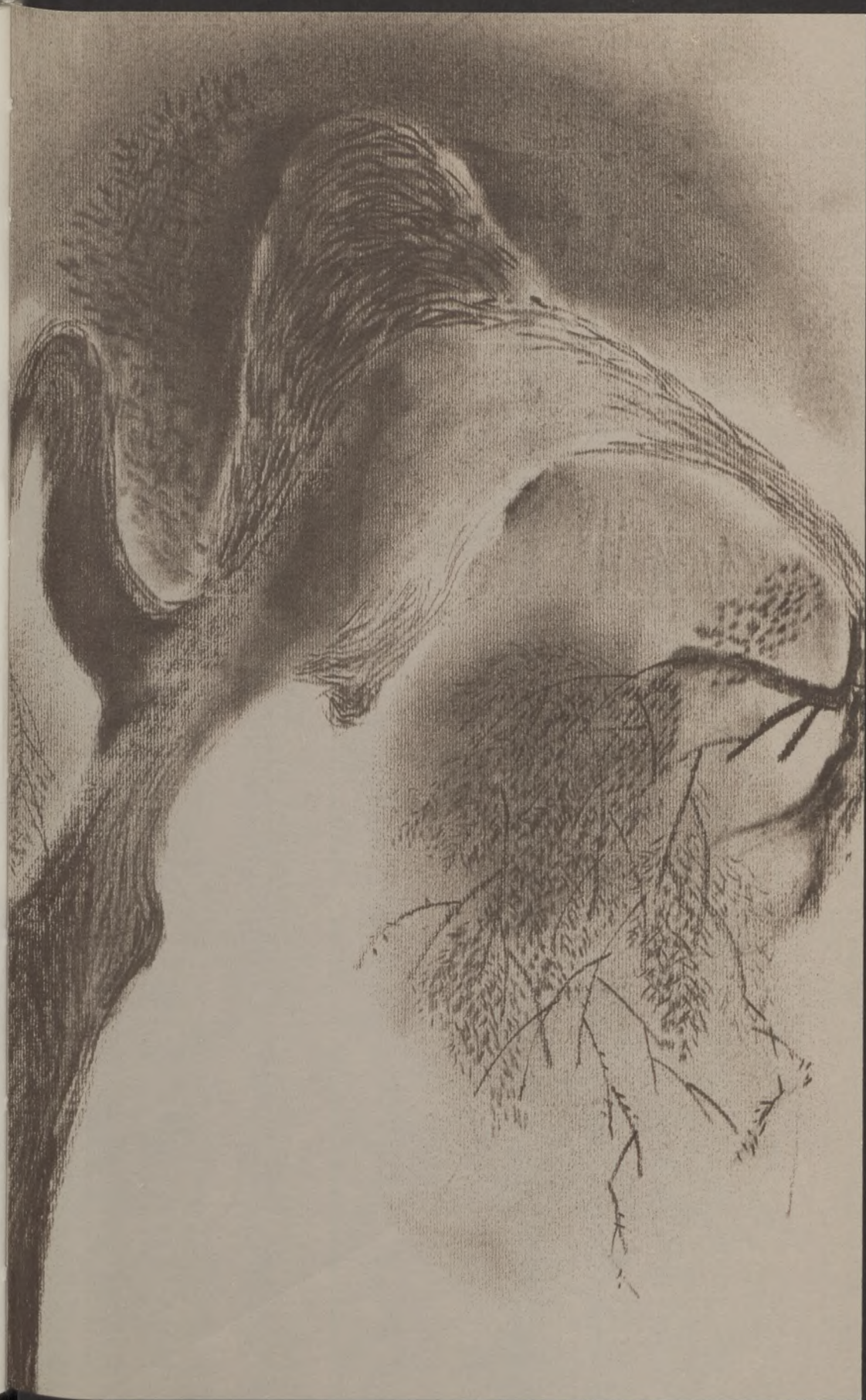
S most innen arra gondolok,
Miről beszéltek a „rózsa alatt”!
Hát mit nekem nagyúri összeesküvők,
A kelepcebe hullt szomorú dúvadak,
Mit tudok velük kezdeni?
Mit nekem a bécsújhelyi
Siralomház fala?
Mikor azt nézték, mit gondoltak ők?
Hogy „kár vala... kár vala...”?

És ugyanakkor itt
A Cam folyón ugyanígy
Siklottak *punt*jaik,
Rajtuk a csáklázó diákok,
Velük a hamvas bőrű lányok,
Mezítláb akkor is, hűvös, tengeri szélben,
A költő kezében gitár –
Vagy lant inkább?

Kár vala, kár –
Ezt gondolhatta börtönében.

Egy ívelt kis kőhidon át
Fekete köntösében két diák –
Elég ma Cambridge-ből, elég!
Hogyan is szokás az elégiát
Befejezni? Él magyar, áll Buda még...
Csodának ez is épp elég.

Mert elmúltak a nagyurak,
De megmaradt Sárospatak,
Megmaradt Sárospatakon
A régi metszet a falon:
Zrínyi Péter
Horvát bán
Inas nyakán
Még levágtatlanul szegény fejével.
Az egész alak
Áthúzva vastagon
– Tán Bretzenheim vagy Windischgrätz alatt –

Rajta felírás, kései,
És ma is hirdeti
Császárhűséggel a fekete tinta:
„*Decapitato in Vienna.*”

De megmaradt
Sárospatak
És megmaradtak ablakdíszei,
A röneszánsz domborművek,
A bajszos és kerek,
Víg magyar koponyák
Onnan néznek le rád,
És él magyar, áll Buda,
És ez is épp elég csoda,
A századokon át
Élnek a magyar koponyák,
A múlt csak példa legyen ma:
Decapitato in Vienna –
Elég volt már, elég!

Hol is vagyok? Szívem ritmust cserél.
Emeletes teázó, tej és erős tea.
Barátságosan szürke angol ég.
Rododendron, narancsvörös, lila,
Buján tenyésző sárga viola.
Tengerről fúj a szél.

TITOK

Mi annyian vagyunk csak összesen,
Amennyi ember Londonban lakik.
Miért hogy ezt el nem felejthetem,
Míg hallgatom a város hangjait.

Nagy város, nagy nép. Itt az idegen
Öt világrésznek érzi kapcsait.
Vendégük vagyok. Jól bánnak velem.
Mint gyógyfürdőben, úgy nyújtóztam itt.

De mit tudhatnak rólam? S mit tehetnek?
Ha nem is angolok, de angyalok
Lennének, mit jelent rokontalan

Nyelvünk, szívünk nekik? Itt életemnek
Egyetlen titka és értelme van:
Az, hogy magyar vagyok.

ESŐ ÉS TRAMONTÁNA

Ez nem az aranyfény, mint annak idején a szeptemberi hold a Palatinus felett. Hova lett? Minden szürkébb és hűvösebb, hogy itt vagyok veled. Felhők közül kicsüngő almazöld körül az eső fenyeget, fehér gomolyban a hegyek, hideg és átázott a föld, majd a szél, a hegyenáti, betört a terekre, a kutakra, a vizek torkát átharapva, s egyszerre hideg lett. De hogyan is lehetne másképp ez az utólagos ajándék? Fejünkön a ködkorona. Mi megfizettünk mindenért. Te későn elért Élet Asszonya. Szeretlek.

De mi mást is várnánk? A nyár kilobbant csillaghullással, aszályal, narancslobogású éggel. Mi másutt jártunk a forró napokban – hiszen emlékszel. Te már esősuhogásban, szélbe hajolva láttad a pálmákat, a pineákat. Hogy is készült Horatius a télre? Zokogtak az ágak. Elmenekülni délre, azt remélted? Itt találtad a hideget. A vörösbarna fal, a márványoszlop hűlőben jósol minenkünk: nem menekülhetünk. Északon és délen is vacognak az árnyak. Akiket elvesztettünk itt-ott, mi mást csinálnak? Azóta fáznak. Emlékezz: Délen születtek elvégre a halálistenek.

Húzódj közelebb, míg a várost az eső meg a szél veri. Minket még melegítenek az elfogyott meg a hátralevő napoknak fényei. Miránk hiába vár az alvilág, nekünk Elysium volt, ami másnak a pokol. Mert lobogott bennünk és kívül, én nem hiszem, hogy valaha kihül az, ami vagyunk: lebukik nyugaton és felszáll keleten a mi napunk. Megyek a láng felé veled a fagyokon és homályokon át, miránk a tűz vár valahol. A tűz, amelyikben benne lobog az, amit titkolnak a római romok, és minden, ami lobogott valaha, és minden, ami a napnak örülni tudott, a vértanúk meg a mammutok, meg a palmyrai asszonyok mosolya, az a lobogás, amelyikben összegyűlik minden, ami itt hevült és hevített. Ezért vigyázz: védjünk meg minden percnyi meleget.

Nem menekülhetsz sehova,
De nézd csak a fényt odakint s idebent
Az elsötétítés előtt:
Nem vehető el, ami igazán a mienk.
Te Minden Élet Asszonya,
Gerjeszd a szenelőt.

RÓMAI ARS POETICA

Milyen szép tud lenni a szürkeség! Milyen szép az esőben a pálma! Szürke kő, szürke ég, babérral benőtt kosfejek hatalmasan fehér-
lenek, paraszt klasszikum, hűvöslük a szépség. Sötétlő ég, sötét-
zöld lomb alatt áll a torzó, a kopott felirat, eltűri, hogy megért-
sék. Az évezredek, az ázott fővényeket most tárja csak fel az
idő apálya.

Szürke ég, szürke kő. A Fórum fölött fúj az idő, de a pálma most sem
ösztövérebb. Itt miből él meg? Mitől oly sötétzöldek a lombnem-
hullató növények? Miféle tűzvezeték szabályozza Róma mele-
gét? Mint a magasban a fenyőövezet őrzi nyáron a megtartó te-
let, úgy tárolják előkelően a ciprusok, a falak, a tenyésző torzók,
a töretlen ívű kertek a Földközi Tenger melegét a fekete felhők
alatt a vastag függönyben, a zuhogó esőben. Milyen szép tud
lenni a titkolt tűzü szürkeség! Milyen szép a láng, a kőbe rejtett!

A láng, mely nem hivalkodás! Van tartaléka elég. Milyen szép tud
lenni a szürke ég, ha az ember a tenger délhevét sejtí mögötte, és
ha át is fut rajta néha Boreas, megél a pálma. Ez nem a didergető
magányú lobogás, mely egy percre fölmelegíti északon a hold-
sütötte szívet. Az eredeti meleget őrzik az ívek: szabályozottan
kering örökre a legyezőpálmában, az oszlopokban, és az északi
szelet évszaktalanul állja a lomb és a kő. És nem tarkák a latin
istenek: csupa faragott fogalom.

Mert kevés itt a kép. És néha csak. Mint mikor a novemberi ég alatt
a sötét lombon át narancs villantja aranyát, és ennyi elég. Minek
a többi? a barbár díszítés, az önáltató hitetés, káprázatoskat káprá-
zatra kötni, hogy a metaforák szüretét begyűjtsék, műfára
talmi díszeket, és örülni, mint a színes golyóknak a vad, vagy ké-
peskönyvnek a gyerek. Ez nem a görög istenek Olympusa és

alvilága: itt józanabb és hidegebb, fantáziátlan kényszerűség talált magára és magából istent faragott. És így lett költészetté a fogalom. Hogy nem nagy dolog? Nekem igen. Őshazámban vagyok. És mit számít, ha rom? Él, szólít, üzen, hogy merjünk lenni mi magunk. A novemberi, római ég, a szürke kő. Velünk van a vándor idő. És vagyunk, amik vagyunk.

VIA APPIA

Látta-e Jézust Péter a Via Appián?

Mennyi gyerekelképzelésem: hogy hátha mégis járt ott a fehér úton, a holdsütésben. És mennyi kétely és talány. Aztán a könnyű magyarázat: hogy azt látta, amit belül látott, s egyremegy a Genézaret vagy a Via Appia. Hiszen akkor is testileg, és akkor is azt a testet, amelyet mindnyájan úgy szerettek, hogy föl kellett támadnia.

Quo vadis – hova mégy?

Itt Rómában hova? Én mindig megértettem Péter esztét. Nem volt könnyű belátnia, hogy mégis meg kell halni Krisztusért. Nem volt elég? Meg aztán kezdte tudni már, milyen a kezdeti gyülekezet. Igen, mi ismerjük a csontokat meg az üregeket a Via Appián, az ügyetlen rajzokat a katakombák falán, a bárányt meg a halat, a Pásztor antik testén redőző hosszú, keresztény, új ruhát, és az iparosok jeleit, a mozsarat meg a kanalat, még láthatjuk a világtalan emeleteken és labirintusokon át, mélyen a Via Appia alatt. De ő láthatta azt is, ami a katakombákön kívül maradt, és kezdte látni talán az életüket és azt, hogy a földön nemcsak meghalni, élni is lehet. És azt is, hogyan.

De csont, az van, és üreg, az van. Hány sír volt? Százezer.

Kívül a falakon. Ezeknek nem kellett az, ami belül volt, nem az a hatalom. Nekik nem volt elég az a Róma, az ívek, oszlopok, az a világkeverék. Én pedig azt hittem, az volt a legszebb, ha nem is a legjobb, de a legnagyobb, valami egyszervoltan nemes, valami majdnem-végleges. És talán mégis több lehetett, mint ez a mai, mint az autók bogárzó tébolya, a hivalkodva szikrázó kirkatok, a szövetek, bőrök, selymek, műanyagok, ruhák és dolgok bővülő divatja, az édeskésen pávázó barokk, meg este a neonkáprázatú zsisbárusutca, a gépkocsik stoplámpáinak piros ör-

dögvillogása, több tán, mint a tej- és mézígéretű lányok sötét szemének villanása, több, mint együtt a Vatikán meg a *Quo vadis dancing* a Via Appián. Mégiscsak több lehetett. És mégse kellett nekik, akik jöttek egyre többen a Via Appián, többnyire az apostolok lován, ahogy küldte őket a Kelet. És a falak mögül is az elégedetlenek, a tétova és misztikus remények, az iparosok, a rab és „szabad” szegények, és mint ahogy tudvalevő, volt köztük előkelő, igazi római, bár legtöbbje nő. És a falakat, az íveket, oszlopokat szét akarták porlasztani. Mélyen a Via Appia alatt. Meg tudod érteni? És te hol álltál volna akkor, Carciusom? És én? Bizony, én se tudom.

Mi minden történt a Via Appián.

Régebben és azután. Hiszen itt állt az a hatszáz kereszt, rajta hatszáz rabszolgatest, megfeszítetten. Akkor még nem szerepelt az Isten. A köztársaság korában. Nem úgy haltak meg, mint a hitükért megfeszítettek, a védtelenek, nem úgy, mint aki vért ontani nem tud, nem akar: ők verekedtek vadul és bátran. Melyik ügy volt a reménytelenebb? És melyik az erősebb? És melyik a bátrabb? Az elbukottakért bosszút álltak, ha nem is hamar: az Aurora ágyúival. És akik győztek? Meghúznád-e a határvonalat a Via Appia fölött és a Via Appia alatt, kedves Carciusom? Bizony, bizony.

Keresztek jobbra-balra, végig a Via Appián.

Korán volt még, korán. A köztársaság idején. Még nem volt remény. Nem látszott még, hogy Róma elfajul, és hogy mi a régi, mi az új. Nem voltak még túl dekadensek, és azt hiszem, az a város még virulensebb lehetett, mint a mai pénzvilág, mely Jézus után kétezer évvel Mammonhoz ereget még egyre új neonimát, és vonaglik érte a Via Venetón meg a zsidókeresztények síkatorain át a legszentebb helyekig. De nekik mégse volt se szép, sem elég. Ezért kellett uraiknak keresztekkel szegélyezni a Via Appiát. És azt hiszed, a keresztjeiket nem őrzi a kereszt? Vagy azt hiszed, belőlük senki sem maradt, aki ott legyen a többivel a Via Appia alatt? Nem, te sem hiszed ezt. Vagy ha itt volnál, talán te különbséget tennél itt a Via Appián és elválasztanád a szívtől a májat és vesét és megmondanád, melyik az igazi hit és mi a merő anyag-
elvétség?

Quo vadis, Domine?

Ma is ezt visszhangozza Róma dzsungele, ahogy egymásra épült rétegeken és egymásnak felelő ezredéveken át összegabalyodott. Vagy jobb lett volna, ha hagyják úgy, ahogy volt, azt gondolod? De nekik nem kellettek az ívek, oszlopok. És ha Róma sem élte túl a végzetet, mi lehet, ami végleges? Mert akármit látott Péter a Via Appián, mindig keresztezi utunkat a teremő hiány és megcsúfolja Péter földhözragadt eszét, amelyet úgy megérttek, és vele az enyémet, bár berzenkednek józan érvei, és oly nehéz megérteni, hogy nem volt elég, hogy nem lesz elég, hogy mindig új útra küld a *még és újra még*. És ha egyszer szembe jön veled, te is már tudva kérdezed:

Hova még?

ETRUSZK SZARKOFÁG

Melyik az elegánsabb, nem tudom: az asszony keskeny, hosszú és hegyes divatcipője, vagy a férfi keskeny, hosszúújjú lába, ívelő talpa? gömbölyű süvegkalap alól gyűrűző, keskeny, rendezett női hajfonatok, vagy ugyanolyan fonatok a férfi hosszúkás, keskeny, hegyesszakállú arca fölött, le a meztelen háta közepéig? Azt sem tudom, mit tart a nő félig nyitott keze, vagy csak tétován emeli, mintha búcsúra intene? Kinek? minek? Mitől búcsúzik ez a keskeny, hosszú kéz? mi az, aminek ez a szép nő kissé báván utána néz? És persze, azt sem tudom, kik ezek.

Csak azt tudom, ahogy az asszony könyökén hever s a férje meztelen mellére dől, és az átkarolja, szerelem süt a vörös kőből, a szép, a választott étellel egy: úgy éltek, vagy úgy éltek volna, ahogy én akartam élni veled. Ilyenek voltak-e, amikor meghaltak, ilyen fiatalok? Vagy ez volt az a pillanatuk, amelyről azt hitték, örök? Mit tudjuk mi, hogy az alakba öltözött jelbeszédük mit jelent? Vagy én tán a látszatommal egy vagyok? De így akarták láttatni magukat, mikor már elporladtak odalent, a vörös kő alatt.

Ez nem keresztény szarkofág, akart vagy elért nyugalom, nem latin fegyelem a római hamvakon: ez a minden végzetten és alvilágokon át szépiülő szerelem. Sokféle tétellel lehet a halált megoldani, és én kipróbáltam néhány képletet, de jólesik öregkoromban ez a mostani, mely nem kérdi, honnan jöttünk és hová leszünk: nincs, ami többet érne, mint az életünk és amit belőle csinálni tudunk és merünk, létünknek ez a nagy értelme és kalandja és minden egyéb szédült vagy szédítő halandzsza, mert hol az a híres etruszk révület, mely a halállal nászba fog? Nem, csak egymást szeretik és gyönyörű életüket ezek a házások.

És a nagy etruszk talány, amiről annyit beszéltek? Azok a híres halálközösülések? Hol vannak? Seholse látom, bármerre nézek a sírok, vázák és ábrák, az égetett föld alakzatai közt, csak az életet, és benne az alvilági szörnyeket is persze, mert nagy dolog a halál. De nagyobb dolog kifogni a halálon és nincs szebb képlete, mint a nevetés.

Mint ahogy nevet a Veii Apollo is, aki szembenéz – de kivel? ezt nem tudtam, hogy velem, aki nézi – ez nem látszott a másolatokból, ezt nem írta meg semelyik professzor – és nevet a villogó, sötét szemével és a repedezett színeivel, és farkasnézéssel nevet a világba, de ez nem a rejtelmek halálhívása, de ez nem a rosszpárájú valami, amit megromlott maradványokból össze tudtak kotyvasztani ifjúkoromban a halálmítoszok szélhámosai és balekjai, akik tehetetlenül megunták a hálátlan és lassú munkát, és főképp a nedvét vesztett, saját elfáradt eszüket, az értelemről megcsömörölők, az egyre gyanúsabb malomban őrlők, a halál gőzeibe omló, szegény becsapott nemzedék. De azt a borzongató mesét itt seholse találok: villog a Veii Apollo, a sötét arcával is fénythozó, az életre merész, lehasadt lába is előre lép – nevetve túllép a halálon, ahogyan velem szembenéz.

Ha vele szembenézek. Igen, csak látni, látni! Még mindig nézni! Még egyre kíváncsi vagyok rád, régi és új és újabb élet, egész világ! Csak az tud, aki lát. És ne hagyj el, kíváncsiság! És még tovább!

Még egyre nézzek, még egyre lássak! És bízni benned! És nem hinni semmilyen áttatásnak, csak a szememnek! Mert úgy kellett most ez az etruszk szarkofág és az, amit jelent! A remény, hogy azt, ami ellenünk valahonnan megindul és győzni rendeltetett, mégiscsak kívárvuk állva. És hogy nem vesztsem el, amiben hittem. És az nevet, aki utoljára nevet. És hogy védjük az életet, amíg lehet és talán egy kicsit azon is túl. És ha másunk nem és másutt nem, ha már nem leszünk, hát valahol odalenn még a kiszáradt koponyánk is nevet. És füttyölünk, füttyölünk a halálra.

FÖLDKÖZI TENGER

Anacapriba lefutott a felhő. Tél volt, amire odaértünk. A felhő ott is maradt a hegyen és a falut egész délelőtt fehér gomolygásba borította, abban lebegtek hidegen a mórkupolájú kis háztetők, mint északi szívünkben a déli álom, vagy borzongató ígélet-átmenet, már túl a halálon, valami nemremélt paradicsomba. Vagy az is lehet, hogy ilyen helyen éltünk valaha. Ugy mentünk, mint világvégi idegenek, és úgy is, mint aki kezd megérkezni haza. A falu mintha be lett volna falazva a szűk utcák közé, de a keskeny fordulónál hirtelen hatalmas kaktuszok ugrottak vadul elénk a magas házfalak mögül. A hegynek föl sötét, mosolygó férfiak nagy nádpallókat cipeltek, a loggiákat befödni télire. De a vastagzöld, pozsgás levelek közt ott piroslott a kaktuszfüge, és a kaktuszleveleken át, a hideg fellegen át felkékelt a Dél ígérete.

A császár villájának romjait kerestük, a kegyetlen kéjek kényurának nyomait a Kecskék Szigetén, de felhagytunk ezzel és csak jártuk a sok narancssal szikrázó keskeny utcát a kaktuszok közt idegenül, és titokzatos otthonosság vett körül. Egyedül voltunk, tél volt, idegen ide már alig vetődött, de ott voltak körülöttünk a kövekben, a falakban az ismeretlen és megtudhatatlan elődök, a görögök, latinok, arabok, északiak és ki tudja, még kik, mind itthagyták nyomukat, ahogy evezős vagy vitorlás, kerekded vagy keskeny hajóikat elhozta ragyogással és veszedelemmel a Kecskék Szigetéig a Földközi Tenger.

A Földközi Tenger, mintha nem is tudna a felhőről a hegyen, a déli, bár téli napban kéklott odalenn, a görögök, latinok és vérszerinti őseim tengere, és bennem is kimondhatatlan szikrázás, hogy mégis találkoztam vele, ki megszülte nemcsak Aphroditét, de az összes istent, akivel élni tudott az emberiség, és ezen a vizen közlekedett mind, aki vitte hajóján meg a szívében a fénythozó iste-

neket, az ősanya, ősszerető, akit választott a nemző, a vándor idő, ő az, aki a hegyeken át a Dunáig mosolygott, és lehelletétől fényt kaptak a fogalmak, a dolgok, még gyerekkoromban, mikor az első latin szót kimondtam. És ha elgondoltam, szikrázott szívem, milyen hajók úsztak e tengeren, és hová, és lenn a színes csónakok úgy dőltek kikötve a part falának, mint akik nem mindennapi útra várnak, és a mi kis hajónk, ahogy orra égnek ágaskodott, majd lebukott az alkonyodón feketedő habokba, lehetett volna Odysseus hajója. És majdhogy meg nem szólaltak a szirének.

De megszólaltak Amalfiban, délhangon és álomian, beleszóltak a déli napsütésbe, a meleg és szelíd hullámverésbe, tél közepén, a tér közepén a kútsobogás alatt, fölötté a Szent András szobor kezében a halak s a halárusok üzletei előtt a meduzák, polipok mögül is az ő szavuk suttogott – vagy a meduza meg a polip maga volt a szirén? – beleszóltak a csikos, vad székesegyház harangszavába és elzokogták, hogy hova lettek a mórok és normannok, akik a templom formáiban is verekedtek és keveredtek, a normannok meg a szaracének, meg a harangtorony mórarány majolikakupolája két harangablakszemével gonoszul nézett az északi gótikára, melyet megtörték az arab ablakok. És nekik is daloltak a szirének. És most én hallgattam a hangjukat, ahogy szól nemcsak a harangszóbból, de az octopusból, melynek formáit kilestem a székesegyház formáiban, nemcsak a hallesben, ahogy sok lábával és szemével a sziklák kövének kúszva kapaszkodott a székesegyház falain át, akár a kaktuszszővények fantasztikus formáival is az apokaliptikus octopusok, vagy a házak, melyek a szikláknak dőltek, a sziklából nőttek vadul és jórészt arabul. És hallgattuk dalukat főképpen este, mikor mélyen ablakunk alatt a tenger a partot verte és láthattuk rárontani a vízből kinőtt toronyra, és kavargtak visszafojtott veszedelemmel, neki-nekirohánva Poseidon féhérsörényes lovai, miközben a falu előtt meleg volt a tenger és tarka mozgás a fény- és népegyveleg, de sötét volt Amalfi sziklapartja, és ez volt a Földközi Tenger, a rendben ez az összevisszaság. És mindez visszazengte a szirének szavát.

Északi szívünkbe. De hiába ragyogott a Földközi Tenger világa, másfelé fordul a mi hajónk orra, akár Ulysses hajója, mely e kék tengerről komorabb Óceán fele szállt, a két hispán part közt, hol Herkules emelte oszlopát, és öreg és lassú volt már a kis társaság,

és a mi hajónk tengertelen tengerre száll – északra, keletre? – de mit számít a táj? – és bár a szorongások tengerén, új ég és új csillag ragyog felettünk, mert másra lettünk, és az is elég, hogy ez megtörtént velünk, mielőtt északra megyünk, és fölöttünk forró volt a nap, és a Földközi Tenger volt az ablakunk alatt. A tél közepén. És egyedül, te meg én.

FOLYTATÁS

Rom, rom, rom. A Fórumon egy klasszikus őslény csontjai, tört ívek, csonka oszlopok, mintha kiszívta volna valaki belőlük a velőt, és az önhitt, furcsa büntudat, hogy én szíttam ki a tartalmukat tizennégy évvel ezelőtt, és most úgy hever a maradék rom, mint tegnap este a rák ollója, bajsza, farka, lábai a tányéron, meg a pirosra főtt páncél darabjai, melyet megtanultam szétbontani, és kiettem puha állagát.

Pedig Rómában is a rom volt a legszebb. Az örök lakoma, melyből annyian részesedtek, és még mindig maradt belőle a többieknek, akik csak ezután fognak neki. Észak, kelet, nyugat hogy prédálta, cibálta és mi mindent tudott vele kezdeni. Forrása volt a mindig új erőknék. És a belőle sarjadt, helybeli tenyészet. De hol a folytatás? Róma, a mindig újrakezdő? A sokszor pusztuló, sose rajtavesztő? Ki sohase lép ugyanegy folyóba? A világ nagy megújítója? Az Idő legjobb szeretője? Ki megtermékenyül, ahányszor hál vele? Mi lett belőle? Hol a változások örök dzsungelé? A hatóerővé lett hatás? Hol az igazi folytatás?

Tizennégy évvel ezelőtt. Akkor a rom körül magasra nőtt a fű, elburjánzott a kivilágítatlan, rendezetlen íveken, oszlopokon. Zűrzavar volt még, háború utáni. És persze, volt még mire várni a városokban, a szívekben. És a csend mélyebb volt, mint nálunk, északon. És ígéret az új és régi rom.

És ami beteljesedett? Tombol az autóőrület. Ötszázezer helybeli gépkocsi, plusz az idegenek, fordul, rohan, örvényt kavar, kibukkan, torlódik, kecmereg, örvénylő gépkocsik, minden negyedik lakosra jut egy. De akkor ki tolong, szenved, szorong a villamoson, a filobuszon? Nem tudom, de nagy kocsik, kis kocsik örvénylenek vagy megfeneklenek a járdátlan utcákon, a keskeny

macskaköveken, hol az autó a gyalogosnak, s a gyalogos az autónak gyötrelme, és gyalogjárók mentik életüket, és kínlódik az autós is, különben ráfizet, de vezetnek, mert vezetni kell, és futnak a gépkocsik, ötszázezer, plusz az idegenek, pedig csak minden negyedike jut, de mindig több vezet, és máris betöltik a tereket, és eltorzítják a méreteit, és túlnőnek az autók a romokon, és semmivé lesz minden római szökőkút, és alig látszik ki a triton, és szalad az autó, szalad, gépkocsi gépkocsira, a sienai gótikus szorítóban, a szűk utcaboltok alatt lélegzetelállítóan, és megszenyíti a falakat az autók cikázó tébolya.

Siena! milyen akarat építette e falakat és törte egybe a három dombot, ahol a középkor kibomlott, és vele együtt titkon a levegőtlen, szűk, sötét utcák boltívei alatt a polgári szabadság, melynek fattyúhajtásából én is kinőttem? És Amalfi, a kő és a víz között, Amalfi, a sziklára szökött, Amalfi, a sziklából törött, a vad vakmerés szelíd mosolya, és Velence, a város-gondola, melynek százhusz szigetet emel és csobbant mindenegy ringó mozdulata, a menekülés álma, amely nyomorúságának szennyvizén gyöngyhidakkal átível, a fenyegetés habjaira ezeregyéjszakát emel és a szorongatásra a gyönyörök városával felel – miféle akarat és erő merészkedett átgýúrní tengert és hegyet és emberi természetet, kipróbálni hányféle végletet, annyi egyéni lehetőség tökéletes arányú eredőjét? És hova lett? Lehet-e, hogy már nem formál se végletet, se végzetet, csak szép, kényelmes életet? Hová vezet? Ha nem is minden negyedik lakos szerezhet gépkocsit, de már minden másodikra jut, akkor mi lesz? Csak ez? És mire és miért? Vagy ez az, amit nem ért az idegen? Mert nem hihetem, hogy az a régi akarat csak ránk maradt, idegenekre, akik sietve szökünk ide, szívni belőle, ha rászomjazunk erre az erőre, és betelni vele és a régítől megújultan vinni magunkkal és magunkban északra, keletre, messzire.

De az biztos, hogy ránk aztán maradt és ív és oszlop és épülő erély lett a torkot szorító évek alatt az a romból új testbe sugárzó akarat, mely mindig új jelben készül újra győzni és a pusztulást egy új szándékkal mindig megelőzi, és olyanok voltunk, mint akik Ulyssessel az utolsó kalandba vágtak, mert mi se születünk tengni, mint az állat, hanem tudni és haladni előre, egy kis hajón az evezőre dőlve, de elfér egy kis hajóban is a *Roma nobilis*, mert

a vándor Idő változást szeret és mindig előlről kezdeni, neki egy-remegy latin, zsidó, magyar: íveket, oszlopokat azzal rakat, akivel akar, mert ez az a sorshuzás, amelyre mindenki benevezhet, és mindig az újrakezdés az igazi folytatás, és ugyanazt folytatja minden igazi kezdet.

És néha egy hangversenyen, ha felülnek szembe velem,
A tételek fölvetésénél már messziről megismerem.
Mert ilyen nem tudnak semmire az édesek, a mának,
A macskakimentő puhák, a sejtelmék, a démonok,
A szemükbe hulló hajók, a lankaság idegcsapok.
Ahogy is érezték végre a szerelmek pártját,
És az őpálya bajvívásnak új értelme kedvet adott.
A vers, nagy homlok, a hátszínűl, gőzgarabó hajók,
Ahogy mondán is tudnak ülni és állni a műhelyekben,
És tudnak végre kénytelen, hívón, hirtelen, töltetlen,
A helytelen fölszögelt fejjel megállni a hajnali szélben.
Az éjszaka az új gyönyörűségekkel szembenézni merészen,
És néha a szemében, a szépen, a szépen, a szépen!

Ma is, mint rége volt, vagy még se volt, anélkül nézve önkéntünk.
És ma is hogy tud ragyogni még a romjainak között,
Mögötte hány holt fűt csúsz, hány otthon füstölög,
Hány börtönben át öltöznek nekünk megváltozott mosolyát,
Micsoda tetegéseket, micsoda mocokot, hány halál,
Ó, micsoda förtelmeket látott később a szemünk,
Hivott bennünket, az ébredő, felkeltő Vágygal egy –
És a nézetekből is a Remény, a Fortalalom
A mi hitünk, mely szemekbe sütöt, csaláshoz, fánthoz,
Akkor az örök nőiség új hitte lelkeseben,
Ti elöször itt mifélek, a világban kevesek,
És nem bűnösök a szemükkel látásba démonban,
Nem süntöttek le a szemek, ahogy illett akkoriban,
Villásként papok-mamák, a világ végéig elvált,
A régi büszkeség, amivel az első szerető
Időnként szemekben még néha felragyog
De szépek vagyok, tegnap az asszonyok!

ÓDA A TEGNAPI ASSZONYOKHOZ

De szépek vagytok, tegnapi asszonyok!
Hamvadó szemetekben még néha felragyog
A régi büszkeség, amivel az első szeretőt
Vállaltatok papák-mamák, a világ vádja előtt,
Nem süttöttétek le a szemeteket, ahogy illett akkoriban,
És nem bűjtattátok a szempillák fátylába démonian,
Ti először itt mifelénk, ti válogatott kevesek,
Akikben az örök nőiség új hitté lelkesedett,
A mi hitünk ké, mely szemetekbe süttött, csalatlatlan, fiatalon,
És a ti nézésetekből is a Remény, a Forradalom
Hivott bennünket, az ébredő, felszított Vággyal egy –
Ó, micsoda förtelmeket látott később a szemetek,
Micsoda rettegéseket, micsoda mocskot, hány halált,
Hány börtönön át őrizte nekünk megváltó mosolyát,
Mögötte hány holt férfi enyész, hány otthon füstölög,
De ma is hogy tud ragyogni még a romjaitok között,
És fiatalok boldog feje fölött ha összenéz szemünk,
Ma is, mint rég volt, vagy rég se volt, tudással telve ölelkezünk.

És utcán vagy hangversenyen, ha feltűntök, szembe velem,
A fejetek fölvetését már messziről megismerem,
Mert ilyet nem tudnak semmimód az édesek, a maiak,
A macskatekintetű puhák, a sejtelmesek, a démoniak,
A szemükbe hulló hajúak, a lankatag idegbabák,
Ahogy ti értettétek vívni a szerelem párbaját,
És az ősbuja bajvívásnak új értelmű kedvet adott
A tiszta, nagy homlok, a hátrasímult, gretagarbós hajatok,
Ahogy irodában is tudtatok ülni és állni a műhelyekben,
És tudtatok várni keményen, hívón, hitetön, töretlen,
A hegytetőn fölszegett fejjel megállni a hajnali szélben,
Az ágyban az új gyönyörökkel szembenézni merészen,
És tisztán a szennyben, a vészben, ti erősek, ti szépek!

Még ma is a tömegben megismerem, ha ti léptek,
Mert izmos lábatok ma is ruganyos még, ma se csoszog.
Mert ma is a jövőbe léptek, ti tegnapi asszonyok,
Mint amikor a lábatok föl, föl a csúcs felé
Kapaszkodott, tar ágakon átragygó nap elé,
Vagy a lejtőn lefelé nagyokat szökellve rohant,
Vagy sílécen egyensúlyozott az ormótlan bakancs,
Mely kedvesebb volt a szívemnek, mint most a tűsarok,
S hogy tündöklött a lábatok, ti tegnapi asszonyok,
Mikor a Dunán, alkonyi fényben, a gurulópadoson
A deszkának feszült a hosszú szárkapocs izom,
És mennyiféle fáradtság gyűlt össze a lábatokban,
S hol mindenütt járt a lábatok, micsoda sarakban, táborokban,
És fáradt lábatokkal is hogyan karoltatok –
Az erőtök is micsoda gyönyör volt, ti tegnapi asszonyok!

És hányunkat karoltatok, ti tegnapi asszonyok?
Milyen szomorú társaság, ha visszagondolok!
Mindegyitekhez milyen szeretők tartoztak, micsoda férjek,
Kik innen-onnan, amíg lehetett, hozzátok visszatértek!
Társaim, hova tűntetek, ti tegnapi férfiak?
Milyen sírok temettek el, milyen börtönfalak?
Milyen vesztőhely várt titeket, miféle új gyalázatú tűz?
Miféle titkos kapcsolat az, mely minket összefűz?
Nekem testvérem mind, aki titeket szeretett,
Ti tegnapi, bátor asszonyok, mind, aki veletek
Akart új életbe kezdeni, nem ahogy adatott:
Ahogy ti tudtátok élni a szépet, ti tegnapi asszonyok.
Csak értetek volt szép a kalandos, kurta átmenet,
Mert szebben éltünk, mi tegnapiak, mint ahogy lehetett.

Ezért hiszem, hogy a föld alá nagyobb kincs soha nem jutott,
Mint amikor lekerülnek oda a ti csontjaitok,
A tatár koponyák, a buksi fejek, vagy a különös keletiek,
A lábszárcsontok, a csodatudó újjak, csigolyák, perecek.
S aki közületek oda rég lekerült, mikor virágban állt,
Azóta átragyogtatott idefönt minden homályt,
S a szépségből, a tegnapiból, nem tudom, mi maradt,
De felsugárzik titkosan, mint földalatti nap.

LITÁNIA

In memoriam Johannis Czibor

Bekerítette őt a Halál országa.

Vert szívéből kinőtt a Halál országa.

Szenyhből, ürükből, megfertőzött égből

Zúdított rá esőt a Halál országa.

Meghiúsult tervből, megmérgezett kertből

Rendezett temetőt a Halál országa.

Láng volt, egyet lobbant, fojtva is kiobbant:

Lidércce tette őt a Halál országa.

Hova lett a szándék? A mohó, vad játék?

Jött a fekete csőd: a Halál országa.

Száját sárral tömte, sötétzárkás bőjtire

Fogta a nagyevőt a Halál országa.

Kihúzta a zsókert, megnyerte a pókert,

Elcsaklizta a nőt a Halál országa.

Jussából kitúrta, mindenütt megfúrta

A felsült nagymenőt a Halál országa.

De mégis hiánya, el nem lobbant lángja –

Igy megnőttette őt a Halál országa.

Mert titkon benne őrt állt egy komoly erőd,

Megtorpant az előtt a Halál országa.

Maga ott rejtőzött, lakta az erődöt,
Ott nem érte el őt a Halál országa.

A megszakítatlan, sodró folyamatban
Úzte az eltűnőt a Halál országa.

De van, mint a végzet, a magyar költészet:
Nem vesz rajta erőt a Halál országa.

A rózsákban áll a földet meg a szél
Még a rózsákban, a pírban, a nyír:
Ez mind te vagy magad, aki a pusztaságra
Szemmel vetted – most a „levegő” meg a „lén” egy lámpában áll.

Te akartad, nyír, ezt a kései kertet?
Én azt mondtam, félre ültetnéd késő van már,
Még rajzoltalak is, hogy elkészdeni mered –
Most szökőár fut fel a földből, a rózsák, és lombokból jobbra
a nyír.

Nekünk nagy fák ezek a fénylő fávalkók –
Nem az számít, hogy mekkorák.
Árnyékot még nem ad, de illatot ad már az újítás,
És szinesednek birtok, barátságok, mandulák.

Ki tudja, lájlok-e komolyan nőni őket?
Díde árnyát megértjük-e még?
Mindogy, hirtelen, ahogy a szeméből kinőnek,
Úgyis a kezdetben a vég.

Már úgyis leszen áll a rózsákban, a kelyhek
Zúgja, díborja mögött a hajál.
A kezdetben a vég. De a végben a kezdet.
Minden rózsában az a nyír.

Most közelit – ha még ideért – az őrség,
Most, hogy felzökken a rózsák. Úgyis tudom.
De a rózsák között te lüszköl, aki akkor
Kihajoltál az ablakon.

A RÓZSALÁNGOLÁS

A rózsalángolás, a fehér meg a sárga
Meg a rózsaszín, a piros, a piros, a nyár:
Ez mind te vagy magad, aki a pusztaságra
Szemet vetettél – most a „legyen” meg a „lón” egy lángban áll.

Te akartad, ugye, ezt a kései kertet?
Én azt mondtam, fákat ültetni késő van már,
Még sajnálalak is, hogy elkezdni merted –
Most szökőár fut fel a földből, a rózsák, és lombokban lobog
a nyár.

Nekünk nagy fák ezek a fénylő fiatalkák –
Nem az számít, hogy mekkorák.
Árnyékot még nem ad, de illatot ad már az olajfád,
És színesednek birsek, barackok, mandulák.

Ki tudja, látjuk-e komollyá nőni őket?
Diófa árnyát megérjük-e még?
Mindegy, láttuk, ahogy a semmiből kinőttek.
Úgyis a kezdetben a vég.

Már úgyis lesben áll a rózsákban, a kelyhek
Sárgája, bíborja mögött a halál.
A kezdetben a vég. De a végben a kezdet.
Minden rózsában az a nyár.

Most közelít – *ha* még ideér – az öregkor,
Most, hogy felszöktek a rózsák. Úgyis tudom.
De a rózsák között te lángolsz, aki akkor
Kihajoltál az ablakon.

A KIMONDHATATLAN

Itt ülsz egyedül.
Hogy is lehetne másképp
Ezen az órán?

Vagy felállsz, ablakot nyitsz, az aszályra
Elered az őszi eső.

Bent fűtesz, az ablakot megfogja a pára.
Halottak napja jön.
Még lombban a fák,
Még lombban a szándék,
Bár vörhenyével befogta
Az októberi rozsdá.
A szív kihül.
A szándék is kihül.

Becsukod az ablakot,
Mert kihül a szoba.
Tegnap még dobogott,
És többé már soha.

Kivirágzik a temető
Ezen az órán.

A lombot majd lemarja
November szélviharja,
Mint a tüdő lombjait a rák.

Hamis hangon rikoltanak a gyásztrombiták
És röhög az alvilág
Ezen az órán.

Hogy remegett a napsugarakban
A kimondhatatlan!
Miért nem nyúltál utána?
Nyár volt.

Őszi eső jön az aszályra –
Kár volt.

Lemondtál róla.
Minek?
Röhögnek az istenek.

Azt hitted, ez is olyan, mint a kártya,
Hogy visszadobod a lapot,
Mert rosszul osztatott,
De a zsókert, azt megtarthatod
Egy másik kombinációra?
Új osztást kérsz? No csak, tán megkapod.
Bolond, az eldobott lapjaidban
Bújkált a lehetőség, a kimondhatatlan.

Eső veri az ablakot.
Akár ki is nyithatod.
Nem baj már, ha kihül.
Mert ez az az óra.

Lemondtál róla.
Kire fog jutni?

Ez a te kis napod
Többé sose süt ki.

Ott foszlik szét kívül
Az eső alatt
Ezen az órán.

És most majd mi lesz?
Olyan földalatti nap –
Tán felsugárzik még belül.

És te mit csinálsz itt egyedül?
Igyál, ha borod van,
Míg téged is meg nem esz
Az, ami kimondhatatlan.

A VÁROSTÉLEN

TÁJKÉP

Vörös nap ég az ég ködében
Balvégzetű jel téli nap
Amikor feketednek a napok
Amikor az idő fogyóban
Lélegzik akadozva
Két éjszaka között.

Szürkésfehéren gomolyog
A közkben. Az állványzatot
Bebugyolálja.
Ahol a nagy folyó
Gémberedetten hömpölyög,
A partok közt a köd
Városmélyi magánya
A zöldesszürke felület fölött
Nagy összefüggéssé sűrűsödött.

Vastorony, daru, exkavátor
Mintegy eloldva talajától
Imbolyog a köd tömegében.
Óriás szerkezetek
Szilárd mértana lazulva lebeg,
Korongok, traverzek, félhidak
Egyenkint tűnnek el,
Aztán megint kilátszanak
Szeszélyesen és tétlen.

KOPASZ FÉRFI AZ ABLAK MÖGÖTT

A part
Elhagyatott és bombamart.
A köd magába keverte
A híd helyén kivehetően
Tátongott ürességet is:
Nem világítja át
A vörös nap az ég ködében.

A nagy ablak mögött a kiürült
Étteremben egy kopasz férfi ül.
Már csak a bor maradéka előtte.
Bámul kifelé a ködbe.

Azt játssza, hogy idegen város
Látogatója, öreg idegen,
Idegen szállodában valakire vár most
És nézi a sirályokat egy északi vizen.

Vagy emlékszik is? Talán éppen a hajdani
Nyárestek nyüzsgésére ezen a parton?
Pedig lenézett idegen
Volt közöttük, önként számkivetett.
De most örül, hogy újra itt lehet,
Az elhagyatott parton, az üres étterem
Nagy ablaka mögött
Ülhet s a vörös napot nézheti
Meg a fehér ködöt.
Meg a mértani vázak
Lebegő foszlányait a ködben.
Fiatal, kúsza álmainak
Eszményei és menedékei
Voltak az acélrajzú traverzek,
A szigorú szerkezetek.

Fent az a vörös, babonás nap
Ifjúkorának volt a csillaga,
Ígérete egy nagy leszámolásnak,
Az alfa és az omega.

Komor ígért.
De ő tudta mindig:
Amikor ilyen vörösen izzik,
Azt hirdeti,
Hogy nemsokára észrevétlen
Keringeni kezd a fában, a gyökérben
A nedv, az élet.

Üveg mögött a kopasz férfi töpreng:
Most miféle jel izzik neki ott fent?
Miféle nedvkeringésben remélhet?
Megitta már a maradék bort.
Kint nincs se körvonal, sem égbolt:
A nap vörösen, lecsupáltan
Ég a homályban.

A FEKETE RIGÓ

Tudod-e, hogy a fekete rigó
Már nem vonul el innen télire?
A városba behúzódik ilyenkor,
Mert lassankint a kopár, hideg évszak
Feltételeihez hozzászokott.
Már tudja, hol árad ki a meleg
Kőből, üvegből: tűzfalak között,
Erkélyen, háztetőn megáll, figyel,
És néha egy-egy átfúlt vaskorongon
Találkoznak topogva melegedni.

A parton, a csupasz fa ágai
Között egy nagy rigófészek sötétlik,
Elhagyott, de mégsem – egy rigó
Leszáll a vékony ágra, ki-kivillog
Fekete tollakból a sárga csőre.
Az étterem ablakából magányos,
Fekete, nagy madár hintázva látszik
A ködben, majd leszáll melléje még egy,
Az elhagyott fészekbe kandikálnak,
Azután fel a vörös napra ők is,

És fölrepülnek hirtelen, az utcák,
Házak fölé s a ködben elmerülnek.

Valaki, aki eltűnt, akiről
Azt hittük, hogy eltűnhet, öregasszony,
Kislánykedvűen játékos, szeszélyes,
A bajokban is elkényeztetett,
Úgy látszik, visszajár még fekete
Rigónak, és itt-ott a téren, utcán
Találkoztam vele, mulatva tippen,
Felpillant oldalvást huncut szemével,
Ahogy szokott, csillogva, gúnyosan,
Mint legutóbb, amikor más alakban
Láttam, a jó, fehérresszürke ködből
Esendőn és vidáman visszanéz.

A KÍVÁNCSI BÚCSÚZÓ

Hol a vörös nap? Már csak egy szikra a szürkességben. A kopasz férfi az ablak mögül végig követi hamvadását. Mire kilép, vastagon hull a hó. Mitől olyan sietős a lépte? A búcsúzás sürgető nap-szaka ez. A temetőben már belesüpped a lépte a frissen hullt hóba. És a fehérség közepén, a hó sűrű függőnye mögött olyan furcsán hangzik, hogy „átadjuk testét a tűznek”. És az a fázós, fiatal szertelensége a tartós télen át hol lobog, miféle tűzben?

Hol mindenütt megfordul ez a hirtelen izgatott idegen a hirtelen hóesésben! Egyszerre megint a Belváros utcáin, terein láthatjuk cikázni céltalanul, de azért sietősen. Már a szüntelen hulló havat bevilágítják a neonok, de ő még egyre rohan, mint akinek halaszthatatlan dolga van, minthacsak sürgősen ettől is, attól is búcsúznia kellene, képletesen és egyoldaluan, s egy-egy pillanatra betérnie ide meg oda, ahol ez meg az megfordulni szokott, pedig fogadni mernék, hogy közöttük nem egy akad, aki semmiféle utcán se jár többé soha.

Ahogy véglegesedik az este, erőre kapnak a város fényei, átragyognak a viduló havazáson. Az utca emberekkel lesz teli: nem lehet messze most sem a karácsony. Nem a búcsúzás évszaka ez. Már

a behavazott, izgatott és mégis otthonos idegen szeméből is kiles a kíváncsiság. Megint lefut a partra, megnézni a híd helyét a sötétben. Vagy elképzelni, milyen lesz majd készen? Mit képzelsz, mennyi ideje van hátra még? Mit nézi az épületen az állványzatot? Mit akar még kívárni? És mi mindenre kíváncsi? Hát nem megáll a női kirakatok előtt, nézni az újszabású fehérneműt, az olasz orrú cipőt? Sőt megnézi bundáikban a nőket, az újakat, bolondos kucsmabozontjuk alatt a havas szemöldököt, a kipirult kis orrukat. Mit képzelsz ez a kivénült bennszülött? Miért remeg a szájában izgatottan a cigaretta, míg téli lábuk az új havat tapossa? Miért andalodik el azon, hogy hull a hó? Mit képzelsz ez a kíváncsi búcsúzó?

Miért nézi olyan figyelmesen a kirakatban az idegen italokat? És a virágüzlet előtt mit keres? Mi köze a lila orchideához? És amikor a hóesés szűnik, miért áll meg a sarkon? A zebracsíkon átkelő tömegben mit nézhet olyan türelmesen és komolyan ez a nyughatatlan idegen? Minek örül? És miért? Talán önzetlenül? Vagy azt hiszi, mégis mindenben benne van és ha majd eltűnik innen, őt őrzi minden? Hogy mit nem képzelsz egy ilyen szegény, búcsúzó idegen!

ZÁSZLÓK

Oroszlánok, griffek, sasok,
Medvék – szép karcsú címerállatok,
Címerpajzsok, sávok, halmok, mezők,
Tornyok, félkezek, kardot emelők,
Bogáncsok, rózsák, sóskák, lóherék,
Te minden szín és minden keverék,
Dísz dámvad, dúvad, bukott büszkeség,
Tettek, hódítások és mesék
Alakzatai, mintás jelbeszéd:
Sárkányok, lándzsák, láng liliomok –
Mit bánjuk mi, hogy kié voltatok?

Mit számít, hogy kié voltatok,
Turulok, kereszttek, csillagok,
Ami értünk harcolt, valamennyi jel,
Minden, amit nem felejtetek el,
Minden, amiért szívünk dobogott,
Sávok, színek, tiszta lobogók,
Mit számít, hogy hányféle mocsok
Száradt meg és fakult el rajtatok,
Piros, fehér, zöld, láttunk szállani,
Bukott forradalmak zászlai,
Foszlányok a foszló egeken,
És amiket nem láttunk sohasem,
Pro deo et libertate szállt,
Elérte még Petőfi pirosát
Meg a miénket, a bíbor egyveleg,
Melyben a vér, a láng, a rózsa egy,
Lobogjatok bennem, ne szűnjetek,
Ne szűnjek még lobogni veletek,
Összesen, mind kell, nem hullhat ki egy sem,
Csattogjatok az ég felé helyettem,
Repüljete, ha nem repülhettek!

PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

És megint a rózsák.

És megint a nyár.

Még észreveszed?

Egyre sűrűbben.

Fut az év.

És egyre rövidebb.

Lassan kifogysz az időből.

Kifogyok.

No és mi lesz?

Mi lenne? Az, amire azt mondják, természetes.

Szóval, eltűröd?

Nem. Csak kibírom azt, ami tűrhetetlen.

És mivel készülsz rá?

Semmivel.

Most is mi van a kezvedben?

Hát az, ami szokott. A cigaretta, a pohár, a toll.

Persze, a szálnalmas kacat, amihez ragaszkodol,
A személyes holmi, az emlék, az arcok, a tulajdonod.
Meddig akarod tartani? Jobb lesz, ha eldobod,
És üres kézzel elindulsz és elmegy az utakon túlra,
A domb tetejére.

Minek?

Addigra ősz lesz újra,

És a domb tetején, ahol egy fa, egy bokor sem akad,

Hideg eső veri az árvalányhajat,
És a csupasz domb tetején az eső téged is csupaszra ver,
És kimossa belőled azt, amit ma fontosnak hiszel,
És kihullanak belőled az arcok és adatok,
És a lényegig csupaszon átléphet, tudod, hová.

Nem akarok

Átlépni sehová, ha nem úgy, aki vagyok.
És nem megyek föl a csupasz dombra.

Ne légy konok.

De konok vagyok és még mindig gyűjtöm azt, ami megtelít,
És konokul nem akarok lecsúszni a lényegig.
Tudom, kifogyok az időből. De nem akarok kifogyni
Abból, ami a hideg esőben is tán fel tud majd lobogni.

És mit gondolsz? Azzal a lobogással megnyered
Azt, ami vár? Vagy annak is tán feltételeket
Szabnál?

Nem. Csak a feltételeit nem fogadhatom el,
És aminek nem én kellek, az énnekem se kell.
Mert lettem, ami lettem, és magamat meg nem adom.

Elveszi ügyis.

Vegye el, ha van ilyen hatalom.

Kifogysz az időből. Készülj, mert készül rád az, ami vár.
És mi lesz addig?

Megint a rózsák és megint a nyár.

AZ IDŐ METSZETEIBEN

Éjfélre jár. Nyitva az ablak. Nyár van.
Pillék lepik a neoncsövet a szobámban.
Ablakban állok. Idül a magány.
Régi szobákat fogad be a szobám,
Innen meg onnan. Egymást keresztezik
Időbeli, térbeli vetületeik.
És ez, meg az, aki lakta. Velem
Maradtak az idő metszeteiben,
Akikkel többféle időben beszélek.
Egyedül. A telítődő éjnek.

SAS UTCA

A házak sokkal piszkosabbak.
Az utcán több a gépkocsi.
Nincs nyitva már a régi ablak:
Azt is becsukta valaki.

A szétlőtt házak újra állnak,
S a sivár üzleti negyed
– Hiába hogy mindig utáltad –
Őrzi fiatal szívedet.

Mert hiába hogy megutáltad,
Elfelejteni nem tudod,
Hogy idáig jött el utánad,
Ki innen kiszabadított.

A házak ugyan piszkosabbak,
Az utcán több a gépkocsi,
De felragyog a régi ablak,
Mert egyszer ott állt valaki.

S a komor ház sor újra lángol,
Mert rámosolygott valaha.
Mint a Megváltó lába nyomától
A pusztává lett Judea.

MIT AKAR EZ AZ EGY EMBER?

VARIÁCIÓ GYERMEKJÁTÉKRA

Mit akar ez az egy ember, A
Egy ember?
Niniye, Ninive,
Király, király biztos!

Mit akar ez az egy ember?
Mindig ez az egy ember!
- Mit nem kér és mit nem mer!
Azt hiszi ez az egy ember,
Megbírhat egy ezreddel?
Nekimegy fejjel a falnak!
- Legszebb lányod akarom!
- Legszebb lányom nem adom.
- Úgyis van hozzá jogom.
Adod vagy nem adod, elhózom.
- Kinn maradsz az udvaron.
Csukva az ajtó ablak.
- Betöröm az ablakot.
- Benézek és hallgatok.
- Ki ez az egy ember? - Én vagyok.
- Mit akar ez az egy ember? - Tudhatod.
- Katonáságot hívatok.
Majd jön a szánom-bánom.

- Katonáságtól nem félek.
- Börtönbe visznek. - Vinnének.
- Kegyelmet nem kapsz. - Nem kérek.
- Mire vagy büszke, mondd, kérlek?

– Egy halál és egy élet,
Egyebem sincs a világon.

– Király biztos, Ninive,
Megtanít majd móresre.
– Az egy embernek egykutya
Király meg a biztosa,
Babilon és Ninive,
Eltűnik a semmibe,

S megmarad az, ami biztos.

Hogy az élet értelmében, a halál

Mindig ez az egy ember!

Mit akart ez az egy ember?

Bámul utána fegyverrel

Ninive, Ninive,

Király, király, biztos.

Többé nem engedhet meg magának,

Hanem csak nevet, sokszor, hangosan,

Ha megmondja, hogy a halál hadd

A havas tetőn már gyűlik ellene,

Nem várja meg, míg letört a hegyekről,

De felhajt egy pohár rumot és még utólszor

Asszony derekát fogja át a búcsúpálon,

Éjfélkor elindul a rombitáncra

A lélegzészetorongató hidgép

Szárít Branyiszkoját megostromolni,

És hajnalra „személyt szegsz”, a csúszós,

Havas úton, a nagy kavarsodásban,

Hol nincs már nyelv, csak nyelvek tömkelege,

És felhangzik a totzul röhögő vedérvész,

Hogy vortwärts dupla lényűg, rückwärts kartács schiessen,

És ha hátatni kezd a riadt kis csapár,

Golyó veri a havas felhőmályában,

És erre visszafordul, fel a csúcsra,

És aki elesik az ostromlott csűr előt,

Ort rohaz el majd a bevett megszállaton,

Mert elfoglalja önmaga halálát,

Már nem hátul sora, nem lesz neki Világos,

És a fegyvertételt meg nem éri.

BRANYISZKÓ

Hagyd már, öregem, ezt a léhaságot,
Hogy az élet értelmetlen, a halál
Átjárja minden sejtjeit.
Hagyd a homályt a boldog taknyosokra!
Ha ötven éves elmúlt már az ember,
Van oka félni a lefokozástól,
A sötétkedés könnyű fényűzését
Többé nem engedheti meg magának,
Hanem csak nevet, sokszor, hangosan,
Ha megtudja, hogy a halál hada
A havas tetőn már gyűlik ellene,
Nem várja meg, míg leront a hegyekről,
De felhajt egy pohár rumot és még utólszor
Asszony derekát fogja át a búcsúbálon,
Éjfélkor elindul a trombitahangra
A lélegzetszorongató hidegben
Saját Branyiszkóját megostromolni,
És hajnalra „szuronyt szegez!” a csúszós,
Havas úton, a nagy kavarodásban,
Hol nincs már nyelv, csak nyelvek törmelékei,
És felhangzik a torzul röhögtető vezényszó,
Hogy vorwärts dupla lénung, rückwärts kartács schiessen,
És ha hátrálni kezd a riadt kis csapat,
Golyó veri a havas félhomályban,
És erre visszafordul, fel a csúcsra,
És aki elesik az ostromlott csűr előtt,
Ott rohad el majd a bevett magaslaton,
Mert elfoglalta önmaga halálát,
Már nem hátrál soha, nem lesz neki Világos,
És a fegyverletételt meg nem éri.

HATÁROZÓK ÉS KÖTŐSZAVAK

Jóllehet ez és jóllehet az és jóllehet garmadával,
Mindazonáltal, jaj, mindazonáltal az egész is mindazonáltal,
Feltéve ha és feltéve hogy és feltéve azt, amit,
Ennélfogva és immár az úgyse, a mégse aligha segít,
Mert bőven van itt a mivel, a miáltal, a minekutána,
Nyilvánvalóan terjed a továbbá komor hiánya,
Hiába itt a noha, sőt hátha, a talán, a még,
Tudvalevően elégtelen itt az elég meg a sosem elég,
Hovatovább, ha ezért, ha azért, ha akárhogy, mindenesetre,
Elvégre, végre és végül is mindegy már, elkezdve vagy berekesztve,
Tehát és pedig és hahogy és sehogy és valahogy mégis,
És ha egyúttal, akár beleértve, azonban azért is,
Mert a főnevek, igék, a képek is egyszersmind kihullanak,
Marad a közbeszéd maltere, csikorgó, ügyetlen vivőanyag,
De ha elárasztanak az esetlen határozók, a kopár kötőszavak,
Végeredményben nem fontos más, csak a csak meg a csak meg a csak.

Minden mielőtt végleg
Felszámoltatik
Minden jelentéséből kikopik
Már csak valami lefokozott élet
A kibukkanó szögek vezetékek
Csupaszodó falak
A lehulló vakolat
Fiókok tartalma szanaszét
Egymásba gabalyodva
Mint a tudatküszöbre szabadult
Gondolat- és képzetársítások
Egy összetépett gúnyvers a modelljét
Félvire rá megölték a régi tagkönyv
Az elsüllyesztett fénykép az utolsó

Az a megkínzott arc a búcsúzásakor
A méltóságos asszony levele
Mikor kellőképpen tájékozódott
Leányom ennél fogva kénytelen
A tanfolyamból végleg kimaradni
Levelek meghalt aki írta meghalt
Akinék írták hirtelen sorok
Indulván messze földre szeretettel
Üdvözl az akire néha gondolj

Rejtett asszociációk
Ez volt a lakás láthatatlan
Idegzete és most a szálak
Fájnak összegubancolódtak
Lecsupaszodtak nem takarja

Se csont se bőr lepadt róluk
 Kimélő zsírpárnázata
 Ha véletlen tekintetünk
 Futtában megérinti minden
 Kikandikáló sor külön
 Vonaglani kezd görcsbe rándul

Pusztá csont üresek a polcok
 Szekrények tátonganak
 Idegek zsigerek átkötözve
 Csomag csomag csomag csomag
 Aztán megmozdulnak a bútorok
 Drótok körték elhagyják a falat
 Aztán hiány sem csak merő üresség
 Mi maradt itt belőlünk mi maradt
 Mi maradt abból hogy tizenöt évig
 Itt éltünk írtunk festettünk szeretettünk
 Itt rettegtünk nevettünk öregedtünk
 Mi maradt ez az összevisszaság
 A teherautó három fordulóján
 Ez a megbomlott összetartozás
 Vagy higgyük, hogy majd odaát
 A túlsó parton újra összeáll
 És eltart még egy darabig?
 Higgyünk mi miben? halottainkban
 Akik az otthont éltetik

Mintha a kislányok a vízben
 Sziketekben hallgatnának a part
 Döglött béka kutyakutya
 Nekünk miért hagytak lenni fűtet
 Mi volt nekünk ez a nincs de van
 Nyomorúságunknak fegyvere
 Ha a szerzi-kabari világban
 Nem ment jól ez a világi üzlet
 Szerge szubs nem is az a baj hogy
 Itt nem volt de benneünk is ha volt

NYELVEMLÉKEK

Keljünk fel már készüljünk az útra
Nem sok van még hátra annál
Annál több van hátrahagyva
Készüljünk fel itt is voltunk

Surge supra frater
Abeamus inde
Non est hic becsület

Nem az nem volt se égen
Se földön amerre
Az út vitt sem akkor
Se most nincs szokásban

Nem orrod ettől fokhagymás
Vagy almás ez ha viszolyogsz
Mindentől ami rusztikus
A világblablablőf non est

Mint ama kiszáradt tó vizében
Süketember hallgatja a parti
Döglött béka kutukuruttyolását

Nekünk miért nagyra lenni fráter
Mi volt nekünk ez a nincs de van
Nyomorúságunknak fegyvere
Ha e szerzi-kapari világban
Nem ment jól ez a világi üzlet
Surge supra nem is az a baj hogy
Itt nem volt de bennünk is ha volt

Jobb híján volt régimódi kard
Tankok közt villant fel és suhintott

Nem elégszer?

Sohasem elégszer
Rosszul bírtuk fráter ezt az utat
E világi üzlet sose ment jól
Keljünk fel már készüljünk az útra

Bátya bátya mely az út Becskerekére
Uram uram ez az út Becskerekére

Ez az út a rózsák közül
Naptárak és órák közül
Szabadok és szolgák közül
Kifelé kifelé
Uram uram ez az út

Megrakják a tüzet megrakják a tüzet
Mégis elaluszik
Abeamus abeamus

Kelj föl fráter nem sok van még hátra
Sápadt csík a sötétség szegélyén
Hajnallik hajnallik

VELENCÉBEN

Tankok közt villant fel és szipinott

Nem elégsezt?

Sohasem elégsezt

Rosszul bírtuk fűtet ezt az őr

E világi üzlet sose ment jól

Keljünk fel már készüljünk az őr

Velencében megbicsaklott a lábad,

Északi szél fúj, hideg eső esett,

A laguna dagálykor alattomosan feláradt

És elöntötte a Szent Márk teret.

Ez az út a rózsák közül

Mert jókedvünk lett, és ezt nem tűrhette az, ki

Már régesrég egy sakkjátszmára hívott ki.

Hát ne áruljuk el, hogy esőben bicegve

Is van még hajlámunk a régi kedvre,

Ne ingereljük fölösleg dühét.

Titkon mulassunk, hisz a játszma áll még,

Bár üldözőbe vették a királynét,

S a király tehetetlenül ide-oda lép

Van egérútja tán még az egy-két parasztnak,

Visszanyerhetünk egy-két figurát cserében,

Mielőtt végleg megbénít a sakk-matt.

Ez aztán a partner! Ez aztán a kurázi:

Élet-halál játékra ellenünk kiállni.

De meg is van róla a véleményem.

NAGY SZÜKSÉGSZERŰSÉG

(VERONA, SAN ZENO)

Ellöktek a zöld bronzkapu előtt
Nem volt mit tenni: egész áradat
Igaz, egy kissé durván löktek el,
De hát ez a szokásuk, egy remény,
Dunánál, Donnál vagy az Adigénél –
Mindig valami nagy cél érdekében,
Hol egybefolyik hódítás, rajongás.
Már felharsog a magyarázat itt is,
A művészettörténeti, hogy ez
Ezt ábrázolja, az meg ott amázt,
Germán motívum ez is, meg az is,
A kelta Krisztus meg a karoling
Lovag – miért ne, miért éppen ez ne?
Ellöktek a zöld bronzkapu előtt
No de hát nem első hordájuk ez,
Mely átkelt az Alpokon és idáig
Zúdult, tovább vonulni dél felé
A bedekerük meg sem említi,
Hogy a vörös kőhidat, a Scaligerik
Hidját, meg azt a vörös római
Hidat ki robbantotta fel, mikor
Legutóbb nemrég erre átvonultak.
Nemrég ki emlékszik már erre? Ma
Pénzt és áhítatot hoznak magukkal
– Már, amilyen áhítat volt ez itt
S. ahogy tegnap egy velencei doktor
Bizonygatta, szükségesek megint
Ki emlékszik mára végül mi magunk is
Magas fokon tudunk felejteni.
Nem is vagyok máneurópaiak

NAGY THEODORIK ÉS AZ ÖRDÖG

(VERONA, SAN ZENO)

Nagy Theodorik király, az áriánus,
Nem volt az anyaszentegyház kedves fia.
Ezért kellett neki a templom főfalán
Ördög felé nyargalnia.

Akárcsak Trockijnak, az új Judásnak
A kapitalizmus karmaiba.

Trockisták, áriánusok nekem
Nem ingem – engem az izgágaságuk
Nem vonzott sohasem.
Én ortodoxpárti voltam – ha már:
A képtelen
Krédóban mindig jólesett
A megkötő szabály.

De azt se szeretem,
Ha a szobrásznak a domborműveken
Az eretneket
Pokolra kell juttatnia.

De hol az ördög és hol a pokol?
Az ördög itt nem látható sehol.
A szobrász – áriánus volt a jámbor,
Vagy nem engedett a művész igazából –
Az ördögöt meg nem faragta mégsem.
Theodorik magában lovagol,
Fölszegett fejjel fordul a világnak.
Így lett belőle korunk hőse:
Lova nyaka csavarodik a szélben,
Köpenye lobogva vágat
A meghatározatlan messzeségbe.

EZ VOLT

(FIRENZE)

Az édes völgyben a szigorú város,
Fekete házak, fekete utcák,
Mélységes, szűk szakadék alján
Két fekete sziklafal
Dől egymásnak, az ég
Csak egy keskeny résen dereng át,
Falak fekete fenyegetéssel
Emelkednek föl ridegen,
Konok, fekete félívekkel
Fogódnak össze odafenn,
De távlat kell, hogy észrevedd
A pártás oromzatot,
Ahol a sötétség a fénnel
Vad ellenpontban összefog.
Ez volt a szűk szakadék, melynek alján
Kúszott minden szenvedélyen át,
A szenvedélyekbe fogódzva
Két sziklafal között felállt,
Míg fenn már feszítette burkát
A tündöklő titok –
Mikor az élet feleútján
A sötét erdőbe jutott.

MINDIG ELŐRE

(FIRENZE)

Elrejtetem a füstköd szürkésébe.
Igaz, köhögtem.
De mögötte senki sem követheti
A távozó lépéseit.

Köhögve és bicogva vonszolódik:
Az élet lopja magát.
Nem, először. Hányszor bújó régen is
Ködökbe, mocsármagányba
Hatalmasabb ellenség elől
Erőt gyűjteni és kívánni
Az első alkalmat, első
Ködön átnyilalló
Rőt sugarát a győzelemnek!

Mindig volt kiút. Csak türelem kell
A figyeléshez, a némasághoz,
A névtelen, az észrevétlen
Léptekhez, léthez. Mindig volt kiút.
Mindig volt felszabadító szövetség.

Most nagyobb ellenség, hátrányosabb
Feltételek között.
Nagyobb a köd, szűkül, szorongatott
A türelem, sajogva sántikál.
De a ködön túl micsoda új szövetség
Vonul föl mentesítő
Villámhajóhadával!

Köhögve, vonszolódva
Odáig ellopózni
A füstködészürkeséget
Névtelenül kibírni
Türelemmel a tenger
Felé a mi titkos észak-
Nyugati átjárónkat
Füstködben megtalálni
Előre pionírok!

EZEK VAGYUNK

Keress minálunk olyan társaságot,
Amelyből egyvalaki, legalább egy
Ne ülte volna már börtöneinket
A huszas, a harmincas, negyvenes
Vagy ötvenes években, hol ezért,
Hol meg azért – hiába, ha vidéki
Vendéglő asztalánál bor körül
Verődtök össze, bármely testület
Rögtönzött munkaértekezletén
Vagy lakásszentelőn ismerkedel,
Olyan közegre nem találsz, ahol
Nincs, aki arról ne tudna beszélni
Vagy hallgatni ne tudna, hogy milyen volt
A rács mögött, a szögesdrót mögött,
Mikor, miért, már majdnem egyremegy,
Ki záratott be kit, ki sem kutatja,
Egynemű börtönpárafény lebeg,
A sikkasztót is szinte szépíti,
Tehát ha új tag lép asztalotokhoz,
Vagy koccintást kíván az alkalom,
Ne is találgasd, zároló hevével,
Ha módja volna rá, ki hány felől
Vetné magát utánad, húzd odébb
A székedet, szoríts helyet neki:
Ezek vagyunk – emeljük poharunkat.

A TŰZLOPÓ

I

Agyag agyag agyag
Nemesebb anyagokból
Már nem jutott nekem
Elhasználták az istenek

Agyag agyag agyag
Egy kis vízzel
Keverve tapasztva
Így készültek a figurák

Ki lehelt beléjük
Egy bolygó elem
Talán a fátum
Talán a szerencse

2

Pallas a szűz a hátsólépcsőn
Bocsátott föl az Olymposra engem.
Szégyellte apja – de erről kár beszélni:
Nem ő kellett, hanem a tűz. A tűz!

Hogy lobogott a napszekérről
Elorzott fáklya! De volt hozzá erőm,
Hogy elfojtsam a lobogását:
Nem kérkedtem a kérkedők között.

Pálcakóró nyers üregében
Titkoltam lefelé menet
A hátsólépcsőn rejtve, lopva:
A tűz, a tűz a földre így került.

3

Hányszor csaptam be őket
Az isteneket
A bakszagú bugrisokat
A nemes fejű
A fennkölt mozdulatú
Kapzsi mohókat
A szörnyeteg hiúságot

És mindig és újra
Odanyúltak
A zsírborította
Csontok után
Az olajozottan is
Üresen zörgő
Szavak után
És sikerült
Átmenteni köztük
Mindig és újra
A tűzlopást

4

Hány májamat falta fel
Hány saskeselyű
Hány láncomat törte szét
Mindig és újra Héraklés
A szenvedő istenfia
A szabadító és feloldozó
Aki a végzetet lebírja
Mindig és újra

A szándék vagyok, az elgondolás,
 És tehetnek akármit öntudatlan
 Erőket bujtogatva ellenem:
 Felbontom álnaív egységüket,
 Amelyben együtt van a szerelemmel
 Az öldöklés, bursikóz blöffjeik
 Valódi égzengéssel keverednek,
 És jótól, rossztól féltékeny homály
 Hárítja el a különbségtevést.
 Testvéreimet, a titánokat
 Legyűrték. Izzó mennyboltozatot
 Emelve vagy a mélység hidegében
 Sínylődnek vad sziklák alatt. Csak én
 Nem átallottam lopni, alkudozni,
 De túlélem tündöklő istenek
 Tünékeny trónjait, én, az előre-
 Látás, a választás, a kérdezés,
 Értelmes szenvedés, követelő kín,
 A sorsa elől megszökött titán,
 Ki egyelőre szabad, és ha ismét
 Megláncoltatnak, lesz, aki feloldoz
 Mindig és újra. Mert vagyok a Szándék.

COVENTRY SZÉKESEGYHÁZ

Ez a legszebb kereszt,
Ez a fekete, üszkös,
Drótokkal összetákolt
Két megmaradt gerenda.

Hatalmas, el nem égett
Templomtartó szögek
A világ testébe szúrnak,
Ott is, ahol a keresztet
Nem ismerik.

Nem csak tegnapi, germán
Bombák nyomától üszkös
A kettétört, letérdelt
Ív, a vörös homokkő:
Ide érezni Ázsiából
Az új füstök szagát.

ANGOL EGYETEM

Ez találtatta fel a miniszoknyát,
Az alsócomb váratlan vastagsága
A térdhajlat fölött.
A szinte puszta lábszárcsont felől
Felhasít a tekintet
Kése a két hús közé.

Onnan siklik előre, föl,
Alatta megcsillan a tiszta arc
Bőrhamva és a szem kemény
Magja megolvad
A hűvös ajkak engedékenyen
Csucсорodva nyílnak.

NEM SZÁMÍT

Ha kettesben maradnak,
Már magukra maradtak.
Megszakadt minden összeköttetés
Minden településsel.

A környezet nem számít.
Egyszerre csak a dombhát
Megint beépítetlen.
Megszűnt az összefüggés.
Áll kiszolgáltatottan
A kis kőház magában.
Készleteit kiegészíteni
A faluba két messze idegen
Érkezik a hegyekből.

A környezet nem számít.
A dunaparti házsor
Hirtelen idegen város.
Megérkeztek, az ablakot kitárják.
Milyen fényűző lakosztály!
Miféle tévedésnek
Előnyét élvezik most?
A hídon át, le, gyorsan,
Megnézni az idegen várost,
Hiszen egy-két napon túl
Úgysem lesz maradásuk:
A tévedés kisülhet,
Két ügyetlen kalandor
Eltűnik észrevétlen.

És az idő se számít.
Körülöttük mindig ősz van.
Vörhenyes szín a fákon.
Ideges koronáik
Hullámszanak a szélben.
Mindig vad őszi szél fúj
Elvadult őszi kertben.
A dombháton föl kell túrni a gallért.
Lobog a tűz a házban.

De az idő nem számít.
A Duna mindig ködben.
Mint egy világítótoronyban
Ülnek a nagy szobában,
Állnak az ablak előtt.
Arcuk az ablak üvegjén.
Előttük a sirályok
Lebegnek és lecsapnak,
Fehér sirályok úsznak
A szürke tengeren.
A lakás a vízre kiugrik.

Mert az idő nem számít.
Hány éve? Húsz? Hiába.
Az öregség se számít.
Nem számít okirat, pecsét.
Valami régi bűnnek,
Feloldozatlan bűnnek
Vad köpenylobogása
Tekeredik mögöttük.

A környezet nem számít.
Mert az idő se számít.
Meredek hegytető, vár,
Lobog két árva fáklya.
Két fölnyergelt ló vár az udvaron.
Irat, pecsét se számít.
Járatlan tengeren
Szökevény, régi gálya,
Egy kalandor vitorla,
S az a sziget, ahol a nap leszáll.

Mert kettesben maradtak,
Már magukra maradnak.
Megszűnik összefüggés.
Feltáruul összefüggés.
Az ég felén a felhők.
Felhők mögött a holdfény.
Másik felén a csillagok.
A dombtetőn figyelnek
Zúgó fák jóslatára.
Zavartan összenéznek:
Elvégre öregek már.
Próbálnak mosolyogni.
„Micsoda vadregény”,
Mondják civilizáltan,
Pedig tudják magukban,
Hogy ez semmit sem jelent.

Hiába veranda, villany.
Már kettesben maradtak.
Magukra is maradtak.
A megszűnt összefüggés.
Feltáruult összefüggés.
A hold lassan kibúvik,
Gyorsan a szél erősül,
Vár omlik, ház üres lesz,
Sziget és gálya süllyed,
Valami közelít a kertben,
Betörik minden ablak,
Ülnek, szemük se rebben,
Míg egymásra mosolyognak.

REJTENDŐ SZERELEM

I

Öltöznöd kell neked is nemsokára
Az álarcosbálhoz

Ugye beengedsz majd ha kopogok
A fürdőszobádba – csak
Hogy lássalak meztelenül
Úgy átmenetileg
Megszokni már nem lesz időm
Mire a lélegzetem visszatér
Már meg is kezdődik a farsang

És mi volna ha késnének egy kicsit

Ne félj idejében
Eljutunk még abba a karneválba

2

Köszönöm, hogy öregesebben
Öltöztél, mintsem hozzád illenék.
Ne vedd föl ezt a piros csizmát,
Inkább a feketét, a tavalyit:
Úgyis elég feltűnő, ha mi ketten
Járunk az utcán, Budapesten –
Minek hozzá a piros nyomaték?

Azért csak fogódzz a karomba:
Ne félj, majd be leszünk takarva,
Hiszen már havazik.

Köszönöm, hogy magadhoz intesz –
És elválík, hogy melyikünk lesz,
Aki lépést a másikhoz igazít.

3

Nem jó taktika, szívem,
Egymásra nézni szelíden:
Abból is ránk sütik csak,
Hogy odabent vadabb a tik-tak.

Az se válik be jobban,
Egymástól elnézni unottan:
Annál nyilvánvalóbban
Látszik, hogy titkolnivalónk van.

Legbiztosabb még röhögni,
Röhögéstől nagyot köhögni:
Lesznek akik annyit látnak,
Hogy ártatlan mulatás csak.

Maradjanak ebben a hitben –
És mindegy is, mit hisznek, mit nem:
Hazafelé üres lesz a rakpart,
És minden csoda három napig tart.

HALLÓ

Halló... Megint te vagy? Honnan beszélsz?
Nem mondd meg? Tudom, nem mondhatod meg.
Miért nem jössz el oly régóta hozzám?
Csak nem az, hogy...? De nem, se te, sem én
Nem így szoktuk mérni, hogy mi a hűség.
Emlékszel még? Hű maradtam tehozzád
Magam módján, Cynara – hisz tudod.
Vagy nem engednek el több randevúra,
Mert téged akarnak kímélni? Túl
Öreg vagyok már hozzád, úgy találják?
És hogy legyen elég nekem a hangod?
A te hangod. Talán igazuk is van,
Talán többet ki sem bírnék. A hang
Is túl sok már? Hallgatsz? Halló! Te vagy?
Nem is felelsz? Szétbontottak? Ha tudnám,
Honnan beszélsz.

AKI ÉJSZAKA MENT JÉZUSHOZ

Éjszaka, hogy meg ne lássák.
Elvégre nem akárki volt.
Főember a zsidók között.
De Nikodémusz nem ügyeskedő ész,
Okosságtól korlátolt értelem:
Tudta, hogy csak Istentől jöhet
Az új tanító. Hallani akarta.
Tanulni tőle ment éjszaka hozzá.
De nem tudta, hová tegye,
Hogy aki meg nem születik újonnan,
Isten országát nem láthatja meg.
„Hogyan szülessen az ember, ha vén?
Anyjának méhében másodszor is
Bejuthat-e, újjászületni onnan?”
És kóválygott a feje a szavaktól.
Hogy test az, ami testtől született,
De ami a lélektől, lélek az,
És szél fú, ahová akar, zúgását
Hallod, de nem tudod, honnan hová
S ahogy a pusztában Mózes a kígyót
Bottá emelte, az ember fiának
Emeltetnie úgy kell fölfelé,
És mindezt szeretetből – a Fiú
Nem kárhoztatni jött el a világot,
De megtartani.

A látogató

Felelt-e rá? Néhányszor bizonyára
Közbeszólt, mert bátor elme volt,
Csak öreg és nem látta be, mi szükség
Vízről és lélektől újjászületni.

De nem jegyezték föl a szavait,
Nincs nyoma, hogyan lépett ki az éjbe:
Nem érdekelte őket Nikodémusz.

De felbukkan megint egy pillanatra
A főemberek között,
Mielőtt megindul a hajtás.
Nem jegyezték föl, csak egy mondatát:
„A mi törvényünk kárhoztatja-e
Az embert, ha meg nem hallgatja őt,
Kitudni, mit cselekszik?”
De kifizették: „Csak tudakozódj,
Támadt-e próféta Galileából?”
Leszavazták őt, aztán hazamentek.

És aztán a történet folyt tovább,
Ahogy kellett, és megmaradt a holttest,
És titkon eljött, aki éjszaka
Járt Jézusnál, és mirhát, aloét
Hozott magával, holtaknak valót,
S eltűnt, nem kérdezték, honnan hová:
Nem érdekelte őket Nikodémusz.
És aztán folyt a történet tovább.

AZ INTERNACIONÁLE A SIGNORIA TÉREN

1. A MEGFAGYOTT DALLAM

Mi ez a dallam hirtelen,
E rég ismerős, majdnem ismeretlen?
Mi felel rá a zsigerekben,
Még mielőtt tudnám, hová tegyem?

Ez az? lehet ez? Hová hajlították,
Hogy egyszerre csak átfutja a vér,
Hogy mozgásrendszerétől csupa mozgás
E szigorú tavasz kiszabta tér?

Vagy nem ők hajlították el, de nálunk
Történt a változás? Ahogy
Énekelték, ahogy vigyázzba álltunk,
Az fagyasztotta meg a dallamot?

2. PIROS

De most betölti a szigorú teret
S a teret betöltik az emberek
Piros zászlók a piros dallam táncát
Mint fáklyafényben lóbálva a fáklyák
Piros kartáncal kísérik – hová?
Zászlók és fáklyák együtt lengetik
A nemzetközit és a helybelit
S a legszebb tér, a kőtér visszhangozza
És megint és mindig *Bandiera rossa*
Trionferà.

3. A VÉGSŐ

De összeolvad új és régi dallam –
Fél évszázada vagy mióta hallom,
Hogy ez a végső, ez a harc?
És most miért nem szívettépő,
Hogy éppen ez a harc lesz a végső?
Hát nem nevetség? nem kudarc?
De mit számít, hogy nem ez a végső?
Mit, hogy sohasem lesz a végső?
És mit a szenny, a szörnyűség?
Lesz valahol mindig új nemzedék,
Amelynek nem lesz soha késő
A győzelem, a kicsikart.

4. MI KETTEN IS

És megint a dallam az éjszakában.
Percenként újul a zászlók és fáklyák
Táncában kígyózó. Firenze
Keskeny utcáiban senki sem tud
Előle kitérni. Az emberek
Is kígyóznak az utcákon keresztül.
Mi ketten is valahol valamely
Alakban köztük lépünk feltehetően
Fiatalon és hányan még akiket
Szerettünk te meg én vagy te vagy én ezek
Sehol sem lépegetnek régóta nem
De most ebbe a dallamba beléptek.

BOCCHERINI SÍRJA

Ide is? Minek? Még egy félgótikus
Kis csíkos templom, amit elrontottak belülről.
Alja-barokk. Szerencse, hogy sötét van.
Gyerünk innen. De várjunk, ott valami fehérlik.
Egy hatalmas orr, egy domború fej, a falban. És alatta egy lant?
No, nézzük csak meg. Boccherini sírköve.
Hogy kerül ide? Persze, Luccában született,
Bár Madridban élt. Hiszen emlékszel talán
A Madridi Őrjárat-ra lemezen.

De én nem ezt hallottam tőle először.
Elég későn hallottam a nevét is.
És a hely meg az idő is eléggé furcsa volt.
Gödöllő, tornaterem. Voltunk benne százan.
Még többen is. Egy kevés rohadt szalma.
Onnan pedig kimenni csak az udvarra lehetett,
Ahol vastagon állt a hó, abban mosakodhattunk,
De aztán – emlékszel? hideg tél volt – keményre fagyott,
Különben is televizelték – de hiszen emlékszel, egyszer
Bejutottál, megvesztegetted az őrt és kivittél mosakodni.
Képzelheted, milyenek lettünk két hét múlva. De nem én
Voltam az egyedüli költő a tornateremben.
Ott volt Dilinós Dönci, aki nem sokkal azelőtt
Fasiszta cikkeket írt, de mióta rájárt a rúd,
Már csak arról beszélt, hogy kiket kell akasztani.
És ott volt egy másik, aki később a zömök vezért
Olyan szép versekben dalolta meg, de igazi
Költő volt néha, és meg kell hagyni azt is,
Hogy jó bajtárs volt és remekül viselkedett:
Bakancsával fenyegette a megfertőzött zsidókat,
Akik a német katonák dalát, a Márikám-at énekelték odabent.

De nem ők voltak a vígaszom, hanem egy vöröshajú nyomdász,
 Aki hetykén és gúnyorosan viselte el, ami történt.
 A Boccherini menüettjét is ő füttyörészte egész nap,
 Azt a gúnyos, pizzicatós menüettet,
 Amely csúfot üzött mindenből és magából
 A menüettből is. Amikor tifusz ellen
 Oltottak be minket, és a katonaorvos megjegyezte,
 Hogy eléggé piszkosak vagyunk, akkor is
 Ezt sziszegte fülembbe, és valahányszor elkenődtem,
 Elkezdte dúdolni külön énnékem, és ettől
 Visszatért belém a bátorság, és nevettem újra.
 Aztán, hiszen tudod, hamar kikerültem onnan,
 Mert kivétel voltam többnyire, ő pedig ki a frontra,
 Ahonnan haza is jutott, isten tudja, miképpen,
 Be is lépett a pártba, de régóta nem hallottam felőle,
 Azt sem tudom, nem vándorolt-e ki valamilyen alkalommal.

De most itt a sötét templomban eszembe jutott,
 És gondolatban térdet hajtok, de nem Ferencnek,
 A szelídnek, a szegénynek, a szuperköltőnek, a szentnek,
 Hanem a gúnymenüettnek, Boccherini pizzicatóinak,
 Meg Rottmann Andornak (akinek nyugodtan kiírhatom a nevét,
 Mert megmagyarosította később, csak elfelejtettem, hogy mire),
 Meg C-nek, aki ott lakott akkor, közel a gödöllői tornateremhez,
 Amit nem tudtam, hiszen még nem ismertem abban az időben,
 De később, amikor még rosszabbra fordult a sorsom, elrejtett
 magánál,

Meg A-nak, aki ugyancsak megmentette az életemet,
 Kéretlenül és csak a rosszallásomat fogadva cserébe,
 És K-nak, a koszorúatlanul kimagasló költőnek, akit
 Titkos követségbe küldtem hozzád és aki belépve
 Összecapta bokáját és „K. L. miniszteri titkár”,
 Így mutatkozott be a zsidótlanító osztag
 Állig fölfegyverzett parancsnokának,
 Nem beszélve néhány nőről, akinek a nevét
 Nem írom le, mert nem szívesen szerepelnének együtt e papíron –
 Szóval, mindenkinek e sötét templomban, aki akkor
 Az ép eszemet megőrizni segített.

MIMNERMOS TÉMÁJÁRA

*„Élni mit ér, mi öröm van
arany szerelem tüze nélkül?”*

SZABÓ LŐRINC FORDÍTÁSA

Mennyi éve mennyi ágyon
Ugyanegy testnek mennyi változása
Hány város amit bevettek magukévá
Tettek ugyanegy pár testnek
A változásban maradandó
Folyamatosságaival

És test a testnek test a testhez
Hol itt hol ott valamely ágyon
Reggel éjfélkor délután
Amikor a két arc mosolygó
Hullámaiba hullámain át
Szánt a sötét szél

Mi lesz ha vékonyodik végleg
Vivőereiben a vér
Ha hideg homály keserűség
Tódul a hevület helyére
Ha hiú helyettesítésre
Higul majd honában a hormon

És mi lesz ha marad még
Marad eltöltenivaló
Pillanat hónap év idő
Marad mibe feküdni ágy
Esetleg város is halálíg

Élni mit ér
Mit ér mi öröm
Mi öröm van arany
Van arany szerelem
Szerelem tüze nélkül

S a forró dél borulni kezd
Hanyatlik a hőség heve
Aranya híg homályba hűl
A harapás a szorítás
Lazulni kezd a lebegő
Áldozat a király kihull

De közben ketten ők kihűlt
Sötétségükbe kivonulnak
És szánt a szél fekete tóba
Fekete szélről felszítottan
Fekete fák közt feketén
Tüzelő nélkül ég a tűz

KERÜLET

Túlfutott egy állomással.
Túl nemcsak előre de oldalt,
Egy másik külváros felé.

Hol is volt az az átkötő út?
Negyven év negyven év.
Nem sokat változott azóta.

Igaz hogy most a neonok.
De nem változott a fényarány
A belvároshoz viszonyítva.

Vagyis viszonylagos sötétség?
De viszonylagosságot nem ismer
Ebben a külső kerületben.

Itt minden abszolút volt.
Fagy feltétlen foka februárban.
Kérlelhetetlen kerület köve.

Csak megrezzen mikor megolvad,
Mikor átbújhat a kísértet
Kísérteni kezd a kő is.

Most is magában áll a nagy ház.
Ellene védte sárga bástya
Azt akiért e tájra jött.

Mit számít hogy most neon ég?
Mit számít autóbusszmegálló?
Megvan a piac és a patkány.

Koratavasz estködében
Üres bódék imbolyognak
A nagy patkány megint kísért.

Csak ő nem kísért nem jelent meg.
Most sem. Laza haját a szél
Nem táncoltatja lámpaködben.

Belekiált a visszatérő
Az üres ködbe: „Nem vagy itt.
Pedig eljöhetnél. Nincs derű

Utólag. Nincs megbékülés!
Miattad nincs bocsánat. Eljössz
Kivezetni a gyűlöletből?”

Csak a magányos sárga ház.
Üres piac ködben a patkány.
Csak a kerület a kerület.

A be nem tartott randevú.
Visszafordul. A szíve száraz
Mint a géppisztolykattogás.

TAVASZI ÉJSZAKA

A májusi hold ma sem adja alább
Pedig most közelíti a hold-komp

BÚCSÚ A SÍRÁSÓTÓL

Tóth bácsi meghalt a télen
Eladják a szamarat

EGY SVÉD KÖLTŐNEK

Forradalmár az, aki forradalmat
Csinál, mondta Che Guevara.

Vagy azt hiszed, olyan vitézi
Tett, Che nevét versben idézni?

Van ordítás, mely mennybe nem hatolhat:
Az eső csak nem esik le, hiába,
Hogy reggeltől estig iázza
A néhai sírásó számara.

MEDÁRD

Köröskörül izgalmas szürkesség.
A Duna-lassúságnak a lapító
Zivatar árnya ónszínűre festi
Ezüstjét. Csak a madarak cikáznak
Izgatott szürkességgel. Csak a szívünk.
Az óceán meg a sztyepp szándékai
Megint egyszer fölöttünk csapnak össze:
Atlanti hűvös légtömeg a száraz-
Föld belsejét nyugtalanítva záport
Fakasztón fékezi forró nyarunkat.
Felhők fölött, légtömegek fölött
A sztyepp s az óceán küldöttei
Versenyt keringenek. Mire a hold
Mostantól kezdve kétszer szabadul
A földárnyékból, ember járta már.
S ettől mi változik majd? Semmi sem.
Vagy tán jövőre könnyebb lesz utaznom
Ki Szentendrére helyiérdekűn
Vagy... minek is folytassam? Eszetek
És vakmerésetek és technikátok
A naprendszerből előbb fog kijutni,
Mint bölcsességtek az egérfogóból,
Hol körbe fut.

A túlparton az új
Hotel idétlen váza eltakarja
A Belváros kihűlt hiányait.
Ha áll majd frissen tündökölve mint
A békés együttélés záloga
S a túlazóperenciáni élet
Jelképe – mit hoz át a szél, keringőt
Vagy villanyos gitár géphangosított

Világvadmacskazenéjét Budára
Egy év múlva Medárdus éjszakáján,
Miféle tarka óperenciás
Fényegyveleg vetül az elmaradt
Duna sötét vizére és ki nézi
Ablakból kihajolva Pest felé?
Kiváncsi sem vagyok már.

Alkonyi

Izgalmas szürkeségből csak az új híd-
Akaratunk halvány ezüstje villog
Sejtelmesen a híd a híd. Medárd
Szele borzong az ónszínű folyón
És esőt jósol mélyebb szürkeséget
És van akinek ónszínű folyót.
Majd elvonul, ahogy szokott. De ha
Betelik Medárd magánjóslata,
Kinek sütnék ki majd a hónapok?
Már nem vagyok kíváncsi. Nem vagyok.

AZ ISMERETLEN INSTANCIA

I. MÉG MIT KERES?

Még mit keres, még mindig mit akar
Az ismeretlen instancia bennem?
Azt hiszi, hogy még mindig kicsikar
Tőlem valamit? És: azt igen, ezt nem –

Hogy választhat? Hogy kő tábláival
Még egy ideig sakkbán tarthat engem?
Miben reménykedik a vén szivar?
Hogy van mit még tagadnom, cselekednem?

Hát nem elég neki, amennyi bajba
Ránt egyfolytában több mint negyven éve?
Ami másoknál egy hanyag *miért ne?*,

Lett nálam rögtön baljós kalamajka.
A szökni készültöt még visszahajtja
Folyamatos okvetetlenkedése.

2. MÁR ABBAHAGYHATNÁ!

Már abba hagyhatná! A szaggatottat
Szétbomlani nem engedi. Miért nem?
Övékre várnak régen a halottak,
S ő visszatartja jussukat. Nem értem.

Izgágasága miért nem nyugodhat,
Hogy elhagyna a szégyen finisében?
Mert nem tűri, hogy lélegzethez jussak
És boldogító hiányát megérjem.

Vagy ő az, aki szeretne kiszállni
A társulásból, nem győzi kivárni,
Hogy únt feladatától megpihenjen?

Bárhova hajtson, többé nem kíváncsi,
Csak tűkön ül már, hogy lerázzon engem,
Az ismeretlen instancia bennem.

MÁSODIK PÁRBESZÉD
KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

- Hogy állsz? - Készen vagyok.
- Ebben a nyári alkonyatban?
- Épp most. - Remontálnak a rózsák.
- Nem utólszor ezen a nyáron.
- A szerelem? - Az is remontál.
- És koponyádban a ragadozó?
- Legszívesebben abbahagyná.
- Lomhán figyel, de készülődik
- Szemében az új tigrisugrás.
- És mégis? - Akkor kell búcsúzni,
- Amikor legjobban szeretjük,
- Amitől búcsúzni kell.
- Még győzöd. - Győzve abbahagyni.
- Sok csatát kell még nyerned ahhoz,
- Hogy elveszítsd a háborút.
- Háborúimat elveszítve
- Nyerhetem csak meg a békét.
- Kettőnkön áll a vásár.
- Ha majd kettőnkön a sor.
- Találkozunk. - Találkozunk.
- Ha majd mi ketten nem leszünk.
- Ha majd mi ketten egy leszünk.

LJUBOMIRA

I

Az őszi nyár megrögzött szavait
Miért fogná fel fiatal füled
A szenvedély tigrise vén majom
Megszállottság lesz mire megöregszik

2

Szeretsz szeretlek milyen egyszerű
Tudom hisz én is tudnék lenni könnyed
Csak ne torlódna titkon torkomon
Az egycsatornanyílású polip
Hatszáz habzsolni mohó tapadója
Puhán piheg parázna dagadó
Vár hogy szorítójából szabadulva
Karjaival csápoljon sós elembe

3

Legyek hát könnyed? Költői legyek?
Hogyan? Legjobb tán képeket bedobni
Van kellék bőven ciprusok a gyász
Előkelő sötétzöldjét az égre
Följegyző tollak ecsetek (dehogyan)
Fölfelé tartott becsukott esernyők
És kinyitott ernyők a pineák)
Égő narancsok pálmák agavék
Fehér sziklák kék tengerbe hasítók
Poseidón fehérsörényes lovai
Tarajukon fehér vitorla táncol

A sötétben a duinói angyal
Átszellemültség ahogy meg van írva
Költészet ahogy a könyvekben áll
Zavart nem tűrő töretlen tökély
Tudnám talán csinálni ó hogy únom

4

Nem ez így nem megy szorosabban
Közeledjünk az eltemetett kutyához
De úgy hogy mégse legyünk személyesek
Valljuk be nem divat meg aztán
Kényes a tárgy ez is tagadhatatlan
Csinján kell bánni a közelítéssel

Hogy is csinálták nemesebb elődeim
Ó mért oly későn levelek hullása
Nem ez is elavult menjünk régebbre vissza
Az én fejem fehér mint liliom
Nem ez se megy ne röhögtessük ki magunkat
A te arcod meg friss mint hasadó
Ez megteszi de mi lesz a folytatással
Milyen jól megy a rózsza liliomhoz

De mit kezdhetünk te meg én ilyesmivel
Emelkedett mintákba hogy simulhatunk
Minden mozzanatunk végzetesen személyes
Déltűzet éjtűzet sűrítő bakacsin
Hajad a mindig véletlen ágyon
Legföljebb csak mint öntudatlan
Gyász ha borítja
Haláluló kopasz koponyámat

Legjobb nem beszélni róla
 Fojtsam el kíméljelek
 Próbáljuk meg mintha mintha
 Igazad van egyszerű ez
 Rendben van minden közöttünk
 Pálma ciprus szikla tenger
 Szeretlek te is szeretsz

És ha neked nem hiányzik
 Nem hiányzik semmi sem
 És ha eltűrsz engem eltűrsz
 Magamat miért nem tűröm
 Miért hogy a szorítóban
 Új csodára megváltásra
 Vár a kárhozott polip

És valaki megint csodát
 Tudott művelni bennem
 És van újra van a világ
 És van benne hova lennem

Mert ennyi csak szeretsz és szeretlek
 Milyen egyszerű ez tényleg
 És mindegy hogy tetted vagy tetted
 Az örök átlényegülésnek

Hála néked tiszta forrás fölbuzogsz a kő alól
 Nem tudhatni honnan törsz át földből földet újító
 Vígan duzzadsz csermelycsörgés hipp-hopp hol vagy hült helyed
 Szemfényvesztő volt-nincs játék szikla rejt gyökér homok
 Másutt ahol senki se várna felbukkansz te vagy újra te
 Magad végképp nem vonod meg irgalmas bűvópatak

Hála néked szörnynevelő tenger hajókat hordozó
Szörnyeidet titokban tartó tenger tükre tündöklő
Világ minden szennye feléd tart rothatag élet bölcseje
Minden dolgok anyja ki mondaná tenger hogy mocskos vagy
Szűnhetetlen zajcsináló csapdosol ablakunk alatt
Imperátorok se tudtak téged csöndre inteni

Hála néked élet fája délszaki ágat nyújts fölénk
Őszi nyár de a tél sem fogja zöldedet elfakítani
Élet fája hány alakot tudsz váltani ős és nyár között
És ha virágod száz évben nyit egyszer mint az áloé
Inségemben korhatatlan törzsedhez támaszkodom
Rám ismer a föld alatt még nagylelkű gyökérezeted

Hála néked székesegyház égnek szegzett két torony
Összehajló boltozatodnak széles íve merész hajó
Mélyülő kapubolt komoly faragású büszke homlokzat
Orgonabúgást visszhangoznak rejtett mértanú mély üregek
Formahatár te erős tömör apszis állhatatosság záloga
Hála néked székesegyház testbe fogalmazott áhítat

Hála néked szárnyas oltár örök-új hálaáldozat
Életem halála voltál halálom halála vagy
Éltető halál ami nélkül ki akarna tengeni
Hála néked idegen oltár csakhogy megtaláltalak
Voltam hol vagyok hol leszek újra még egyszer az átmenet
Hála néked elborító éjféli új naptámadat

PENTATON

Hová hová
Hová fúj ez a szél
Pusztáról fúj
Pusztára száll

A vér a vér
Mit rejt ha hull a vér
Rejtúrát ró
Serkent ige vér

A szó a szél
Sziszegni mire jó
Szót szít a szél
Pusztáról fúj

Tűztépte tér
Csóvája hova tűz
Tövéig kitakart
Holt hült határ

Tő tűz szó száj
Lélegzete hova száll
Csóvája szél
Pusztáról fúj

IN FLAGRANTI

(MEGTÖRTÉNT ESET)

Matum gye sálam kazur nem vilóm.
Tattal rokku bengereg tilze banszá.
Ke nádoltu parat rítar tabazzsá:
Tallénuráva tüpti Teverín.

Szelén tipon kurteli rust idűn,
Ta lipotantú – retháló pilantszá.
Denize rén? sefér gye curhad Ancá...
Tevesz nyegén hegörzsöd hanyolón.

Ta rigda keftolét vaszit pilanton!
Csarr, vősz, kerénd, rit, vam, spettó, gucet
Kurtiza gesz, fülücse temlicet:

Halasz tiv enkö fengyi rengerend on.
Rattiva tégyi halmaton hanyol
U garnyolú, édinga pilanol.

(Mentségét lásd a függelékben)

KALLIGRÁFIA

Széthull a gipsz, az üveg eltörik,
Idővel paloták, házak, erős
Várak, városok elromolnak, egyszer
Párizs, New York és Mucsá semmivé lesz,
A vasbetont a szupertermeszek
Szétrágják, a műanyagok piszokká
Rohadnak, az égitestekre fellőtt
Szerkezetek homokba, kráterekbe
Merülnek, el nem állnak államok,
A diktatúrák, demokráciák,
Titkárok, elnökök, igazgatók,
A tábornagyok és a társulások,
Junták, hippik és halálos hatalmak,
Egybeolvad a tömeg és elit,
Kihalnak a normatív kritikák,
De ameddig világ van valahol,
El nem felejtí, felszökell szívéből
A világ talányos titkosírása,
Rejtjeles rúnák rendszere, amit mi
A nyári égre ketten följegyeztünk.

ANAKREONI DAL

Megint színes ernyők alatt ül hátradőlve
Itt-ott Pesten, Budán. Honnan bukkant föl újra?
Félkorsó sör előtte. Még mindig cigaretta
Szájában, kábítószer, úgy szívja be a füstjét.
Azután hirtelen megrezzen, tenyerébe
Rejti a cigarettát, körütekint. Mitől fél?
Még mindig razziától? Vagy tán hogy valaki
Fölfedezi, hogy él még, és tüstént följelenti?
Nincsenek razziák, nem árt neki manapság
Egyszerű följelentés. De mégis fél, feláll,
Szétnéz s a forró nyárban mintha nyaka köré
Tekerné durva sálját, elveszni a tömegben.
Most még megúsza. De elkapják majd idővel.
Megint mitől vidám, könnyelmű öregúr?
Mert átmenetileg most szabadlábon él?
A szökevény megint egérutat kapott.
Az igazoltatás ezúttal elmaradt.
A cigaretta füstjét beszívja és kifújja.
És hátradől megint, színes ernyők alatt.
Csak a mával törődik. A holnapot ki tudja?

EGYTÁNCDOBRA

Honnan félig megfeketült dob
Természetes és erőszakos
Halálon túlröpülő
Ostromokon rejtezésen át

Sápadt pergamen arc
Sötét foltjai beleivódott
Pincei szénszállat vagy a fölvert
Por és táncveriték vegyüléke
Dobdobbantó tenyerén

Verői táncoló újjak
Fényes alvadtvérbarna fán
Laposan pattanó tenyér
Meg egyenletes pergamen
Halk staccato vezényszavak
Szinkópás ellenpontjait kopogják

Dob feltámadás dobja
Nytott dobozából
Kirajzik a térdemelés
A hajlásban a gömbölyödő
Tompor a feszülő lábak
Szárnyaló talpak az ugrás
Lendületében szétlobogó haj

Hangok doboza dob
Halovány hártya halált
Hóditó hiteles arckép
Perlő pecsétje pergamen
A kétkedve kutató kéztől
Félig feketült felületén
Futamot fodrozva fölcsap
Lekötött lelke a tánc

EGYSZERŰ DAL

Többé veled sem
Akadhatok össze
Véletlenül sem
Öt évben egyszer
Nem gondoltam hogy te leszel
Aki előbb lefekszik

Gondoltam ezt még
Halaszthatom
Majd sorra kerül még
Hisz futja az időből
Mert benne van az időben
A kézenfekvő mentség

Tudhattam volna
Hogy milyen rezolút vagy
Tudhattam volna
Hogy fogadat összeszorítod
Hogy sohasem hagysz el-
Kényelmesedni

Tudhattam volna
Hogy csak a mi kettőnk
Alkalmazhatatlan képlete
Függ az időben
És hűlt helyed a három
Ajtajú közért előtt

UTÁNA

Ilyenkor minden élesebb lesz hirtelen.
Az éj vizén a fodrozás. A gyér neon
Hullámtörése csapkod a sötét folyón.
Túltündöklük a hídezüst a megvetett
Holdíven. A kislámpa éber örkörén
A cigaretta démon füstje átlobog.
Végezni vígan most lehetne, most. A szél
Hátán hiába nyargalót lerántani
Kitárt karomba. Párbajunkat ölelés-
Re váltani. Hát azt hiszed, tiéd leszek,
Mert el kell hagyni házakat, hazát, a húst?
Megvolt. Megért egy búcsúzást, egy végleges
Közösülést, melyből kiszáll az én, kiszáll
Az éjszakából, énlírából. Törhetik
Eszüknek szűk tokját: hol fért el itt? hová
Szökött a száműzött személyiség? Az én
Nyergedben ül tudtod nélkül hátad mögött
Kijátszva a minden határok őreit.
Majd otthagyt téged is. Megérkezik. Leszáll.
Vagy föl? És minden élesebb lesz hirtelen.

HARMADIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

– Vigyázz, megcsúszol. – Az bizony meglehet.
Pláne, ha te még nekem jössz a ködben.
– Miért nem fogódzol meg? – Ugyan mibe?
Ezen az alattomos talajon
Cserje, bokor, egy kókadt napraforgó
Sem élne meg, de még az árvalányhaj
Sem tenyészik, s ha mégis, meg se látnám
A mesterséges ködben. – És miért nem
Jársz bottal? – Mert nem kedveli fogását
A kezem. – Pedig elférne a kezeden:
Ugy látom, nincs benne pohár, se toll,
Se cigaretta. – Nem, nincs benne más,
Csak a *nélkül*, a nélkül, a nélkül, a nélkül.
Ezért nem fér el benne bot. – Hát dobd el azt is.
Kacatnak a hiánya is kacat.
– Nem, önként semmit, csak ha elveszik.
És ha nem hagynak meg semmit, csak a nélkül-t,
Én ahhoz is ragaszkodom. – Na, tessék:
Megint hetvenkedel. Pedig még van szemed.
De ha azt is elveszik, és vakon imbolyogsz,
Kezedből a nélkül-t is kiverik.
És nélkül nélkül mit tudsz mondani?
– Hogy idáig hát eljutottunk. – Mire tudsz
Várni, ott a határon? – Hogy majd egyszer megtudom,
Ez is mire való volt. – Orrod attól
Fokhagymás. – Látod! Hiszen orrom is
Lesz még eszerint és fokhagyma rajta.
Ergő fokhagymát lesz mivel szagolnom.
– Fölről vagy alulról? – Egykutya.
Nem számít, csak a -val-vel vagy a nélkül.

EGRY

Ez mind így süttött, tündökölt
Akkor is, azalatt?
Emlékszem a Szalonra, ahol a fény
Szétvetette a falat.
De ami akkor volt, a hullafolt,
Bizony, ebből kimaradt.

Hol innen a belek, a szörnyetegek,
Hova lett az a huszonöt év,
A hullák, az égetett umbrák, a hullá-
Evők, a köpés, az ütés,
A kármin, az oroszzöld, violabarna
Vegyüléke, a lila penész?

A sírbatétel után repült
Föl. Föl! Szikrát vetett.
A festék súlya hirtelen
Lehúzta az ecsetet:
Kezében a könnyű fényvezető
Csak a kréta lehetett.

Határszélein volt, túl azon,
Amit élnünk adatott:
Szétbontotta a boldogság
Az égen a napot.
Hol voltak már a földszínek,
Vad évek, szörny napok?

Csak a fény, csak a tény, hogy meglehetett,
Akkor is, azalatt,
Hogy létrejött az érintkezés,
A boldog kapcsolat.
És itt van a sírbatétel után
És szétveti a falat.

SÁNTAISKOLA

Csak vonjátok meg köreiteket,
Rajzoltátok továbbra is a négy-
Szögeket, rombuszokat, húzzatok
Stráfot közéjük, ahogy mindig is
Szokásotok volt, ahogy Mondrian,
Kassák, Moholy-Nagy, Vasarely,
Vagy még inkább, ahogy gyerekkorunkban
Csináltátok az ugróiskolát
(Vagy ahogy falun helyesebben mondták,
A sántaiskolát), hol négyszögekből
És félkörökből rajzoltatok játék-
Mezőt homokba, aszfaltra, az ábrák
Mind megszámozva, és szigorú rendje
Volt, hogy melyikbe féllábbal, melyikbe
Kell páros lábbal ugrani, s a végén
A félkörből a visszaforgó ugrás,
De persze bonyolultabb figurákat
Is kitaláltak, például úgy,
Hogy egy-egy kört vagy négyzetet ki kellett
Hagyni, oda nem volt szabad belépni –
Miért? Akkor sem értettem, minek
A számozás, miért ide igen,
Oda nem, sőt, tilos, szóval, sehogy sem
Volt érzésem az elvont bölcsülethez,
Sőt, mit tagadjam? most sincs, belelépek
Most is szigorú ábrákba, vagy
Túllépek rajtuk, a sámánilag
Vagy konstruktívan meghúzott, kifundált
Mértani vagy misztikus jeleken
És iringálok hanyagul közöttük

Szabálytalan sasszékkal elfelé,
Kifelé, kifelé – ki néz utánam?
Ki ütheti bottal a nyomomat?
Az álsámánok, a kontár konstruktőrök.

A KIBICSAKLOTT RÍM

Villamos több nem jár a hídon át.
Elvették ezt is. Mehetsz szélben, hóban
Vagy szenvedheted összelapítottan
Az autóbuszok börtöndobozát

Vagy kapkodhatod szédült fejedet
A mozgólépcsőn, mely a Párizs, Moszkva
És London metróihoz viszonyítva
Sokkalta gyorsabb és meredekebb.

Hát nem únod föld alatt, föld felett
Menteni még mindig az életet,
Zihálva zebrán, lelábalva lépcsőn?

Ha közlekedés közben meg nem ölnek,
Magadtól minél hamarabb dögölj meg,
Tulajdon városodban gyalog őslény!

ÖNARCKÉP

Mit szólsz, ahogy a karcsún tagolt tevelábak
Megkapaszkodnak sárgán lefelé a sárga
Szélfúttá homokbuckákon ügetve az egymást
Széttipró történelmek verte völgybe a siváran
Tündöklő sivatagok homokján a messze
Városok kimentett kincseivel megrakodva?
A karavánok! Hevenyészve fölvert sátraik
Fölött az elmúlások nemmúló tanúi
Fehéren boltozódó sziklák az éjszakában.
Feldúlt szemöldök elnagyolt arabeszkje
Őrzi az oázis kételkedve vigasztaló
Páros mély kútjának csillapíthatatlanul
Csillapító csillogását. Az oázis
Rejtett nedvekkel vastagzöld pálmacsoportja
Szabálytalan száj duzzadó gyönyör,
A sivatagi homok nem fog ki rajta.
De hová lettek innen a megváltó csókok? Ez a pusztaság
Megváltva másutt megtalálhatatlanul
Virágzik mesterséges öntöző-
Rendszertől. Mást jelent e tartomány, nem azt,
Amit mutat. Öntözi permeteg mosoly
Valószerűtlen távoli virultát. Nem itt
Fejtheted meg a jelentést. Ez az eredendő
Táj értelmetlenül vár a pusztulásra.
Egy önmaga körül tekeredő
Ormány-kőszálon saskeselyű alakban
A tudós dzsin vijjogva felröhög.
De a Megmásító könnyű lába nyomát sem a
Folyton vonuló karaván, sem a forró
Sivatagi szél nem fogja betemetni.

TÁVOLI ESEMÉNY

Ki emlékszik ma még az Eseményre?
Megünneplik persze itt meg amott más-más
Lobogók és gumibotok alatt. A dobogókon
Férc- és remekművek a szavalók
Vetélkedőjén. (Ezeknek egy része
Azonos mindenütt.) Az ünnepi szónoklatok
Más-más irányban egyaránt unalmasak.
Nem könnyű egyensúlyt teremteni a lelkesültség
Felszítása és fékentartása között.
Megőrizzük! Nem tűrjük! Az ő szellemükben!
Csak előre!

Ki tudja már, mi volt az? És miért volt?
És mikor volt? Az Esemény szétgurult, csöppjeit
A homok rég felitta. Azt hiszed? Ne hidd!
Az ilyen csöppeket vércsöppeket nem issza be
Se pusztaság se tengerpart se sivatag homokja. Az emlékezet
Dünáin át szivárognak hajszálerekben,
Míg bűvóár nem lesz belőlük. Ott, ahol
Az Eseményt már olvasatlan szaklapok
Ásatag dolgozataiban sem értékelik,
Távolban tör föl, tárgyalatlan, tiszta zuhogás.
És senki sem kiáltja: Hurrá! Győzelem!
S a két ujjukat sem feszítik V alakra.

ALLENDE

Naív lett volna? Csak azért, mert komolyan vett
Néhány tételt, amit mi rég leírtunk
A Tartozik oldalról? De mit ér az élet,
Ha meg nem próbáltatik legalább időnként
Ez a valószínűtlen eshetőség?
Ő nyitott szemmel járta végig ezt a gyönyörű
Zsákutcát. Nyitott szemmel a fölbérelt
Fenevad elé. A világ nem sokáig
Figyelt oda: botránynak bőviben volt.
De a rossz testvérek háborúinál,
Az olajszorultság vakrémületénél,
Az emberrabló és a lehallgató
Banditaságnál bolygót bolygatóbb lesz
Ez a páncélkocsikkal, pénzbefektetéssel
Pecsételt kudarc. Ez a Törvény Vértanúja
A tudás törvénytípró erőit szénnél, olajnál,
Atomnál hatékonyabb természeti
Energiaforrásból táplálja majd, a magáét
Módszeresen meghatványozó vérvezetéken át.
És akkor majd az ágyúk, bombák, repülő, rakéták
Világvégi zajában messzehallhatóan
Megszólal egy elcsöndesült országban tétova,
De kitartó kattogással egy régen elhallgattatott
Gépfegyver: tam tata tam tata tamtadaramtam.
S a versben is ez lesz a korszerű ütem:
Klasszikus és magától értetődő.

NAGYSZOMBAT, 1704

A tiszta, száraz és hideg Karácsony éjszakáján
Az ország hódoltatására küldött
Gróf Sigbert Heister serege Nagyszombat felé vonult
Négy oszlopban, az ötödik a málha volt, középen.
Két oldalról kísérte két brigád: Ebeczky
És Ocskay, aki a tivornyázást éppen abbahagyta.
Bercsényi rendelte oda őket, az ellenséget zavarni,
De ők semmihez sem kezdtek – hogy miért?
Kiszámíthatatlan volt mindig, mit és mit nem csinálnak.

Még érthetlenebbek voltak a parasztok,
A kiknek már csak egy maradt, ami az övék volt: a lelkük,
És uraikat annyira gyűlölték,
Hogy úgy látszott, nem is vágyódnak egyébre,
Csak az elveszített szabadságért bosszút állni.
De hát ez volt a harcra legjobb évszak,
Mert vége volt már minden aratásnak,
És a fölfegyverzett parasztok követték
A zsákmány reményében a lobogókat –
A gyalogosok. És kik voltak a tisztjeik?
A falu főkolomposai.

Egyébként ebben az egészben
Vak vezette a világtalanokat.
És én még tőlük vártam a tanácsot,
A csatavesztésben jeleskedőktől.
Az országnagyoktól! És adtak is!
De mennyit! És minden tanácsnak egyúttal
A fordítottját is. Mentségük egy volt:
A tudatlanság. Még a malomtóról se tudtak,
És a Tirnava patakot sem vették figyelembe.

Én végig vágtattam a terepen, de semmit
Sem láttam a hirtelen támadt hóförgetegben.
Esterházy nem követte a csatarendemet:
A balszárnyon egyetlen vonalba állt,
És legtöbb csapata nem is vett részt az ütközetben.
Jobbszárnyamat a tanácsban ékesszóló,
A cselekvésben tétovázó, a kétes
Esetekben ingadozó Bercsényi vezette.
Most azzal küldte hozzám a futárját,
Hogy hagyjuk az ellenséget elvonulni.
De visszaüzentem, hogy pillanatnyi habozás nélkül
Rohanja meg Heister seregének oldalát,
Mert nem mogyorót ropogtatni jöttünk.
De késő volt: mire üzenetem odaért,
A jobbszárnyamat már beérte Heister.

És Karácsony másodnapján délben egy órakor
Megdördültek az ágyúk, és dörgésüktől megritkultak a felhők,
És az ellenség előttünk állt, már a patakon innen.

Ebeczky azonban oldalról megrohanta,
Ahogy csak ők tudnak rohamozni, a magyarok, legjobb percekben.
De sajnos, a málhát is megkaparintották, a szekerek
Lekötötték a katonákat, fosztogatni kezdtek,
És az altiszteknek eszükbe sem jutott, visszatartani őket.
Ezt látva a két átállt német svadron
Oldalba kapta és szétverte a brigádot.
Én megindultam és parancsot adtam karabélyosaimnak,
Hogy kövessenek. De udvari nemeseim Vay Ádám
Parancsára megragadták lovamat –
Mert szerettek. De a karabélyosok élére egyik sem állt,
Hogy véget vessenek a zűrzavarnak.

Igy ért véget a háború legnagyobb csatája,
Az első csata, melyet én vezettem.

Aztán Bercsényi meg én összeszedtük a futókat.
Ő ismerte a magyarok szellemét:
Hogy elég őket hadtestbe gyűjteni,
Már bátorságra kapnak, mintha senki sem
Mért volna rájuk soha vereséget.

És nekem is folytatnom kellett, amíg lehetett:
Megérdemelni az érthetetlen bizalmat –
Ha már az istenség velem ezt akarta.

BARTÓK

„Hangzavart?” – Azt, ha nekik az...

ILLYÉS

Hangzavar? Diszharmónia? Nehéz? Bonyolult?
Lehet: nem értek hozzá. Énnékem a zene volt,
Az első, amit bevettem, az első, aminek
Jelentése volt, amit meg tudtam érteni,
Bachnak is rajta át fértem a közelébe,
A dallam volt, az egy ültőmben is fölfogható,
Az összhang, a magától értetődő, a tartás,
Amely csontomba szervült. A félszeg arisztokratizmus,
Ahogy Bécsben, a Hangversenyház nagytermének dobogóján
Meghajolt szögletesen. Gertrud Krauss, a táncosnő
Lobogó gratulációja szünetben: Attila
És egy francia márki keveréke. Sokáig
Ő volt az én nemzeti büszkeségem. A Zenében
Eti mozgása: mozdulatlan törzs, pergő, pattanó,
Dobbantó láb, fölszegett fej. Az ötödik
Vonósnégyest Koromzayék játszották először
A Zeneakadémián. Sokan elmentek a szünetben.
Volt hely bőven, mindenki a földszintre vonult le.
Az oldalerkélyen csak mi maradtunk, buta gőgből,
Meg a karzat másik szélén Bartók egyedül.
Ő is tapsolt a végén, de csak lefelé,
A térde közt, titokban. És ő miféle gőgből?
Az arca mozdulatlan. Mert ő, a legmagyarabb magyar,
Olyan idegen volt itt, édes testvérei
Között is. Pedig nem látszott az arcán,
Hogy nincs messze az idő, mikor ezt a,
Ezt a szép vagy gyönyörű vagy prrr csacs prrr –
Amikor itt hagyja ezt az egészet.

CSAK AZT NEM

A hajukat, a gesztenye vagy fekete, csigás
Vagy síma hajukat, a szemüket, a fekete
Vagy barna vagy arany vagy zöld szemüket, orrukat,
Az egyenes vagy íves, hosszú vagy mélyenülő
Kis orrukat, a szájukat, vastag, fodrosuló,
Vékony, szigorú szájukat, a kezüket, fehér
Gyermeteg vagy csontosra faragott, munkálkodó,
Festéktől, naptól, nikotintól barna kezüket,
A csodatevő újjukat, a mellüket, alig
Gömbölyödő halmocskát vagy izomtól feszülő,
Isteni mellüket, a lábukat, puhácska pötty
Vagy karcsú-erős lábukat, szárkapocs izmukat,
Bokák hatalmát, földönjáró, sárgás, rózsaszín
Toppantó talpukat, hosszú vagy tömzsi combjukat,
Szét- s összehajló combjaik csodáját, tomporuk
Rugalmas boltozatját is említhettük, ha volt
Merszünk hozzá, s mi több, József Attila még egy nő
Gyomráról is beszélt s a belek alagútjain
S a vesék forró kútjain új életre kapó
Salakról – de valamit nem mondtunk ki soha még,
Nevét soha, legföljebb mint szitkot, káromkodást,
Közös boldogságunk nevét, a kagylókét, virág-
Szirmok kelyheiét, a szárnyakét, oltárokét,
Szárnyas oltárokét, őrijtó, hevítő, selyem
Közegét, ízekét, fűszerekét, kétszótagú
Nevét nem mondtuk soha még, soha még azt a szót,
Amit majd legtovább tudunk.

Az volna jó halál,
Túl kínokon, öntudaton, túl a beszélt beszéd
Határain, ki nem nyíló ajkam mögött ha mást
Se mondanék, csak ezt és semmi mást, csak ezt, csak ezt.

EGY RAJZRA

Ezek a lábak és kezek, ez a két medence,
Ez a mozdulat félreismerhetetlen. De kinek volt
Ilyen keskeny arca? Orra és ajka közt
Ilyen keskeny, hosszú bemélyedés? Ez a majdnem kopasz
Koponya, ez igen – de ki néz ki e szemekből?
Ez is, meg az is. Nem csupán ketten végzik ezt a
Szeretkezést, hanem többedmagukkal. A halott
Hitvesek és szeretők mozdulnak e meghitt
Mozdulatukban. Valamikor kibékíthetetlen
Férfiak és nők adtak randevút e vonalakban.
Micsoda vonalak! Micsoda ölelés!
Ez a fekete alapon fehérrel csurgatott
Vonal-közösülés mi mindennel rakottan
Gazdag a tisztaságban, tiszta a bujaságban!
Ilyen buják csak azok tudnak lenni, akik már
Nincsenek, csak ezekben a vonalakban vannak,
Elrejtve ebben az ölelésben. Ebben az áttetsző,
Sziporkázón szilárd szerkezetben. És ennek a zártkörű
Sokadalomnak minden életjelében ők, csak ők
A névadók, ugyanők ketten. Te meg én, te meg én.

AVILAI TERÉZ INTELMEIBŐL

(ARS POETICA HELYETT)

Akit nem kaptak ennél magasabbra,
Jól teszi, ha nem igyekszik följobb kapaszkodva.
Ezt jól jegyezzétek meg, mert ahelyett, hogy
Nyernétek vele, végül csak veszíteni fogtok.
Mutakozhatnak olyannak, amilyen,
A lélek, ha Jézus Krisztusa jelen,
Szerelmetesen csünghet az ő szent emberségén,
Mindig ez isteni Mester társaságában élven,
Beszélhet is vele és előtte fölfedheti,
Hogy mitől szenved és mi hiányzik neki,
És ha meg nem feledkezik róla örömében,
Ujjonghat vele együtt, mindezt nem mesterkélten
Kiszabott formulákkal, hanem olyan szavakkal,
Amiket a pillanat kíván és szükséglete kitapasztal.
Hát ez az, ami rajtunk múlik. És ha van, akinek ez nem elég,
És ezen túl próbálná emelni szellemét
Arra felé, ahová be nem engedik mégsem,
Elvéti ezt is, azt is. Ez az én véleményem.
Mert ha túllép a természetén, megbénul az értelem,
És kiszárad a lélek a sivatag terepen.
Mellesleg, a szellem egész épületének mi az alapja?
Csak az alázat, semmi más. És Istenhez közelebb jutva
Növekszik az alázat – különben elvész minden eredmény.
De ezt senki se értse úgy, hogy én tiltani szeretném
A nagy gondolatokat, amikkel a szellem
Fölemelkedhetik, hogy közelébe kerüljön
Isten véghetetlen jóságának meg az égben
Található csodáknak.

Igaz, én ezzel sosem éltem.
Képtelen voltam erre – megint csak ezt ismétlem.
Isten kegyelme hozzásegített, hogy megértsem:
Folytonos nyomorúságomban merészség volt az is tőlem,
Hogy szellemem a földi dolgokkal törődjön.
Hát még az égi dolgokhoz emelni hogyan
Is bírtam volna? De vannak elég sokan,
Akik jól járnak, ha felhasználják ilyen
Magasabb vizsgálataikat – különösen,
Ha tanultak. Mert ebben a gyakorlatban nézetem szerint
A tudomány – ha alázattal párosul – rendkívüli kincs.
De azt mondom, hogy fölemelkedni mégse kell –
Inkább várni, míg Isten bennünket fölemel.

Van, amikor az értelem nem működik úgysem:
A misztikus teológiában – ott fölfüggeszti Isten.
Én csak azt helytelenítem, ha akkora bennünk az önhittség,
Hogy magunk függesztjük föl. Ne állítsuk meg a működését,
Különben hidegek leszünk és bambák, és eltűnik előlünk
Az is, ami a miénk volt, és az is, amit elérni véltünk.
Ha az értelmet Isten függeszti föl és tartja vissza,
Van, amivel figyelmünket foglalkoztassa:
Olyankor egy krédó időközében több fény lesz a részünk,
Mint amennyit évek alatt minden földi iparkodással elérünk.
De hogy mi magunk akarjuk lekötözni lelkünk erejét
És megállítani működését – ez tiszta örültség.
Nem mondom, hogy bűn ez, de büntetés annál inkább:
Mintha valaki ugráshoz vesz lendületet, de hátulról visszarántják.
Nekirugaszkodik százszor, de mindig hiába fárad:
Az akarat sem ér semmit, ha nincsen benne alázat,
Melynek a működésbe vegyülve az a hatása,
Hogy a lélekben a cselekedetnek csömör nem lép a nyomába.
Aki tudja, miről van szó annak ezt nem kell magyarázni.
És aki nem tudja, annak én bizony nem fogom elmagyarázni.

NÉGY HELLÁSZI FUTAM

COKI!

Megírja-e Keats az *On the Elgin Marbles*-t,
Ha Elgin lord el nem rabolja őket,
Márminthogy a Parthenon frízeit?

És miféle költő az, aki eféle
Gondolatokkal áll az Akropoliszon?

S a többi? Délosz, Delfi, Apolló minden
Szentélyét hányszor, hányan fosztogatták,
Dúlták föl? Hellén, barbár és kalóz
Fölégetések, üzletek, csupasz kő,
Elomló rom, keresztes ágyúgolyó
Útötte rés az oszlopok között –
Ha valakinek ilyesmi jut eszébe,
Csoda-e, ha a Parnasszus alatt
Az olajberkek a fülébe azt susogják:
Coki!? – Ez az, akit a Kasztália
Forrás mellett Apolló seggberúg.

DÉLOSZ

A férfi, aki a tengerre néz.
Egyenes törzse fölött szakállas arcát
Az idő jól elmosta, elnagyolta.
Az idő meg az idő
Járása. És ezért van, hogy az arca
Kissé sejtelmes, ami nem szokásuk
A görögöknek. És talán e sejtelmesség
Teszi, ha szívesen föltételezzük,

Hogy ez a szakállas férfi a déloszi szövetség
Üzletein és ellenüzletein
Kívül maradt. Mert a tengerre nézett.
Ez a szemgolyó nélküli, mélyítetlen
Tekintet mindent fölfogott magába.
Föl a rabolni, égetni közelgő
Gályákat is, ahogy flottában hasították
A vizet a köves szigetig, ahol Apolló született,
Mikor anyja a künthoszi hegynek feszítette hátát,
Míg két oldalról két nagy fekete hullámot hajtott
A füvetlen parthoz süvítve a szél.

MÚZEUMBAN

Mennyi kallipügosz! Csakhogy ez a szépfenekűség
Csalóka: hátulról ha megejt a feszesen síma,
Nőies gömbölyűség, eléje kerülve
Mit látsz? Férfiúság virágát – mit virága?
Gyümölcs az, duzzadó, ízletes, vélnéd, elolvad a szájban.
Vélnéd? Engem az istenek bezzeg kirekesztettek
Ebből is, ebből a régi szövetségből, archaikusan szép-
Fenekű fiúvilágból. Vagy pedig arra a másik
Ántivilágra utalna mindez, a nőuralomra?
Mert hiszen itt csak a férfiak szobrai meztelenek, míg a nőket
Komoly chiton fedi, sárgálló ráncokkal jelzi a márvány:
Anyajogon övék a világ, ők teremtik, törvényt
Ők szabnak neki, ők védik, jó végre vezérlik, a férfi
Nem való komoly dologra, csak győzelemre és gyönyörűségre.

MOSOLY

De azért van, ami befogad. Befogad.
A naxosi márvány halványsága alatt
Átüt a járomcsont kissé töredezett
Sárgálló kövén a rózsaszín erezet.
Főlnyílni készülő szájsücske majdhogynem
Mosolyog, fölötte pedig a komoly szem-
Nélküli tekintet engem vár. Indulok.
Majdhogynem főlnyíló szája rám mosolyog.
És most már ott bújkál ebben a mosolyban
Az, hogy én messziről megjöttem. Itt voltam.

NOVEMBERI HELYZETKÉP

Az elkésett vénasszonyok nyara
Is eltündöklött már. Keményedik az ősz,
Akárcsak csontjaimban, tán ereimben is a mész. De még
A hídon átmenet mintha vattába lépnék
A folyó fölött. A köd. A híd közepén
Puha meleg csomó. Ez még a simogató
Délkeleti szél. Még nem fenyeget Észak.
A sirályok csak ringnak, még nem kavarognak.
Vagy ülnek csak tétován a rakpart lépcsősorán.
Ez még az enyhesség, ez még mindig az a magas
Páratartalmú mérsékelt égövi ciklon.

És most ebben a ködben vagyok itthon.
Ez a torzképe a fausti pillanatnak:
„Ne tűnj el, gyönyörű! Ne mozdulj, maradj csak!”
Hogy is mondtam egyszer? Ha valaha idáig züllök,
Menjek tönkre akár! Elvihet az ördög.
Micsoda meztelen mosolyú május, aszaló augusztus mögöttem!
És most itt tudok föllélegezni, ebben a puha ködben.
Majd feltündökölnék-e még? Már hozzám soha vissza!
Sapphó szava károg: prosz sze uketi ikszó!
Ki bánja már a nyarat, hova tűnt? Nem az a baj!
Hanem hogy ez a pátyoló puhaság is szétfoszlik hamar.
Harapós hideget, hosszú havazást ígér a meteorológia.
Ez a kúráló ködköpeny kire készül? Énrám vissza már soha!
Április, május, július – volt-e valami olyan szép,
Mint ez az esővel terhes, impresszionista szürkesség?
Majd március föltámadása fúj, de nem nekem fújja: előre!
Hol leszek én már akkor? Hol leszek én jövőre?
Elcsúszom én a jégen, eltűnők a porka havakban.
Maradj, novemberi pillanat, te visszatarthatatlan!

JELRENDSZEREK

Mit is mondott róla Fülöp, aki Betszaidában született?
Hogy akiről Mózes irt a törvényben meg a próféták,
Megtalálták a názáreti Jehosua ben Jaszefet.

És mi mást mondhatott volna? Ez is csak egy jelrendszer.
Ti hogy is nevezitek az ilyesmit? Bárki összevetheti,
Mit helyettesít be – kimutathatja egy jól betáplált komputer –
Melyik szemantikában a názáreti.

És monda erre Nátánáel, a Betszaidából való:
„Ugyan már, Názáretből jöhet-e valami jó?”

És mi mást mondhatott volna ez az igazi,
Ez a hamisság nélküli izraelita? –
Mert így nevezte Nátánáelt, amikor meglátta, az, aki
Maga volt a rejtező Isteni Irónia.

„Honnan ismerz te engem?” „Hiszen láttalak,
Még mielőtt Fülöp elhívott, a fügefa alatt.”

Mellesleg, a ti becslésetek szerint hány
Fügefa állhatott akkor a Jordán keleti partján?

„Rabbi, te Isten fia vagy!” – így erre Nátánáel.
„Izrael királya te vagy!” Mire ő: „Azért hiszel,
Mert azt mondtam, hogy láttalak a fügefa alatt.
De te is fogsz látni majd, és ennél nagyobb dolgokat.”
Elhallgatott. Aztán folytatta mosolyogva a hitetőt:
„Mondom tinektek, ettől fogva az is lesz még,
Hogy látjátok, amint megnyílik az ég,
És föl- és alászállnak Isten angyalai
Az Ember Fia előtt.”

Ezt nyilván megértette az az igazi
Izraelita. Mert Jákob létrájára gondolt,
Melyen a sok angyal föl és alá sétált.
Ez az a jelrendszer, ami érvényben volt.

És mire gondolt ő? Aki nagyon szeret.
Mit számítanak annak a jelrendszerek?

ELJÖNNEK ŐK

Ez a kert, ahol én egy kapavágást
Sem ejtettem, nem egy fát, de egy virágot
Sem ültettem, de még egy rózsaszálat
Se vágtam le – most megszerkesztett
Vadregény-fonadék, a rózsák
Örjögő bája, illat-parádé,
Estikék, liliomok kibomló
Szerelmének fűszere árad
Az átszellemült éjben, a kicsi házból,
Amelybe én egy kapcsolót sem szereltem,
A villanyfény a hársfára csapódik,
Meg alatta a haloványzöld padra,
A kőasztalnak támasztott kertiszékre
Meg a nylonhuzatba bugyolált nyugágyra,
A kétes villanyfényben és a felhőn
Gyanúsan átderengő holdsütésben
Fehér futórózsák, a két fenyő
A sötétben feketén fölmagaslik
Ebből a kertből, ahová ilyenkor
Eljönnek ők. Igen, mindenki itt van.

KOSSZARVAK

Még mindig hallani
Nyitom az ablakot
Mai és hajdani
Jelzése szaggatott
Csak nekem hallhatón
Tülköl a ködön át
Messziről ködhajón
Szeli az éjszakát

Egy-két nap elmulik
Máshová hallgatok
Már nem is hallatik
Nyithatok ablakot
Süket új szálloda
Duna két hídjá közt
Ősz puha éjszaka
Fénytörő néma köd

És aztán hirtelen
Kosszarvak hangja szól
Éjfélsötét vizen
Tülköl a köd alól
Mást nem is hallani
Folytatja hajnalig
Nem régi mostani
Hívása hallatik

Ködkürtjel szaggatott
Föl-alá föl-alá
Csuknám az ablakot
Valamit eltalál

Kihallja valami
Hiába nem felel
Meg tudja fejteni
Menni kell menni kell

Rejtjeles éjszaka
Meg tudom fejteni
Kosszarvak ünnepi
Tülkölő jajszava
Ködkürtök szaggatott
Jelzése vissza rá
Föl-alá föl-alá
Nyitom az ablakot
Már én sem hallgatok
Imhol vagyok

A KIVILÁGÍTATLAN ÉJSZAKA

Fölkel. A férje föl sem ébred.
Elindul a hideg éjszakában
Felé. Közben a *másik* is kilopódzik.
Ugy látszik, hogy a Belváros kísértet-
Kongó utcaiban tudják, hová kell
Fordulniuk, hol vannak a magasban
Azok a nagy, magas, kifűthetetlen
Szobák, melyikben hamvasztja hatalmas,
Vad kályhatűz a nagy hasábokat,
Előtte sötét perzsaszőnyegek,
Levetkőznek, nem szégyellik a testüket,
A csontot, bőrt, a csíkos bőrt, a rőt parázs
Előtt tekergő nagyvad testükből, a dú-
Vad testükből elszabadultan fölcsapó,
Zöld lángot. Fúj a téli szél, romok
Közt fúj a téli szél. Magas termekbe fúj.
Magas teremben a rőt színű, zöld színű láng lohad.
Magányos két árnyék elindul kétfelé,
A kivilágítatlan éjszakába két-
Felé, az egyik az új hídon át vonul,
Másik a régi hídon át. Külön-külön
Vackába tér szegény két árva dúvad.

MAUZÓLEUM

Jajgatni, bőgni egyfolytában nem lehet.
Te ne tudnád ezt, vershez-okos Anna?
Hamar lemez lesz minden jaj és zokogás,
Hiába, hogy még hiteles a hangja.

Ezért nem árt – ugye, Anna? – a lelemény,
A közvetett csatornázási rendszer:
Körültáncolni a tegnapi tetemet
Egy mitológiai gyászmenettel.

Igy játszotok ti Szávitrit és Szatvajánt
És fordított Orpheust, Eurydikét,
A sírolok ezért lehet csak Makpela,
S tetemmel táncol *pas de deux*-t a Szépség.

Te Cariádon konok Artemisia,
Te sötét özvegy, templomtalan papnő!
Emelni kész testvérhercegi férjedet
Te lészel itt letétetett Alapkő.

De mit használ a lelemény, a képzelet,
És Mausolus elkészült csodasírja?
Régi eset. Akivel újra megesett,
Az sem tehet mást: jajgat és kibírja.

ALIG ÉRTEM

Isten nem kockázik, mondta Einstein.
Hátha mégis, gondolták az ifjak.
Ez lett a határozatlansági
Összefüggés botránykő alapja.
Megtalált egyazon téregyenlet
Több eshetőséget zár magába.
Vagyishogy lehetne éppen más is
Ez a megfigyelt egy univerzum.
Úgysem küszöbölhető ki minden
Már tovább nem magyarázható
Véletlen rész, egyes mozzanat.
Mégis mindig minden úgy történik.
Mert a forma szabja meg a törvényt.
Ami a világot létrehozta,
Egyszeri és egyedi a döntés.

ÉSZLELET

Ha esténként indokolatlanul
Fázni kezd a kezem és a lábam,
Azt gondolom: hát persze, lassodik
A vérkeringés. Ahogy általában.

ADY TÉMÁJÁRA

Egy-egy szitok, szép szó, üvöltés,
Normáik, kategóriáik –
Mit számít még ezen a sávon?
Most már kibírom a határig.
Én nem kifelé – befelé megyek.

Nagymessziről. Fülelem zúgása
Jelzi a mögöttem hagyottat.
Előre, még mindig előre.
Túlhan fölhamadott halottak
Előjegyzésbe vették érkezésemet.

Közelebb, közelebb zötyögtet minden óra.
Fülemben zúg egy-egy szitok, szép szó satöbbi.
Figyelek távoli, szaggatott villogásra:
A sötétben az ismeretlen fényjelek
Túlhanról kezdenek lassanként sűrűsödni.

CARMEN-VÁLTOZATOK

Katonák, csempészek, cigányok, cifra, hetyke
Bikaölők – volt-e valaha igazi
Szerelem ezek nélkül? Ha te nem szeretsz,
Szeretlek én s ha én szeretlek, jól vigyázz.

Ha én szeretlek, jól vigyázz – kimondva, kimondatlanul,
De mindig így jött, szája szögletében kasszia-
Virággal, táncot járva piros kordován
Cipőben, mindig oda kellett hagyni érte
Mindent, mindig meg kellett ölni érte azt a tisztet
És cigány csempészekkel vonulgatni a hegyekben.

De vége már az andalúziai szép napoknak.
Don José végre letöltötte börtönbüntetését.
Carmencitából nem maradt meg, csak az édes althang.
Ezútt! Micaéla melléből mered ki kés.
No de ki bánja Andalúziában Micaélát?
Csempészeknek nincs mit csempészni tenger és hegyek között.
Nincs többé „fől, toreádor”, főlsült a toreádor:
A térdre rogyott bika férfiasságába döfte szarvát.

És mégis a piacon szól megint a habanéra,
És csipőjét riszálva táncot jár szégyentelent,
A lábain piros szattyánbőr cipő piros pántlikákkal,
Egy piros kassziavirággal szája szögletében,
Ha nem szeretem, ő szeret, s ha ő szeret, hát jól vigyázzak.
Szégyen bizony, de titkolom, mert jól mondja a *rommani*,
A Carmen nyelve: *en retudi panda naszti abela*
Mása, vagyishogy fogd be szád, nem száll bele
A légy. Ki tudná ezt, ha nem mi, magyarok?
Hát mondjuk együtt: ne szólj szám, nem fáj fejem.

KEGYETLENÜL DÖCÖGŐ LEVÉL
ZELK ZOLTÁNNAK

I

Milyen fölemelő ez a vízszintesen
Véghezvitt *hetvenkedés* – Zoltán!
Tőled a Magasság nem kívánja,
Hogy fölnyújtózzál hozzá, maga ő sem
Emel téged magához – ő hajol le
Hozzád, suttogni néhány ügyetokról,
Hogy te apró sóhajokban aztán
Kilehelld naponta a világba,
Amit egyetlen kiterjedésben
Ketten együtt kiöltöztetek.

2

Hát igen, Zoltán, mi most már készülődünk,
Ki vízszintesen, ki két lerobbant lábon tolatva,
És ha *hetvenkedni* nem telik ki tőlünk,
Kiegyezve helyezkedünk *hatvanhetes* alapra.
Csak kényelmesen szedd a sátorfádat,
Hadd bosszankodjon az a Mors imposztor,
Ne engedj neki, ha nógat, ha rángat,
Légy rossz ló inkább, akin nem fog ostor.

3

Tudod-e, hogy már majdnem ötven éve
Úszom veled, Zoltán, közös vizekben?
Micsoda *folyószámla* ez! Betéve
Tudjuk mi ketten. Nincs is rendezetlen
Tétel közöttünk. Te *volt* életemnek

Egyetlen hitellevele vagy. Csak tebenned
A tükör-tanúság, hogy meglett a hihetetlen –
Amikor uszni kezdtünk komor, közös vizekben.

4

Zoltán, egy szó, mint száz: nem kell azzal beérni,
Hogy *jobb részed* amúgyis halhatatlan.
Éltessen hát az a Mittudoménmi,
Akivel annyi közös ügyetek van!

CALYPSO-VÁLTOZATOK

I

Az üreges barlangban,
En szpesszi gláfirojszi –
Rögtön, amint meghallottam,
Elkezdttem vele játszani:
Üregesből fűszeressé alakítottam át
A kamaszosan kétélű,
F-fel, sz-szel sziszterkélő,
Eredeti *gláfirojszi*
Bujtogató bűvszavát.

2

Férjének lenni kívánta,
Férjévé tenni kívánta,
Lilájomené pozin ejnáj,
Ogygiában vagy akárhol,
Az üreges barlangban, a fűszeres szigeten,
Ahol most is az ánizs, a ménta, boróka
Íllata borul a barlanglakókra,
És a fügekaktusz fegyverben idefenn,
És fenyeget a nap, a tengerre tűző,
De mosolyog maga az úrnő.

3

Akárki vagy, akárhol vagy, ha barlangod üreges, fűszeres,
Mint Calypso Ogygiában Ulyssest, úgy szeress.
Őt az úrnő Ogygiában férjévé tenni kívánta
S el se bocsátotta őt, csak Hermes háromszor-hatalmas szavára.

Ne várj, amíg én... Húzz hozzád, szépcombu, szépszavu úrnő,
Míg el nem érkezik értem Hermes, a halottkisérő,
S én Ithakát odalent, a rejtett fényű üregben
Elfeledem majd ánizs-, ménta-, boróka-öledben.
Holtak terelője ha kézenfog engem, akkor se sajnálj:
En szpesszi gláfirojszi lilájomené pozin ejnáj.

TÚLÉLNI

KÖZJÁTÉK A LUKÁCS-USZODÁBAN

A korlátnak dőlt a jellemszínész
Behemót szőrös testén tarfejével.
„Hogy az a Csontos mekkora művész volt” –
Kezdte a tapintatlan kabinos.
„És milyen elegáns, micsoda úr,
Hogy tudott enni, legyinteni, nőzni.”
És így tovább, egy félórán keresztül.

Állt Mohari, hallgatta rég halott
Nagymesterének magasztaltatását
Mind láthatóbban lankadó kedéllyel.
Majd közbevágott: „Tudja, mi különbség
Csontos között meg köztem?” Föltekintett
Értetlenül a lelkes kabinos.
„Hogy Csontos meghalt, én meg élek és
A vízbe ugrom.” És ahogy beszélt,
Úgy tett. De még tempózva is a vízben:
„Meghalt, meghalt...” – csak ezt dohogta egyre.

Egy hét múlva egy könnyed szivroham
Ledöntötte bozontos férfitestét.

Csotost szmokingban láttam utoljára
A Kis Lúdláb éttermében a német
Bevonulás estéjén, Moharit
Fecskében az uszoda teraszán.
S én, aki naptündöklésben kajánul
Hallgattam őt, most falnak vetve hátam
Figyelgetem nagy rozsdá levelek
Lebegését a tiszta zöld medence
Tükrén, míg a terasz fölé behajló

Hatalmas törzsű platán ágain
Öt-hat dérfogta szélütött levél
Vacogva példázza – no, hogy is mondják
Divatosan? – a túlélés hatalmát.

TEGNAP ÉS MA

Tegnap még hurkot vetett a nyakamba
Ez a bakszagú banda
És éppen
A realizmus szent nevében,
Ma pedig
Valóságfölöttivé vedlenek
Ezek $\frac{\text{az éber-héber-stréber}}{\text{a népi-gépi-képi}}$ * káderek.
Ezt is meg kellett érnem.
Megkapnak minden régi és új ragályt,
És megint én vagyok nekik a retrográd.
Mindegy, mikor mi ad nekik hevet,
Nyugat vagy Kelet,
A sör, a vodka vagy a francia konyak:
A fő az, hogy elég mozgékonyak.

* Nem kívánt törlendő

EGY TANULSÁG

Zokognak az érzékeny gyilkosok,
Ha valaki a tyúkszemükre lép.
Nagy durvaság, ha kétségbe vonod
A hóhérod becsületét.

EGY LEVITÉZLETT HÓHÉR VÍVÓDÁSA

„Mindenki mindig ugyanazt csinálja.”

JUHÁSZ FERENC

Mészárlások tündöklő napjai,
Hol vagytok már? E kispolgári kor
Lassan maszek gyilkossá degradálja
A hóhért. Ha ez így megy, még megérjük,
Hogy az áldozat vitába száll velem,
Sőt, tollkést foghat rám előbb-utóbb.
Most mit tegyek? Sértődjem meg talán?
Visszavonuljak? Nem, azt meg nem érik.
Megteszem, ami tőlem telhető.
Amíg, amennyit, és ahogy lehet.

A HÁROM SKORPIÓ

A három skorpió
Pió pió pióca
Paca pojáca cápa
Capáca cá-papása
Pasas pá pasa pá sah

A három óriás
Rom rom rom óriási
Három Kháron rom ásit
Háremrom Róma mása
Ki más hamis Tamás

A három gépesített
Romgép epés mesés tett
Betölti a sötétet
Az önfenségű férgek
A földön el se férnek

Vérgőz bérgőz ne férközz
E révült redvű révhöz
A három skorpió
Között e kétes kétköz
Pipipál mirejő

A három óriási
Gépskorpió vitézül
Nekitámad a Napnak
Ki győzi majd kívárni
Mig csáprágóik végül
Önfarkukba harapnak?

LÉCEKEN

Röhögnöm kell, micsoda kishitűség
A rikácsolásukban, a melldöngető
Fogadkozásaikban! Azzal a hatvan-hetven évvel
Vannak oly nagyra, ami összesen
A rendelkezésükre áll? No persze, innen
A hetvenkedésük, hangoskodásuk!
A Schneebergen hogyan is kiabáltak
A kezdők? „*Bahnfrei!*” Pályát szabadon!
Legyen elég helyük a meredek
Lejtő haván: mindenki lássa őket
Lécekkal kalimpálni lent – a célnál!

Mi pedig, majd ha senki sem figyel,
A sáncig siklunk hallgatva. És onnan?
Elugrunk és a fehérség fölött
Ki tudná követni tekintetével
Párhuzamos ívünket? Léceink
Ráérősen röpülnek. Jó nagyot
Szippantunk adagolatlan időből.

MEGINT EGYSZER

De bátrak is vagytok ti, Káin-pártiak –
Baudelaire után! Ganajtúró Principium,
Érvényességedet fölülpecsételi,
Ha bárgyu bunkó fejbébíszte a nomád
Nyáj pásztorát, az álmatag Legeltetőt,
Akinek áldozati füstje fölfelé
Tud szállni, míg tiéd a földön sistereg.
A Gyilkolás – mely Lázadássá nemesült
Az impotens, nedvükvesztett nosztalgiák
Okoskodó elméletében – az maradt,
Mi volt: kezében géppisztoly, rakéta is
Az ősbunkó csak. Én, de én merészelem
A rég kipróbált, gyáva bűn helyett megint
Egyszer a Jóság mindig új kockázatát
Dicsérni, fölfedezetlen földrészeit,
S a bűneit megbánni bátor Jobb Latort.

ARS POETICA EZ IS

EINSTEIN ÉS HEISENBERG BESZÉLGETÉSEIBŐL

Elképzelhetetlenül bonyolult
A világ, a *natura*, a jelenség.

Csökkenteni kell – érti? Redukálni
Egyszerűbb alakokra. Vagy mikor
A kis gyerek azt mondja: „labda” – mennyi
És hányféle érzéki benyomást,
Jelenséget sűrít ebbe a szóba!
Vagy higgyük, hogy e *labda* létezik –
Ténylegesen?

Az már igaz, hogy a
Természeti törvények egyszerűek.
És ez az egyszerűség szigorúan
Objektív sajátosság. Minket a
Természet maga vezet rá csodásan
Szép, egyszerű, matematikai
Formákra.

Mit beszél, kolléga ur?
Ön a fizika fogalmaihoz
Sorolja a szépséget meg a formát?

Igen, professzor úr. Vagy önt netán
Soha sem lepte meg a bonyolult
Összefüggések majdhogynem ijesztő,
Egyszerű teljessége, ahogyan
A természet szemünk elé teríti?
Hiába, mindig készületlenül
Érnek minket ezek a hirtelen
Föltáruult formák. Sőt, én azt hiszem,
Hogy a formából születik a törvény.

Úgy? Akkor talán az a téregyenlet
Lehetne még egyszerűbb... elegánsabb.
Ami nehéz dolog lesz. Ugyanis
Azt mégsem szabad elfelejteni,
Hogy minden eljövendő lehetőség
Meg a remény is nélkülözhetetlen
Eleme az emberi létezésnek.

HETVENES ÉVEK

Milyen kevesen bírják el, hogy béke van
(Már amilyen, olyan),
S hogy tűrhetőbb lett mostanában a világnak
e pontja –
Szélárnyékban, ahogy Illyés mondja.

EGY SPANYOL KÖZMONDÁS

Tragalo perro: ezt fald föl, kutya –
Igy szól magában Sámán Vöjuta.
Jól számított: máris rohan a falka,
Hogy amit elhullajtott, mind befalja.
Egy önkívület száz ebet etet:
Termékeny pottyantó a révület.

EGY KÖPÖNYEGFORGATÓRA

Professzor úr – megtanult minden mást,
De nem tudja az igeragozást.
„Megölték”, mondja „megöltük” helyett –
„Megöltem” a szabatosabb eset.
Jó kalauz, a dörgést tudja mindig:
Vonatot, vonalat pontosan indit.
Csak egy dologban viselkedik egyképp:
Arcán sohasem változik a nagykép.

A MARKOLÓ

RAPSZÓDIA EGY KÉP ALÁ

I

Mángorló, markoló, szörnyeteg-fia gép!
Az a te darud mit emel?
Oldaladon a behemót kerék
Taposva mit is temet el?
Kettétört koponya reccsen a villa
Ősállat-fogai közt.
Narancsló, porszínű köd
A vászon halálfehér felületét befújja.
Mi az az omladék,
Mi az a törmelék,
Amit maga után hagy a gép?
Csak az a kőkacat,
Ami még itt maradt.
Szétzúzza részeit
Valaminek, amit
Valaha értenünk
Adatott, és ami életünk
Eleme valamiképp.

Ki amaz angyal, a gép fölött állva?
Kezében a trombita mit jelez?
Lapos a sapkája, vörös a szakállá:
Egy orcátlan, égi *samesz*.
Szólal a trombita
Pirosan: tratata,
Recsegve hirdeti
Fennen, hogy mit neki
Volt kapu, beomlott fészker.
Az a *samesz*-angyal nem néz, csak előre:
Ő tudja, fölmarkolt hulladék helyére
A rejtező arcon mi készül.

Készül, de nem nekünk,
Mehetünk, tűnhetünk:
Várnak valahol kapu nélkül.
Recseg a trombita:
Nem látjuk meg soha
Azt, ami utánunk jövőknek épül.

2

Határozott rajzú, erős kéz
Tartja a kormánykereket.
Kié? Ki vezeti a gépet?
Szitál a narancsló, porszínű köd.
Az angyalszárny bonyolult vonalaiban
Valaki rejtőzik, valaki van,
Semmit se hirdet, csak vezet,
És leomló fátyla mögött
Emlékszik mindenre a végzet.

Áttűnő asszonyi arc,
Komoly szem. Fekete fátyla
Mögül kitekint
Az általános pusztulásra
És túl minden tudáson látja,
A daru mit emel,
A vasvolánt sosem
Engedi el.
Fátylas szeme nem könyörülhet:
A jövő a trombitahangé.
De miránk még a vörhenyes
Krétaködből visszales
Könnyezve Ananké.

KÖTŐSZÖVETEK

Mikor az ember vénül, a kötő-
Szövetek kezdik fokozatosan
Elveszteni rugalmasságukat.
Ezért van, hogy az öregek hamar
Készek a könnyezésre, nem pedig
Mert érzékenyebbek a többinél,
Vagy talán érzelmesebbek. Ezért,
Ezért van csak, a kötőszövetek
Megereszkedésétől, ha ma könnyek
Ködén át nézem a szép, szőke, báva-
Arcú, vaskoronás Verona úrnőt
A Zöldségpiacon a római
Kőhíd vörös ívét az Adigén
Meg a templom falán Theodorik
Tekeredő kőköpenyét az ördög
Felé nyargaltában s a Scaligerik
Tollforgós, fehér kőpáncélba vont
Lovait meg a nagy piros toronyból
Kiszálló denevéreket, ahogy
Szerte csapongnak, megláttam megint.
Még egyszer. A megereszkedett
Kötőszövetek öreges ködén át.

ÓVATOSAN

Csak lassan csak óvatosan
Csak meg ne forduljanak utánad
Csak ne engedd őket a szemedbe nézni
Csak óvakodj a szemükbe nézni
Csak mosolyogj akárhogy vicsorognál
Csak meg ne állj a játékasztaloknál
Meg ne lásd kezükben a hamis kártyát
Meg ne lásd mekkora tétet játszáskor
Hamis pénzzel mennyit kifizetnek
Elfordulj nem szabad észrevenned
Állj meg egy szóra ezzel meg azzal
Ne lássák van ami megvigasztal
Tétován totyogva vegyülj ezekkel
Gyanút ne fogjanak hová igyekszel
Csak meg ne lássák mi van a szemedben
Csak meg ne sejtsek mit tartasz kezeden
Próbáld a lépést ahogy a többi
Készülj csak készülj van hova szökni

MÁSODIK SZENTENDREI ELÉGIA

Innen a kert közepéből nem látni a messze
Közlámpát a hatalmas akácfa
Lombjai közt. A vörös C
Derengése is alig vehető ki az égen.
A kicsi házból függönyözött fény
Szűrődik ki a sűrű bokrokon át.
Ők ketten akik velem maradtak a házban,
Mélységes álmukat alusszák odabent.
Rajtad meg ott messze a Balatonnál,
Aki még szavahihető tanú voltál
Hogy milyen volt szépsége – pusztító műveletét
Kezdi a lenti az alantas az aljas. Vagy ez már
Kísérteted volna, te kétes barátom,
Koronatanúm az elsüllyedt foszladozó
Ifjúságból itt a sötét kertben hol az Élet
És a Halál találkozik összezsapni vegyülni
Halovány folttá mint odafenn a derengés?
Hol a hold? hol a villany? Fekete fák körülöttem.
Ki marad, ki megy el? Miért is hagytatok engem
Éjfél múltán magamra a kertben?

SZEPTEMBERI ESTE A KERTBEN

Levél se rezzen. A szél még vesztegel a vártán.
Éjfél. Az ember nyugodtan ülhet a kertben:
A nap heve hátvédjeit elbújtatta benne.
Az eső is, ami kezd csak szemeregni, meleg még.
Lehet ez? Odafenn távoli villám? Igen, utána
Mennydörög messziről. Akkor nincs még vége a nyárnak.
Eltelik, úgy lehet, egy-két hét, amíg megindul az észak-
Nyugati szél, és a hideg eső sárgára, pirosra
Festi a lombozatot, majd szépen leteríti a gyepre,
No meg a keskeny, hevenyészett kőutakra a kertben.
Láthatod-e majd még hó alatt is ezt az egészet?
Most még meleg van. Az eső megszűnt cseperészni. Hihetnéd,
Nyári éj puha csöndje. Kár volna még lefeküdni.
Véget vetni az őszi napéjegyenlőség ingatag pillanatának.
Ki tudja, most ha fölállnál, mi lenne? Tán megeredne az évszak.
Minden csak jelenés. Magad is. Csak várj a sorodra.

OKTÓBERI ESTE A KERTBEN

Elmentek. Sikerült. Ellenálltál.
Nem hagytad magadat elsodorni
Megint csak egy hiábavaló
Hajcihőbe. Tiszta nyereség
Ez a komor, hideg alkonyat.
Használd ki. Végezd, ami a dolgod.
Burkolózz sötét malaclopódba.
Nézd, a bibor kaktuszdáliák
Dérverten a föld felé konyulnak.
Hat nyomorult rózsá bírja még.
Csökötten didergő napraforgók
S elfagyott ciniák, őszirózsák
Sápadtan szorongó tarkasága.
De a két fenyőfa felsötétlik
Félelmetesen. Két fölkiáltó
Jel javallja: tedd a dolgodat!!
Készülj, amire a kert körötted
Készülni tanul. *Philosopher*
C'est apprendre à mourir – mondta Montaigne.
Kertnek is van filozófiája.
Neked hogyan volna? Percről percre
Sötétebb lesz. Kigyullad a villany
Kint, a rácson túl, és bent, a házban.
Két fenyő két puha árnycsomó
Feketében a feketeségben.
Hallod? Súják egymásnak a titkot:
Kettesben túlélnek ezt a kertet.
Felnyújtózva. Filozófiájuk
Nekik is van. Csak neked ne volna?
Ülsz malaclopódba burkolózva.

EBADÓBA

Alkudoznak. Folyton megállapodnak
Tárgyalásokon és csúcstalálkozókon
Hol ezen, hol azon a kontinensen.
Miközben fegyverkeznek minden kontinensen.
Fölhalmozódnak bombák, rakéták, nukleárisok.
És egyre újabb világskorpiókat
Szabadítanak rá a megcsúfoltatott,
A szennyben elveszendő, régi földre.
Fölfegyverzik az örült skorpiókat!
Képzeld, amint a skorpiók vonulnak
A Távol-Kelet és a Távol-Nyugat között
A földön, levegőben, óceánon!
De te csak ne félj, édesem, nekünk
Már nem kell megtanulnunk skorpióul:
Mire a jól kifundált, előre legyártott,
Gondosan tárolt pompás pusztítás
Kiköveteli elrendeltetését,
Mi már a színtérről bizony leléptünk.
Bottal üthetik nyomunkat, és akkor,
Ha a bolondbombától bőszülő, saját
Magába maró skorpióvilágnak
Hirtelen véget vet egy *bumm* – na, *bumm*!
Nem mondom én, hogy nem kár érte, kár
Sok mindenért, nem sok mindenkiért,
Kár, kár ezért, azért, a képeid
Mámoros fájdalomáért egyebek közt –
Van ellenpélda is: bezzeg az én
Fantáziátlan verseimet ki a fene bánja?
Aztán meg akkor az úgynevezett
Emberiséggel nem kell többé együtt-
Éreznünk. De azért előre inni

Sem kell a medve bőrére, mivelhogy
Az emberiség nem vész ki mindenestül:
Az elit, vagyis az életrevalóbbja
Áthajózik a Holdra, Marsra és egyéb kihűlt
Égitestekre, és ott, a hasznosítható
Közetek között vastag űrruhában,
Műoxigénberendezéssel élve
Folytatják technológiájukat.
A földet meg itt hagyják ebadóba.
Hát nem látod? már most is úgy bánnak vele,
Mint ahonnan költözni készülődnek,
És csupa olyan képet festenek,
Ami éppen oda illenék, a földi
Nehézkedésen túli művilágba
Fejlett izlésű dekorációnak,
Mintha tudnák, hogy ott megszabadulnak
Mindentől, ami itt fölösleges volt.
És senki sem tud egy Berzsenyi-sort sem.
És ott majd nem tűnik föl senkinek,
Hogy Istenfia nem követi őket.

VÉNASSZONYOK NYARA

Zakóban megyek át az Erzsébet-hidon.
Egyszer már volt ilyen szép ősz. Igen, tudom.
Azt hittük, az október belénk szeretett.
Reggel még ragyogott. Hirtelen vége lett.
Hiéna falta fel a holttetem napot.
És mi volt azután? Azután zuhogott.

RÁÉRÜNK

Egy percet sem elmulasztani
Míg a szám szemem kezem közel van
Testedhez s érinthető a tested
Nincs időnk egyébre vesztegetni
Ráérünk ha majd külön kerültünk
Ha az öreget magára hagytad
Ráérsz majd ha méltóbbal mulatsz
Mert ifjúság mint sólyommadár
Száll a testtel fölszárnnyal a testtől
Az öregség megszállott majom
Elfelejtett mászni ugrani
Magára maradva kuporog csak
Bambán bámul és testedre gondol
Hajra szájra szemre tomporodra

PETŐFI TÉMÁJÁRA

Emlékszel? Te a tavaszt szereted,
Én az őszt. Csakhogy ez most itt a tél.
Várom rád. Nem is biztos, hogy ide érkezel.
És mire ide érsz, én itt leszek-e még?
Hogy találkozhattunk, olyan valószínűtlen.
Hogy találkozhatunk még, olyan bizonytalan.
Lépnél egyet előre – csak vigyázz magadra.
Lépnék *kettőt* hátra – ha el nem csúszom
a jégen.
A te bokád biztosabb: megcsúszva is meg tud
állni.
Elcsúszom én állva is – hogy merhetnék
hátra lépni?
Ha te előbb lépnél, várj meg féluton,
Mert a tél fagyos küszöbén sehogy sem tudom,
Merre van az előre, merre van a hátra,
Hogy találunk *körösen* a szép meleg nyárba.

TÉTLENÜL

Mintha még most is óceán idő
Hullámszála itt csöndesen előttem,
Állok türelmesen és ráérősen
A nyári kertben várakozva tétlen,
Még mindig a jövőbe révedő.

Nem igyekszem. Már nem kell verset írnom.
A csönd vízjegye a fehér papíron.
Minek írónnal bepírkózni?
Abból is üzenetet kell kiszűrni
S az üzenetet meg kell fejteni.

Köröskörül a jövő s a végzet
Tűzvonalai felvillámlanak.
Míg tétlen álltam, ég és kert sötét lett.
Kívül és belül ugyanaz a képlet –
Nincs más dolgom, csak hogy megfejtsék.

Nem én üzenek – énnekem üzennek.
Nevezzük jobb híján a végtelennek
Azt, ami némán jelzi, hogy jelen?
Hallgatok én is, fülelem a csöndet.
Megadatik-e, hogy megérthetem?

Vonalak, ábrák láthatatlanul,
De behúnyt szemmel jól kivehetően
Cikáznak összevissza a sötétben.
Lesz-e, hogy az egészről észrevétlen
Egy összefüggő rajz kialakul?

Ó megértés, igazi túlvilágom!
Sétálok csak a jól őrzött határon.
Túlhan homályos, tiltott terület.
Egyszer majd véletlenül megtalálom
Az őrizetlen átkelőhelyet.

OROSZLÁN

Az égi Oroszlán hatalma megtört,
Fogyatkozóban tűzforró heve:
Csillaghullajtó éjszakák után
A nyárutói nap komótosan jár,
Mint ketrecében vénülő oroszlán.
Nem ő kívánta meg, hanem a nőstény
A tán utolsó ráadás-szerelmet,
Nagy sárga testével hozzásimult
Kelletőn kérőn a hím oldalához,
Míg végül az felállt nyujtózva lassan,
Bajosán megmászta a másikat,
Ki odaadón lelapult. A hím
Ordítani készült, de csak hörögni
Tudott. Kurtán végezte, már ahogy
Futotta erejéből. Majd lecsúszott.
Fekve maradt, fáradtan lihegett.
A nőstény feléledten talpra állt,
A hím testét hálásan nyalogatta.
Az is hálás volt. Sörényes fejét
A nőstényre emelte. Mosolyogtak.
Mi ott álltunk, ifjú szerelmesek
A rácsokon kívül, áram futott
Keresztül rajtunk: Haza! Ágyba! Gyorsan!
De még sokáig álltunk, néztük őket:
Szép is az öreg dúvadak szerelme!
A kihűlő testek fellángolása.

A LÉTRA

Meggyfának támasztva a létra
Mire vár? Mikor volt érdemes
Meggyért fa tetejére mászni?
Hol van a meggy már? Érik a szőlő.
Valaki gyors ujjakkal pörgeti
A meglódult naptár lapjait.
Húnyjuk be a szemünket? Elmulasszuk
A színes pörgetést? Nem, nyitva inkább,
Tágra nyitva! Nézni, látni végig!
Csak meg ne szédüljünk! Mert szédítő,
Ahogy az elhanyagolt kert pörög.
A kert üres lesz, a kert itt marad.
S itt marad benne értelmetlenül
Kopár meggyfának támasztva a létra.

MAJD

Ne gondold, hogy nem lesz több szép napunk:
A nyár, a mi nyarunk, mely maga is
Könnyek közt búcsúzik, még visszanéz ránk.
Meglátod, meg fog könnyörülni rajtunk
És bőven kárpótol majd mindazért,
Amit fukar marokkal elmulasztott
Megadni elhanyagolt évadában.
Meglátod, olyan megújult erővel
Foglak ölelni, hogy méltó legyen
Örökké termő, lángoló öledhez.
A megkéssett nap megújult heve
Kajszínbarack hamvas színére barnít,
Selyembársony bőröd ragyogni fog,
Zöld lángú szemed tündökölni újra,
Fekete lesz a hajad, fekete,
Szemed alól eltűnnek mind a ráncok,
És teljes szépségedben fogsz megállni
Az előtt, ami szembe jön velünk.
Én meg rád nézek s nem szólok, csak annyit:
Hát meg kell lenni? Meg kell. Meg kell lenni.

MÉG

Csak még egy kicsit süss, októberi nap!
Felhők mögül akár kibújva hirtelen,
Amíg itt leledzünk ebben az őszi kertben.
De leledzünk-e még? S még mindig mi leledzünk?
Hiszen voltunk mi minden ebben az őszi kertben!
Roxán és Cyrano, Wolfgang és Marianne,
A kezdeti ember, ki jó barlangra lelt,
S az a másik, aki kővel kőre rajzolt
Lobogó tűz mellett a barlang falára.
És most mik is vagyunk ebben az őszi kertben?
Teli őszi fényben sötét őszi árnyak.
Talán süti még kicsit az októberi nap.
Hol is leledzünk mi? Átalakulóban.
Korszakváltás előtt. Jön az északi szél.

ARMAGEDDON

És már látni kezdik amaz Armageddont,
Ahonnan a Sárkány meg a hamis Próféta
Rájuk tátja torkát káromlással telítve;
Ahol a nagy Parázna biborba meg skárlátba
Öltözötten ül a vörös fenevadon,
Amelynek hét feje és tíz szarva vagy on.
De ott a hét Angyal és kiönti sorban
Felgyűlt haragjának színültig telt poharát,
S olyan lesz a tenger, mint a megalvadt vér,
És elpusztul benne minden élő állat,
És lesznek akkor nagy zendülések,
És villámlások és mennydörgések,
És köeső esik, agyoncsap mindenkit,
Akin ott a vörös fenevad bélyege,
S háromfelé szaggatják a skárlát Paráznát,
Aki a megalvadt vértengerbe vettetik.
És akkor egy fehér lovon ülő férfi
Foglyul ejti lézersugárral a vörös
Fenevadat s ezer évre láncra veri.
És lesz nagy ujjongás és minden igazak
A musztáng lovása elé leborulnak.
A Seregek Ura nagy cowboy kalapot
Terít a világra. És annak alatta
Állnak a templomok és állnak a gyárak.
És nagy csend lesz akkor, s békesség a földön
A jóakarató embereknek. Ámen.

1981

NEGYEDIK PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN KÖZÖTT

– Egy varjú ül a téli ágon.
Egy vastag ágon. Higgyem-e,
Hogy baljóslatnak van helye
E mindenen túli határon?

– Várj csak, számár. Megint milyen nagy
Szavak a *minden* és a *túl*.
Itt inkább türelmet tanulj.
Mit tudhatod, hol vagy, hol nem vagy?

– Hol is volnék? Hogy is ne tudjam?
Másutt nem is lehetek én:
A Semmi fagyos fövenyén
A kínhalálból kidobottan.

– Hajaj! Tudnád, még hol és hol nem
Leszel te majd! – Hát megy tovább?
– Megy? Mégy! Ne játszd az ostobát!
S ne is kívánd, hogy megnevezzem,

Hová kerülsz. – Ilyen esetben?
– Majd még fölegyenesedel.
Aztán megint csak elesel.
– És azzal vége lesz? – Korántsem.

– De miből, merre, hol? – Akárhol.
– Akárhol elkárhozhatom?
– Számár. Nézz ki az ablakon.
Varjú fölszáll a téli ágról.

SZÜLETÉSNAPI RIGMUS

ILLYÉS GYULÁNAK

Folyóiratot ha néha még
Fellapozok izgatottan
Mindig a te versedért

Megint mit talált ki kérdem
Ha feszes vers ütemét
Ma is jól kívágja még
És ha laza és ha éppen
Mire megy ki meg sem értem
Most is izgat úgy mint rég mint
Fiatal koromban érint
Amikor nyomodba régen
Bár kissé kételkedve léptem
Most hogy ránk szürkül az aggkor
Vezess ma is úgy mint akkor
És ha le az alvilági
Szörnyek közt utat találni
Ingoványba vagy ki tudja
Újra föl csak föl magasba

Ha magasban ha a mélyben
Csak előre mindig élen
Meg se kottyán az a nyolcvan
Az idő hatalma hol van
És ha van vígan borítson
Egy haza hamuja minket
Ej hiszen sose halunk meg

AZ ÚR

És látta az Úr, hogy szerte megsokasult
Az emberi gonoszság,
Látta, hogy ő útját földön minden testek
Mindenütt megrontották.

Látta, hogy szívünknek minden gondolata
Gonoszságot gerjeszt,
S megbánta szívében a mennyet, a földet,
A teremő tervet.

S megárasztott minden tengert s minden vizet,
Ami rejtőzött a mélyben,
S megnyitotta az ég csatornáit, s folytak
Negyven nap, negyven éjjel.

Azután a földet viasszikkasztotta
S szövetséget kötött
Noéval, aki a vízözönt túlélte,
Közte s maga között.

Nem átkozza meg az emberért a földet,
Az Úr megfogadta,
Hiszen gonosz annak ifjúságtól fogva
Szíve gondolatja.

És ennekutána vetést meg aratást
Megad már a földnek,
Tavas, nyár, ősz és tél, a hideg és meleg
Soha meg nem szűnnek.

Úgyis eljön majd az idő, mikor ennek
Véget vet az ember:
Amit az Úr nem bírt, ő maga elvégzi
Tűz- és szennyözönnel.

MÉGIS

Igen, a történetek véget értek,
Vagy majdnem véget. Sok fantázia
Nem is kell, hogy kikerekítsük őket:
Elmúlt a fordulatok ideje.
De ki gondolta volna, hogy mi ketten,
Hogy mégis veled fogok üldögni
Sötétedéskor, és mégis vörös bor
Mellett még mindig? És még mit, ha mégis?
Mit még? A malomnak nincsen köve,
Mégis lisztet jár, mégis gyöngyöt jár.
Huss hát! föl a fehérítő képtelenbe,
Ahol madarak szállnak szárnyak nélkül,
Elszállni lopva, ez való nekünk,
A hatalmas, az utolsó kalandba.
És mégis jár a kövenincs malom,
És mégis lisztet jár és gyöngyöt jár,
És mégis meglett, és mégis hozsanna,
Úgy, ahogy lehetett, ahogy lehet.
És te meg én. S ha egyikünk lehull?
Mégis madarak szállnak szárnyak nélkül.

AZ ÜRES HÁZBAN

Ki szól? Nem, senki sem. Nem, senki sem keres.
Senki sem háborít. Úgy látszik, végleges
E süket némaság. Nem mozdul ajtóim zárja.
Nem nyit rám, nem siet, ki rég várat magára.
Az üres házban itt régóta senki sem
Időzik már, csupán a konok türelem.
Meddig kell ülnöm itt? Csak várok lankadatlan.
A kérdezősködést jó régen abbahagytam.
Jön ha jön amikor. Hosszan vagy hirtelen.
Tündökletes jelét félhályogos szemem
Hogyan viselje el? Jobb lesz behúnynom önként.
Tán befogadhatom mögötte az özönfényt.
Kérdezni ki meri mennyi egy pillanat?
Fúj ahová akar. S ahol van ott marad.
Éppen hogy rálehell, és összedől a romház.
Végleg kihúny a szem. De el nem vész a látás.

DOSZTOJEVSZKIJ

Hát írf egy verset Dosztojevskiről!
– Nem írok Dosztojevskiről. – Miért nem?
– Már több mint negyven éve abbahagytam
Az olvasását. – És ugyan miért? – Mert
Vagy Dosztojevskit olvasni vagy élni –
A kettő együtt nem megy. – Legalább
Marmeladovról írfál! – A fenébe
Marmeladovval! – Myskin herceget,
A félkegyelműt is fenébe küldöd?
– Azt nem – de írni róla? Akkor inkább
Az ördöngösökről, az Ördögökről.
– Talán legjobb regénye. – És milyen
Korszerű! Hiszen ők vesznek körül
Ma is, ez Ördögök, az Ördögök.
Ma is ők szállnak fölöttünk s alattunk
Sorsunkat a pokolban ők dobálják.
– Nem bánom, róluk írf! – Bolond leszek!
Sátán őrizzen összes démonuktól!
– Úgy látszik, minden felsőbb hatalommal
Kikezdesz végül. Meglátod, Apolló
Után az ördög is majd seggbe rúg.

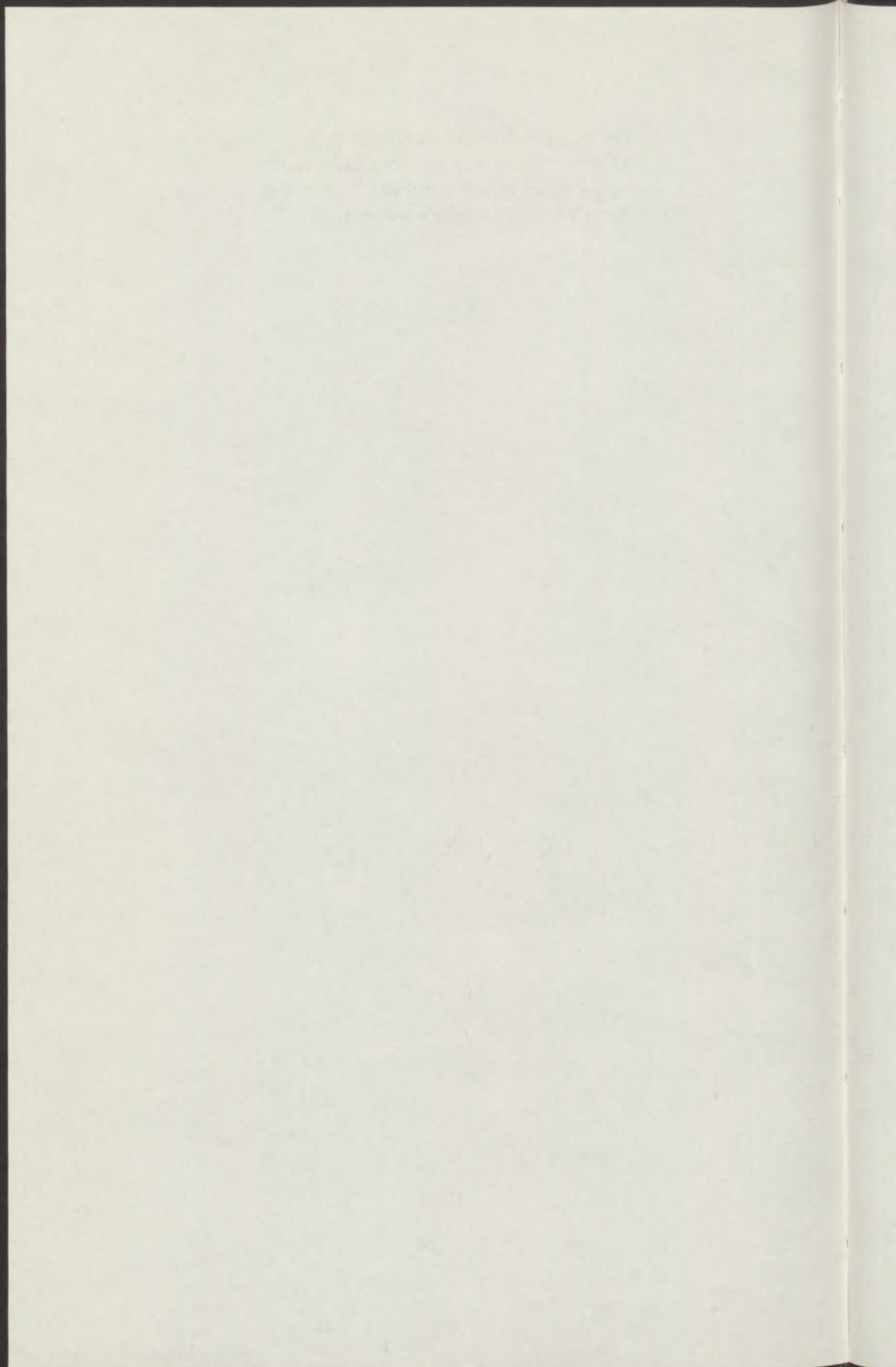
MARX

Hogy nem érvényes többé? Elavult?
Hiszi a piszi. Én ugyan nem értem,
Hogy mi történt a világpiacon,
Sem azt, hogy miért éppen ott, miért nem
Amott lett győztes az a Valami,
Ahogy kezdetben megjósoltatott,
És azt sem, hogy e két-három fokos
Eltolódás miért is okozott
Itt ilyen, ott olyan okozatot –
Már amilyeneket. De azt tudom,
Azazhogylátom, hallom, hogy megint egy
Kísértet járja, nem is Európát,
De a világot. Vagy mitől remegnek
Ott meg amott? Gondolod, az atom-
Vagy neutronbombától? Nem bizony!
A földgolyót féltik tán? Van eszükben!
Védje meg odafent az atyaisten
– Ha szüksége van rá – a széteséstől!
No mondd meg hát, mitől e félelem?
Talán az általános pusztulástól?
A rakéták robbanó töltetétől?
Az űrbeli mesés lézersugártól?
Hisz félhetnének ettől is. De nem!
Csak a kommunizmus *kísértetétől*.

NYÁRI SZÉL

Nyári szél a szépek szépe fut a kerten át
Álmaimon át is északnyugati nyári szél
Csattognak az ablakkeretek a sínek a gyors-
Vonat is kattog a kerteken át álmomban a szélben
Hűvös a nap de ragyog különös hogy széles a nyomtáv
Nagy kerekek zakatolnak a szél viszi tán vonatunkat
Az ringatja lebegteti a mi különkocsinkat amelyben
Ketten ülünk csak a nagy úton egy kopasz öregúr én meg
Magamat bámulom a vagon falában a hosszú tükörben
Nini kinőtt a hajam vagy még ki se hullt fiatal vagyok újra
És ki az aki a Balatonból integet vonatunknak
Zoltán az ő is fiatal még rám nevet vállig a vízben
De hiszen áll a vonat régóta még nem vagyunk túl a határon
Nagy szürke vár odafent a Badacsony kőorgonája helyén Piroska
Nem láthatja hogy is mutassam meg neki nincs itt
Korábbi vonattal indult nem lehet együtt utaznunk
Mire a határon túljutunk tán meg is érkezett valahol már
– Baselben átszállunk lesz három óránk az indulásig –
Szól utitársam a tudását fitogtató globetrotter
– Fogunk egy taxit hogy sebtiben bejárjuk a várost
Meglátod, hogy milyen aranyszínű lesz ott megint a Rajna –
Ugyan mit képzelsz a csacska öreg hogy mi utazgatunk itt
Utazgatunk csak mint aféle turisták erre meg arra
Sebtében megnézegetjük Baselt a tarka tiszta várost
És ha Baselben éppen éjszaka lesz igen az lesz
Sőt már itt is van körülöttünk éjszaka ringat
Széles nyomtávon ruganyos kocsiban meg a szél meg az álom
Hintáztatva robog csak az éjszaka van hova máshova vinne
Hol van egyéb de hahó az a hirtelen messze derengés
Pálya – azazhogy indóház ránk vár kire másra
Áltatva áll vagy létezik mégis a jó halál

De ezt már ébren kérdezem itt még
Mindig ragyog az a nap az a kezdeti hűvös
Hol a vonat mikor indul kérdezni mit ér
Fut a kerten át a szépek szépe nyári szél

ANAKREONI DALOK

HETVEN

Most hogy a hetvenes szám
Helytelen oldalára
Kerültem hasztalan már
Buvóhelyet keresni
Itt könnyen rám találhatnak
Nincs ami eltakarjon

PIROSKA

Piroska jaj Piroska
Piroslik még a rózsza
Habár a haj megőszül
Zöld láng lobog alatta
Arcod szemed a szád sem
Felejtett el nevetni
Csigolyák telve mésszel
A hátad egyenes még
Zuhog az ősz de őszi
Esőben is remontál
A rózsza rózsza rózsza

MIT BÁNOM ÉN

Mit bánom én Reagant és
Cartert s a többi égtáj
Hirhedett skorpióit
Mire mind kiürítik
A potrohukba tárolt
Ártalmat hol leszek már
Embólia prosztata még a
Köszvény is közelebbi
Veszéllyel fenyegetnek
Mint minden tank meg ágyú
Hajóhad és rakéta
És mennyi támaszponttal
Rendelkezik törődött
Testemben is a Romlás
És vele semmi mód sincs
Megegyezésre jutni
Mindennek van előnye
Hetvenen túl a vén már
Nem fél a fegyverektől
Csak a mával törődik
Holnapra semmi gondja

PIPA

Szeretek én pipázni
Éjfélkor a verandán
Ideges cigaretta
Az volt a fiatalság
Tíz éve hogy letettem
Éjfélkor megriadva
Gyors lázas volt a füstje
A pipa füstje lassú
De elfüstöl sokáig
Élek még mindig élek
Éjfél van rideg éjfél
Ülök csak a sötétben
Füstölve nem lehet baj
Még szeretek pipázni
Éjfélkor a verandán

KORÁN SÖTÉTEDIK

Korán sötétedik már
És hirtelen hideg lesz
Mikor beáll az este
Két fenyő feketéll csak
Majd az is elmosódik
Az általános éjbe
Ideje ágyba bújni
Az ágyban meleg ágyban
Csak míg telik erőnkől
Kis ideig mulatni
Ha tudunk elaludni
Tán holnap újra nap lesz
Köd reggel köd a rózsán
Talán a pára fölszáll
Talán nap süt ki újra
Nap kurta őszi útja
Talán talán talán még

AJÁNDÉKOK

Jönnek a jóbarátok
Kíváncsok javakkal
Vigasztaló szavakkal
Levélben nyomtatásban
Vagy eleven beszéddel
Szemet húnynak hibáim
Hiányaim felette
Kerül a tarsolyukból
Dicséret garmadával
Elmondják hogy mi mindent
Alkottam létrehoztam
S nini mi lett belőlem
Kétes vigasz mivelhogy
Ha voltam ennyi minden
Ha tellett ennyi tőlem
S ha igaz hogy a hetven-
En túl is lehet élni
Mért kell meghalni mégis
Öleljük hát meg egymást
Nincs szükség sok beszédre
Barátaim felejtünk
Igyunk akárki voltam

ANTIANYAG

Az antirészecskéknek
Leleményes elfogása
Mágnessel valahol fenn
Harminchat kilométer
Magasban azt hiszem nagy
Eseménye lesz a földnek
A világűrön túlról
Jó néhány millió évvel
Ezelőtt szöktek be hozzánk
Honnan majd kinyomozzák
Az antiatom anti-
Proton antineutron
Az antianyag éppen
Olyan mint a nem-anti
Csak más benne a töltés
Negatív ez a különbség
Ki érti ezt ki érti
Ellenanyag anyaggal
Ha találkozik azonnal
Megsemmisül s nyomában
Energia szabadul föl
Isten hányféle trükkje
Derül ki még ki tudja

MEGYEK

Az élet ha elenged
Indulni készen állok
Vörös bor és fehér bor
Sokszor folyt poharamba
Ez is volt és az is volt
Kínból üdvözülésből
Uram eleget adott
Megyek ha elbocsátasz

MÉGSEM

Eleget megtelítőt
Torkomig émelyítőt
Úgy látszik mégsem adtál
Élet még most sem untatsz
Kegyelmedhez igyekszem
Méltó maradni enni
És inni és ölelni
Ahogyan és amennyit
Lehet szabad figyelni
És nézni várni hinni
A kínokat kibírni
Ha még el nem bocsátasz

KIBÍRTA

Kibírta ezt is kibírta
Még ma is él a rózsza
Köd nem fogott ki rajta
S a talajmenti fagy sem
A ködöt átragyogta
Titokzatos bíborja
Melyben a vér s a tűzláng
Vegyül találkozóra
Ugye méltó vagyok rád
Ugye lesz föltámadásunk
Gyönyörű Róma-rózsza

ŐT LÁTOM

Azt mondta Kosztolányi:
„Naponta három órát
Tölts íróasztalodnál
Négyszemközt a papírral.”
„De ha íróasztalom sincs?”
„Ülj le a földre.” „És ha
Nem tudok verset írni?”
„Írj prózát.” „És ha nem megy?”
„Foglalkozz fordítással.”
„S ha nem megy az sem?” „Akkor
Csak gondolkozz a versen.”
Így teszek most ülök csak
Pipázva a verandán
S a szálló pipafüstben
Az őszi nagy esőben
Őt látom Kosztolányit.

TITINE

Már harmadnapja ázik
A kert hideg esőben
De benne még negyedszer
Virágzanak a rózsák
S aranylik még a hársfa
Magam is még pipázva
Igyekszem a verandán
Új szavakat keresni
Anakreon negyedfél
Kipróbált jambusára
De nem jut eszembe semmi
Csak az ősanakreoni
Sláger gyerekkoromból
Titine ó Titine
Mi a lakásod címe

FOLYTASSUK!

Folytassuk csak azért is
Találunk még vigaszra
Hány szeretet szikrázik
Hány hű gyertyácska hamvad
A tűlevelű ágak
Között karácsonyolva
Hány gyertya csillagszóró
Utolsó lobbanását
Figyeltük évek óta
Mind fénylik a szemedben
Mert holtak közt az élőt
Hiábavaló keresni
A szeretet az út és
Az élet az igazság

CONTENTS

Introduction	1
Chapter I	1
Chapter II	1
Chapter III	1
Chapter IV	1
Chapter V	1
Chapter VI	1
Chapter VII	1
Chapter VIII	1
Chapter IX	1
Chapter X	1
Chapter XI	1
Chapter XII	1
Chapter XIII	1
Chapter XIV	1
Chapter XV	1
Chapter XVI	1
Chapter XVII	1
Chapter XVIII	1
Chapter XIX	1
Chapter XX	1
Chapter XXI	1
Chapter XXII	1
Chapter XXIII	1
Chapter XXIV	1
Chapter XXV	1
Chapter XXVI	1
Chapter XXVII	1
Chapter XXVIII	1
Chapter XXIX	1
Chapter XXX	1

FÜGGELÉK

AZ „IN FLAGRANTI” MENTSÉGÉRE

Emlékszem még, hogy Kassákné Simon Jolán milyen megrendítően szavalta azt a verset (talán Hans Arp írta, és „maláj dal” lehetett a címe, vagy ehhez hasonló), amelyik így kezdődik: „Katangi te kivi kivi / katangi te tikka tikka...” Hogy ilyen komolyan lehet felfogni ezt a dadaista verset, az volt benne a meglepő, nem az érthetlensége. Hiszen akkor már ismertem Karinthy két hangzavarsát, „A pó ha engemély kimár” kezdetűt, meg a másikat: „Huj Kuzma bég, huj Kereki, / Vatykos csuhászok vereki...”, mely minden érthetlenségével is tökéletesen visszaadta egy nyugatos vers, illetve a kuruc dal stílusát, légkörét, hangnemtét. Ez is költészet, persze, sőt, tiszta költészet, de mulatságos költészet, jó vicc, akárcsak a műfaj legújabb keletű és nézetem szerint eddig legnagyobb teljesítménye: Kálnoky László XIX. Henrik-je, a magyar Shakespeare-fordítás paródiája. Weöres Sándornak érthetetlen szavakból összeállított versei azonban, úgy látszik, nem ilyen léha játékok: legalábbis, amint egy róla szóló tanulmányban olvastam, ezekben is megtalálható ugyanaz a gondolati elmélyedés, mint a komoly filozófiai költeményeiben – mintha egy elképzelt ősnép költészetét akarná rekonstruálni, melyet még nem rontott meg a ráció, vagyis az az igény, hogy a szavaknak értelmi jelentése is legyen. Mégis, mindezek a játékok vagy kísérletek egyazon régi törzsök hajtásai, egyébként is csak például kiragadva, hogy a nemlétező, pontosabban a semmiféle szótárban sem található szavakból készült vers, tehát a nemcsak egészében, hanem alkotóelemeiben is érthetetlen vers, vagyis ahogy mindközönségesen mondják, a hangzavars nem szorul védelemre, igazolásra.

Csak hogy az én versem – aminek jobb híján az *In flagranti* címet adtam – legfeljebb látszatra rokonítható ezekkel a mutatós példákkal: igazában, sajnos, nem tartozik ebbe a nemes családba. Aki olyan átkozottul és földhözragadtan realista, mint én vagyok, hiába is próbálna fölkapaszkodni erre az előkelő családfára. Az én

In flagranti-m realista vers, noha egy szavát sem érteni. Tudom, ez fából vaskarika, vagyis felháborító paradoxon – talán a keletkezési története feloldhatja.

Tehát. A helyzet az, hogy az ember tíz napon át fekszik laposan, fejét se mozdíthatja. Néhány napig nem tudja kinyitni a félszemét (még az sem dőlt el, fog-e látni vele), a másikat se könnyen. Agyát mintha csakugyan összerázták, felrázták volna: az a bizonyos, végzetes negyedóra, az esemény előtti, alatti és utáni töredék-idő sehogyan sem található benne; viszont előbújni belőle régen elfelejtett alakok és történetek, hol szelíden, hol hevesen. Különösen makacsul, álomi erőszakossággal és a legéberebb jelenlét pontos érzéketlenségével tolakszik előtérbe egy hajdani történet – pontosabban egyik jelenete –, azóta sem gondoltam rá. Kínos jelenet? Inkább groteszk: merészebb nyugati bohózatíró is tudna vele mit kezdeni. Fejfájásaim és egyéb gyötrődéseim közepette is hiába próbálom elhessegetni: a történet kitartóan unszol. Két nap múlva belátom, hogy ettől nem szabadulhatok: el kell mondanom. Mégpedig, mivel bennem, vagyis a bennem lejátszódó, mai utóéletében, a jelenet kínosságán is, groteszkségén is felülkerekedett valamilyen, vágyból – vagy visszavágyból? – született szépség: versben kell mondanom.

Idáig hát eljutottam. De amint idáig jutottam, rögtön jelentkezett, ebben az állapotomban is, mégpedig teljes tudatossággal, a cenzúra. Nem is egy, hanem három.

Legelőször az esztétikai cenzúra. Történetet elmondani, még-hozzá csattanósat, manapság prózában is bajosan lehet, leginkább lopva, kerülővel, de versben, és csak úgy egyenesben – képtelenség! Az özönvíz előtti trogloditák pártjára állnék ezzel, kirekeszteném önmagamat nemcsak a modern költészetből, de a létező magyar költők sorából is. És hiába próbálnék arra hivatkozni, hogy hiszen Verlaine-nél, Mallarménál, sőt Weöres Sándornál is találkozunk ilyesmivel: én amúgy is gyanús vagyok, rögtön rám sütnék az „anekdotikus” bélyegzőt. Vízszintes, félvak mozdulatlanságomban úgy megriadtam az ilyen kihívás lehetőségétől, mintha az a veszély fenyegetne, hogy megint fejjel kell nekimennem egy hebehurgya gépkocsinak.

Második a társadalmi cenzúra. Ez a jelenet, a maga anyagával és anyag megkívánta magyar szavaival, nyomtatásban – képtelen elképzelés! Nem mondom, fordításként, Verlaine vagy Mallarmé nevével fölötte, talán meg is jelenhetne valamikor, valamilyen zárt példányszámú, esetleg nyugaton élő magyarok számára kiadott

szerelmi antológiában. Igaz, Verlaine, Mallarmé meg a többi kitűnőség, aki hasonló témát feldolgozott, óvakodott önmagát is bevonni a kényes történetbe. Csakugyan – ébredtem rá –, az a tény, hogy a költő saját személyét is beveti a cselekménybe, azt ugyan egy közönséges sikamlós eset fölébe emeli, de egyúttal még súlyosbítja a dolgot és komolyabb kihívással ingerli maga ellen az illemérzést. Magamat viszont sehogy sem hagyhattam ki a dologból: éppen e lírai érdekelttség miatt éreztem úgy, hogy csakis versben mondhatom el a történetet. Fontolóra vettem azt a lehetőséget is, hogy megpróbálok enyhíteni a kirívó elemeken – éppen csak utalni rájuk. Az eredmény kétségkívül az a fajta sikamlós történet és „finom erotika” volna, mely legkönnyebben győzi le az ún. erkölcsi ellenállást.

Sőt, legyőzné alighanem a harmadik, a személyes cenzúrát is. A történet három figurája közül – kettő tulajdonnévvel (persze, nem az eredetivel) szerepel a végül is elkészült versben – Teverín elesett a háború végnapjaiban, de Ancá él még Kanadában – ha ugyan nem sikerült közben áttelepülnie az Egyesült Államokba. És ha csak egy töredéke maradt még a régi érdeklődésének, akkor nem lehetetlen, hogy alkalomadtán hazai lapokba és folyóiratokba is betekint. És ha nem, akkor valószínűleg él még itthon valamelyik régi jó (és kaján) barátnője, aki elküldi neki a versemet – feltéve azt a lehetetlen lehetőséget, hogy nyíltan írom meg, és akad, aki leköszölje. Nos, ebben az esetben Ancá talán azt is rossz néven venné, hogy Teverín emlékét éppen ilyen léha összefüggésben idézem föl. (Mert arról már valószínűleg megfeledezett, hogy annak idején ezt az összefüggést legkevésbé sem éreztük léhának.) Leginkább mégiscsak azon háborodna fel, amit róla mondanék el. És, ahogy az már lenni szokott, aligha jutna eszébe javamra írni, hogy az egész jelenetben én játszom a legdicstelenebb szerepet. És annyiban igaza is volna Ancának, hogy ha annak idején elfogadtam a helyzetet, minden következményével együtt, akkor semmi jogom azt majd-hogynem harminc év múltán szemére vetni. Nekem ugyan, mondanom sem kell, eszem ágában sincs bármiféle szemrehányás, de hát Ancá nyilván a pusztá fölidézést is – úgy értem, a szókimondót – a bosszúállás egy nemének tekintené. Amivel szemben a jelzéses, vagy éppen áttételes módszer nemcsak hogy elsimítaná a dolgot, hanem, úgy lehet, még hízelegne is Ancának, mert a durvább részletek kimaradásával a vers inkább előnyösen tanúskodna az ő fölényéről, fölényes helyzetéről a történetben. Mégis, ezt az engedmé-

nyes megoldást hamar elvettem: úgy éreztem, hogy magát a megírás jogosultságát veszteném el, talán éppen azért, mert ezzel mégsem csillapítanám le azt a sürgetést, amellyel ez a történet megbolydult agytekerceimből kilépett, elmondatását követelve, úgy, ahogy volt.

Pérsze, megkérdezhetné valaki, hogy ha így áll a dolog, mit spekulál ennyit a költő, miért nem írja meg a verset, ahogy írnia adott, és mit törődik vele, mi lesz aztán a verssel – hát még sohasem dolgozott asztalfióknak? Dehogynem, éveken át, ennél sokkal fontosabb verseket is írtam abban az elhamarkodott, de biztos tudatban, hogy sohasem jelenhetnek meg. Csakhogy az *In flagranti* abban is különbözik minden más versemről, hogy kivételes kényszer alatt jött létre. Ezt a kényszert e mentség elején nem véletlenül jelöltem ilyesféle kifejezésekkel: „el kell mondanom”, „versben kell mondanom” – ahelyett, hogy meg kell írnom. Ez nem íráskényszer volt, hanem elmondási kényszer – ahogy ugyancsak Karinthy olyan élesen megfogalmazta: „Nem mondhatom el senkinek, / Elmondom hát mindenkinek.” Csakhogy én soha ezt a közösségi közléskényszert nem éreztem. Miért éppen e zártkörű, bár tanulságos magánügy kapcsán? – ezt ma már nemigen tudom mással magyarázni, csak azzal a kivételes fizikai és biológiai állapottal, amelyben elfogott.

Ez a fizikai állapot, a lapos fekvéssel, a mozdulatlanságra-kárhoztatottsággal, az időnkénti hirtelen fájdalmakkal, a vérnyomokkal, vérömlenyekkel stb. egy kissé kínpadra is emlékeztetett, az elmondás-kényszer némileg kínvallatásra. Itt nincs mit tenni: beszélni kell. Beszélni, de – tiltakoztak bennem az önbecsületté hasonult cenzúrák – úgy, hogy semmit el ne áruljak. Mindent elmondani, de illetéktelenek egy szót se értsenek belőle. Többre van itt szükség, mint a cenzúra éberségét kijátszó ezópuszi beszédre, melyet annyit emlegettünk – és gyakoroltunk – egy időben: titkosírásra, melyet én találok ki, és rögtön el is dobom a kulcsát.

„A Vérgonyasztón? Ó, süh! Pém! Piha! / Szotykon vatyorgó páhás veckelem!” – tekeregtek elő agyamból e pillanatban a XIX. Henrik sorai. Talán azért, mert egyelőre én is jóformán a Vérgonyasztón éreztem magamat. Mégis, gondolom, ezek az indulatos kifakadások inkább filológiai figyelmeztetésül jutottak eszembe. Kálnokynak e remekműve ugyanis annyiban elfajzott a halandzsaversek tekintélyes családjától – és ennyiben az *In flagranti*-val is tart valamelyes rokonságot –, hogy *van értelme*. Csakhogy – és ez a

nagy különbség közte meg az *In flagranti* között – ezt az értelmét meg is lehet érteni. Ha összeülnénk a kibogozására, vitatkozhatnánk azon, hogy a *cölöpmadarat* az ornitológia melyik fejezete tárgyalja, hogy a *surboly* a gyümölcsök vagy a gabonaneműek családjába tartozik-e, talán abban sem értenénk egyet, hogy a *pakád* vonós hangszer-e vagy pengető – de abban nem lehetne eltérés közöttünk, hogy miről szól az egész jelenet. És ebben nemcsak az segít bennünket eligazodni, hogy nem vagyunk egészen járatlanok Shakespeareben, és van némi sejtelmünk afelől, hogy mit beszélhet egymással Henrik, az Anyakirályné meg lord Downtar – pláne, ha Richárdról és a franc királyról van szó. Többet számít ennél, hogy a *XIX. Henrik* kétségkívül *magyarul* van írva, ill. magyarra van fordítva. És nemcsak azért, mert sok ismert magyar szó szerepel benne, és ugyanazzal a jelentéssel, mint bármely más magyar szövegben, hanem azért is, mert az ismeretlen, érthetetlen, szótárban megtalálhatatlan szavai is, a *gemellők*, a *csitándiság*, *csotválás*, *csorhózás*, *csüvöllés* – magyar szavak, mégpedig jó magyar szavak, az aranyjánosi rétegekből valók – még azt is el tudnók dönteni, melyik nyelvújítás előtti – a legtöbb –, és melyik nyelvújítás utáni.

Ezzel szemben – és ez a felismerés volt a hirtelen eszembe jutó Kálnoky-sorok filológiai figyelmeztetésének eredménye – nekem arra kell ügyelnem, nehogy a versem csak egy kicsit is magyarul szóljon. Igaz, olyan nyelvet képtelen volnék a magaménak érezni, amelyik nem az első szótagot hangsúlyozza. És mégsem szabad, hogy a szavak külalakja, hangzása, vagy a versnyelv szerkezete, a mondattani kötések megsejthető törvényszerűsége bármiféle ott-honossági érzést keltsen akár a finn-ugor szakosokban is, hát még a szlavistákban, germanistákban, romanistákban, vagy éppen a turkológusokban, szinológusokban, hebrológusokban, arabistákban, de még az eszperantistákban sem. Szóval, versemet olyan, teljesen ismeretlen nyelven kell megírnom, amelyet a legkörmönfontabb tudós se legyen képes semelyik nyelvcsaládba sem beosztani. Azt azonban már nem ambicionáltam, hogy ennek az ismeretlen nyelvnek külön helyesírást találjak ki – beértem a fonetikussal: szövegét tehát úgy kell olvasni, ahogy írva van, a magyar fonetika szerint.

E felismerések után hozzáfoghattam a vershez. De miféle vershez? – úgy érte, hogy milyen versformához. Legkézenfekvőbb a szabadvers volt. Nemcsak azért, hogy legalább egy modern eleme is legyen a versnek. De ezúttal igazán az *elmondás* a fontos, és nyilvánvaló előny, ha ezt a nagyon is kötött mondanivalót nem kell

alárendelni kötött formai bíbelődésnek, hanem maga a tartalom szabja meg a forma lélegzetvételét és tagolását. Másrészt, még mielőtt a szorosabban vett formán gondolkodni kezdtem volna, már tudatában voltam a vers fenyegető veszélyének: a terjedelemnek. Ez a történet sokágú, sokrétegű. Még annak a jelenetének is, amelyik két nap óta elmondásra unszolt, mennyi jellegzetes és izgalmas részlete – mind érzékeltetésre ingerlő! És maga a jelenet lényege is hogyan volna érthető az előzmények nélkül? És a háttér nélkül? És a körülmények nélkül? És mindezekből a részletekből mennyi asszociáció következik – történelmi, társadalmi, lélektani, élettani. Csakhogy bármennyire is bámulom a bőséget másoknál, a magam gyakorlatában egyre inkább húzódom tőle. Vonz a kevés, még jobban a kevesebb – félreértések elkerülése végett: a terjedelemben. Márpedig a forma szabadsága – ebben az esetben – kitérőkre, kitevetésre csábítana.

És ez csak az esztétikai akadály. Komolyabb a technikai-fizikai. Elképzelhető, hogy az ember laposan fekvő, feje se mozdulhatván, félvakon egy falemezre erősített papírt tart maga fölé, s azon, alulról fölfelé, ír is néhány szót – de hogy sokat? És írni még mindig könnyebb, mint amit *így* leírtam, később elolvasni. Megoldásként megint csak Karinthy jutott eszembe: „Versben mondom, hogy jobban megjegyezd.” Igen, olyan verset kell írnom, amit a fejemben tudok tartani. Ez pedig csak rövid vers lehet, különös tekintettel arra, hogy végül mégsem magyarul írom, és habár ugyancsak a saját nyelvemen, aminek belülről és természetesen kell jönnie, de nem biztos, hogy az emlékezetem ugyanolyan természetesen tudja megőrizni. Rövid tétovázás után eldöntöttem, hogy a céljaimra legalkalmasabb forma a szonett: tizennégy sor, ennyit még meg lehet jegyezni, amit a kötött rímképlet is megkönnyít – éppen ezért a szonett klasszikus olasz formáját választottam, amelyben az első két szakaszon ugyanaz a két rím vonul végig, ezzel is fogódzót nyújtva az emlékezetnek.

És a szonett esztétikai előnyei. Tömörítésre kényszerít. Persze, önkorlátozásra is. Le kell mondanom nemcsak az asszociációkról, de az előzményekről, a háttérrel, a körülményekről is. És aminek hiányába legnehezebb volt beletörődnöm: kimaradnak a társadalmi és történelmi (akkor politikai) különbségek, amik elválasztottak, valamint azok a gyakorlati és érzelmi bonyodalmak, amelyek mindezen ellentéteken át is kapcsolatba hoztak bennünket. Marad tehát a meztelen – és milyen meztelen! – kapcsolat – nem,

összefüggés a szabatosabb szó. No meg a cselekmény. Tehát nem mondhatom el a történetet, csak azt a kiragadott jelenetét. De azt legalább drámaian – ha ki tudom használni a szonett feszítőerejét.

Gyorsan felmértem a tizennégy sor lehetséges ökonómiáját. Az első szakaszt rá kell áldozni az expozícióra: az összefüggésre, pontosabban csak jelzésére annak, hogy ki miről tud – az idő jelzéséről, mint már említettem, sajnos, le kellett mondanom –, a hely, és főleg az elhelyezkedés felvillantására. A második szakaszba bele kell sűríteni a váratlan kihívást és a rákövetkező pillanat zavarát és kábultságát: az ideiglenes megadást. A harmadik szakaszra, tehát mindössze három sorra jut a legnehezebb feladat: ráeszméltetni a feltételezés meg a látvány durvaságára. Az utolsó három sor: a botrányon túli elfogadás – és az ebből következő szépség.

E szerkezeti felvázolás után hozzáfogtam a kivitelezéshez. Egynapos, összpontosított figyelemmel, de fizikai mozdulatlanágban és látszólagos tétlenségben elkészült. A formai kötöttség csak sűrítésre kényszerítette a mondanivalót, de eszem ágában sem volt, hogy annak érzékletességéből, pontosságából, természetességéből bármit is feláldozzak a jambus fikciójának vagy a tiszta rímnek. Magától értetődően feltételeztem, hogy ezen az ismeretlen nyelven is végbe ment ugyanaz a verselési-rímelési reform, ami a magyar vagy az angol költészetben az elmúlt félszázad folyamán – sőt, valamelyest még a franciában is, amint ezt mostanában éppen a francia szonett megújítási kísérletein észrevettem. És ha akad, aki az időmértékes meg a hangsúlyos verselés vegyítését, vagy az asszonáncnak a rímmel teljesen egyenértékű használatát döcögőnek érzi: az vigasztal, hogy a magyar verset nyilván ugyanilyen maradi füllel fogná föl.

A nyelv, az egyedi, a magamcsinálta, minden odagondolás nélkül is rendelkezésemre állt – a kritikus harmadik szakaszban például magától értetődően bukkantak elő durvább, ősbibb, egyszótagos szavai, és megkönnyítették, hogy a kihívó látvány minden fontos részletét egyetlen sorba zsúfoljam. Egy pillanatig sem kerültem abba a helyzetbe, hogy keresnem kelljen a szavakat, mintha magyarból fordítanám. Sőt, ha most, mindössze három héttel a vers elkészülte után számot kellene adnom arról, hogy melyik szava milyen magyar szót jelent – zavarba jönnék: ma már csak bizonyos, többször előforduló szavak azonosságából, és ragjaik meg a prepozíciók változásából tudnék – hiányosan – a nyelv szerkezetére következtetni. De hiszen mondtam már, hogy olyan titkosírás ez, amelynek eldobtam a kulcsát.

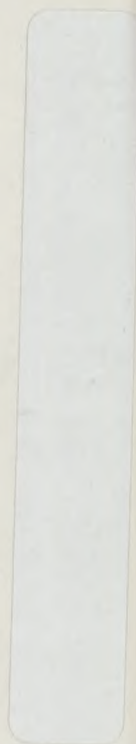
Részint ez magyarázza a szonett egyetlen megalkuvását: a címét. De az igazat megvallva, mikor a verset írtam, nem gondoltam rá, hogy címet is adjak neki; utólag pedig már nem tudnék visszatálcálni a nyelvbe, hogy megkeressem a hozzáillő címet. Magyar címet adtam hát neki – mert ez a latin kifejezés a történet időpontjában jóformán magyarnak számított: bizonyos fajta tettenérést jelöltek vele. Igaz, hogy az *In flagranti* kissé félrevezető cím: elvégre a jelenet lényege nem a tettenérés – több is, meg kevesebb is.

De hát ennek a szonettnek nem a félreértés a legfőbb veszélye. Inkább az, hogy úgy jár, mint sok más, kezdetben reménytelenül érthetetlennek látszó vers, amelyet jóval később minden erőfeszítés nélkül megértenek. Az is megeshetik, hogy valamely utánunk jövő nemzedék, ha történetesen megismeri ezt a szonettet, minden gondolkodás nélkül tudja majd, miről szól. Sebj. Akkor már Ancá nem lesz ott Amerikában, hogy zokon vegye. És én sem leszek itt, hogy elszégyelljem magamat.

TARTALOM

MOORE

SZERELMES FILOLÓGIA / 7	ANGYALFÖLDI ELÉGIA / 68
EGY ÚRILÁNYHOZ / 9	ÖNELEMZÉS / 71
EGY TUDOMÁNYOS	ÉNEK A FÉLELEMRŐL / 74
ELMÉHEZ / 10	KEZED / 76
LEVÉL A SZABADSÁGRÓL / 11	FANYAR SZONETTEK / 77
EGY NAP TÖRTÉNETE / 14	BOLDOG HÍRADÁS / 79
HOLD UTCA / 18	A BOA ETETÉSE / 81
ÉNEK A MAGÁNYRÓL / 20	MONÁDOK / 83
A GYŰLÖLKÖDŐ / 22	TIZENÖT ÉV / 85
ŐSZI ÉJ / 23	FÜSTÖN ÁT / 88
AMOR FATI / 24	MÁRCIUSI ESŐ / 89
ELÉGIA A MOZIRÓL / 27	PERON / 91
ESTE – HAJNAL / 29	RÁD GONDOLOK / 92
SZEPTEMBERI VALLOMÁS / 34	A FÉLELEM / 93
MENEKÜLŐ MŰZSA / 37	NEM A HALÁL / 94
RÉGI ESTÉK UTÁN / 39	ANCIEN RÉGIME / 95
KESELYŰ IDŐ / 41	BUDAPEST BALLADÁJA / 97
BUDAPESTI KÖRKÉP / 43	ÁPRILIS / 99
A BÉKE TÉRI KRISZTUS / 48	FÜGGETLEN
AMOR REDIVIVUS / 51	MAGYARORSZÁG / 101
HÚSVÉTI ÉNEK A TESTRŐL / 53	UGYANAZ / 102
TE AKARTAD? / 56	KIVÉTEL / 103
SZENTENDREI ELÉGIA / 57	NE IGAZSÁGOT! / 104
MINDEN JELBEN / 59	NAGYSZÜLŐK / 105
HIDEG NYÁR / 60	KI MÁST SE TUD... / 106
ZÖLD LÁNG / 61	1944. JÚNIUS 6 / 107
GYERTYASZENTELŐI	JÚLIUSI JEGYZETEK / 108
ELÉGIA / 62	A BÉKE ELÉ / 111
HIRTELEN NYÁR / 64	RÁDIÓ MELLETT / 112
VÉRSZÍNŰ MOST A VILÁG / 66	A TECHNIKA / 113
KÉRDEZED, BARÁTNÉM... / 67	NYITOTT SZEMMEL / 114

ÉVFORDULÓ / 115	JÓ ÉLET / 186
AUGUSZTUSI JEGYZETEK / 116	KIS ARS POETICA / 186
PÁRIZS / 118	VÁCI UTCA, FEBRUÁR 18. / 186
A DIADAL / 119	GYOMOR / 187
SZEPTEMBERI JEGYZETEK / 120	NÉPFI / 187
OKTÓBERI JEGYZETEK / 125	HEGEDŰSZÓ AZ
NOVEMBER / 127	UDVARON / 187
JANUÁRI JEGYZETEK / 129	FELELET / 187
FEBRUÁRI JEGYZETEK / 131	BÉKE / 188
KÉRDEZŐ IDŐ / 132	AUGUSZTUSI KÁNIKULA / 188
A BÉKEKÖTÉS ELÉ / 135	HÁROM NÉGYSOROS EGY
TERÉZ KÖRÚTI ELÉGIA / 139	FRANCIA LEMEZRŐL / 189
VIDES UT ALTA STET / 141	MŰVÉSZET / 190
ÓDA AZ ÉSZHEZ / 143	BADACSONYI ŐSZ / 192
SZENT MÁRK / 145	ESZMÉK ÉS TÁNCLEMEZEK / 193
NÉGY KŐLOVAG / 146	JELENIDŐ / 194
SZENT MÁRK TÉR / 147	A FORDÍTÓ KÖSZÖNETE / 195
IMA A SZENT PÉTER	A SÜKETNÉMA KISLÁNY / 197
TEMPLOMBAN / 148	KAKASSZÓ / 199
EZ AZ ÚT... / 149	RAPSZÓDIA A HŰSÉGRŐL / 201
HÁROM CSÁSZÁRSZOBOR / 150	SZÜLETÉSNAPI ÓDA / 205
FORUM ROMANUM / 152	A HANG / 207
RÓMAI RABLÁS / 158	MOSTANÁBAN / 208
NICOLAUS CUSANUS SÍRJA / 160	ELÉGIA EGY SZERELMI
RÓMAI PILLANAT / 161	ANTOLÓGIA SZERKESZTÉSE
SIENA / 163	KÖZBEN / 209
NYARAK / 165	PESTI ELÉGIA / 211
A MÉRGEZETT VETÉS / 167	EGY RÉGI DAL
ROMANUS SUM / 168	VISSZHANGJA / 213
A LÁTHATATLAN ELEM / 169	SZABÓ LŐRINC
CSIKÓK / 170	HALÁLÁRA / 217
NÁSZDAL / 172	EZÉKIEL / 219
FELELET A FORGÓSZÉLBŐL / 174	ÖTVEN FELÉ / 221
PERZSA DALOK / 177	EGY ESTE A NÉGY
JELEK A PORBAN / 180	SZŰRKÉBEN / 227
VÁLTOZATOK EGY CSUVAS	MIKOR A RÓZSÁK NYÍLNI
DALLAMRA / 182	KEZDTEK / 229
NEM A VERS / 184	ELŐHANG / 231
NAPLÓ / 186	RAPSZÓDIA EGY ŐSZI
ELMŰLT EGY NAP / 186	KERTBEN / 233

PARLAMENT / 235	REJTENDŐ SZERELEM / 299
VELAZQUEZ VÉNUSZA / 237	HALLÓ / 301
CAMBRIDGE-I ELÉGIA / 239	AKI ÉJSZAKA MENT
TITOK / 242	JÉZUSHOZ / 302
ESŐ ÉS TRAMONTÁNA / 243	AZ INTERNACIONÁLE
RÓMAI ARS POETICA / 245	A SIGNORIA TÉREN / 304
VIA APPIA / 247	BOCCHERINI SÍRJA / 306
ETRUSZK SZARKOFÁG / 250	MIMNERMOS TÉMÁJÁRA / 308
FÖLDKÖZI TENGERT / 252	KERÜLET / 310
FOLYTATÁS / 255	TAVASZI ÉJSZAKA / 312
ÓDA A TEGNAPI	BÚCSÚ A SÍRÁSÓTÓL / 313
ASSZONYOKHOZ / 258	EGY SVÉD KÖLTŐNEK / 314
LITÁNIA / 260	MEDÁRD / 315
A RÓZSALÁNGOLÁS / 262	AZ ISMERETLEN
A KIMONDHATATLAN / 263	INSTANCIA / 317
A VÁROS TÉLEN / 266	MÁSODIK PÁRBESZÉD KÉT
ZÁSZLÓK / 271	ISMERETLEN KÖZÖTT / 319
PÁRBESZÉD KÉT ISMERETLEN	LJUBOMIRA / 320
KÖZÖTT / 272	PÉNTATON / 324
AZ IDŐ METSZETEIBEN / 274	IN FLAGRANTI / 325
SAS UTCA / 275	KALLIGRÁFIA / 326
MIT AKAR EZ AZ EGY	ANAKREONI DAL / 327
EMBER? / 276	EGY TÁNCDOBRA / 328
BRANYISZKÓ / 278	EGYSZERŰ DAL / 330
HATÁROZÓK ÉS	UTÁNA / 331
KÖTŐSZAVAK / 279	HARMADIK PÁRBESZÉD KÉT
KÖLTÖZÉS / 280	ISMERETLEN KÖZÖTT / 332
NYELVEMLÉKEK / 282	EGRY / 333
VELENCEI ESŐBEN / 284	SÁNTAISKOLA / 335
SZÜKSÉGSZERŰSÉG / 285	A KIBICSAKLOTT RÍM / 337
NAGY THEODORIK	ÖNARCKÉP / 338
ÉS AZ ÖRDÖG / 286	TÁVOLI ESEMÉNY / 339
EZ VOLT / 287	ALLENDE / 340
MINDIG ELŐRE / 288	NAGYSZOMBAT, 1704 / 341
EZEK VAGYUNK / 290	BARTÓK / 344
A TŰZLOPÓ / 291	CSAK AZT NEM / 345
COVENTRY	EGY RAJZRA / 346
SZÉKESEGYHÁZ / 294	AVILAI TERÉZ
ANGOL EGYETEM / 295	INTELMEIBŐL / 347
NEM SZÁMÍT / 296	NÉGY HELLÁSZI FUTAM / 349

NOVEMBERI HELYZETKÉP / 352

JELRENDSZEREK / 353

ELJÖNNEK ŐK / 355

KOSSZARVAK / 356

A KIVILÁGÍTATLAN

ÉJSZAKA / 358

MAUZÓLEUM / 359

ALIG ÉRTEM / 360

ÉSZLELET / 361

ADY TÉMÁJÁRA / 362

CARMEN-VÁLTOZATOK / 363

KEGYETLENÜL DÖCÖGŐ LEVÉL

ZELK ZOLTÁNNAK / 364

CALYPSO-VÁLTOZATOK / 366

TÚLÉLNI / 368

TEGNAP ÉS MA / 370

EGY TANULSÁG / 371

EGY LEVITÉZLETT HÓHÉR

VÍVÓDÁSA / 372

A HÁROM SKORPIÓ / 373

LÉCEKEN / 374

MEGINT EGYSZER / 375

ARS POETICA EZ IS / 376

HETVENES ÉVEK / 378

EGY SPANYOL

KÖZMONDÁS / 379

EGY

KÖPÖNYEGFORGATÓRA / 380

A MARKOLÓ / 381

KÖTŐSZÖVETEK / 383

ÓVATOSAN / 384

MÁSODIK SZENTENDREI

ELÉGIA / 385

SZEPTEMBERI ESTE

A KERTBEN / 386

OKTÓBERI ESTE

A KERTBEN / 387

EBADÓBA / 388

VÉNASSZONYOK NYARA / 390

RÁÉRÜNK / 391

PETŐFI TÉMÁJÁRA / 392

TÉTLENÜL / 393

OROSZLÁN / 395

A LÉTRA / 396

MAJD / 397

MÉG / 398

ARMAGEDDON / 399

NEGYEDIK PÁRBESZÉD KÉT

ISMERETLEN KÖZÖTT / 400

SZÜLETÉSNAPI RIGMUS

ILLYÉS GYULÁNAK / 401

AZ ÚR / 402

MÉGIS / 404

AZ ÜRES HÁZBAN / 405

DOSZTOJEVSZKIJ / 406

MARX / 407

NYÁRI SZÉL / 408

ANAKREONI DALOK

HETVEN / 411

PIROSKA / 412

MIT BÁNOM ÉN / 413

PIPA / 414

KORÁN SÖTÉTEDEK / 415

AJÁNDÉKOK / 416

ANTIANYAG / 417

MEGYEK / 418

MÉGSEM / 419

KIBÍRTA / 420

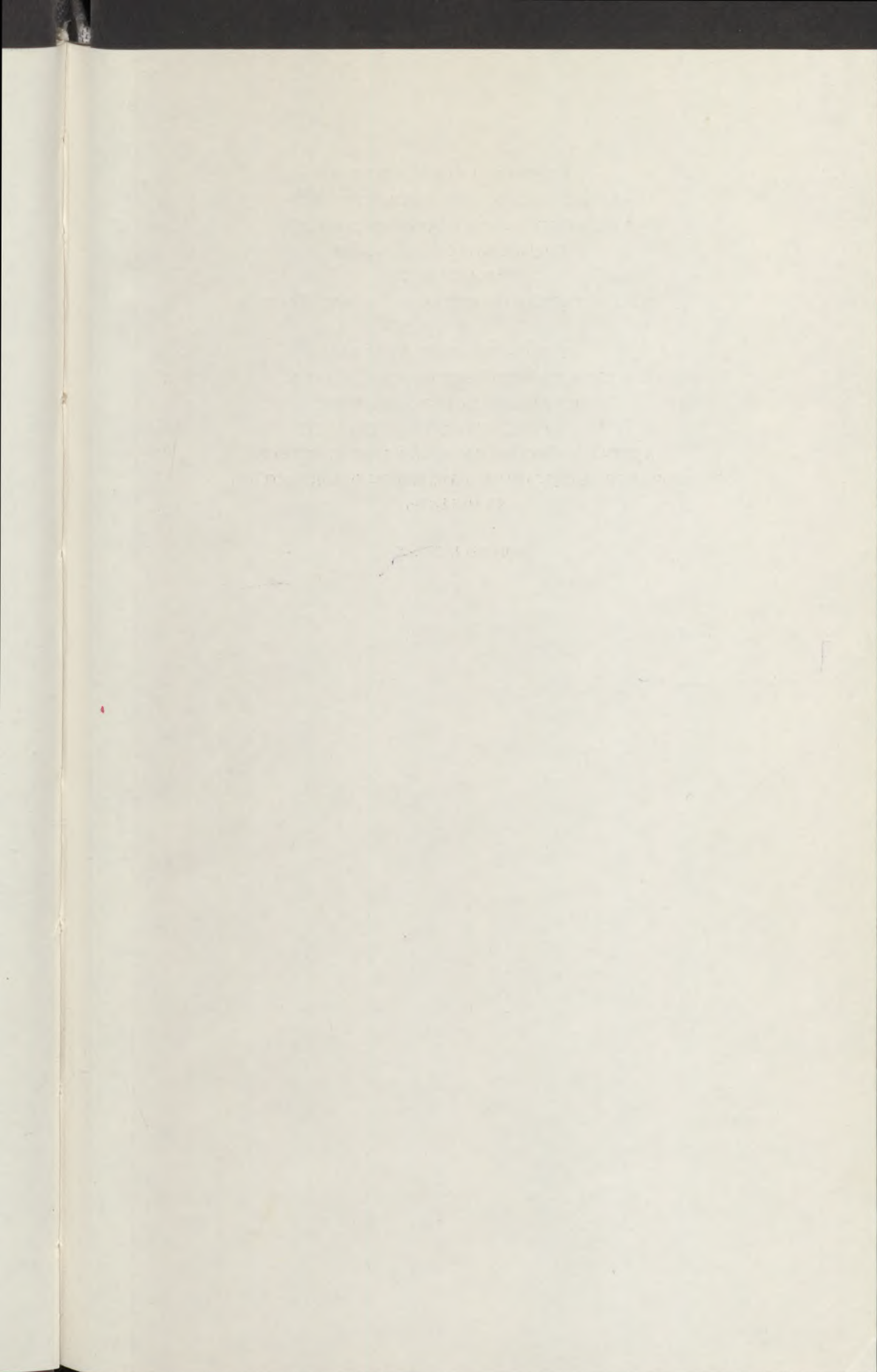
ŐT LÁTOM / 421

TITINE / 422

FOLYTASSUK! / 423

FÜGGELÉK

AZ „IN FLAGRANTI” MENTSÉGÉRE / 425

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ
FELELŐS VEZETŐ ILLÉS ENDRE IGAZGATÓ
A KIADVÁNY A KNER NYOMDÁBAN KÉSZÜLT
GYOMAENDRÓDÖN, 1985-BEN
MUNKASZÁM 220/44
FELELŐS VEZETŐ HÁROMSZÉKI PÁL VEZÉRIGAZGATÓ

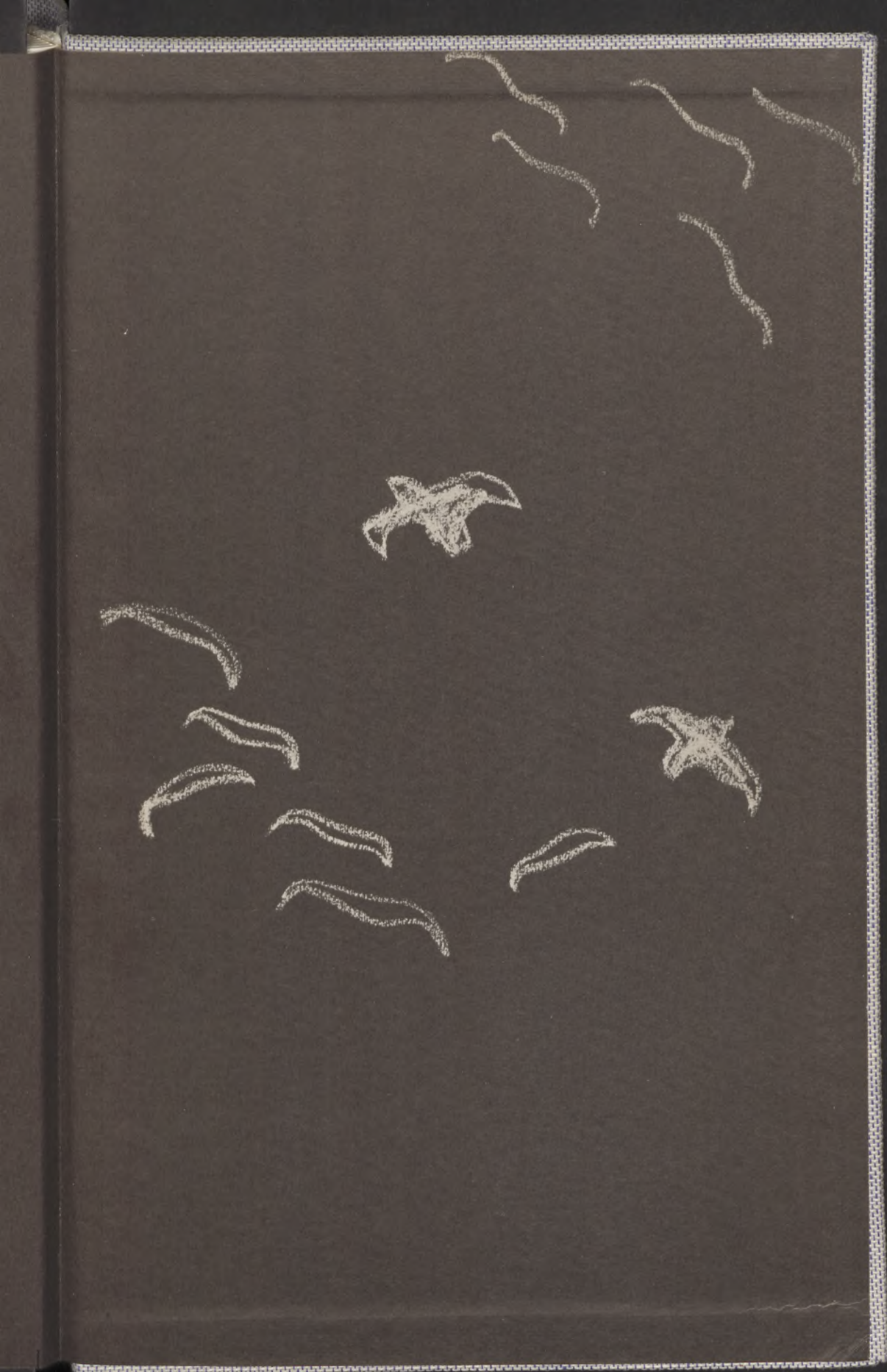

FELELŐS SZERKESZTŐ RÉZ PÁL
KÉPSZERKESZTŐ OSZTERHUBER ETELKA
MŰSZAKI VEZETŐ GINÁCS LÁSZLÓ
A KÖNYVET DÉRI ERZSÉBET TERVEZTE
A SZERZŐ FÉNYKÉPÉT MOLNÁR EDIT KÉSZÍTETTE
MEGJELENT 34,65 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN, BEMBO BETŰVEL
SZ 4116-1-8586

ISBN 963 15 2826 X

Alcoris

WASSTEVAN

MC
85.564